

**Briuselis, 2025 m. rugsėjo 4 d.
(OR. en)**

**Tarpinstitucinė byla:
2025/0810 (NLE)**

**12461/25
ADD 2**

**COLAC 138
POLCOM 222
SERVICES 54
FDI 49**

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. rugsėjo 3 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Dalykas:	PRIEDAS prie Pasiūlymo dėl TARYBOS SPRENDIMO dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Meksikos Jungtinių Valstijų politinės, ekonominės ir bendradarbiavimo strateginės partnerystės susitarimo sudarymo Europos Sąjungos vardu

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 810 annex.

Priedama: COM(2025) 810 annex

Briuselis, 2025 09 03
COM(2025) 810 final

ANNEX 1 – PART 2/4

PRIEDAS

prie

Pasiūlymo dėl TARYBOS SPRENDIMO

**dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Meksikos Jungtinių Valstijų politinės,
ekonominės ir bendradarbiavimo strateginės partnerystės susitarimo sudarymo
Europos Sąjungos vardu**

III DALIS¹

PREKYBA IR INVESTICIJOS

1 SKYRIUS

BENDROSIOS IR INSTITUCINĖS NUOSTATOS

A SKIRSNIS

Bendrosios nuostatos

1.1 STRAIPSNIS

Laisvosios prekybos erdvės sukūrimas

Laikydamosi GATT 1994 XXIV straipsnio ir GATS V straipsnio Šalys pagal šią Susitarimo dalį sukuria laisvosios prekybos erdvę.

¹ Kai nuostatoje yra nuoroda į kitą straipsnį nenurodant šio Susitarimo dalies, kurioje yra nurodytas straipsnis, laikoma, kad tas straipsnis yra Susitarimo III dalyje.

1.2 STRAIPSNIS

Tikslai

Šios Susitarimo dalies tikslai:

- a) laikantis GATT 1994 XXIV straipsnio, plėsti ir įvairinti Šalių tarpusavio prekybą prekėmis mažinant arba panaikinant muitus ir netarifines prekybos kliūtis;
- b) lengvinti prekybą prekėmis, visų pirma taikant nuostatas, susijusias su muitinės klausimais ir prekybos lengvinimu, standartais, techniniais reglamentais ir atitikties vertinimo procedūromis, taip pat sanitarijos ir fitosanitarijos priemonėmis, išsaugant kiekvienos Šalies teisę reguliuoti savo teritorijoje ir siekti viešosios politikos tikslų;
- c) liberalizuoti prekybą paslaugomis pagal GATS V straipsnį;
- d) nustatyti tvarką, pagal kurią būtų sudaromos palankios sąlygos didinti investicijų srautus, pateikiant skaidrias, pastovias ir nuspėjamas taisykles dėl įmonių įsisteigimo sąlygų bei susijusio kapitalo judėjimo ir užtikrinant tinkamą pusiausvyrą tarp investicijų liberalizavimo bei apsaugos ir kiekvienos Šalies teisės reguliuoti siekiant teisėtų politikos tikslų;

- e) sukurti investicinių teismų sistemą, kurioje būtų veiksmingai, nešališkai ir nuspėjamai sprendžiami investuotojų ir valstybės ginčai;
- f) veiksmingai ir abipusiškai atverti Šalių viešųjų pirkimų rinkas;
- g) skatinti inovacijas ir kūrybiškumą užtikrinant tinkamą ir veiksmingą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą pagal galiojančius tarptautinius Šalių tarpusavio įsipareigojimus ir šios apsaugos bei visuomenės interesų pusiausvyrą;
- h) palaikyti Šalių tarpusavio prekybos ir investicijų santykius laikantis laisvos ir neiškraipytos konkurencijos principo;
- i) skatinti darnų vystymąsi ir tarptautinės prekybos plėtrą, kuria prisidedama prie darnaus vystymosi, apimančio ekonominę plėtrą, socialinį vystymąsi ir aplinkos apsaugą;
- j) sukurti veiksmingą, teisingą ir nuspėjamą ginčų sprendimo mechanizmą Šalių tarpusavio ginčams dėl šios Susitarimo dalies aiškinimo ar taikymo spręsti.

1.3 STRAIPSNIS

Visuotinio taikymo terminų apibrėžtys

Jeigu nenurodyta kitaip, šioje Susitarimo dalyje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) visuotinio taikymo administracinis sprendimas – administracinis sprendimas ar aiškinimas, kuris taikomas visiems asmenims ir faktinėms situacijoms, iš esmės patenkantiems į to administracinio sprendimo ar aiškinimo taikymo sritį, ir kuriuo nustatoma tam tikra elgesio norma, išskyrus:
 - i) nutarimą ar sprendimą, priimtą administracinės procedūros ar teismo pobūdžio proceso tvarka, kuris taikomas konkrečiam kitos Šalies asmeniui, prekei ar paslaugai konkrečiu atveju, arba
 - ii) bet kokią kitą sprendimą, kuriuo nutariama dėl konkretaus veiksmo ar praktikos;
- b) Sutartis dėl žemės ūkio – Sutartis dėl žemės ūkio, įtraukta į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- c) žemės ūkio prekė – produktas, įtrauktas į Sutarties dėl žemės ūkio 1 priedo sąrašą;
- d) orlaivių remonto ir techninės priežiūros paslaugos, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas – orlaivio ar jo dalies remonto ir techninės priežiūros veikla, vykdoma, kai orlaivis nenaudojamas, prie kurios nepriskiriama linijinė techninė priežiūra;

- e) Antidempingo susitarimas – Sutartis dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos VI straipsnio įgyvendinimo, įtraukta į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- f) kompiuterinės rezervavimo sistemos paslaugos – paslaugos, teikiamos naudojant kompiuterines sistemas, kuriose teikiama informacija apie oro vežėjų tvarkaraščius, laisvas vietas, bilietų kainas bei taisykles ir per kurias galima rezervuoti vietas ar įsigyti bilietus;
- g) maitas – bet koks maitas arba bet kokios rūšies privalomasis mokėjimas, nustatytas importuojamai prekei arba dėl jos, įskaitant bet kokią dėl tokio importo taikomą papildomą mokestį ar priemonę, tačiau išskyrus:
 - i) privalomąjį mokėjimą, lygiavertį vidaus mokesčiui, taikomam pagal 2.3 straipsnį;
 - ii) antidempingo ar kompensacinį² muitą, atitinkamai taikomą pagal GATT 1994, Antidempingo susitarimą ir SKP sutartį;
 - iii) rinkliavą ar kitą privalomąjį mokėjimą, nustatytą importuojamoms prekėms arba dėl jų, kuris neviršija apytikslių suteiktų paslaugų sąnaudų, ir

² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad muito apibrėžtis nedaro poveikio Šalių teisėms ir pareigoms pagal 5 skyrių (Prekybos teisių gynimo priemonės).

- iv) teikiamą arba imamą įmoką už importuojamą prekę pagal konkurso sistemą, leidžiamą naudoti tarifinių kvotų administravimo tikslu pagal 2-A-4 priedėlį (Meksikos tarifinės kvotos);
- h) Muitinio įvertinimo sutartis – Sutartis dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos VII straipsnio įgyvendinimo, įtraukta į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- i) dienos – kalendorinės dienos, įskaitant savaitgalius ir švenčių dienas;
- j) Susitarimas dėl ginčų sprendimo – Susitarimas dėl ginčų sprendimo taisyklių ir tvarkos, įtrauktas į PPO steigimo sutarties 2 priedą;
- k) įmonė – teisės subjektas, įsteigtas ar kitaip organizuotas pagal taikytiną teisę, siekiantis ar nesiekiantis pelno, valdomas privačios ar valstybinės nuosavybės teise, įskaitant bet kokią korporaciją, patikos fondą, ūkinę bendriją, bendrąją įmonę, individualią įmonę ar asociaciją;
- l) esamas – galiojantis šio Susitarimo įsigaliojimo dieną;
- m) laisvai konvertuojama valiuta – valiuta, kuria plačiai prekiaujama tarptautinėse valiutų keitimo rinkose ir kuri plačiai naudojama tarptautiniams sandoriams;

- n) GATS – Bendrasis susitarimas dėl prekybos paslaugomis, įtrauktas į PPO steigimo sutarties 1B priedą;
- o) GATT 1994 – 1994 m. Bendrasis susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos, įtrauktas į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- p) prekės – medžiagos ir produktai;
- q) Šalies prekė – vidaus prekė, kaip tai suprantama GATT 1994, įskaitant tos Šalies kilmės statusą turinčias prekes;
- r) antžeminės paslaugos – už mokestį arba pagal sutartį oro uoste teikiamos oro transporto bendrovės atstovavimo, administravimo ir priežiūros paslaugos, keleivių aptarnavimo, bagažo tvarkymo ir perone teikiamos paslaugos, maitinimo³, oro transporto krovinių ir pašto tvarkymo, orlaivių aprūpinimo kuru, orlaivių priežiūros ir valymo, antžeminio transporto ir skrydžių vykdymo, įgulos administravimo ir skrydžių planavimo paslaugos, išskyrus saviteiką, apsaugą, linijinę techninę priežiūrą, orlaivių remontą ir techninę priežiūrą, taip pat išskyrus pagrindinės centralizuotos oro uosto infrastruktūros, kaip antai ledo šalinimo įrenginių, degalų skirstymo sistemų, bagažo tvarkymo sistemų ir fiksuotų oro uosto vidaus transporto sistemų, valdymą ar eksploatavimą;
- s) Suderinta sistema (SS) – Suderinta prekių aprašymo ir kodavimo sistema, įskaitant jos bendrąsias aiškinimo taisykles, skyrių, skirsnį ir subpozicijų pastabas ir dalinius pakeitimus;

³ Išskyrus maisto ruošimą.

- t) priemonė – bet koks įstatymas, reglamentas, taisyklė, procedūra, sprendimas, administracinis veiksmas, reikalavimas ar praktika⁴;
- u) pilietis – fizinis asmuo, kuris turi vienos iš Europos Sąjungos valstybių narių ar Meksikos pilietybę pagal atitinkamus jų įstatymus arba yra Šalies nuolatinis gyventojas;
- v) fizinis asmuo⁵ – tai:
 - i) Europos Sąjungos atveju – asmuo, turintis vienos iš Europos Sąjungos valstybių narių pilietybę pagal jos teisės aktus⁶, ir
 - ii) Meksikos atveju – asmuo, turintis Meksikos pilietybę pagal jos teisės aktus;

fizinis asmuo, kuris yra Meksikos pilietis ir turi vienos iš Europos Sąjungos valstybių narių pilietybę, laikomas tik tos Šalies, kurios pilietybė yra jo pagrindinė ir faktinė, fiziniu asmeniu;

⁴ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad priemone gali būti laikomas ir neveikimas.

⁵ Ši apibrėžtis taikoma 10–19 skyriuose.

⁶ Į Europos Sąjungos fizinio asmens apibrėžtį patenka ir Latvijos Respublikoje nuolat gyvenantys fiziniai asmenys, kurie nėra Latvijos Respublikos ar kitos valstybės piliečiai, tačiau pagal Latvijos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus turi teisę gauti nepiliečio pasą.

- w) EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija;
- x) kilmės statusą turinti prekė – prekė, kuri pagal 3 skyriuje (Prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros) nustatytas kilmės taisykles laikoma turinčia kilmės statusą;
- y) asmuo – fizinis asmuo arba juridinis asmuo (įmonė);
- z) Šalies asmuo – Šalies pilietis arba juridinis asmuo (įmonė);
- aa) lengvatinis muitų tarifų režimas – pagal 2.4 straipsnį (Muitų panaikinimas arba sumažinimas) kilmės statusą turinčiai prekei taikoma muito norma;
- bb) Susitarimas dėl apsaugos priemonių – Susitarimas dėl apsaugos priemonių, įtrauktas į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- cc) SKP sutartis – Sutartis dėl subsidijų ir kompensacinių priemonių, įtraukta į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- dd) oro transporto paslaugų pardavimas ir rinkodara – oro vežėjui suteikta galimybė laisvai parduoti savo oro transporto paslaugas ir vykdyti jų rinkodarą, įskaitant visus rinkodaros aspektus, kaip antai rinkos tyrimus, reklamą ir platinimą, tačiau neįskaitant oro transporto paslaugų kainų ar taikytinų sąlygų nustatymo;
- ee) paslaugų teikėjas – asmuo, teikiantis arba siekiantis teikti paslaugas;

- ff) SFP sutartis – Sutartis dėl sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių taikymo, įtraukta į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- gg) valstybės įmonė – Šaliai nuosavybės teise priklausanti arba jos kontroliuojama įmonė;
- hh) TPK sutartis – Sutartis dėl techninių prekybos kliūčių, įtraukta į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- ii) teritorija – atitinkama teritorija, kurioje pagal šio Susitarimo IV dalies 2.2 straipsnį (Teritorinė taikymo sritis) taikomas šis Susitarimas;
- jj) trečioji šalis – valstybė ar teritorija, nepatenkanti į šio Susitarimo teritorinę taikymo sritį;
- kk) TRIPS sutartis – Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, įtraukta į PPO steigimo sutarties 1C priedą;
- ll) Vienos konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės – 1969 m. gegužės 23 d. Vienoje priimta Vienos konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės;
- mm) PPO – Pasaulio prekybos organizacija;
- nn) PPO steigimo sutartis – 1994 m. balandžio 15 d. Marakeše priimta Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartis (Marakešo sutartis).

1.4 STRAIPSNIS

Ryšys su PPO steigimo sutartimi

Šalys patvirtina savo teises ir pareigas viena kitos atžvilgiu pagal PPO steigimo sutartį.

1.5 STRAIPSNIS

Nuorodos į įstatymus ir kitus susitarimus

1. Jei nenurodyta kitaip, bet kuri šioje Susitarimo dalyje daroma nuoroda į įstatymus apskritai arba nurodant konkretų aktą, reglamentą ar direktyvą yra laikoma nuoroda į tuos įstatymus su galimais pakeitimais.
2. Jei nenurodyta kitaip, kai šioje Susitarimo dalyje daroma nuoroda į kitus susitarimus arba teisės aktus ar jų dalis arba kai darant nuorodą kiti susitarimai arba teisės aktai ar jų dalys įtraukiami į šią Susitarimo dalį, laikoma, kad tai apima:
 - a) susijusius priedus, protokolus, išnašas, aiškinamąsias pastabas, kitus paaiškinimus ir

- b) paskesnius susitarimus, prie kurių yra prisijungusios Šalys ir kuriais pakeisti tie ankstesni susitarimai, arba Šalims privalomus pakeitimus, išskyrus atvejus, kai darant nuorodą patvirtinamos esamos teisės ir pareigos.

1.6 STRAIPSNIS

Pareigų vykdymas

1. Kiekviena Šalis priima bet kokias bendrąsias ar specialias priemones, reikalingas pareigoms pagal šią Susitarimo dalį vykdyti, įskaitant priemones, būtinas užtikrinti, kad centrinė, regioninė ar vietos valdžia ir jos institucijos, taip pat nevyriausybinės organizacijos vykdytų tas pareigas naudodamosi joms suteiktais įgaliojimais.
2. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Šalis, išskyrus šio Susitarimo IV dalies 2.3 straipsnio (Pareigų vykdymas) 3 dalyje numatytus atvejus, pagal šią Susitarimo dalį turimų teisių ir pareigų įgyvendinimą gali sustabdyti tik dėl kitos Šalies įvykdytų šios Susitarimo dalies pažeidimų ir laikydamasi toje dalyje, įskaitant 31 skyrių (Ginčų sprendimas), nustatytų reikalavimų.

B SKIRSNIS

Institucinės nuostatos

1.7 STRAIPSNIS

Jungtinės tarybos konkrečios funkcijos

1. Jungtinei tarybai atliekant bet kurias iš šia Susitarimo dalimi jai suteiktų funkcijų, ją sudaro ministrų lygio ES Šalies atstovai, atsakingi už prekybos ir investicijų srities klausimus, ir Meksikos ekonomikos ministerijos atstovai arba jų paskirti asmenys.
2. Siekiant šios Susitarimo dalies tikslų Jungtinė taryba gali pakeisti:
 - a) 2-A priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas) ir 2-E priedą (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės)
 - b) 3 skyrių (Prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros), įskaitant 3-A – 3-D priedus;
 - c) 10-D priedą (Ginčų sprendimo institucijos, Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos narių ir tarpininkų elgesio kodeksas);

- d) atitinkamus Meksikos sąrašus pagal 10.12 straipsnio (Susitarimo neatitinkančios priemonės ir išimtys) 6 dalį ir 11.8 straipsnio (Susitarimo neatitinkančios priemonės ir išimtys) 4 dalį;
 - e) 21-A priedą (I taikymo sritį patenkantys Europos Sąjungos viešieji pirkimai) ir 21-B priedą (I taikymo sritį patenkantys Meksikos viešieji pirkimai);
 - f) 25-B priedą (Geografinių nuorodų sąrašas);
 - g) 31-A priedą (Darbo tvarkos taisyklės) ir 31-B priedą (Kolegijos narių ir tarpininkų elgesio kodeksas).
3. Siekiant šios Susitarimo dalies tikslų Jungtinė taryba taip pat gali:
- a) patvirtinti privalomus šios Susitarimo dalies nuostatų išaiškinimus;
 - b) priimti kitokią šioje Susitarimo dalyje numatyto pobūdžio sprendimą ir
 - c) atlikdama savo funkcijas imtis kitų veiksmų, dėl kurių susitaria Šalys.
4. Kiekviena Šalis, laikydamasi savo taikytinų teisinių procedūrų, įgyvendina bet kokius 2 dalies a punkte nurodytus pakeitimus per Šalių sutartą laikotarpį.

1.8 STRAIPSNIS

Jungtinio komiteto konkrečios funkcijos

1. Jungtiniam komitetui atliekant bet kurias iš šia Susitarimo dalimi jam suteiktų funkcijų, jį sudaro ES Šalies aukšto rango atstovai, atsakingi už prekybos ir investicijų srities klausimus, ir Meksikos ekonomikos ministerijos atstovai pagal atitinkamus kiekvienos Šalies reikalavimus arba jų paskirti asmenys.

2. Jungtinis komitetas:

- a) padeda Jungtinei tarybai atlikti su prekybos klausimais susijusias jos funkcijas;
- b) atsako už šios Susitarimo dalies nuostatų tinkamą įgyvendinimą ir taikymą ir už jos taikymo rezultatų vertinimą;
- c) nedarant poveikio 31 skyriui (Ginčų sprendimas), siekia išvengti galimų šios Susitarimo dalies aiškinimo arba taikymo skirtumų ar su tuo susijusių ginčų ir siekia juos išspręsti;
- d) prižiūri pakomitečių ir kitų organų, įsteigtų pagal šią Susitarimo dalį, darbą ir
- e) svarsto, kaip dar labiau stiprinti Šalių tarpusavio prekybą ir investicijas.

3. Atlikdamas savo pareigas pagal 2 dalį Jungtinis komitetas gali:
- a) steigti papildomus pakomitečius ir kitus organus, be tų, kurie nustatyti šioje Susitarimo dalyje, sudarytus iš Šalių atstovų, ir savo kompetencijos srityje paskirti jiems atsakomybės sritis, nuspręsti keisti savo įsteigtų pakomitečių ir kitų organų funkcijas, taip pat juos panaikinti;
 - b) rekomenduoti, kad Jungtinė taryba priimtų sprendimus pagal konkrečius šios Susitarimo dalies tikslus, įskaitant 1.7 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytus pakeitimus, arba priimti tokius sprendimus laikotarpiais tarp Jungtinės tarybos posėdžių, taip pat tada, kai Jungtinė taryba posėdžiauti negali, ir
 - c) vykdydamas savo funkcijas imtis kitų veiksmų, dėl kurių susitaria Šalys arba kurių imtis nurodo Jungtinė taryba.

1.9 STRAIPSNIS

Šio Susitarimo III dalies koordinatoriai

1. Kiekviena Šalis paskiria šios Susitarimo dalies koordinatorių ir kitai Šaliai apie tai praneša per šešiasdešimt dienų nuo šio Susitarimo įsigaliojimo.

2. Tie koordinatoriai:

- a) palengvina Šalių tarpusavio ryšius bet koku klausimu pagal šią Susitarimo dalį, taip pat ryšius per kitus pagal ją įsteigtus kontaktinius punktus;
- b) kartu rengia darbotvarkes ir atlieka visus kitus reikiamus parengiamuosius darbus rengiantis Jungtinės tarybos ir Jungtinio komiteto posėdžiams pagal šį straipsnį, ir
- c) atitinkamai imasi tolesnių veiksmų po Jungtinės tarybos ir Jungtinio komiteto sprendimų.

1.10 STRAIPSNIS

Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai

- 1. Šalys įsteigia šiuos iš ES Šalies atstovų ir Meksikos atstovų sudarytus pakomitečius ir kitus organus:
 - a) Prekybos prekėmis komitetą;
 - b) Žemės ūkio pakomitetį;
 - c) Prekybos vynu ir spiritiniais gėrimais pakomitetį;
 - d) Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitetį;

- e) Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitetį;
- f) Jungtinę gyvūnų gerovės ir atsparumo antimikrobinėms medžiagoms darbo grupę;
- g) Techninių prekybos kliūčių pakomitetį;
- h) Paslaugų ir investicijų pakomitetį;
- i) Finansinių paslaugų pakomitetį;
- j) Viešųjų pirkimų pakomitetį;
- k) Intelektinės nuosavybės pakomitetį;
- l) Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetį.

2. Jei šioje Susitarimo dalyje nenurodyta kitaip, 1 dalyje nurodytiems pakomitečiams ir kitiems organams taikomas šio Susitarimo IV dalies 1.4 straipsnis.

3. 1 dalyje nurodyti pakomitečiai ir kiti organai gali šioje Susitarimo dalyje numatytais atvejais pateikti tinkamų rekomendacijų.

4. Rekomendacijos teikiamos abipusiu sutarimu.

1.11 STRAIPSNIS

Ryšys su pilietine visuomene

1. Kiekviena Šalis bent kartą per metus sušaukia į posėdį savo atitinkamą vidaus patariamąją grupę, nurodytą šio Susitarimo IV dalies 1.7 straipsnyje (Vidaus patariamąsios grupės), kad būtų apsvarstyti šios Susitarimo dalies taikymo klausimai.
2. Jungtinė taryba arba Jungtinis komitetas, posėdžiaudami prekybos klausimais, sušaukia šio Susitarimo IV dalies 1.8 straipsnyje (Pilietinės visuomenės forumas) nurodyto Pilietinės visuomenės forumo posėdį, kad vyktų dialogas dėl šios Susitarimo dalies taikymo.

2 SKYRIUS

PREKYBA PREKĖMIS

A SKIRSNIS

Bendrosios nuostatos

2.1 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) konsuliniai formalumai – procedūra, kurią reikia atlikti norint gauti importuojančios Šalies konsulo, esančio eksportuojančios Šalies ar trečiojo subjekto teritorijoje, sąskaitą faktūrą ar komercinės sąskaitos faktūros patvirtinimą, kilmės sertifikatą, manifestą, siuntėjo eksporto deklaraciją ar bet koki kitą dėl importuojamos prekės reikalingą ar su ja susijusį muitinės dokumentą;

- b) eksporto licencijų išdavimo procedūra – administracinė procedūra, pagal kurią kaip išankstinė eksporto iš eksportuojančios Šalies teritorijos sąlyga eksportuojančios Šalies atitinkamai administracinei institucijai ar institucijoms turi būti pateiktas prašymas ar kiti dokumentai, išskyrus muitinio įforminimo tikslais paprastai reikalaujamus prašymus ir dokumentus;
- c) Sutartis dėl importo licencijų išdavimo tvarkos – Sutartis dėl importo licencijos išdavimo tvarkos, įtraukta į PPO steigimo sutarties 1A priedą;
- d) importo licencijų išdavimo procedūra – administracinė procedūra, pagal kurią kaip išankstinė importo į importuojančios Šalies teritoriją sąlyga importuojančios Šalies atitinkamai administracinei institucijai ar institucijoms turi būti pateiktas prašymas ar kiti dokumentai, išskyrus muitinio įforminimo tikslais paprastai reikalaujamus prašymus ir dokumentus.

2.2 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Jeigu šiame Susitarime nenumatyta kitaip, šis skyrius taikomas prekybai Šalies prekėmis.

2.3 STRAIPSNIS

Nacionalinis režimas

1. Kiekviena Šalis kitos Šalies prekėms taiko nacionalinį režimą pagal GATT 1994 III straipsnį, įskaitant jo pastabas bei papildomas nuostatas. Tuo tikslu GATT 1994 III straipsnis ir jo pastabos bei papildomos nuostatos *mutatis mutandis* įtraukiami į šį Susitarimą ir tampa jo dalimi.
2. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Meksikos įvairių lygmenų valdžios, išskyrus federalinį lygmenį, atžvilgiu arba Europos Sąjungos valstybės narės visų lygmenų valdžios atžvilgiu nacionalinis režimas yra režimas, ne mažiau palankus nei tas, kurį to lygmens valdžia taiko atitinkamai Meksikos arba valstybės narės panašioms, tiesiogiai konkuruojančioms ar pakaitinėms prekėms.

2.4 STRAIPSNIS

Muitų panaikinimas arba sumažinimas

1. Jei šiame Susitarime nenumatyta kitaip, kiekviena Šalis panaikina arba sumažina savo muitus kilmės statusą turinčioms prekėms pagal 2-A priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas) ir, įsigaliojus šiam Susitarimui, jokių muitų netaiko kilmės statusą turinčioms prekėms, priskiriamoms Suderintos sistemos 1–97 skirsnių tarifų eilutėms, išskyrus tas, kurios įtrauktos atitinkamai į 2-A priedo (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas) 2-A-1 priedėlį (Europos Sąjungos muitų tarifų panaikinimo sąrašas) arba 2-A-2 priedėlį (Meksikos muitų tarifų panaikinimo sąrašas).

2. Jei šiame Susitarime nenumatyta kitaip, Šalis kitos Šalies kilmės prekei nedidina jokio esamo maito ir nenustato naujo maito⁷.
3. Jeigu Šalis sumažina pagal didžiausio palankumo režimą taikomą maito normą, ta maito norma taikoma kitos Šalies kilmės statusą turinčioms prekėms, kol ji yra mažesnė už maito normą, nustatytą pagal 2-A priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas).
4. Šalies prašymu Šalys pasikonsultuoja svarstydamos galimybę pagerinti maitų tarifų režimą, pagal kurį į rinką patenka kilmės statusą turinčios prekės, nurodytos 2-A priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas). Jungtinė taryba gali priimti sprendimą pakeisti 2-A priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas)⁸.
5. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Šalis gali toliau taikyti arba padidinti maito normą kilmės statusą turinčiai prekei, kai tai leidžia PPO Ginčų sprendimo taryba.

⁷ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad po to, kai maitas vienašališkai sumažintas, Šalis gali padidinti tą maitą iki maitų tarifų panaikinimo sąrašo pagal 2-A priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas) nustatyto atitinkamų metų dydžio.

⁸ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad atliekant tokį pakeitimą pakeičiama bet kuri iš 2-A priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas) nustatytų maito normų ar maitų mažinimo kategorijų.

2.5 STRAIPSNIS

Eksporto muitai, mokesčiai arba kiti privalomieji mokėjimai

1. Šalis į kitos Šalies teritoriją eksportuojamai prekei nenustato ir toliau netaiko jokių mokesčių ar privalomųjų mokėjimų, didesnių nei būtų nustatyti tai prekei, jeigu ji būtų skirta vidaus suvartojimui.
2. Šalis į kitos Šalies teritoriją eksportuojamai prekei arba dėl jos nenustato ir toliau netaiko jokių muitų ar bet kokios rūšies privalomųjų mokėjimų, didesnių nei būtų nustatyti tai prekei, jeigu ji būtų skirta vidaus suvartojimui.
3. Nė viena šio straipsnio nuostata Šaliai neužkertamas kelias eksportuojamai prekei nustatyti pagal 2.6 straipsnį leidžiamą rinkliavą ar privalomąjį mokėjimą.

2.6 STRAIPSNIS

Rinkliavos ir formalumai

1. Rinkliavos ir kiti privalomieji mokėjimai, Šalies nustatyti importuojamoms kitos Šalies prekėms ar į kitą Šalį eksportuojamoms prekėms arba dėl jų, negali viršyti apytikslių suteiktų paslaugų sąnaudų ir jais negali būti netiesiogiai teikiama apsauga vidaus prekėms arba fiskaliniais tikslais apmokestinamas importas ar eksportas.

2. Kilmės statusą turinčioms prekėms Šalis netaiko muitinio įforminimo rinkliavos⁹.
3. Kiekviena Šalis apie visas savo taikomas su importu ar eksportu susijusias rinkliavas ir privalomuosius mokėjimus paskelbia taip, kad valdžios institucijos, prekiautojai ir kitos suinteresuotosios šalys galėtų su jais susipažinti.
4. Šalis nereikalauja, kad dėl importuojamų kitos Šalies prekių būtų atliekami konsuliniai formalumai, be kita ko, susiję su rinkliavomis ir kitais privalomaisiais mokėjimais¹⁰.

2.7 STRAIPSNIS

Pakartotinai įvežtos suremontuotos arba pakeistos prekės

1. Remontas arba pakeitimas – su preke atliekama perdirbimo operacija, kuria siekiama pašalinti veikimo trūkumus ar materialinį pažeidimą, kad prekė atliktų savo pirminę funkciją, arba užtikrinti, kad ji atitiktų techninius jos naudojimo reikalavimus, ir be kurios tos prekės nebebūtų įmanoma įprastai naudoti pagal numatytą paskirtį. Prie prekės remonto taip pat priskiriamas atkūrimas ir techninė priežiūra, tačiau nepriskiriamos operacijos ar procesai:
 - a) kuriais sunaikinamos esminės prekės charakteristikos arba sukurama nauja ar komerciškai skirtinga prekė;

⁹ Meksikoje muitinio įforminimo rinkliava vadinama isp. *Derecho de Trámite Aduanero*.

¹⁰ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad importuojanti Šalis gali reikalauti, kad jos konsulas, turintis jurisdikciją eksportuojančios Šalies teritorijoje, patvirtintų dokumentus:

- a) tyrimo ar audito tikslais arba
- b) dėl namų apyvokos daiktų importo.

b) kuriais nebaigta prekė paverčiama pagaminta preke arba

c) kurie naudojami prekės funkcijai iš esmės pakeisti.

2. Šalis netaiko muitų prekei, nepriklausomai nuo jos kilmės, kuri pakartotinai įvežama į jos teritoriją po laikino eksporto iš jos teritorijos į kitos Šalies teritoriją tam, kad būtų suremontuota ar pakeista, nepriklausomai nuo to, ar toks remontas ar pakeitimas galėjo būti atliktas Šalies, iš kurios prekės eksportuotos suremontuoti ar pakeisti, teritorijoje.

3. 2 dalis netaikoma su garantija į laisvosios prekybos zonas ar panašiu statusu importuotoms prekėms, kurios po to eksportuojamos remontuoti, tačiau vėliau su garantija į laisvosios prekybos zonas ar panašiu statusu nebėra reimportuojamos.

4. Šalis netaiko muitų prekėms, nepriklausomai nuo jų kilmės, iš kitos Šalies teritorijos laikinai importuojamoms remontuoti arba pakeisti.

2.8 STRAIPSNIS

Perdarytos prekės

1. Perdaryta prekė – Suderintos sistemos 84–90 skirsniams arba 9402 pozicijai priskiriama prekė, išskyrus į 2-B priedą (Prekių, nepatenkančių į termino „perdarytos prekės“ apibrėžtą sritį, sąrašą) įtrauktas prekes:
 - a) kuri yra visa ar iš dalies pagaminta iš medžiagų, regeneruotų iš naudotų prekių;
 - b) kurios eksploatacinės ir darbinės savybės ir tikėtina naudojimo trukmė yra panašios į panašių naujų prekių ir
 - c) kuriai suteikiama tokia pati garantija kaip panašiai naujai prekei.
2. Jei šiame Susitarime nenumatyta kitaip, Šalis kitos Šalies perdarytoms prekėms taiko režimą, kuris yra ne mažiau palankus nei tas, kurį ji taiko panašioms naujoms prekėms.
3. Laikydamosi savo įsipareigojimų pagal šį Susitarimą ir PPO steigimo sutartį Šalis gali reikalauti, kad perdarytos prekės:
 - a) būtų identifikuotos kaip perdarytos prekės, kai yra skirtos platinti arba parduoti jos teritorijoje, be kita ko, būtų specialiai paženklintos, taip siekiant išvengti vartotojų klaidinimo, ir

b) atitiktų visus taikytinus techninius reikalavimus ir taisykles, kurie taikomi panašioms naujoms prekėms.

4. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad perdarytoms prekėms taikomas 2.9 straipsnis. Jeigu Šalis nustato arba palieka galioti naudotų prekių importo arba eksporto draudimus ar apribojimus, perdarytoms prekėms ji tokių priemonių netaiko.

2.9 STRAIPSNIS

Importo ir eksporto apribojimai

Jeigu 2-C priede (Meksikos importo ir eksporto apribojimų išimtys) nenumatyta kitaip, Šalis nenustato arba nepalieka galioti draudimų ar apribojimų jokioms kitos Šalies importuojamoms prekėms arba kitos Šalies teritorijai skirtoms eksportuojamoms ar eksportuoti parduodamoms prekėms, išskyrus pagal GATT 1994 XI straipsnį, įskaitant jo pastabas ir papildomas nuostatas. Tuo tikslu GATT 1994 XI straipsnis, įskaitant jo pastabas ir papildomas nuostatas, *mutatis mutandis* įtraukiamas į šį Susitarimą ir tampa jo dalimi.

2.10 STRAIPSNIS

Importo licencijų išdavimas

1. Kiekviena Šalis importo licencijų išdavimo procedūras nustato ir administruoja vadovaudamasi Sutarties dėl importo licencijų išdavimo tvarkos 1–3 straipsniais.
2. Apie bet kokią naują importo licencijų išdavimo procedūrą ar bet koki esamų importo licencijų išdavimo procedūrų pakeitimą kiekviena Šalis kitai Šaliai praneša per 60 dienų nuo tos dienos, kai apie tai paskelbta, ir, jei įmanoma, likus ne mažiau kaip 60 dienų iki naujosios procedūros ar pakeitimo įsigaliojimo. Į tą pranešimą įtraukiama Sutarties dėl importo licencijų išdavimo tvarkos 5 straipsnio 2 dalyje nurodyta informacija, taip pat šio straipsnio 4 dalyje nurodytų oficialių interneto svetainių elektroniniai adresai. Šalis laikoma įvykdžiusi šią nuostatą, jeigu ji pagal Sutarties dėl importo licencijų išdavimo tvarkos 5 straipsnio 1–3 dalis apie atitinkamą naują importo licencijų išdavimo procedūrą ar tokios procedūros pakeitimą praneša Sutarties dėl importo licencijų išdavimo tvarkos 4 straipsnyje nurodytam Importo licencijų išdavimo komitetui.
3. Šalies prašymu kita Šalis nedelsdama pateikia visą susijusią informaciją, įskaitant Sutarties dėl importo licencijų išdavimo tvarkos 5 straipsnio 2 dalyje nurodytą informaciją, apie bet kokią savo numatomą nustatyti, nustatytą ar paliekamą galioti importo licencijų išdavimo procedūrą ar bet koki esamų licencijų išdavimo procedūrų pakeitimą.

4. Kiekviena Šalis atitinkamose oficialiose interneto svetainėse paskelbia informaciją, kurią paskelbti privalo pagal Sutarties dėl importo licencijų išdavimo tvarkos 1 straipsnio 4 dalies a punktą, ir užtikrina, kad Sutarties dėl importo licencijų išdavimo tvarkos 5 straipsnio 2 dalyje nurodyta informacija būtų viešai prieinama.

2.11 STRAIPSNIS

Eksporto licencijų išdavimas

1. Kiekviena Šalis paskelbia apie bet kokią naują eksporto licencijų išdavimo procedūrą ar esamos eksporto licencijų išdavimo procedūros pakeitimą, be kita ko, jei tinkama, įskaitant tokios informacijos paskelbimą atitinkamose oficialiose interneto svetainėse. Tokia informacija paskelbiama, jei įmanoma, likus ne mažiau kaip 45 dienoms iki atitinkamos procedūros ar pakeitimo įsigaliojimo, tačiau bet kuriuo atveju ne vėliau kaip tos procedūros ar pakeitimo įsigaliojimo dieną.

2. Per 60 dienų nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos kiekviena Šalis kitai Šaliai praneša apie savo esamas eksporto licencijų išdavimo procedūras. Apie bet kokią naują eksporto licencijų išdavimo procedūrą ar esamų eksporto licencijų išdavimo procedūrų pakeitimą kiekviena Šalis kitai Šaliai praneša per 60 dienų nuo tos dienos, kai apie tai paskelbta. Šiuose pranešimuose nurodomas šaltinis, kuriame paskelbta pagal 3 dalį reikalaujama informacija, ir, jei tinkama, atitinkamos oficialios interneto svetainės adresas.

3. Skelbiant apie eksporto licencijų išdavimo procedūras pateikiama ši informacija:
- a) tos Šalies eksporto licencijų išdavimo procedūrų ir bet kokių jų pakeitimų tekstas;
 - b) prekės, kurioms taikoma kiekviena eksporto licencijų išdavimo procedūra;
 - c) dėl kiekvienos procedūros – prašymo išduoti eksporto licenciją teikimo proceso aprašymas ir visi kriterijai, kuriuos prašytojas turi atitikti, kad galėtų pateikti prašymą išduoti eksporto licenciją, pavyzdžiui, veiklos licencijos turėjimas, investicijos sukūrimas ar išlaikymas arba tam tikra įsisteigimo forma veiklai Šalies teritorijoje vykdyti;
 - d) kontaktinis punktas ar punktai, į kuriuos suinteresuotieji asmenys gali kreiptis norėdami gauti daugiau informacijos apie eksporto licencijos išdavimo sąlygas;
 - e) administracinė institucija ar institucijos, kurioms reikia teikti prašymą ar kitus susijusius dokumentus;
 - f) priemonės ar priemonių, kuri (-ios) yra įgyvendinama (-os) taikant eksporto licencijų išdavimo procedūrą, aprašymas;
 - g) laikotarpis, kuriuo galios kiekviena eksporto licencijų išdavimo procedūra, išskyrus atvejus, kai procedūra galios iki bus atšaukta ar iš dalies pakeista ir paskelbta iš naujo;

- h) jeigu Šalis eksporto licencijų išdavimo procedūrą ketina naudoti eksporto kvotai administruoti – visas kvotos kiekis, kvotos taikymo pradžios ir pabaigos datos ir, jei taikytina, kvotos vertė, ir
- i) visos išlygos ir išimtys iš reikalavimo gauti eksporto licenciją, prašymo taikyti tas išlygas ar išimtis ar naudojimosi jomis tvarka ir jų suteikimo kriterijai.

4. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad nė viena šio straipsnio nuostata nereikalaujama, kad Šalis suteiktų eksporto licenciją, ir netrukdoma Šaliai vykdyti savo pareigų ar įsipareigojimų pagal Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijas, taip pat pagal daugiašalius neplatinimo režimus ir eksporto kontrolės susitarimus.

2.12 STRAIPSNIS

Muitinis įvertinimas

Šalys patvirtina savo teises ir pareigas pagal Muitinio įvertinimo sutartį.

2.13 STRAIPSNIS

Prekių laikinasis įvežimas

1. Kiekviena Šalis leidžia laikinai įvežti toliau nurodytų rūšių prekes, nepriklausomai nuo jų kilmės, jų visiškai sąlygiškai neapmokestindama importo muitais, kaip numatyta jos įstatymuose ir kituose teisės aktuose:
 - a) prekes, skirtas eksponuoti ar naudoti parodose, mugėse, susitikimuose, parodomuosiuose renginiuose ar panašaus pobūdžio renginiuose;
 - b) profesinę įrangą (įskaitant spaudos įrangą arba garso ar televizijos transliavimo aparatūrą, programinę įrangą, kinematografijos įrangą ir tokios įrangos papildomą aparatūrą ar reikmenis), reikalingą asmens, besilankančio kitos Šalies teritorijoje, konkrečiai užduočiai atlikti vykdant verslo veiklą, prekybą ar profesinę veiklą;
 - c) talpyklas, prekių pavyzdžius, reklaminius filmus bei įrašus ir kitas importuojamas su prekybos operacija susijusias prekes;
 - d) sporto reikmėms importuojamas prekes;
 - e) humanitariniais tikslais importuojamas prekes ir
 - f) konkrečiais tikslais importuojamus gyvūnus.

2. Kiekviena Šalis gali reikalauti, kad prekės, kurioms pagal 1 dalį įforminta laikinojo įvežimo procedūra:

- a) būtų skirtos reeksportuoti niekaip jų nepakeitus, išskyrus normalų nusidėvėjimą dėl jų naudojimo;
- b) būtų naudojamos tik kitos Šalies piliečio arba jam asmeniškai prižiūrint, tam kitos Šalies piliečiui vykdant verslo veiklą, prekybą, profesinę veiklą ar sportuojant;
- c) nebūtų parduotos ar išnuomos, kol yra jos teritorijoje;
- d) būtų įvežamos pateikus užstatą, jeigu to prašo importuojanti Šalis, kurio suma būtų ne didesnė nei privalomieji mokėjimai, kitu atveju mokėtini įvežant ar galutinai importuojant tokias prekes, ir kuris grąžintinas tas prekes eksportuojant;
- e) būtų identifikuotos, kai yra importuojamos ir eksportuojamos;
- f) būtų reeksportuotos per nustatytą su laikinojo įvežimo tikslu pagrįstai susijusį laikotarpį ir
- g) būtų įvežamos ne didesniais kiekiais, nei pagrįsta atsižvelgiant į numatomą paskirtį.

3. Kiekviena Šalis leidžia pagal šį straipsnį laikinai įvežtas prekes reeksportuoti per bet kurią kitą uosto muitinės ar kitą muitinės įstaigą nei ta, per kurią jos įvežtos.

4. Kiekviena Šalis nustato, kad importuotojui ar kitam asmeniui, atsakingam už prekes, įvežtas pagal šį straipsnį, netenka atsakomybė už tų prekių neeksportavimą per nustatytą ir galbūt teisėtai pratęstą laikotarpį, kuriuo leista laikinai jas įvežti, jeigu importuojančiai Šaliai pagal jos muitų teisės aktus pateikiamas pakankamas įrodymas, kad tos prekės yra visiškai sunaikintos arba negrįžtamai prarastos.

2.14 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas

1. Specialiosios nuostatos dėl su lengvatiniu muitų tarifų režimu susijusio administracinio bendradarbiavimo tarp Šalių yra nustatytos 2-D priede (Specialiosios nuostatos dėl administracinio bendradarbiavimo).

2. Šalys nuo tada, kai po šio Susitarimo įsigaliojimo praeina vieni metai, kasmet keičiasi importo statistiniais duomenimis iki tol, kol Prekybos prekėmis komitetas nuspręs kitaip. Keičiamasi turimais paskutinių metų importo statistiniais duomenimis, apimančiais importuotų kitos Šalies prekių, kurioms pagal šį Susitarimą taikomas lengvatinis muitų tarifų režimas, ir prekių, kurioms lengvatinis režimas netaikomas, vertės ir kiekio duomenis, pateikiamus pagal prekes muitų tarifų eilutės lygmeniu.

2.15 STRAIPSNIS

Prekybos prekėmis komitetas

Pagal 1.10 straipsnio (Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai) 1 dalies a punktą įsteigtas Prekybos prekėmis komitetas:

- a) stebi šio skyriaus ir jo priedų įgyvendinimą ir administravimą;
- b) skatina Šalių tarpusavio prekybą prekėmis, be kita ko, konsultacijomis dėl šiuo Susitarimu nustatyto muitų tarifų režimo, pagal kurį prekės patenka į rinką, gerinimo ir konsultacijomis kitais klausimais, kai tai tikslinga;
- c) suteikia galimybę svarstyti ir spręsti bet kokius su šiuo skyriumi susijusius klausimus;
- d) nedelsdamas imasi veiksmų dėl Šalių tarpusavio prekybos prekėmis kliūčių, ypač susijusių su netarifinių priemonių taikymu, ir, jei tinkama, perduoda tokius klausimus svarstyti Jungtiniam komitetui;
- e) Jungtiniam komitetui rekomenduoja bet kokią šio skyriaus pakeitimą ar papildymą;
- f) koordinuoja keitimąsi duomenimis dėl naudojimosi lengvatomis ar bet kokią kitą, jo sprendimu, reikalingą keitimąsi informacija dėl Šalių tarpusavio prekybos prekėmis;

- g) peržiūri bet kokius būsimus Suderintos sistemos pakeitimus, kad būtų užtikrinta, jog kiekvienos Šalies pareigos pagal šį Susitarimą nebus pakeistos, taip pat konsultuodamasis siekiant išspręsti bet kokią susijusį konfliktą;
- h) atlieka bet kokias kitas funkcijas, kurias gali jam pavesti Jungtinis komitetas.

B SKIRSNIS

Prekyba žemės ūkio prekėmis

2.16 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skirsnis taikomas Šalies priimamoms ar paliekamoms galioti priemonėms, susijusioms su prekyba žemės ūkio prekėmis.

2.17 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas daugiašaliuose forumuose

1. Šalys bendradarbiauja per PPO siekdamos skatinti taikyti visuotinę, pagrįstą taisyklėmis, atvirą, nediskriminacinę ir teisingą daugiašalę prekybos sistemą, daryti pažangą derybose žemės ūkio srityje ir skatinti nustatyti bet kokias naujas taisykles, kuriomis būtų palengvinta prekyba žemės ūkio prekėmis.
2. Šalys pripažįsta, kad kai kuriomis priemonėmis dėl eksporto, tokiomis kaip eksporto draudimai, eksporto apribojimai ar eksporto mokesčiai, gali būti daromas neigiamas poveikis būtinam apsirūpinimui žemės ūkio prekėmis. Dėl to Šalys, aktyviai dalyvaudamos atitinkamuose tarptautiniuose forumuose, remia tinkamų taisyklių nustatymą.

2.18 STRAIPSNIS

Konkurencija eksporto srityje

1. Šiame straipsnyje vartojamų terminų apibrėžtys:
 - a) eksporto subsidijos – Sutarties dėl žemės ūkio 1 straipsnio e punkte apibrėžtos subsidijos;

b) lygiaverčio poveikio priemonės – eksporto kreditai, eksporto kredito garantijos ar draudimo programos, taip pat kitos priemonės, poveikiu prilygstančios eksporto subsidijai¹¹.

2. Šalys patvirtina 2015 m. gruodžio 19 d. PPO ministrų konferencijos Nairobyje priimtame Sprendime dėl konkurencijos eksporto srityje savo priimtus įsipareigojimus kuo labiau riboti bet kokią naudojimąsi visų formų eksporto subsidijomis ir visomis eksportui skirtomis lygiaverčio poveikio priemonėmis, taip pat didinti su visų formų eksporto subsidijomis ir visomis eksportui skirtomis lygiaverčio poveikio priemonėmis susijusį skaidrumą ir gerinti jų stebėseną.

3. Šalis nenustato ir toliau netaiko eksporto subsidijų jokioms žemės ūkio prekėms, eksportuojamoms į kitos Šalies teritoriją arba esančioms į kitos Šalies teritoriją eksportuojamos prekės sudėtyje.

4. Šalis nepalieka galioti, nenustato ir neatnauja jokios kitos lygiaverčio poveikio priemonės, taikomos žemės ūkio prekėms, eksportuojamoms į kitos Šalies teritoriją arba esančioms į kitos Šalies teritoriją eksportuojamos prekės sudėtyje, nebent ta lygiaverčio poveikio priemonė atitiktų susijusia PPO sutartimi, sprendimu ar įsipareigojimu nustatytas sąlygas.

5. Siekiant didinti su eksporto subsidijomis ir kitomis lygiaverčio poveikio priemonėmis susijusį skaidrumą ir gerinti jų stebėseną, Šaliai, kuriai kyla pagrįstų abejonių dėl eksportuoti į jos teritoriją skirtoms žemės ūkio prekėms kitos Šalies taikomos eksporto subsidijos ar kitos lygiaverčio poveikio priemonės, gali reikėti iš kitos Šalies gauti būtiną informaciją apie taikomas priemones. Reikiama informacija suteikiama nedelsiant.

¹¹ Aiškindamos terminą „lygiaverčio poveikio priemonės“ konkrečiu atveju Šalys gali remtis atitinkamomis PPO taisyklėmis, taip pat PPO narių praktika.

2.19 STRAIPSNIS

Tarifinių kvotų administravimas

1. Tarifines kvotas pagal 2-A priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas) taikanti Šalis:
 - a) tinkamu laiku skaidriai, objektyviai ir be diskriminavimo administruoja tas tarifines kvotas pagal savo teisę ir
 - b) tinkamu laiku nuolat viešai skelbia visą aktualią su tarifinių kvotų administravimu susijusią informaciją, įskaitant pagal kvotą galimą prekių kiekį, kvotų panaudojimo lygius ir tinkamumo jomis naudotis kriterijus.
2. Šalys konsultuojasi bet koku su tarifinių kvotų administravimu susijusiu klausimu. Tuo tikslu kiekviena Šalis paskiria kontaktinį punktą, skirtą Šalių tarpusavio ryšiams palengvinti, ir kitai Šaliai praneša jo kontaktinius duomenis. Šalys nedelsdamos viena kitai praneša apie bet kokių tų kontaktinių duomenų pakeitimą.

2.20 STRAIPSNIS

Žemės ūkio pakomitetas

1. Pagal 1.10 straipsnio (Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai) 1 dalies b punktą įsteigtas Žemės ūkio pakomitetas:

- a) stebi šio skirsnio įgyvendinimą ir administravimą ir skatina bendradarbiauti siekiant palengvinti Šalių tarpusavio prekybą žemės ūkio prekėmis;
- b) suteikia galimybę Šalims aptarti savo žemės ūkio programų pokyčius ir Šalių tarpusavio prekybos žemės ūkio prekėmis tendencijas;
- c) imasi veiksmų dėl Šalių tarpusavio prekybos žemės ūkio prekėmis kliūčių, įskaitant netarifines kliūtis;
- d) vertina šio skyriaus poveikį kiekvienos Šalies žemės ūkio sektoriui ir šiame skyriuje numatytų priemonių veikimą ir rekomenduoja Prekybos prekėmis komitetui imtis bet kokių tinkamų veiksmų;
- e) suteikia galimybę konsultotis su šiuo skirsniu susijusiais klausimais, koordinuojant darbą su kitais atitinkamais komitetais, darbo grupėmis ar bet koku kitu specializuotu organu pagal šį Susitarimą;

- f) atlieka bet kokias kitas funkcijas, kurias gali jam pavesti Prekybos prekėmis komitetas, ir
 - g) pateikia savo darbo pagal šią dalį rezultatus apsvarstyti Prekybos prekėmis komitetui.
3. Jei nesusitarta kitaip, Žemės ūkio pakomitetis posėdžiauja bent kartą per metus.
4. Susiklosčius ypatingoms aplinkybėms, Žemės ūkio pakomitečio posėdis Šalies prašymu, abiem Šalims sutarus, surengiamas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo tokio prašymo pateikimo dienos.

C SKIRSNIS

Prekyba vynu ir spiritiniais gėrimais

2.21 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skirsnis taikomas vyno produktams¹² ir spiritiniams gėrimams, priskiriamiems Suderintos sistemos 2204, 2205 ir 2208 pozicijoms.

¹² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad „vyno produktai“ yra vinas ir kiti vyno produktai, priskiriami Suderintos sistemos 2204 ir 2205 pozicijoms.

2.22 STRAIPSNIS

Vynininkystės metodai

1. Europos Sąjunga leidžia importuoti ir jos teritorijoje parduoti žmonėms vartoti skirtą Meksikos kilmės vyną, pagamintą laikantis:
 - a) produktų apibrėžčių, leidžiamų Meksikoje pagal 2-E priedo (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės) A dalyje nurodytus įstatymus ir kitus teisės aktus, ir
 - b) Meksikoje pagal 2-E priedo (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės) A dalyje nurodytus įstatymus ir kitus teisės aktus leidžiamų vynininkystės metodų ir taikomų apribojimų arba kitaip Meksikos kompetentingos institucijos patvirtintų eksportuojamam vynuui taikytinų vynininkystės metodų ir apribojimų, jei jie rekomenduojami ir paskelbti Tarptautinės vynuogių ir vyno organizacijos (toliau – OIV).

Šioje dalyje nurodytas leidimas suteikiamas, jei laikomasi reikalavimo, kad į vyną nebūtų pridėta alkoholio ar spirito, išskyrus likerinius vynus, į kuriuos gali būti pridėta vyno kilmės alkoholio ar vynuogių spirito. Ši pastraipa nedaro poveikio galimybei pridėti ne vyno kilmės alkoholio gaminant *vino generoso*, jeigu apie tokį pridėjimą aiškiai nurodoma etiketėje.

2. Meksika leidžia importuoti ir jos teritorijoje parduoti žmonėms vartoti skirtą Europos Sąjungos kilmės vyną, pagamintą laikantis:

- a) produktų apibrėžčių, leidžiamų Europos Sąjungoje pagal 2-E priedo (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės) B dalyje nurodytus įstatymus ir kitus teisės aktus;
- b) Europos Sąjungoje pagal 2-E priedo (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės) B dalyje nurodytus įstatymus ir kitus teisės aktus leidžiamų vynininkystės metodų ir taikomų apribojimų ir
- c) to, kad į visus vynus, išskyrus likerinius vynus (į pastaruosius gali būti pridėta tik vyno kilmės alkoholio ar vynuogių spirito), nebūtų pridėta alkoholio ar spirito.

3. Vynuogių veislės, kurios gali būti naudojamos iš Šalies importuojamo ir kitos Šalies teritorijoje parduodamo vyno gamybai, yra rūšies *Vitis vinifera* ir jos hibridų veislės, nedarant poveikio griežtesniems įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams, kuriuos Šalis gali taikyti savo teritorijoje gaminamam vynui.

4. Jungtinė taryba gali keisti 2-E priedo (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės) A ir B dalis į jas įtraukiant, iš jų išbraukiant ar jose atnaujinant nuorodas į produktų apibrėžtis, vynininkystės metodus ir apribojimus.

2.23 STRAIPSNIS

Vyno produktų ir spiritinių gėrimų ženklavimas

1. Šalis nereikalauja, kad ant vyno produktų ar spiritinių gėrimų taros, pakuotės ar etiketėje būtų nurodyta kuri nors iš šių datų ar joms analogiški terminai:

- a) pakavimo data;
- b) išpilstymo į butelius data;
- c) pagaminimo data;
- d) galiojimo pabaigos data, data „use by“, data „use or consume by, data „expire by“;
- e) minimalus tinkamumo vartoti terminas, data „best-by“, data „best quality before“ arba
- f) data „sell-by“.

Šalis gali reikalauti, kad būtų nurodytas minimalus tinkamumo vartoti terminas, jei į produktus pridėta greitai gendančių sudedamųjų dalių arba jei gamintojas laiko produktą tinkamu vartoti 12 mėnesių ar trumpiau.

2. Šalis nereikalauja, kad ant vyno produktų ar spiritinių gėrimų taros ar pakuotės arba etiketėje būtų pateiktas prekių ženklų, firminių ženklų ar geografinių nuorodų vertimas.
3. Privalomą informaciją, įskaitant vertimą, Šalis leidžia pateikti prie vyno produktų ar spiritinių gėrimų taros pritvirtintoje papildomoje etiketėje. Papildomos etiketės prie importuotos vyno ar spiritinio gėrimo taros gali būti tvirtinamos po importavimo, tačiau prieš tai, kai produktas siūlomas parduoti Šalies teritorijoje, o originalioje etiketėje esanti privaloma informacija turi būti perteikta išsamiai ir tiksliai.
4. Šalis leidžia naudoti produktų partijų identifikacinius kodus, jei tie kodai yra apsaugoti nuo ištrynimo.
5. Šalis netaiko ženklinimo priemonės vyno produktams ir spiritiniams gėrimams, kuriais tos Šalies teritorijoje prekiauta dar iki tos priemonės įsigaliojimo dienos, nebent būtų susiklosčiusios išskirtinės aplinkybės.
6. Šalis leidžia ant butelių naudoti piešinius, schemas, iliustracijas ir teiginius ar paaiškinimus, jeigu jais nepakeičiama privaloma ženklinimo informacija ir iš jų vartotojas nesusidarytų klaidingo įspūdžio apie vyno produktų ir spiritinių gėrimų tikrąsias savybes ir sudėtį.
7. Šalis nereikalauja, kad vyno produktų ar spiritinių gėrimų etiketėse būtų naudojamas alergenų ženklinimas dėl alergenų, kurie buvo naudojami gaminant ir ruošiant vyno produktus ar spiritinius gėrimus, tačiau kurių galutiniame produkte nėra.

8. Šalims tarpusavyje prekiaujant vynu, Europos Sąjungos kilmės vinas gali būti Meksikoje ženklinamas nurodant produkto tipą, kaip nustatyta 2-E priedo (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės) C dalyje (Vynų ženklavimas).

9. Kiekviena Šalis, laikydamasi 1883 m. kovo 20 d. Paryžiuje priimtose Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės saugojimo (toliau – Paryžiaus konvencija), apsaugo šiuos su vynu produktais ir spiritiniais gėrimais susijusius pavadinimus:

a) valstybės narės pavadinimą ir

b) Meksikos Jungtinių Valstijų arba Meksikos ir jos valstijų pavadinimus.

10. Šalis leidžia vyno produktų ar spiritinių gėrimų etiketėse nurodyti alkoholio kiekį, išreikštą tūriu, vartojant šias santrumpas:

a) „% Alc. Vol.“;

b) „% Alc Vol.“;

c) „% alc. vol.“;

d) „% alc vol.“;

- e) „% Alc.“;
- f) „% Alc./Vol.“;
- g) „Alc()%vol.“;
- h) „% alc/vol“;
- i) „alc()%vol“.

2.24 STRAIPSNIS

Vyno produktų ir spiritinių gėrimų sertifikavimas

1. Šalis dėl vyno produktų, importuojamų iš kitos Šalies ir pateikiamų jos rinkai, gali reikalauti tik 2-E priedo (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės) D dalyje (Dokumentai ir sertifikavimas) nurodytų dokumentų ir sertifikavimo.
2. Šalis importuojamiems vyno produktams, pagamintiems kitos Šalies teritorijoje, nekelia griežtesnių importo sertifikavimo reikalavimų nei tie, kurie nustatyti šiuo Susitarimu.

3. Siekdama nustatyti produktus su priemaišomis ar užterštus produktus po to, kai jie galutinai importuoti, kiekviena Šalis gali taikyti savo įstatymus ir kitus teisės aktus.
4. Ginčo atveju kiekviena Šalis etaloniniais metodais laiko analizės metodus, atitinkančius tokių tarptautinių organizacijų kaip Tarptautinė standartizacijos organizacija (ISO) rekomenduojamus standartus, arba, jei tokių metodų nėra, – OIV metodus.
5. Kiekviena Šalis leidžia į jos teritoriją importuoti spiritinius gėrimus laikantis jos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų taisyklių dėl importo dokumentų ar sertifikavimo ir analizės ataskaitų.
6. Į Europos Sąjungą importuojant tekilą ir meskalį, Europos Sąjunga reikalauja, kad jos muitinei būtų pateiktas Meksikos valdžios institucijų akredituotų ir patvirtintų atitikties vertinimo įstaigų išduotas tų produktų eksporto autentiškumo sertifikatas¹³. Meksika pateikia tekilos ir meskalio eksporto autentiškumo sertifikato pavyzdžius ir praneša apie bet kokius su tais sertifikatais susijusius pakeitimus Prekybos vynu ir spiritiniais gėrimais pakomitečiui.

¹³ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad tai nedaro poveikio kiekvienos Šalies įstatymams ir kitiems teisės aktams dėl tų produktų pardavimo ir komercializacijos.

7. Šalis gali remdamasi teisėtais viešosios tvarkos sumetimais, kaip antai dėl sveikatos ar vartotojų apsaugos, arba kovos su sukčiavimu tikslais nustatyti laikinus papildomus importo sertifikavimo reikalavimus iš kitos Šalies importuojamiems vyno produktams ir spiritiniams gėrimams. Tokiu atveju ta Šalis suteikia kitai Šaliai pakankamą informaciją ir pakankamai laiko, kad būtų galima įvykdyti papildomus reikalavimus.

Tokie reikalavimai taikomi ne ilgiau nei reikalinga imantis veiksmų tais konkrečiais viešosios tvarkos sumetimais ar reaguojant į sukčiavimo riziką, dėl kurios tie reikalavimai nustatyti.

8. Jungtinė taryba gali keisti 2-E priedo (Vyno produktams ir spiritiniams gėrimams taikomos susijusios priemonės) D dalies (Dokumentai ir sertifikavimas) nuostatas dėl 1 dalyje nurodytų dokumentų ir sertifikavimo.

2.25 STRAIPSNIS

Taikytinos taisyklės

Jei šiame Susitarime nenumatyta kitaip, į šio skirsnio taikymo sritį patenkančių produktų, kuriais Šalys prekiauja tarpusavyje, importas ir prekyba vykdomi laikantis importuojančios Šalies teritorijoje taikomų įstatymų ir kitų teisės aktų.

2.26 STRAIPSNIS

Pereinamojo laikotarpio priemonės

Produktais, kurie šio Susitarimo įsigaliojimo dieną yra jau pagaminti ir paženklinti laikantis Šalies įstatymų ir kitų teisės aktų ir esamų susitarimų tarp Šalių, tačiau neatitinka šio skirsnio nuostatų, gali būti importuojančioje Šalyje prekiaujama tik tokiomis sąlygomis:

- a) didmenininkų arba gamintojų – dvejus metus, arba
- b) mažmenininkų – iki baigsis atsargos.

2.27 STRAIPSNIS

Pranešimai

Kiekviena Šalis užtikrina, kad būtų laiku pranešama kitai Šaliai apie bet kokius įstatymų ir kitų teisės aktų, kuriais reglamentuojami šiame skirsnyje numatyti dalykai, pakeitimus, darančius poveikį produktams, kuriais prekiaujama tarp Šalių.

2.28 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas prekybos vynu ir spiritiniais gėrimais srityje

1. Šalys bendradarbiauja prekybos vynu ir spiritiniais gėrimais srityje ir sprendžia susijusius klausimus, visų pirma dėl:

- a) produktų apibrėžčių, sertifikavimo ir ženklavimo, ir
- b) vynuogių veislių naudojimo vyno gamybai ir susijusio ženklavimo.

2. Kad būtų lengviau teikti savitarpio pagalbą tarp Šalių institucijų, užtikrinančių reikalavimų vykdymą, kiekviena Šalis paskiria kompetentingas institucijas ir įstaigas, atsakingas už šio skirsnio nuostatų įgyvendinimą ir taikymą. Jei Šalis paskiria daugiau kaip vieną kompetentingą instituciją ar įstaigą, ji užtikrina tų institucijų ir įstaigų tarpusavio koordinavimą. Tokiu atveju Šalis taip pat paskiria vieną ryšių palaikymo instituciją, kuri turėtų atlikti vieno bendro kontaktinio punkto, į kurį galėtų kreiptis kitos Šalies institucija ar įstaiga, funkciją.

3. Šalys ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos viena kitai praneša kompetentingų institucijų ir įstaigų, nurodytų 2 dalyje, pavadinimus ir adresus ir informuoja apie bet kokius jų pakeitimus.

4. Šiame straipsnyje nurodytos institucijos ir įstaigos glaudžiai bendradarbiauja ir ieško būdų toliau gerinti savitarpio pagalbos teikimą taikant šį skirsnį, visų pirma kovos su sukčiavimu tikslais.

2.29 STRAIPSNIS

Prekybos vynu ir spiritiniais gėrimais pakomitetis

1. Pagal 1.10 straipsnio (Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai) 1 dalies c punktą įsteigtas Prekybos vynu ir spiritiniais gėrimais pakomitetis:

- a) stebi šio skirsnio įgyvendinimą ir administravimą;
- b) suteikia galimybę bendradarbiauti šio skirsnio klausimais ir keistis informacija ir
- c) užtikrina tinkamą šio skirsnio veikimą.

2. Prekybos vynu ir spiritiniais gėrimais pakomitetis gali teikti rekomendacijų ir rengti sprendimus Jungtinei tarybai, kurie gali būti priimami šiame skirsnyje numatyta tvarka.

D SKIRSNIS

Įsipareigojimai dėl patekimo į rinką be muitų kituose sektoriuose

2.30 STRAIPSNIS

Vaistai

Konkretūs kiekvienos Šalies įsipareigojimai dėl vaistų ir medicinos priemonių patekimo į rinką be muitų yra nustatyti 2-F priede (Vaistai).

2.31 STRAIPSNIS

Motorinės transporto priemonės

Konkretūs su patekimu į rinką nesusiję kiekvienos Šalies įsipareigojimai dėl motorinių transporto priemonių ir įrangos bei jų dalių yra nustatyti 2-G priede (Motorinės transporto priemonės, įranga ir jų dalys).

3 SKYRIUS

PREKIŲ KILMĖS TAISYKLĖS IR PREKIŲ KILMĖS PROCEDŪROS

A SKIRSNIS

Prekių kilmės taisyklės

3.1 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

1. Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:
 - a) skirsniai, pozicijos, subpozicijos – pagal Suderintos sistemos nomenklatūrą naudojami skirsniai (dviejų skaitmenų kodai), pozicijos (keturių skaitmenų kodai) ir subpozicijos (šešių skaitmenų kodai);
 - b) kompetentinga valdžios institucija – Meksikoje paskirta institucija prie Ekonomikos ministerijos (isp. *Secretaría de Economía*) arba jos funkcijų tęsėja;

- c) siunta – prekės, vieno eksportuotojo vienu metu siunčiamos vienam gavėjui, arba prekės, siunčiamos su vienu transporto dokumentu, su kuriuo jos vežamos nuo eksportuotojo iki gavėjo, arba, jei tokio dokumento nėra, su viena sąskaita faktūra;
- d) muitinė – valdžios institucija, kuri pagal Šalies teisę yra atsakinga už muitų įstatymų ir kitų teisės aktų administravimą, taikymą ir vykdymo užtikrinimą;
- e) eksportuotojas – Šalies teritorijoje esantis asmuo, vykdamas eksportą iš tos Šalies teritorijos ir surašantis pareiškimą apie prekių kilmę;
- f) importuotojas – Šalies teritorijoje esantis asmuo, importuojantis prekę ir prašantis taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą;
- g) medžiaga – produktui gaminti naudojama sudedamoji dalis, žaliava, komponentas, detalė ar pan.;
- h) kilmės statuso neturinčios medžiagos – medžiagos, kurios pagal šį skyrių nelaikomos turinčiomis kilmės statusą;
- i) kilmės statusą turinčios medžiagos, kilmės statusą turintys produktai – medžiagos ar produktai, kurie pagal šį skyrių laikomi turinčiais kilmės statusą;

- j) produktas – gaminamas produktas, net jei jis skirtas vėliau naudoti kaip medžiaga kitam produktui gaminti;
- k) gamyba – visų rūšių apdorojimas, perdirbimas ar konkrečios operacijos, įskaitant surinkimą.

3.2 STRAIPSNIS

Bendrieji reikalavimai

1. Lengvatinių muitų tarifų režimą kitos Šalies kilmės statusą turinčiai prekei pagal šį Susitarimą taikanti Šalis toliau nurodytus produktus laiko tos Šalies, kurioje atliktos paskutinės gamybos operacijos, kilmės statusą turinčiais produktais:

- a) tik toje Šalyje gautus produktus, kaip apibrėžta 3.4 straipsnyje;
- b) produktus, toje Šalyje pagamintus tik iš kilmės statusą turinčių medžiagų, arba
- c) toje Šalyje pagamintus produktus, kurių sudėtyje yra kilmės statuso neturinčių medžiagų, jeigu jie atitinka 3-A priede (Konkreitiems produktams taikomos kilmės taisyklės) nustatytas sąlygas.

2. Produktas, laikomas turinčiu Šalies kilmės statusą pagal 1 dalį, turi atitikti visus kitus taikytinus šio skyriaus reikalavimus dėl lengvatinio muitų tarifų režimo taikymo remiantis prašymu pagal 3.16 straipsnį.

3. Jeigu produktas įgijo kilmės statusą, jam pagaminti naudotos kilmės statuso neturinčios medžiagos nelaikomos neturinčiomis kilmės statuso, kai tas produktas kaip medžiaga panaudojamas kitam produktui.
4. Kad įgytų kilmės statusą, produktas turi būti Šalyje nepertraukiamai gamintas, kaip nurodyta 1 dalies a–c punktuose.

3.3 STRAIPSNIS

Kilmės kumuliacija

1. Vienos Šalies kilmės statusą turintis produktas laikomas kitos Šalies kilmės statusą turinčiu produktu, jei kitoje Šalyje jis naudojamas kaip medžiaga kitam produktui gaminti¹⁴.
2. 1 dalis netaikoma, jeigu:
 - a) produkto gamyba apsiriboja 3.6 straipsnyje nurodytomis operacijomis ir
 - b) tos gamybos tikslas, kaip įsitikinta remiantis patikimais įrodymais, yra apeiti Šalių finansų ar mokesčių įstatymus.

¹⁴ Kai Šalims taikomos skirtingos medžiagos kilmės taisyklės, tos medžiagos kilmė nustatoma pagal eksportuojančiai Šaliai taikomas kilmės taisykles.

3.4 STRAIPSNIS

Tik Šalyje gauti produktai

1. Tik Šalyje gautais produktais laikomi:
 - a) mineraliniai produktai, išgauti iš jos žemės gelmių arba jos jūros dugno;
 - b) joje išauginti arba surinkti augalai ir augaliniai produktai;
 - c) joje atsivesti ir užauginti gyvi gyvūnai;
 - d) produktai, gauti iš joje užaugintų gyvų gyvūnų;
 - e) produktai, gauti iš paskerstų gyvūnų, kurie atsivesti ir užauginti joje;
 - f) produktai, gauti iš joje vykdomos medžioklės ar žvejybos;
 - g) joje gauti akvakultūros produktai, jei vandens organizmai, įskaitant žuvis, moliuskus, vėžiagyvius, kitus vandens bestuburius ir vandens augalus, joje veisiami ar auginami iš sėklos, t. y. ikrelių, ikrų, mailiaus, žuvų jaunikių ar lervų, kišantis į dauginimosi arba augimo procesus, kad padidėtų produkcija, t. y. reguliariai prileidžiant organizmų į vandenį, maitinant ar saugant nuo plėšrūnų;

- h) jūrų žveijos ir kiti produktai, išgauti iš jūros Šalies laivu už bet kurios teritorinės jūros ribų;
- i) produktai, pagaminti Šalies žveijos produktų perdirbimo laive tik iš h punkte nurodytų produktų;
- j) joje surinkti naudoti produktai, tinkami tik žaliavoms regeneruoti, įskaitant tokias žaliavas;
- k) joje vykdomos gamybos atliekos ir laužas;
- l) produktai, išgauti iš jūros dugno arba podugnio už Šalies teritorinės jūros ribų, jei ji turi teisę eksploatuoti ar tvarkyti tokį jūros dugną ar podugnį, arba
- m) prekės, joje pagamintos tik iš a–l punktuose nurodytų produktų.

2. 1 dalies h ir i punktuose vartojami terminai „Šalies laivas“ ir „Šalies žveijos produktų perdirbimo laivas“ reiškia laivą ar žveijos produktų perdirbimo laivą, kuris:

- a) yra registruotas valstybėje narėje arba Meksikoje;
- b) plaukioja su valstybės narės arba Meksikos vėliava ir

c) atitinka vieną iš šių sąlygų:

- i) ne mažiau kaip 50 proc. laivo nuosavybės teise priklauso valstybės narės arba Meksikos piliečiams arba
- ii) jis nuosavybės teise priklauso įmonėms, kurių:
 - A) pagrindinė buveinė ir pagrindinė veiklos vieta yra Europos Sąjungoje arba Meksikoje ir
 - B) ne mažiau kaip 50 proc. nuosavybės teise priklauso valstybės narės arba Meksikos viešiesiems subjektams, piliečiams ar įmonėms.

3.5 STRAIPSNIS

Leidžiamieji nuokrypiai

1. Jei produktas neatitinka 3-A priede (Konkrečioms produktams taikomos kilmės taisyklės) nustatytų reikalavimų, nes jam gaminti panaudota kilmės statuso neturinti medžiaga, tas produktas vis tiek laikomas Šalies kilmės produktu su sąlyga, kad:

- a) tos kilmės statuso neturinčios medžiagos bendra vertė sudaro ne daugiau kaip 10 proc. produkto gamintojo kainos (*ex-works* kainos) ir

b) taikant šią dalį neviršijami jokie kilmės statuso neturinčių medžiagų didžiausios vertės ar masės procentiniai dydžiai, nustatyti 3-A priede (Konkreiems produktams taikomos kilmės taisyklės).

2. 1 dalis netaikoma Suderintos sistemos 50–63 skirsniams priskiriamiems produktams, kuriems taikomi 3-A priedo (Konkreiems produktams taikomos kilmės taisyklės) A skirsnio 5 ir 6 pastabose nustatyti leidžiamieji nuokrypiai.

3. 1 dalis netaikoma tik Šalyje gautiems produktams, kaip apibrėžta 3.4 straipsnyje. Jeigu 3-A priede (Konkreiems produktams taikomos kilmės taisyklės) reikalaujama, kad produktui gaminti panaudotos medžiagos būtų gautos tik Šalyje, 1 dalyje nurodytas leidžiamasis nuokrypis taikomas visų tų medžiagų sumai.

3.6 STRAIPSNIS

Nepakankamo apdorojimo ar perdirbimo operacijos

1. Nepaisant 3.2 straipsnio 1 dalies c punkto, produktas nelaikomas Šalies kilmės produktu, jei Šalyje gaminant tą produktą atliktos tik toliau nurodytos operacijos su kilmės statuso neturinčiomis medžiagomis:

a) operacijos, kuriomis užtikrinama, kad produktai išliktų geros būklės juos vežant ir laikant, kaip antai vėdinimas, paskleidimas, džiovinimas, užšaldymas, atšaldymas, laikymas druskos, sieros dioksido ar kituose vandeniniuose tirpaluose, sugedusių dalių pašalinimas ir panašios operacijos;

- b) paprastas vandens pridėjimas ar praskiedimas iš esmės nepakeičiant produkto savybių arba produktų dehidratavimas ar denatūravimas¹⁵;
- c) sijojimas, atrankinė patikra, rūšiavimas, klasifikavimas, kategorizavimas ar derinimas, įskaitant rinkinių sudarymą;
- d) galandimas, paprastas šlifavimas arba paprastas pjaustymas;
- e) vaisių, riešutų ar daržovių lupimas, kauliukų išėmimas ar lukštenimas;
- f) grūdų lukštenimas;
- g) grūdų kūlimas;
- h) grūdų ir ryžių poliravimas ar glazūravimas, dalinis ar visiškas ryžių malimas;
- i) cukraus dažymo ar aromatizavimo arba cukraus gabalėlių formavimo operacijos; dalinis ar visiškas cukraus kristalų malimas;
- j) pakuočių keitimas, jų ardymas ir surinkimas;
- k) paprastos pakavimo operacijos;

¹⁵ Denatūravimas apima nuodingų ar nemalonaus skonio medžiagų pridėjimą į alkoholį, dėl kurio jis tampa netinkamas žmonėms vartoti.

- l) ženklų, etikečių, logotipų ir kitų panašių skiriamųjų ženklų tvirtinimas ar spausdinimas ant produktų ar jų pakuočių;
- m) plovimas, valymas, dulkių, oksido, alyvos, dažų ar kitokių dangų nuvalymas;
- n) paprastos dažymo ir poliravimo operacijos;
- o) paprastas produktų sumaišymas¹⁶ (vienos ar kelių rūšių produktų)¹⁷;
- p) surinkimas iš dalių sudarant užbaigtą ar gatavą gaminį pagal Suderintos sistemos bendrųjų aiškinimo taisyklių 2 taisyklės a punktą arba kitoks paprastas dalių surinkimas;
- q) produkto išardymas į dalis ar komponentus;
- r) tekstilės ir tekstilės dirbinių lyginimas arba presavimas;
- s) gyvūnų skerdimas arba
- t) dviejų ar daugiau a–s punktuose nurodytų operacijų derinys.

¹⁶ Paprastas produktų sumaišymas apima cukraus sumaišymą.

¹⁷ Šios operacijos neapima maišymo ir derinimo pagal Suderintos sistemos 27–30, 32–35 ir 38 skirsnius.

2. Pagal 1 dalį operacijos laikomos paprastomis, jeigu joms atlikti nebūtina turėti specialių įgūdžių ar specialiai toms operacijoms pagamintų ar įdiegtų mechanizmų, aparatų ar įrankių ir operacijos, atliekamos naudojantis tokiais įgūdžiais, mechanizmais, aparatais ar įrankiais, nelemia prekės esminio pobūdžio ar savybių.

3.7 STRAIPSNIS

Kvalifikacinis vienetas

1. Šio skyriaus tikslais kvalifikaciniu vienetu laikomas konkretus produktas, kuris, klasifikuojant pagal Suderintą sistemą, laikomas baziniu vienetu.
2. Kai produktas, kurį sudaro gaminių grupė arba rinkinys, klasifikuojant pagal Suderintos sistemos taisykles priskiriamas vienai pozicijai, jo visuma sudaro kvalifikacinį vienetą.
3. Kai siuntą sudaro tam tikras skaičius vienodų produktų, priskiriamų tai pačiai Suderintos sistemos pozicijai, šis skyrius taikomas atskirai kiekvienam produktui.

3.8 STRAIPSNIS

Apskaitos atskyrimas

1. Jeigu prekei gaminti naudojamos pakeičiamos medžiagos, turinčios kilmės statusą ir jo neturinčios, medžiagų tvarkymas gali būti atliekamas taikant apskaitos atskyrimo metodą, neprivalant tų medžiagų atsargų laikyti atskirai.
2. Jeigu Suderintos sistemos 10, 15, 27, 28, 29 skirsniams, 32.01–32.07 pozicijoms arba 39.01–39.14 pozicijoms priskirti pakeičiami produktai, turintys kilmės statusą ir jo neturintys, yra fiziškai sujungiami arba sumaišomi Šalies atsargose prieš eksportuojant į kitą Šalį, tų produktų tvarkymas gali būti atliekamas taikant apskaitos atskyrimo metodą, neprivalant tų produktų atsargų laikyti atskirai.
3. Pakeičiamos medžiagos arba pakeičiami produktai pagal 1 ir 2 dalis yra tos pačios rūšies, prekinės kokybės ir tų pačių techninių ir fizinių charakteristikų medžiagos arba produktai, o tokios medžiagos pasižymi ir tuo, kad, joms įeinant į galutinio produkto sudėtį, jų nebeįmanoma atskirti vienos nuo kitos.
4. Atsargoms tvarkyti naudojamas apskaitos atskyrimo metodas turi būti taikomas pagal atsargų tvarkymo sistemą, atitinkančią Šalies taikomus bendruosius apskaitos principus.

5. Atsargų tvarkymo sistemoje turi būti visada užtikrinama, kad gautų produktų, kuriuos galima laikyti Šalies kilmės produktais, skaičius nebūtų didesnis už skaičių, kuris būtų gautas taikant fizinio atsargų atskyrimo metodą.
6. Gamintojas, taikantis atsargų tvarkymo sistemą, turi saugoti tos sistemos naudojimo duomenų įrašus, atitinkamos Šalies muitinei reikalingus atitikčiai šio skyriaus nuostatoms patikrinti.
7. Šalis gali reikalauti, kad apskaitos atskyrimas pagal šį straipsnį būtų taikomas tik prieš tai gavus tos Šalies muitinės leidimą.
8. Šalies muitinė gali nustatyti bet kokias 7 dalyje nurodyto leidimo išdavimo sąlygas, kurias laiko tinkamomis, ir gali išduotą leidimą panaikinti, jei gamintojas juo netinkamai naudojasi arba nesilaiko kurių nors kitų šiame skyriuje nustatytų sąlygų.

3.9 STRAIPSNIS

Reikmenys, atsarginės dalys ir įrankiai

1. Kartu su įranga, mechanizmu, aparatu ar transporto priemone siunčiami reikmenys, atsarginės dalys ir įrankiai, kurie yra įprastinės įrangos dalis ir yra įskaičiuoti į jos kainą arba kuriems nėra surašyta atskira sąskaita faktūra, laikomi sudarančiais vieną produktą kartu su ta įranga, mechanizmu, aparatu ar transporto priemone.

2. Į 1 dalyje nurodytus reikmenis, atsargines dalis ir įrankius neatsižvelgiama nustatant produkto kilmę, išskyrus atvejus, kai reikia apskaičiuoti kilmės statuso neturinčių medžiagų didžiausią vertę, jei produktui taikomas 3-A priede (Konkreiems produktams taikomos kilmės taisyklės) nustatytas kilmės statuso neturinčių medžiagų didžiausios vertės reikalavimas.

3.10 STRAIPSNIS

Rinkiniai

Suderintos sistemos bendrųjų aiškinimo taisyklių 3 taisyklėje apibrėžti rinkiniai laikomi turinčiais Šalies kilmės statusą, jei visos jų sudedamosios dalys yra kilmės statusą turinčios prekės. Jei rinkinį sudaro ir kilmės statusą turinčios, ir kilmės statuso neturinčios prekės, pats rinkinys laikomas turinčiu Šalies kilmės statusą, jei kilmės statuso neturinčių prekių vertė neviršija 15 proc. rinkinio gamintojo kainos (*ex-works* kainos).

3.11 STRAIPSNIS

Neutralūs elementai

Siekiant nustatyti, ar produktas turi Šalies kilmės statusą, nebūtina nustatyti šių jam gaminti potencialiai naudotų elementų kilmės:

- a) kuro, elektros energijos, katalizatorių ir tirpiklių;

- b) produktui išbandyti ar apžiūrėti naudotos įrangos, įtaisų ir reikmenų;
- c) pirštinių, akinių, avalynės, drabužių, saugos įrangos ir reikmenų;
- d) mašinų, įrankių, matricų ir liejimo formų;
- e) įrangos ir pastatų techninei priežiūrai naudojamų gamybos priemonių, įrangos, atsarginių dalių ir medžiagų;
- f) tepalų, alyvų, surišiklių ir kitų gamybai arba įrenginiams ir statiniams eksploatuoti naudojamų medžiagų ir
- g) kitų medžiagų, kurios neįtrauktos ir nėra skirtos įtraukti į galutinę produkto sudėtį.

3.12 STRAIPSNIS

Pakuotės, pakavimo medžiagos ir talpyklos

1. Į produkto mažmeninei prekybai skirtas pakavimo medžiagas ir talpyklas, jei jos pagal Suderintos sistemos bendrųjų aiškinimo taisyklių 5 taisyklę klasifikuojamos kartu su produktu, neatsižvelgiama nustatant to produkto kilmę, išskyrus atvejus, kai reikia apskaičiuoti kilmės statuso neturinčių medžiagų didžiausią vertę, jei pagal 3-A priedą (Konkreitiems produktams taikomos kilmės taisyklės) produktui taikomas kilmės statuso neturinčių medžiagų didžiausios vertės reikalavimas.

2. Nustatant produkto kilmę neatsižvelgiama į pakuotes ir talpyklas, kuriose produktas supakuojamas jį siunčiant.

3.13 STRAIPSNIS

Gražintos prekės

Jei Šalies kilmės statusą turinčios prekės, eksportuotos iš tos Šalies į trečiąją šalį, yra gražinamos į tą šalį, jos laikomos neturinčiomis kilmės statuso, nebent dėl gražintų prekių galėtų būti pateikta muitinei priimtinių įrodymų, kad:

- a) tai tos pačios prekės, kurios buvo eksportuotos, ir
- b) su jomis neatlikta jokių kitų operacijų, išskyrus tas, kurios buvo būtinos gerai prekių būklei išlaikyti, kol jos buvo laikomos toje trečiojoje šalyje arba kol buvo eksportuojamos.

3.14 STRAIPSNIS

Nekeitimas

1. Prekės, deklaruojamos importuoti į Šalį, turi būti tos pačios prekės, kurios eksportuojamos iš kitos Šalies, kurios kilmės statusą jos laikomos turinčiomis. Tos prekės prieš tai, kai deklaruojamos importuoti, negali būti niekaip pakeistos ir su jomis negali būti atlikta jokių operacijų, išskyrus operacijas, būtinas gerai jų būklei išlaikyti, ir išskyrus ženklų, etikečių, plombų ar kitų skiriamųjų ženklų pridėjimą ar pritvirtinimą užtikrinant konkrečių importuojančios Šalies vidaus reikalavimų laikymąsi.
2. Prekes ar siuntas galima saugoti trečiojoje šalyje, jei tai darant jas prižiūri tos trečiosios šalies muitinė.
3. Nedarant poveikio B skirsnio nuostatoms, siuntos gali būti išskaidomos trečiojoje šalyje, jeigu išskaidymą atlieka eksportuotojas arba tai atliekama eksportuotojo atsakomybe ir jeigu tai darant tas prekes toliau prižiūri tos trečiosios šalies muitinė.
4. Atitiktis 1–3 dalims laikoma užtikrinta, jei muitinė neturi pagrindo manyti kitaip. Jei muitinė turi pagrindo manyti kitaip, importuotojas, laikydamasis kiekvienos Šalies teisės nuostatų, pateikia atitikties įrodymus tinkamomis priemonėmis, įskaitant sutartinius transporto dokumentus, tokius kaip konosamentai, arba faktinius ar konkrečius pakuočių ženklavimu ar numeracija pagrįstus įrodymus, arba su pačiomis prekėmis susijusius įrodymus.

3.15 STRAIPSNIS

Parodos

1. Kilmės statusą turintiems produktams, nusiųstiems į parodą trečiojoje šalyje ir po parodos parduotiems importuoti į Šalį, importuojant taikomos šio Susitarimo nuostatos, jei pateikiama muitinei priimtinių įrodymų, kad:

- a) eksportuotojas tuos produktus išsiuntė iš Šalies į trečiąją šalį, kurioje vyko paroda, ir ten juos eksponavo;
- b) tas eksportuotojas tuos produktus pardavė ar kitaip perleido asmeniui Šalyje;
- c) vykstant parodai ar iškart po jos tie produktai išsiųsti tokios pačios būklės, kokios buvo nusiųsti į parodą, ir
- d) nuo tada, kai produktai nusiųsti į parodą, jie nenaudoti jokioms reikmėms, tik eksponuoti parodoje.

2. Turi būti surašytas pareiškimas apie prekių kilmę pagal B skirsnio nuostatas ir jis turi būti įprasta tvarka pateiktas importuojančios Šalies muitinei. Jame turi būti nurodytas atitinkamos parodos pavadinimas ir adresas.

3. 1 dalis taikoma bet kokiai prekybos, pramonės, žemės ūkio ar amatų parodai, mugei ar panašiam viešam parodomajam renginiui ar ekspozicijai, kurie nėra privačiai organizuojami parduotuvėse ar verslo patalpose tų produktų pardavimo tikslu ir kurių metu produktai tebėra muitinės prižiūrimi.

4. Importuojančios Šalies muitinė gali reikalauti pateikti įrodymų, kad trečiojoje šalyje, kurioje vyko paroda, atitinkami produktai visą laiką buvo muitinės prižiūrimi, taip pat papildomų dokumentinių įrodymų dėl tų produktų eksponavimo sąlygų.

B SKIRSNIS

Prekių kilmės procedūros

3.16 STRAIPSNIS

Prašymas taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą ir pareiškimas apie prekių kilmę

1. Importuojanti Šalis importuojamam kitos Šalies kilmės produktui, kaip apibrėžta 3.2 straipsnyje, lengvatinį muitų tarifų režimą taiko remdamasi importuotojo prašymu taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą, jeigu yra įvykdyti visi kiti taikytini šio skyriaus reikalavimai.

2. Prašymas taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą grindžiamas pagal 3.18 straipsnį parengtu pareiškimu apie prekių kilmę, eksportuotojo pateikiamu sąskaitoje faktūroje ar kitame komerciniame dokumente.
3. Prašymas taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą ir pareiškimas apie prekių kilmę, nurodytas 2 dalyje, pagal importuojančios Šalies įstatymus ir kitus teisės aktus įtraukiami į muitinės importo deklaraciją.
4. Importuotojas, teikiantis prašymą, pagrįstą 2 dalyje nurodytu pareiškimu apie prekių kilmę, turi turėti tą pareiškimą ir, kai reikia, importuojančios Šalies muitinei pateikti pareiškimo apie prekių kilmę kopiją.
5. 2, 3 ir 4 dalys netaikomos 3.23 straipsnyje nurodytais atvejais.

3.17 STRAIPSNIS

Prašymas taikyti lengvatinį režimą po importo

1. Kiekviena Šalis nustato, kad importuotojas gali prašyti taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą po importo ir atgauti už importuotą prekę sumokėtų muitų permoką, jeigu importo metu importuotojas nepateikė prašymo taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą, tačiau ta prekė importo metu būtų atitikusi tokio prašymo sąlygas kaip kilmės statusą turinti prekė pagal 3.2 straipsnį.

2. Prašymą taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą importuotojas pateikia ne vėliau kaip per vienus metus nuo importo dienos. Šalis kaip lengvatinio muitų tarifų režimo taikymo pagal 1 dalį sąlygą gali kelti reikalavimą, kad importuotojas:

- a) pateiktų pareiškimo apie prekių kilmę, parengto dėl atitinkamos prekės, kopiją;
- b) pateiktų visus kitus tos prekės importui reikalingus dokumentus ir
- c) deklaruotų, kad ta prekė importavimo metu turėjo kilmės statusą.

3.18 STRAIPSNIS

Pareiškimo apie prekių kilmę surašymo sąlygos

1. 3.16 straipsnio 2 dalyje nurodytas pareiškimas apie prekių kilmę gali būti surašytas eksportuotojo, kuris yra registruotas:
 - a) Meksikoje kaip eksportuotojas, kuriam kompetentinga valdžios institucija yra išdavusi leidimą pagal bet kokias sąlygas, laikomas tinkamomis prekių kilmės statusui patvirtinti, ir įvykdžius kitus šio skyriaus reikalavimus, ir
 - b) Europos Sąjungoje kaip eksportuotojas pagal atitinkamas Europos Sąjungos teisės nuostatas (registruotųjų eksportuotojų sistemoje).

2. Muitinė arba kompetentinga valdžios institucija registruotajam eksportuotojui priskiria numerį, kuris nurodomas pareiškime apie prekių kilmę. Muitinė arba kompetentinga valdžios institucija valdo registracijos procesą ir gali panaikinti registraciją, jei eksportuotojas ja naudojasi netinkamai.
3. 3.16 straipsnio 2 dalyje nurodytą pareiškimą apie prekių kilmę gali surašyti bet kuris eksportuotojas dėl bet kokios siuntos, sudarytos iš vienos ar daugiau pakuočių su kilmės statusą turinčiais produktais, kurių bendra vertė neviršija 6 000 EUR.
4. Pasirinkęs vieną iš 3-B priede (Pareiškimo apie prekių kilmę tekstas) pateiktų teksto kalbinių versijų eksportuotojas pareiškimą apie prekių kilmę surašo sąskaitoje faktūroje arba kitame komerciniame dokumente, kuriame kilmės statusą turinti prekė pakankamai išsamiai apibūdinta, kad ją būtų galima identifikuoti.
5. Pareiškimus apie prekių kilmę ranka pasirašo pats eksportuotojas. Eksportuotojas, registruotas pagal 1 dalį, neprivalo pasirašyti tokių pareiškimų, jei tas eksportuotojas eksportuojančios Šalies muitinės ar kompetentingos valdžios institucijos atžvilgiu prisiima visą atsakomybę už bet kokią pareiškimą apie prekių kilmę, kuriame tas eksportuotojas identifikuotas, tarsi tas pareiškimas apie prekių kilmę būtų eksportuotojo ranka pasirašytas.
6. Eksportuotojas, surašantis pareiškimą apie prekių kilmę, turi būti pasirengęs eksportuojančios Šalies muitinės ar kompetentingos valdžios institucijos prašymu bet kada pateikti visus reikiamus dokumentus, kuriais įrodomas atitinkamų produktų kilmės statusas ir kitų šio skyriaus reikalavimų įvykdymas.
7. Pareiškimą apie prekių kilmę eksportuotojas gali surašyti tada, kai tos prekės eksportuojamos, arba po jų eksporto.

3.19 STRAIPSNIS

Pareiškimo apie prekių kilmę galiojimas

1. Pareiškimas apie prekių kilmę galioja vienus metus nuo jo surašymo dienos.
2. Pareiškimas apie prekių kilmę gali būti skirtas:
 - a) vienai produkto siuntai arba
 - b) kelioms tapačių produktų siuntoms per pareiškingame apie prekių kilmę nurodytą ne ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį.

3.20 STRAIPSNIS

Importavimas dalimis

Jeigu Suderintos sistemos XV–XXI skyriams priskiriamos prekės, kurios yra išmontuotos ar nesurinktos prekės, kaip tai suprantama pagal Suderintos sistemos bendrųjų aiškinimo taisyklių 2 taisyklės a punktą, yra importuotojo prašymu, laikantis importuojančios Šalies muitinės nustatytų sąlygų, importuojamos dalimis, bendras pareiškimas apie tų prekių kilmę, muitinei pareikalavus, pateikiamas importuojant pirmąją jų dalį.

3.21 STRAIPSNIS

Neatitikimai ir nedidelės klaidos

1. Esant nedideliems neatitikimams tarp pareiškimo apie prekių kilmę ir dokumentų, muitinės įstaigai pateikiamų atliekant prekių importo formalumus, pareiškimas apie prekių kilmę netampa niekinis dėl tų neatitikimų, jei tinkamai nustatoma, kad šiame dokumente pateikti duomenys atitinka tuos produktus.
2. Importuojančios Šalies muitinė neatsisako priimti prašymo taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą dėl to, kad pareiškime apie prekių kilmę aptiko nedidelių klaidų, kaip antai korektūros klaidų.

3.22 STRAIPSNIS

Dokumentų tvarkymo reikalavimai

1. Importuotojas, prašantis į Šalį importuojamai prekei taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą, turi trejus metus nuo to produkto importavimo dienos arba ilgesnį importuojančios Šalies nurodytą laikotarpį turėti ir saugoti eksportuotojo surašytą pareiškimą apie prekių kilmę.

2. Pareiškimą apie prekių kilmę surašęs eksportuotojas turi trejus metus nuo to pareiškimo apie prekių kilmę surašymo arba ilgesnį eksportuojančios Šalies nurodytą laikotarpį turėti ir saugoti to pareiškimo apie prekių kilmę kopiją ir visus kitus dokumentus, kuriais įrodoma, kad produktas atitinka kilmės statuso įgijimo reikalavimus.
3. Pagal šį straipsnį saugotini dokumentai gali būti laikomi elektronine forma.

3.23 STRAIPSNIS

Reikalavimo surašyti pareiškimą apie prekių kilmę taikymo išimtys

1. Privačių asmenų mažos vertės siuntose kitiems privatiems asmenims siunčiamos arba keliautojų asmeninio bagažo dalimi esančios prekės yra priimanamos kaip kilmės statusą turinčios prekės ir nereikalaujama pateikti pareiškimo apie prekių kilmę, jei tai nėra prekybinis importas, tos prekės yra deklaruotos kaip atitinkančios šio skyriaus reikalavimus ir nėra pagrindo abejoti tokio deklaravimo teisingumu.
2. Nereguliarus vien asmeninėms gavėjų ar keliautojų arba jų šeimų reikmėms skirtų produktų importas nelaikomas prekybiniu importu, jei dėl tų prekių pobūdžio ir kiekio akivaizdu, kad nesiekama komercinių tikslų, ir jeigu toks importas nėra viena iš kelių importo operacijų, kurių atskirumo priežastimi būtų galima pagrįstai laikyti siekį išvengti reikalavimo pateikti pareiškimą apie prekių kilmę.

3. Bendra 1 dalyje nurodytų prekių vertė mažos vertės siuntų atveju negali viršyti 500 EUR ar lygiavertės sumos Šalies valiuta, o keliautojų asmeninio bagažo dalimi esančių prekių atveju – 1 200 EUR ar lygiavertės sumos Šalies valiuta.
4. Nė viena šio straipsnio nuostata nelaikoma užkertančia kelią Šaliai priimti tinkamas muitinio tikrinimo priemones 1–3 dalių nuostatų laikymuisi užtikrinti.

3.24 STRAIPSNIS

Prekių kilmės tikrinimas ir administracinis bendradarbiavimas

1. Šalys viena kitai pateikia už pareiškimų apie prekių kilmę tikrinimą atsakingų savo muitinių ar kompetentingos valdžios institucijos adresus ir kontaktinę informaciją.
2. Siekdamas užtikrinti, kad šis skyrius būtų tinkamai taikomas, Šalys viena kitai per savo muitines ar kompetentingą valdžios instituciją padeda tikrinti, ar prekės turi kilmės statusą, taip pat tikrinti pareiškimų apie prekių kilmę autentiškumą ir tuose pareiškimuose pateiktos informacijos tikslumą.

3. Pareiškimų apie prekių kilmę tikrinimai atliekami atsitiktinės atrankos būdu arba kai importuojančios Šalies muitinei kyla pagrįstų abejonių dėl tokių pareiškimų autentiškumo, atitinkamų prekių kilmės statuso ar kitų šio skyriaus reikalavimų įvykdymo.

4. 3 dalies nuostatų įgyvendinimo tikslu importuojančios Šalies muitinė pateikia eksportuojančios Šalies muitinei arba kompetentingai valdžios institucijai rašytinį prašymą patikrinti prekių kilmę, pateikdama:

- a) prašymą teikiančios muitinės identifikacinius duomenis;
- b) tikrintino eksportuotojo vardą ir pavardę (pavadinimą);
- c) informaciją apie tikrintiną dalyką ir tikrinimo apimtį ir
- d) atitinkamo pareiškimo apie prekių kilmę kopiją ir, jei taikytina, kitus aktualius dokumentus.

5. Eksportuojančios Šalies muitinė arba kompetentinga valdžios institucija atlieka tikrinimą. Šiuo tikslu ji turi teisę prašyti bet kokių įrodymų ir atlikti bet kokią eksportuotojo sąskaitų patikrinimą ar bet kokią kitą patikrinimą, kurį laiko tikslingu.

6. Eksportuojančios Šalies muitinė ar kompetentinga valdžios institucija kiek įmanoma greičiau informuoja muitinę, prašiusią atlikti tikrinimą, apie to tikrinimo rezultatus. Rezultatai pateikiami rašytinėje ataskaitoje, kurioje aiškiai nurodoma, ar galima laikyti atitinkamas prekes turinčiomis kilmės statusą, ar pareiškimas apie prekių kilmę yra autentiškas ir ar įvykdyti kiti šio skyriaus reikalavimai. Į tą rašytinę ataskaitą įtraukiama:

- a) tikrinimo rezultatai;
- b) tikrintų prekių aprašymas ir tarifinis klasifikavimas, aktualus taikant prekių kilmės taisykles;
- c) prekės kilmės statuso pagrindimo aprašymas ir paaiškinimas ir
- d) patvirtinamieji dokumentai, jei yra.

7. Jeigu pagrįstų abejonių atvejais negaunama atsakymo per 10 mėnesių nuo tos dienos, kai pateiktas prašymas atlikti tikrinimą, arba jeigu atsakyme pateiktos informacijos nepakanka atitinkamo dokumento autentiškumui ar prekės kilmei nustatyti, prašymą pateikusi muitinė turi teisę atsisakyti taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą, nebent būtų išimtinių aplinkybių.

8. Importuojanti Šalis per 60 dienų nuo tada, kai gauta rašytinė ataskaita, eksportuojančiai Šaliai praneša, jeigu yra prieštaravimų, susijusių su tikrinimo procedūromis pagal šį straipsnį arba su kilmės taisyklių aiškinimu nustatant, ar prekė laikytina turinčia kilmės statusą, ir tų prieštaravimų neįmanoma išspręsti konsultacijomis tarp muitinės, prašiusios atlikti tikrinimą, ir muitinės ar kompetentingos valdžios institucijos, atsakingos už to tikrinimo atlikimą.
9. Bet kurios Šalies prašymu Šalys per 90 dienų nuo 8 dalyje nurodyto pranešimo dienos surengia ir užbaigia konsultacijas, kad išspręstų tuos prieštaravimus. Laikotarpį, per kurį turi būti užbaigtos konsultacijos, galima konkrečiais atvejais pratęsti abiejų Šalių rašytiniu sutikimu. Šalys siekia tuos prieštaravimus išspręsti Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitetyje, įsteigtame pagal 1.10 straipsnio (Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai) 1 dalies d punktą.
10. Šio skyriaus nuostatomis Šalies muitinei neužkertamas kelias imtis kokių nors kitų, jos manymu, reikalingų veiksmų iki bus pagal šį Susitarimą išspręsti 8 dalyje nurodyti prieštaravimai.

3.25 STRAIPSNIS

Konfidencialumas

1. Kiekviena Šalis, laikydamasi savo teisės, užtikrina kitos Šalies pagal šį skyrių pateiktos informacijos konfidencialumą ir saugo tą informaciją, kad ji nebūtų atskleista.
2. Importuojančios Šalies muitinė arba kompetentinga valdžios institucija iš kitos Šalies gautą informaciją gali naudoti tik šio skyriaus tikslais.
3. Eksportuojančios Šalies muitinė arba kompetentinga valdžios institucija neatskleidžia konfidencialios verslo informacijos, gautos iš eksportuotojo, nebent šiame skyriuje būtų numatyta kitaip.
4. Importuojanti Šalis nenaudoja informacijos, kurią pagal šį skyrių gavo jos muitinė, jokiam teismo ar teisėjo vykdomam baudžiamajam procesui, nebent eksportuojanti Šalis būtų importuojančios Šalies oficialiai raštu informuota apie tai, kokią informaciją importuojanti Šalis ketina naudoti, ir apie tokio naudojimo pagrindimą, ir eksportuojanti Šalis tam neprieštarautų.

5. Jokios šio Susitarimo nuostatos nelaikomos užkertančiomis kelią Šaliai naudoti konfidencialią informaciją su šiuo skyriumi susijusiais administravimo ar muitų teisės aktų vykdymo užtikrinimo tikslais arba naudoti ją kitaip, kaip reikalinga pagal Šalies teisę, be kita ko, administraciniams, teismo ar teismo pobūdžio procesams.

3.26 STRAIPSNIS

Administracinės priemonės ir sankcijos

Šalis taiko administracines priemones ir sankcijas bet kuriam asmeniui, kurio surašytame dokumente pateikta neteisinga informacija siekiant, kad prekėms būtų taikomas lengvatinis muitų tarifų režimas, arba dėl kurio kaltės toks dokumentas yra surašytas.

C SKIRSNIS

Kitos nuostatos

3.27 STRAIPSNIS

Šio skyriaus taikymas Seutai ir Meliljai

1. Šio skyriaus tikslais Europos Sąjungos atveju Šalis neapima Seutos ir Meliljos.

2. Į Seutą ir Melilją importuojamoms Meksikos kilmės prekėms visais atžvilgiais pagal šį Susitarimą taikomas toks pats muitų režimas, koks taikomas Europos Sąjungos muitų teritorijos kilmės prekėms pagal Akto dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą 2 protokolą. Pagal šį Susitarimą importuojamoms Seutos ir Meliljos kilmės prekėms Meksika taiko tokį patį muitų režimą, koks yra taikomas iš Europos Sąjungos importuojamoms Europos Sąjungos kilmės prekėms.
3. Šiame skyriuje nurodytos prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros *mutatis mutandis* taikomos prekėms, eksportuojamoms iš Meksikos į Seutą ir Melilją, ir prekėms, eksportuojamoms iš Seutos ir Meliljos į Meksiką.
4. Seuta ir Melilja laikomos viena teritorija.
5. Priklausomai nuo prekės kilmės, pareiškimo apie prekių kilmę 3 laukelyje eksportuotojas įrašo „Meksika“ arba „Seuta ir Melilja“.
6. Už šio skyriaus taikymą ir įgyvendinimą Seutoje ir Meliljoje yra atsakinga Ispanijos muitinė.

3.28 STRAIPSNIS

Andoros Kunigaikštystė ir San Marino Respublika

Lengvatinis muitų tarifų režimas Andoros ir San Marino kilmės prekėms ir tų prekių kilmės nustatymo tvarka yra nustatyti 3-C priede (Andoros Kunigaikštystė ir San Marino Respublika).

3.29 STRAIPSNIS

Aiškinamosios pastabos

Aiškinamosios pastabos dėl šio skyriaus aiškinimo, taikymo ir administravimo yra pateiktos 3-D priede (Aiškinamosios pastabos).

3.30 STRAIPSNIS

Pereinamojo laikotarpio nuostatos

1. Prekėms, dėl kurių prašymas taikyti lengvatinį muitų tarifų režimą ir leisti importuoti prekes buvo pateiktas dar iki šio Susitarimo įsigaliojimo, ne ilgesnį kaip trejų metų laikotarpį po šio Susitarimo įsigaliojimo taikomos 2000 m. kovo 23 d. EB ir Meksikos jungtinės tarybos sprendimo Nr. 2/2000 III priede ir jo I–V priedėliuose nustatytos taisyklės ir sąlygos.

2. Prekių kilmės įrodymas, pagal 2000 m. kovo 23 d. EB ir Meksikos jungtinės tarybos sprendimo Nr. 2/2000 III priedo ir jo I–V priedėlių nuostatas išduotas dėl prekių, dėl kurių prašymas taikyti lengvatinių muitų tarifų režimą nepateiktas iki šio Susitarimo įsigaliojimo dienos, negalioja.

3. Prašymas taikyti lengvatinių muitų tarifų režimą prekėms, kurios šio Susitarimo įsigaliojimo momentu yra vežamos iš eksportuojančios Šalies į importuojančią Šalį arba yra importuojančioje Šalyje muitinės tikrinamos dar nesumokėjus importo muitų ir mokesčių, pateikiamas pagal 3.16 straipsnį, jei tos prekės atitinka šio skyriaus reikalavimus.

3.31 STRAIPSNIS

Skyriaus pakeitimai

Jungtinė taryba gali savo sprendimu keisti šio skyriaus ir 3-A – 3-D priedų nuostatas.

3.32 STRAIPSNIS

Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitetis

Šio skyriaus veiksmingo įgyvendinimo ir veikimo tikslu Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitečio atliekamos funkcijos yra nurodytos 4.17 straipsnyje (Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitetis).

4 SKYRIUS

MUITINĖS KLAUSIMAI IR PREKYBOS LENGVINIMAS

4.1 STRAIPSNIS

Bendrieji tikslai

1. Šalys pripažįsta muitinės darbo ir prekybos lengvinimo kintančioje pasaulio prekybos aplinkoje svarbą.
2. Šalys pripažįsta, kad jos dėl savo importo, eksporto ir tranzito reikalavimų ir procedūrų turėtų atsižvelgti į muitų ir tarptautinės prekybos teisės aktus ir į muitinės bei prekybos srityje taikytinus standartus, kaip antai esmines nuostatas, įtrauktas į 1973 m. gegužės 18 d. Kiote priimtą ir 1999 m. birželio mėn. Pasaulio muitinių organizacijos tarybos patvirtintą Persvarstytą Kioto konvenciją dėl muitinės procedūrų supaprastinimo ir suderinimo, 1983 m. birželio 14 d. Briuselyje priimtą Tarptautinę konvenciją dėl suderintos prekių aprašymo ir kodavimo sistemos, taip pat 2005 m. birželio mėn. patvirtintą Pasaulio muitinių organizacijos pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistemą (toliau – standartų sistema SAFE) ir Pasaulio muitinių organizacijos muitinės duomenų modelį.

3. Šalys pripažįsta, kad jų įstatymai ir kiti teisės aktai turi būti nediskriminaciniai ir kad muitinės procedūros turi būti grindžiamos moderniais metodais ir veiksminga kontrole siekiant apsaugoti ir lengvinti teisėtą prekybą.
4. Šalys taip pat pripažįsta, kad jų muitinės procedūros neturi sudaryti didesnės administracinės naštos ar būti labiau ribojančios prekybą negu būtina teisėtiems tikslams pasiekti ir kad tos procedūros turėtų būti taikomos nuspėjamai, nuosekliai ir skaidriai.
5. Siekdama užtikrinti skaidrumą, efektyvumą, sąžiningumą ir atskaitomybę už veiksmus kiekviena Šalis:
- a) kai įmanoma, supaprastina ir peržiūri reikalavimus bei formalumus, kad prekių išleidimas ir muitinis įforminimas vyktų sparčiau;
 - b) stengiasi labiau supaprastinti ir standartizuoti muitinei ir kitoms tarnyboms reikalingus duomenis ir dokumentus, kad prekiautojai ar veiklos vykdytojai, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones, galėtų įvykdyti tuos reikalavimus per trumpesnę laiką ir mažesnėmis sąnaudomis, ir
 - c) užtikrina aukščiausių sąžiningumo standartų laikymąsi taikant priemones, atitinkančias susijusių muitinės darbo ir prekybos lengvinimo srities tarptautinių konvencijų ir aktų principus.

6. Šalys susitaria stiprinti savo bendradarbiavimą siekdamos užtikrinti, kad atitinkamais teisės aktais bei procedūromis, taip pat atitinkamų institucijų administraciniais pajėgumais būtų siekiama tikslų skatinti prekybos lengvinimą, kartu užtikrinant veiksmingą muitinį tikrinimą.

4.2 STRAIPSNIS

Skaidrumas ir skelbimas

1. Kiekviena Šalis numato, kad, kai tikslinga, jos pasienio tarnybos ir prekyautojai ar kiti suinteresuotieji subjektai jos teritorijoje reguliariai konsultuotųsi tarpusavyje.

2. Kiekviena Šalis nediskriminaciniu ir lengvai prieinamu būdu, taip pat internetu ir, kiek įmanoma, anglų kalba nedelsdama paskelbia su muitinės klausimais ir prekybos lengvinimo dalykais susijusius savo įstatymus, kitus teisės aktus ir bendrąsias administracines procedūras bei gaires. Tie dalykai apima:

- a) importo, eksporto ir tranzito procedūras, įskaitant uostuose, oro uostuose ir kituose įvežimo punktuose atliekamas procedūras, ir pateiktinas formas bei dokumentus;
- b) taikomas visų rūšių muitų ir mokesčių, taikomų importuojamoms ar eksportuojamoms prekėms arba dėl jų, normas;
- c) rinkliavas ir privalomuosius mokėjimus, valdžios sektoriaus įstaigų ar jų naudai taikomus importui, eksportui ar tranzitui arba dėl importo, eksporto ar tranzito;

- d) prekių muitinio klasifikavimo ar įvertinimo taisyklės;
- e) visuotinio taikymo įstatymus, kitus teisės aktus ir administracinius sprendimus, susijusius su prekių kilmės taisyklėmis;
- f) importo, eksporto ar tranzito apribojimus ar draudimus;
- g) nuostatas dėl sankcijų už importo, eksporto ar tranzito formalumų pažeidimus;
- h) apskundimo procedūras;
- i) su importu, eksportu ar tranzitu susijusius susitarimus su bet kuria valstybe ar valstybėmis arba tų susitarimų dalis;
- j) su tarifinių kvotų administravimu susijusias procedūras;
- k) uostų ir sienos perėjimo punktų muitinės įstaigų darbo laiką bei darbo tvarką ir
- l) informacijos centrus, į kuriuos galima kreiptis informacijos.

3. Kiekviena Šalis pagal savo įstatymus ir kitus teisės aktus suteikia galimybių ir tinkamą laikotarpį prekiautojams ir kitoms suinteresuotosioms šalims pateikti pastabų dėl siūlomų priimti ar iš dalies pakeisti visuotinio taikymo įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su muitinės ir prekybos lengvinimo dalykais.

4. Kiekviena Šalis pagal savo įstatymus ir kitus teisės aktus užtikrina, kad su muitine ir prekybos lengvinimu susiję nauji ar iš dalies pakeisti visuotinio taikymo įstatymai ir kiti teisės aktai ar bet kokia informacija apie juos kuo anksčiau taptų viešai prieinami prieš jiems įsigaliojant, kad prekyautojai ir kiti suinteresuotieji asmenys galėtų su jais susipažinti.
5. Kiekviena Šalis gali nustatyti, kad 3 ir 4 dalys netaikomos muitų normų ar tarifų pakeitimams, lengvatinio pobūdžio priemonėms, priemonėms, kurių veiksmingumui pakenktų 3 ir 4 dalių nuostatų laikymasis, dėl ypatingos skubos aplinkybių taikomoms priemonėms ar neesminiams jos vidaus teisės ir teisinės sistemos pakeitimams.
6. Kiekviena Šalis įsteigia arba palieka toliau veikti vieną ar daugiau informacijos centrų, kuriuose prekyautojai ir kiti suinteresuotieji asmenys gali teikti užklausas su muitinės darbu susijusiais ir kitais prekybos lengvinimo klausimais, ir internete viešai paskelbia informaciją apie tokių užklausų teikimo procedūras.
7. Šalis nerenka rinkliavų už atsakymą į užklausas ar reikiamų formų bei dokumentų pateikimą.
8. Informacijos centrai į užklausas atsako ir reikiamas formas bei dokumentus pateikia per pagrįstos trukmės terminą, kurį nustato kiekviena Šalis ir kuris gali skirtis priklausomai nuo užklauskos pobūdžio ar sudėtingumo.

4.3 STRAIPSNIS

Duomenų ir dokumentų teikimo reikalavimai

1. Kiekviena Šalis, siekdama supaprastinti importo, eksporto ir tranzito formalumus ir duomenų bei dokumentų teikimo reikalavimus, sumažinti jų taikymą ir sudėtingumą, kai tinkama, užtikrina, kad tie formalumai ir duomenų bei dokumentų teikimo reikalavimai:
 - a) būtų patvirtinami ir taikomi siekiant greitai išleisti prekes, jeigu yra įvykdytos jų išleidimo sąlygos;
 - b) būtų patvirtinami ir taikomi taip, kad prekiautojai ir veiklos vykdytojai galėtų juos įvykdyti per trumpesnę laiką ir mažesnėmis sąnaudomis;
 - c) jei galima pagrįstai rinktis iš dviejų ar daugiau alternatyvių būdų pasiekti atitinkamą politikos tikslą ar tikslus – būtų mažiausiai prekybą ribojanti alternatyva ir
 - d) nebebūtų toliau taikomi, net iš dalies, jei nebereikalingi.
2. Kiekviena Šalis taiko bendras muitinės procedūras ir vienodus muitinei reikalingų duomenų ir dokumentų reikalavimus išleidžiant prekes visoje jos teritorijoje. Jokia šios dalies nuostata Šaliai neužkertamas kelias diferencijuoti savo muitinės procedūras ir duomenų bei dokumentų teikimo reikalavimus priklausomai nuo tokių aspektų kaip rizikos valdymas, prekių pobūdis ir rūšis ar joms vežti naudojama transporto priemonė.

4.4 STRAIPSNIS

Automatizavimas ir informacinių technologijų naudojimas

1. Kiekviena Šalis:

- a) siekdama palengvinti Šalių tarpusavio prekybą naudoja informacines technologijas, kuriomis paspartinamos prekių išleidimo procedūros;
- b) suteikia muitinės naudotojams prieigą prie elektroninių sistemų;
- c) leidžia pateikti muitinės deklaraciją elektronine forma ir
- d) naudoja elektronines ar automatizuotas rizikos valdymo sistemas.

2. Kiekviena Šalis nustato arba palieka galioti procedūras, pagal kurias galima atlikti elektroninius importuojant ir eksportuojant muitinės renkamų muitų, mokesčių, rinkliavų ir kitus privalomuosius mokėjimus.

4.5 STRAIPSNIS

Prekių išleidimas

1. Kiekviena Šalis nustato arba palieka galioti procedūras, pagal kurias:
 - a) prekės išleidžiamos greitai, per ne ilgesnį laikotarpį nei reikalinga jos muitų teisės aktų ir kitų su prekyba susijusių įstatymų bei teisės aktų laikymuisi užtikrinti;
 - b) yra galimybė iš anksto, iki prekių atvežimo, elektroninėmis priemonėmis pateikti ir tvarkyti muitinei reikalingus duomenis bei dokumentus ir bet kokią kitą informaciją, kad prekės galėtų būti muitinės nedelsiant išleistos, kai atvežamos;
 - c) leidžiama išleisti prekes jų atvežimo vietoje, nereikalaujant, kad jos būtų laikinai perkrautos į sandėlius ar kitas patalpas, ir
 - d) leidžiama (su sąlyga, kad įvykdyti visi kiti norminiai reikalavimai) prekes išleisti dar prieš tai, kai priimamas galutinis sprendimas dėl mokėtinų muitų, mokesčių, rinkliavų ir kitų privalomųjų mokėjimų, jei tas sprendimas nepriimtas prieš atvežant prekes ar iškart po jų atvežimo; Šalis gali reikalauti, kad prieš išleidžiant prekes importuotojas pateiktų pakankamą garantinio rašto, užstato ar kitokios tinkamos priemonės formos garantiją, kuri negali būti didesnė už sumą, reikalingą mokėtinų muitų, mokesčių, rinkliavų ir privalomųjų mokėjimų už prekes, dėl kurių teikiama ta garantija, sumokėjimui užtikrinti ir kuri turi būti grąžinta, kai ta garantija nebereikalinga.

2. Kiekviena Šalis pagal savo įstatymus ir kitus teisės aktus gali priimti arba palikti galioti priemones, pagal kurias prekyautojams ar veiklos vykdytojams galėtų būti papildomai supaprastintos muitinės procedūros.

4.6 STRAIPSNIS

Rizikos valdymas

1. Kiekviena Šalis sukuria arba palieka veikti muitinio tikrinimo rizikos valdymo sistemą, kuria naudodamasi jos muitinė gali savo tikrinimo veikloje skirti daugiau dėmesio siuntoms, su kuriomis siejama didelė rizika, ir greičiau išleisti siuntas, su kuriomis siejama rizika yra nedidelė.
2. Kiekviena Šalis rizikos valdymo priemones parengia ir taiko taip, kad išvengtų šališkos ar nepateisinamos diskriminacijos arba užslėpto tarptautinės prekybos ribojimo.
3. Kiekviena Šalis rizikos valdymą grindžia rizikos vertinimu, taikydama tinkamus atrankos kriterijus.
4. Be to, kiekviena Šalis savo rizikos valdymo sistemoje siuntas muitiniam tikrinimui gali pasirinkti atsitiktinės atrankos būdu.
5. Siekdama lengvinti prekybą kiekviena Šalis periodiškai peržiūri ir, kai tikslinga, atnaušina 1 dalyje nurodytą rizikos valdymo sistemą.

4.7 STRAIPSNIS

Išankstiniai sprendimai

1. Išankstinis sprendimas – rašytinis sprendimas, kurį Šalis per savo muitinę pateikia prašytojui, pateikusiam prašymą, prieš importuojant tame prašyme nurodytą prekę į jos teritoriją ir kuriame nurodoma, kokią tvarką Šalis importuojant tą prekę taikys dėl:
 - a) prekės tarifinio klasifikavimo;
 - b) prekės kilmės¹⁸ ir
 - c) bet kurio kito Šalių sutarto klausimo.
2. Prašytojui, pateikusiam prašymą, Šalis išankstinį sprendimą pateikia pagrįstai tinkamu būdu ir per apibrėžtą terminą, jis gali būti pateiktas ir elektronine forma, su sąlyga, kad jame būtų visa pagal tos Šalies įstatymus ir kitus teisės aktus būtina informacija. Šalis gali prašyti pateikti prekę, dėl kurios prašytojas prašo priimti išankstinį sprendimą, pavyzdį.
3. Išankstinis sprendimas galioja ne trumpiau kaip trejus metus nuo tada, kai priimtas, nebent būtų pasikeitusios teisės nuostatos, faktai ar aplinkybės, kuriomis pagrįstas tas sprendimas.

¹⁸ Pagal PPO Sutartį dėl kilmės taisyklių arba šio Susitarimo 3 skyrių (Prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros).

4. Šalis gali atsisakyti priimti išankstinį sprendimą, jei faktai ir aplinkybės, kuriais grindžiamas toks išankstinis sprendimas, yra administracine ar teismine tvarka peržiūrimi arba jei prašymas jį priimti nėra pagrįstas realiais ir konkrečiais faktais arba nėra susijęs su numatoma tokio išankstinio sprendimo paskirtimi. Jei Šalis atsisako priimti išankstinį sprendimą, ji nedelsdama apie tai raštu praneša prašytojui, pateikdama susijusius faktus ir tokio savo sprendimo pagrindimą.

5. Kiekviena Šalis skelbia bent šią informaciją:

- a) prašymui pateikti išankstinį sprendimą taikomus reikalavimus, įskaitant informaciją, kurią reikia pateikti, ir jos formą;
- b) terminą, iki kurio ji priims išankstinį sprendimą, ir
- c) išankstinio sprendimo galiojimo terminą.

6. Jeigu Šalis išankstinį sprendimą atšaukia, pakeičia ar panaikina, ji apie tai raštu praneša prašytojui, nurodydama susijusius faktus ir tokio savo sprendimo pagrindimą. Šalis išankstinį sprendimą gali atšaukti, pakeisti ar panaikinti atgaline data tik tuo atveju, jeigu tas sprendimas priimtas remiantis neišsamia, neteisinga, netikslia, melaginga ar klaidinančia prašytojo pateikta informacija.

7. Šalies priimtas išankstinis sprendimas turi privalomą galią tai Šaliai prašytojo, prašiusio priimti sprendimą, atžvilgiu ir privalomą galią tam prašytojui.

8. Šalis, gavusi prašytojo rašytinį prašymą, peržiūri išankstinį sprendimą arba priimtą sprendimą atšaukti, pakeisti ar panaikinti išankstinį sprendimą.
9. Laikydamosi savo įstatymais ir kitais teisės aktais nustatytų konfidencialumo reikalavimų Šalis stengiasi, kad jos išankstinių sprendimų esminės nuostatos būtų viešai prieinamos, taip pat internetu.

4.8 STRAIPSNIS

Įgaliotieji ekonominės veiklos vykdytojai

1. Kiekviena Šalis parengia arba palieka galioti veiklos vykdytojams, atitinkantiems konkrečius kriterijus (įgaliotieji ekonominės veiklos vykdytojai, toliau – AEO), taikomą prekybos lengvinimo partnerystės programą (toliau – AEO programa) pagal standartų sistemą SAFE.
2. Konkretūs įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo (AEO) statuso suteikimo kriterijai¹⁹ paskelbiami viešai ir yra susiję su reikalavimų, kurie nustatyti kiekvienos Šalies įstatymais, kitais teisės aktais ar procedūromis, laikymusi arba jų nesilaikymo rizika.

¹⁹ Šalis gali naudoti PPO susitarimo dėl prekybos lengvinimo 7.7.2 straipsnyje numatytus kriterijus.

3. Konkretūs kriterijai, kuriuos atitinkantiems veiklos vykdytojams suteikiamas AEO statusas, negali būti tokie ar taikomi taip, kad, esant vienodoms sąlygoms, pagal juos ar dėl jų būtų savavališkai ar nepagrįstai diskriminuojami kai kurie veiklos vykdytojai, ir pagal juos turi turėti galimybę dalyvauti mažosios ir vidutinės įmonės.
4. AEO programoje, atsižvelgiant į Šalių įsipareigojimus pagal 2014 m. lapkričio 27 d. priimto PPO susitarimo dėl prekybos lengvinimo 7.7.3 straipsnį, numatomos konkrečios įgaliojusiems ekonominės veiklos vykdytojams taikomos lengvatos.
5. Šalys bendradarbiauja nustatydamos savo AEO programų abipusį pripažinimą, jeigu tai aktualu ir tinkama ir jeigu jų programos yra tarpusavyje suderinamos ir paremtos lygiaverčiais kriterijais bei lengvatomis.

4.9 STRAIPSNIS

Peržiūra arba apskundimas

1. Kiekviena Šalis nustato veiksmingas, greitas, nediskriminacines ir lengvai prieinamas procedūras, kuriomis užtikrina teisę apskūsti sprendimą su muitine susijusiu klausimu.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad asmuo, kurio atžvilgiu ji priima sprendimą su muitine susijusiu klausimu, jos teritorijoje turėtų galimybę:

- a) pateikti administracinės peržiūros prašymą ar apeliacinį skundą administracinei institucijai, kuri yra viršesnė arba nepriklausoma tą sprendimą priėmusio pareigūno ar įstaigos atžvilgiu, arba
- b) prašyti atlikti to sprendimo teisminę peržiūrą arba apskųsti jį teismui.

3. Kiekviena Šalis nustato, kad asmuo, prašęs muitinės priimti sprendimą ir per reikiamą terminą negavęs sprendimo dėl to prašymo, turi teisę tai apskųsti.

4. Kiekviena Šalis numato, kad 2 dalyje nurodytas asmuo gautų administracinį sprendimą su išdėstytomis to sprendimo priėmimo priežastimis, taigi prireikus galėtų pasinaudoti peržiūros ar apskundimo procedūromis.

4.10 STRAIPSNIS

Sankcijos

1. Kiekviena Šalis numato sankcijas už jos įstatymų, kitų teisės aktų ar procedūrinių reikalavimų, susijusių su muitine, arba kitų teisės aktų, taikomų prekių importui, eksportui ir tranzitui, nesilaikymą.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos muitų įstatymuose ir kituose teisės aktuose būtų nustatyta, jog bet kokios sankcijos, skiriamos už jos muitų įstatymų, kitų teisės aktų ar procedūrinių reikalavimų pažeidimus, turi būti proporcingos ir nediskriminacinės.
3. Kiekviena Šalis užtikrina, kad už jos muitų įstatymų, kitų teisės aktų ar procedūrinių reikalavimų pažeidimą jos muitinės skiriama sankcija būtų taikoma tik tam asmeniui, kuris teisiškai atsakingas už pažeidimą.
4. Kiekviena Šalis užtikrina, kad sankcija būtų skiriama priklausomai nuo atitinkamo atvejo faktų ir aplinkybių ir atitiktų pažeidimo laipsnį bei sunkumą.
5. Kiekviena Šalis vengia su sankcijų ir muitų sumų vertinimu ir rinkimu susijusių paskatų ar interesų konfliktų.
6. Kiekviena Šalis raginama apsvarstyti galimybę laikyti jos muitų įstatymų, kitų teisės aktų ar procedūrinių reikalavimų pažeidimo savanorišką atskleidimą prieš tai, kai jį aptinka muitinė, potencialiai atsakomybę lengvinančia aplinkybe skiriant sankciją.
7. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jeigu už jos muitų įstatymų, kitų teisės aktų ar procedūrinių reikalavimų pažeidimą skiriama sankcija, tam asmeniui, kuriam sankcija skiriama, būtų pateiktas rašytinis paaiškinimas nurodant pažeidimo pobūdį, taip pat nurodant taikomą įstatymą, kitą teisės aktą ar procedūrą, kuriuo remiantis nustatyta už tą pažeidimą skiriamos sankcijos suma ar sumų intervalas.

8. Kiekviena Šalis nustato pagal savo įstatymus, kitus teisės aktus ar procedūras taikomą terminą, per kurį jos muitinė gali inicijuoti sankcijos už jos muitų įstatymų, kitų teisės aktų ar procedūrų pažeidimą skyrimo procesą.

4.11 STRAIPSNIS

Muitinių bendradarbiavimas ir savitarpio administracinė pagalba

1. Šalys užtikrina, kad atitinkamos jų institucijos bendradarbiautų muitinių veiklos srityje, taip siekiant užtikrinti, kad 4.1 straipsnyje nustatyti tikslai būtų pasiekti.
2. Šalys bendradarbiauja, be kita ko:
 - a) keisdamosi informacija apie savo muitų įstatymus ir kitus teisės aktus ir jų įgyvendinimą, taip pat apie muitinės procedūras, visų pirma šiose srityse:
 - i) muitinės procedūrų supaprastinimo ir modernizavimo;
 - ii) pasienyje taikomų vykdymo užtikrinimo priemonių, kurias taiko jų muitinės;
 - iii) vežimo tranzitu ir perkrovimo lengvinimo;
 - iv) dialogo su verslo bendruomene ir
 - v) tiekimo grandinės saugumo ir rizikos valdymo;

- b) kartu dirbdamos dėl su muitine susijusių tarptautinės prekybos tiekimo grandinės apsaugos ir jos veikimo lengvinimo aspektų pagal standartų sistemą SAFE, be kita ko, dėl savo AEO programų ir jų abipusio pripažinimo, kaip nurodyta 4.8 straipsnyje;
- c) svarstydamos galimybes pradėti bendras iniciatyvas, susijusias su importo, eksporto ir kitomis muitinės procedūromis bei prekybos lengvinimu, įskaitant techninę pagalbą;
- d) stiprindamos savo bendradarbiavimą muitinės klausimais tarptautinėse organizacijose, kaip antai PPO ir Pasaulio muitinių organizacijoje (toliau – PMO);
- e) nustatydamos, kiek įmanoma, minimaliuosius standartus dėl rizikos valdymo metodų ir susijusių reikalavimų bei programų; jei aktualu ir tinkama, Šalys taip pat svarsto galimybę abipusiškai pripažinti rizikos valdymo metodus, rizikos standartus ir saugumo kontrolės priemones;
- f) stengdamosi suderinti savo reikalavimus dėl importo, eksporto ir kitoms muitinės procedūroms reikalingų duomenų, tuo tikslu diegiant bendrus standartus ir duomenų elementus pagal PMO duomenų modelį, ir
- g) palaikydamos dialogą tarp savo atitinkamų politikos ekspertų siekiant skatinti didinti išankstinių sprendimų naudingumą, efektyvumą ir taikomumą.

3. Šalys viena kitai teikia administracinę savitarpio pagalbą muitinių veiklos srityje pagal 2004 m. gruodžio 15 d. ES ir Meksikos jungtinės tarybos sprendimo Nr. 5/2004 Priedo dėl administracinės savitarpio pagalbos muitinės veiklos srityje, kuris įtraukiamas į šį Susitarimą ir tampa jo dalimi, nuostatas. Bet koks pasikeitimas informacija tarp Šalių pagal šį skyrių vyksta laikantis to priedo 10 straipsnyje numatytų informacijos konfidencialumo ir asmens duomenų apsaugos reikalavimų, taikomų *mutatis mutandis*, ir bet kokių atitinkamuose Šalių įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytų konfidencialumo ir privatumo reikalavimų.

4.12 STRAIPSNIS

Vieno langelio principas

1. Kiekviena Šalis stengiasi sukurti arba toliau naudoti vieno langelio principu veikiančias sistemas, kad būtų lengviau elektroninėmis priemonėmis vienu kartu pateikti visą informaciją, kurią pagal muitų ir kitus teisės aktus privaloma pateikti dėl prekių importo, eksporto ir tranzito.
2. Siekdamos savo vieno langelio principu veikiančių sistemų sąveikumo ir supaprastinimo Šalys stengiasi tarpusavyje bendradarbiauti, be kita ko, dalydamosi atitinkama savo vieno langelio principu veikiančių sistemų kūrimo ir diegimo patirtimi.

4.13 STRAIPSNIS

Vežimas tranzitu ir perkrovimas

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad būtų lengvinamas ir veiksmingai prižiūrimas prekių vežimas tranzitu per jos teritoriją ir perkrovimo operacijos, atliekamos jos teritorijoje.
2. Kiekviena Šalis stengiasi skatinti ir įgyvendinti regioninius tranzito susitarimus, kad būtų palengvinta Šalių tarpusavio prekyba.
3. Kiekviena Šalis užtikrina visų atitinkamų institucijų ir tarnybų jos teritorijoje bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą, kad būtų palengvintas vežimas tranzitu.
4. Kiekviena Šalis leidžia, kad importuoti skirtos prekės muitinei prižiūrint būtų perkeliamos iš įvežimo muitinės įstaigos į kitą jos teritorijoje esančią muitinės įstaigą, kuri išleis prekes arba atliks jų muitinį įforminimą.

4.14 STRAIPSNIS

Tikrinimas po muitinio įforminimo

1. Siekdama paspartinti prekių išleidimą kiekviena Šalis nustato arba palieka galioti tikrinimo po muitinio įforminimo procedūrą, skirtą jos muitų įstatymų ir kitų teisės aktų laikymuisi užtikrinti.

2. Kiekviena Šalis tikrinimą po muitinio įforminimo atlieka atsižvelgdama į riziką.
3. Kiekviena Šalis tikrinimą po muitinio įforminimo atlieka skaidriai. Jeigu yra atliktas toks tikrinimas ir gauti galutiniai rezultatai, Šalis nedelsdama asmeniui, kurio dokumentai tikrinti, praneša apie rezultatus, pateikdama jų pagrindimą, ir apie tikrinto asmens teises ir pareigas.
4. Šalys pripažįsta, kad informacija, gauta atliekant tikrinimą po muitinio įforminimo, gali būti panaudota tolesnių administracinių procedūrų ar teismo procesų metu.
5. Taikydamos rizikos valdymą Šalys, kiek įmanoma, naudoja atlikto tikrinimo po muitinio įforminimo rezultatus.

4.15 STRAIPSNIS

Muitinės tarpininkai

1. Šalis savo muitų įstatymuose ir kituose teisės aktuose nereikalauja privalomai naudotis muitinės tarpininkų paslaugomis.
2. Kiekviena Šalis paskelbia apie savo priemones, susijusias su naudojimusi muitinės tarpininkų paslaugomis.
3. Jei Šalis taiko muitinės tarpininkų licencijavimo procedūras, jos taikomos pagal skaidrias ir objektyvias taisykles.

4.16 STRAIPSNIS

Patikros prieš išsiuntimą

Šalis nereikalauja privalomai atlikti patikrų prieš išsiuntimą (kaip tai suprantama PPO Sutartyje dėl tikrinimo prieš pakraunant), susijusių su tarifiniu klasifikavimu ir muitiniu įvertinimu²⁰.

4.17 STRAIPSNIS

Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitetas

1. Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitetas atsiskaito Jungtiniam komitetui.
2. Pagal 1.10 straipsnį (Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai) įsteigtas Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitetas užtikrina šio skyriaus, 3 skyriaus (Prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros), 4.11 straipsnio 3 dalyje nurodyto Priedo dėl tarpusavio administracinės pagalbos muitinės veiklos srityje ir bet kokių papildomų su muitine susijusių nuostatų, dėl kurių tarpusavyje susitaria Šalys, tinkamą veikimą ir nagrinėja visus klausimus, kurių kyla taikant tas nuostatas.

²⁰ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad šiuo straipsniu neužkertamas kelias atlikti patikras prieš išsiuntimą dėl sanitarijos ir fitosanitarijos priežasčių.

3. Šis pakomitetis:

- a) prireikus parengia tinkamų rekomendacijų Jungtiniam komitetui dėl:
 - i) 3 skyriaus (Prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros) įgyvendinimo ir administravimo ir
 - ii) bet kokių 3 skyriaus (Prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros) pakeitimų;
- b) patvirtina aiškinamąsias pastabas, skirtas 3 skyriaus (Prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros) įgyvendinimui palengvinti;
- c) stebi šio skyriaus įgyvendinimą ir administravimą;
- d) suteikia galimybę konsultuotis ir diskutuoti visais su muitine susijusiais klausimais, įskaitant visų pirma muitinės procedūras, muitinį įvertinimą, muitų tarifų režimus, muitų nomenklatūrą, muitinių bendradarbiavimą ir savitarpio administracinę pagalbą muitinių veiklos srityje;
- e) suteikia galimybę konsultuotis ir diskutuoti su prekių kilmės taisyklėmis, prekių kilmės procedūromis ir administraciniu bendradarbiavimu susijusiais klausimais;

- f) stiprina bendradarbiavimą muitinės procedūrų rengimo, taikymo ir vykdymo užtikrinimo, su muitinių veikla susijusios administracinės savitarpio pagalbos, prekių kilmės taisyklių, prekių kilmės procedūrų ir administracinio bendradarbiavimo srityse, ir
- g) Šalių sutarimu svarsto bet koki kitą su šiuo skyriumi ar 3 skyriumi (Prekių kilmės taisyklės ir prekių kilmės procedūros) susijusį klausimą.

4. Muitinių, prekybos lengvinimo ir prekių kilmės taisyklių pakomitetas gali ištirti sprendimų ar rekomendacijų bet kokiais šio skyriaus įgyvendinimo klausimais poreikį ir gali rengti tokius sprendimus ar rekomendacijas Jungtinei tarybai. Jungtinė taryba turi įgaliojimus, kai tinkama, priimti sprendimus dėl šio skyriaus įgyvendinimo, susijusius, be kita ko, su AEO programomis ir abipusiu jų pripažinimu, muitinės procedūrų bei prekybos lengvinimo srities bendromis iniciatyvomis ir technine pagalba.

5. Šalys gali susitarti rengti *ad hoc* susitikimus su muitinių bendradarbiavimu, kilmės taisyklėmis ar administracine savitarpio pagalba susijusiais klausimais.

5 SKYRIUS

PREKYBOS TEISIŲ GYNIMO PRIEMONĖS

A SKIRSNIS

Antidempingo ir kompensacinės priemonės

5.1 STRAIPSNIS

Bendrosios nuostatos

1. Šalys patvirtina savo teises ir pareigas pagal GATT 1994 VI straipsnį, Antidempingo susitarimą ir SKP sutartį.
2. Laikinųjų ir galutinių priemonių taikymo tikslais atitinkamų prekių kilmė nustatoma pagal kiekvienos Šalies nelengvatinės prekių kilmės taisyklės.

5.2 STRAIPSNIS

Skaidrumas ir tinkamas procesas

1. Kiekviena Šalis savo procedūras atlieka ir antidempingo bei kompensacines priemones taiko sąžiningai ir skaidriai, laikydamosi atitinkamų Antidempingo susitarimo ir SKP sutarties nuostatų.
2. Kiekviena Šalis pirminiame procedūros etape ir bet koku atveju prieš priimant galutinį sprendimą informuoja visas suinteresuotąsias šalis apie nagrinėjamo atvejo esminius faktus, kuriais remiamasi sprendžiant, ar taikyti galutines priemones. Tai nedaro poveikio Antidempingo susitarimo 6.5 straipsnio ir SKP sutarties 12.4 straipsnio taikymui.
3. Kiekviena Šalis per antidempingo ar kompensacinių muitų tyrimą suteikia kiekvienai suinteresuotajai šaliai visas galimybes ginti savo interesus, jei dėl to nėra nepagrįstai vilkinamas tyrimas.
4. Taikoma Antidempingo susitarimo 6.11 straipsnyje ir SKP sutarties 12.9 straipsnyje pateikta suinteresuotųjų šalių apibrėžtis.

5.3 STRAIPSNIS

Antidempingo ir kompensacinių muitų nustatymas

Sprendimą, ar nustatomo antidempingo arba kompensacinio muto suma yra lygi visam dempingo skirtumui ar subsidijos sumai, ar yra mažesnė suma, priima importuojančios Šalies institucijos pagal tos Šalies teisę.

5.4 STRAIPSNIS

Galutinis sprendimas

Priimdama galutinį sprendimą Šalis atsižvelgia į visų suinteresuotųjų šalių, laikomų suinteresuotosiomis šalimis pagal jos teisę, tinkamai suteiktą informaciją.

5.5 STRAIPSNIS

Nuostatų dėl ginčų sprendimo netaikymas

Dėl šio skirsnio nuostatų aiškinimo ar taikymo Šalis negali naudotis ginčų sprendimo procedūra pagal 31 skyrių (Ginčų sprendimas).

B SKIRSNIS

Bendrosios apsaugos priemonės

5.6 STRAIPSNIS

Bendrosios nuostatos

Kiekviena Šalis tebeturi savo teises ir pareigas pagal GATT 1994 XIX straipsnį ir Sutarties dėl žemės ūkio 5 straipsnį, taip pat pagal Susitarimą dėl apsaugos priemonių.

5.7 STRAIPSNIS

Skaidrumas

1. Nepaisant 5.6 straipsnio, bendrųjų apsaugos priemonių tyrimą inicijuojanti arba bendrųjų apsaugos priemonių imtis ketinanti Šalis kitos Šalies, jei pastaroji turi pagrįstą su tuo susijusį interesą, prašymu nedelsdama pateikia *ad hoc* rašytinį pranešimą, kuriame pateikiama visa svarbi informacija, kuria remiantis inicijuojamas bendrųjų apsaugos priemonių tyrimas arba imamasi bendrųjų apsaugos priemonių, įskaitant, kai aktualu, preliminarį išvadą. Tai nedaro poveikio Susitarimo dėl apsaugos priemonių 3.2 straipsnio taikymui.

2. Šalis, kuri imasi bendrųjų apsaugos priemonių, įsipareigoja nustatyti jas taip, kad tai kuo mažiau veiktų dvišalę prekybą.
3. Pagal 2 dalį, jei Šalis mano, kad galutinių apsaugos priemonių taikymo teisiniai reikalavimai yra įvykdyti, ir ketina imtis tokių priemonių, ji apie tai praneša kitai Šaliai ir suteikia galimybę surengti dvišales konsultacijas. Jei tinkamo sprendimo nerandama per 30 dienų po to pranešimo, importuojanti Šalis gali priimti galutinę apsaugos priemonę, tinkamą problemai išspręsti.
4. Pagal šį straipsnį Šalis laikoma turinčia pagrįstą interesą, jeigu ji pastarųjų trejų metų laikotarpiu patenka į didžiausių atitinkamos importuojamos prekės tiekėjų penketą, vertinant pagal prekių absoliutųjį kiekį arba vertę.

5.8 STRAIPSNIS

Nuostatų dėl ginčų sprendimo netaikymas

Dėl šio skirsnio nuostatų, kuriose nurodytos teisės ir pareigos pagal PPO steigimo sutartį, aiškinimo ar taikymo Šalis negali naudotis ginčų sprendimo procedūra pagal 31 skyrių (Ginčų sprendimas).

C SKIRSNIS

Dvišalės apsaugos priemonės

C.1 POSKIRSNIS

Bendrosios nuostatos

5.9 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

C skirsnyje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) kompetentinga tyrimą atliekanti institucija – tai:
 - i) Europos Komisija (Europos Sąjungos atveju);
 - ii) Meksikos ekonomikos ministerijos Tarptautinės prekybos praktikos skyrius (isp. *Unidad de Prácticas Comerciales Internacionales de la Secretaría de Economía*) arba jo funkcijų tęsėjas (Meksikos atveju);

- b) vidaus pramonė – Šalies teritorijoje veikiančių gamintojų, gaminančių į importuojamą produktą panašius ar su juo tiesiogiai konkuruojančius produktus, visuma arba tie gamintojai, kurie kartu pagamina didžiąją dalį visos panašių ar tiesiogiai konkuruojančių produktų vidaus produkcijos;
- c) panašus produktas – produktas, kuris yra identiškas, t. y. visais atžvilgiais tapatus nagrinėjamajam produktui, arba, jei tokio produkto nėra, kitas produktas, kuris nors ir nėra visais atžvilgiais tapatus, tačiau turi savybių, kuriomis labai panašus į nagrinėjamąjį produktą;
- d) tiesiogiai konkuruojantis produktas – produktas, kuris galbūt nėra visais atžvilgiais tapatus nagrinėjamajam produktui, tačiau iš esmės gali būti su juo sukeistas, nes atlieka tas pačias funkcijas²¹;
- e) didelė žala – reikšmingas bendras vidaus pramonės padėties pablogėjimas;
- f) didelės žalos grėsmė – didelė žala, kuri yra aiškiai gresianti, remiantis faktais, taigi ne vien įtarimais, spėjimais ar menka tikimybe; ir

²¹ Institucijos tuo atžvilgiu gali analizuoti tokius aspektus kaip fizinės tų produktų savybės, jų techninės specifikacijos, galutinis panaudojimas ir platinimo kanalai. Tas aspektų sąrašas nėra baigtinis ir vienas ar keli iš šių veiksnių nebūtinai nulemia sprendimą.

g) pereinamasis laikotarpis – tai:

- i) 10 metų laikotarpis, skaičiuojamas nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos, arba
- ii) muitų tarifų panaikinimo laikotarpis atitinkamoms prekėms, nurodytoms Šalies muitų tarifų panaikinimo sąraše, pateiktame 2-A priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas), jeigu muitų tarifų panaikinimo laikotarpis, nustatytas atitinkamai prekei, yra 10 ar daugiau metų, pridėjus trejus metus.

5.10 STRAIPSNIS

Dvišalės apsaugos priemonės taikymas

1. Nepaisant B dalies, jeigu dėl muto sumažinimo arba panaikinimo pagal šį Susitarimą atsitinka taip, kad vienos Šalies kilmės prekė į kitos Šalies teritoriją importuojama tiek didesniais kiekiais (vertinant absoliučiaisiais kiekiais arba santykinę vidaus gamybos dalimi) ir tokiomis sąlygomis, kad tai daro žalą arba kelia didelės žalos grėsmę panašius ar tiesiogiai konkuruojančius produktus gaminančiai vidaus pramonei, importuojanti Šalis gali, laikydamasi šiame skirsnyje nustatytų sąlygų ir tvarkos, nustatyti 2 dalyje nurodytas priemones.

2. Jeigu 1 dalies sąlygos yra įvykdytos, importuojanti Šalis gali nustatyti tik tokias dvišales apsaugos priemones, kuriomis:

- a) sustabdomas tolesnis atitinkamam produktui taikomos muito normos mažinimas, numatytas pagal šį Susitarimą, arba
- b) atitinkamam produktui taikoma muito norma padidinama iki dydžio, neviršijančio mažesnio iš šių dydžių:
 - i) pagal didžiausio palankumo režimą tam produktui taikomos muito normos, galiojančios tuo metu, kai nustatoma atitinkama priemonė, arba
 - ii) pagal didžiausio palankumo režimą tam produktui taikomos muito normos, galiojančios dieną prieš šio Susitarimo įsigaliojimo dieną.

3. Šalys susitaria, kad nei tarifinės kvotos, nei kiekybiniai apribojimai nėra leistina dvišalės apsaugos priemonės forma.

5.11 STRAIPSNIS

Sąlygos ir apribojimai

1. Šalis netaiko dvišalės apsaugos priemonės:
 - a) išskyrus taikymą tokiu mastu ir tokį laikotarpį, kokio gali reikėti 5.10 ar 5.15 straipsnyje apibūdintoms situacijoms išvengti ar ištaisyti;
 - b) ilgesnį nei dvejų metų laikotarpį arba
 - c) pasibaigus pereinamajam laikotarpiui.

Laikotarpis, nurodytas b punkte, gali būti pratęsimas dar vieniems metams, jeigu importuojančios Šalies kompetentingos institucijos, laikydamosi C skirsnyje nustatytos tvarkos, nustato, kad ta priemonė tebėra reikalinga 5.10 ar 5.15 straipsnyje apibūdintoms situacijoms išvengti ar ištaisyti ir prisitaikymui palengvinti, su sąlyga, kad visas apsaugos priemonės taikymo laikotarpis, įskaitant pradinį taikymo laikotarpį ir galimą jo pratęsimą, nebūtų ilgesnis nei treji metai.

2. Šalis dvišalę apsaugos priemonę taiko tik 2-A priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašas) nurodytoms kilmės statusą turinčioms prekėms, kurioms pagal šį Susitarimą taikomas lengvatinis režimas.

3. Kad būtų lengviau prisitaikyti tokiomis aplinkybėmis, kai numatoma dvišalės apsaugos priemonės taikymo trukmė yra ilgesnė kaip vieni metai, tą priemonę taikanti Šalis jos taikymo laikotarpiu laipsniškai, reguliariais intervalais ją liberalizuoja.

4. Kai Šalis nustoja taikyti dvišalę apsaugos priemonę, taikoma muito norma yra ta norma, kuri būtų galiojusi atitinkamam produktui pagal 2.4 straipsnį (Muitų panaikinimas arba sumažinimas).

5.12 STRAIPSNIS

Laikinosios priemonės

1. Kritinėmis aplinkybėmis, kai delsiant būtų padaryta sunkiai atitaisomos žalos, Šalis, preliminariai nustačiusi, kad yra akivaizdžių įrodymų, jog dėl muito sumažinimo ar panaikinimo pagal šį Susitarimą išaugo tam tikrų kitos Šalies kilmės prekių importas ir dėl tokio importo susiklosto arba gresia susiklostyti 5.10 ar 5.15 straipsnyje apibūdinta situacija, gali laikinai taikyti dvišalę apsaugos priemonę nesilaikydama 5.22 straipsnio 1 dalies reikalavimų.

2. Bet kurios laikinosios priemonės taikymo trukmė yra ne ilgesnė kaip 200 dienų, ir tuo laikotarpiu Šalis laikosi atitinkamų C.2 poskirsnyje nustatytų procedūrinių taisyklių. Jeigu atlikus paskesnę C.2 poskirsnyje apibūdintą tyrimą nesiimama galutinės priemonės pagal 5.10 ar 5.15 straipsnio reikalavimus, atitinkama Šalis nedelsdama kompensuoja bet kokį muitų tarifų padidinimą. Laikinosios priemonės taikymo trukmė įskaičiuojama į 5.11 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytą laikotarpį. Nustatydama tokias laikinasias priemones importuojanti Šalis apie tai informuoja kitą Šalį ir, jei kita Šalis prašo, nedelsdama perduoda tą klausimą nagrinėti Jungtiniam komitetui.

5.13 STRAIPSNIS

Kompensacija ir lengvatų taikymo sustabdymas

1. Šalis, taikanti dvišalę apsaugos priemonę, su kita Šalimi konsultuojasi siekdama susitarti dėl tinkamos prekybą liberalizuojančios kompensacijos, kurios forma – lengvatos, turinčios iš esmės lygiavertį poveikį prekybai. Dvišalę apsaugos priemonę taikanti Šalis galimybę taip konsultotis suteikia ne vėliau kaip po 30 dienų nuo tada, kai pradėta taikyti ta dvišalę apsaugos priemonę.

2. Jei dėl prekybos liberalizuojančios kompensacijos nesusitariama per 30 dienų nuo 1 dalyje nurodytų konsultacijų pradžios, Šalis, kuriai dvišalė apsaugos priemonė daro poveikį, ne vėliau kaip per 90 dienų nuo tos priemonės taikymo pradžios gali sustabdyti lengvatų, kurių poveikis prekybai iš esmės lygiavertis tai kitos Šalies dvišalei apsaugos priemonei, taikymą.
3. Šalis, kuriai dvišalė apsaugos priemonė daro poveikį, apie lengvatų taikymo sustabdymą pagal 2 dalį kitai Šaliai praneša raštu likus ne mažiau kaip 30 dienų iki tų lengvatų taikymo sustabdymo.
4. Pareiga suteikti kompensaciją pagal 1 dalį ir teisė sustabdyti lengvatų taikymą pagal 2 dalį išnyksta tą dieną, kurią panaikinama atitinkama dvišalė apsaugos priemonė.

5.14 STRAIPSNIS

Apsaugos priemonių taikymas ir laikotarpis tarp priemonių

1. Šalis netaiko šiame skirsnyje nurodytos apsaugos priemonės importuojamam produktui, kuriam pirmiau taikyta tokia priemonė, jei dar nesibaigė laikotarpis, lygus pusei pirmesnio prieš taiėjusio tos apsaugos priemonės taikymo laikotarpio trukmės.

2. Šalis tam pačiam produktui tuo pačiu laikotarpiu netaiko:
 - a) dvišalės apsaugos priemonės ar laikinosios apsaugos priemonės pagal šį Susitarimą ir
 - b) apsaugos priemonės pagal GATT 1994 XIX straipsnį ir pagal Susitarimą dėl apsaugos priemonių.

5.15 STRAIPSNIS

Atokiausi regionai

1. Jei Meksikos kilmės prekė į vieno ar kelių Europos Sąjungos atokiausių regionų teritoriją tiesiogiai importuojama tiek didesniais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai lemia didelį to atokiausio regiono ekonominės padėties pablogėjimą arba kelia tokio pablogėjimo grėsmę, Europos Sąjunga, išnagrinėjusi alternatyvius sprendimus, gali išimties tvarka imtis apsaugos priemonių, taikomų tik to atokiausio regiono teritorijoje.
2. Nedarant poveikio 1 daliai, visos C skirsnio nuostatos, kurios taikomos dvišalėms apsaugos priemonėms, yra taikomos ir bet kuriai apsaugos priemonei, priimtai dėl Europos Sąjungos atokiausių regionų.
3. Dvišalė apsaugos priemonė, kurios taikymas apsiriboja atokiausiais Europos Sąjungos regionais, taikoma tik toms prekėms, kurioms pagal šį Susitarimą nustatytas lengvatinis režimas.

4. 1 dalyje minimas didelis pablogėjimas apibrėžiamas kaip dideli sunkumai, patiriami ekonomikos sektoriuje, kuriame gaminami panašūs arba tiesiogiai konkuruojantys produktai. Didelis pablogėjimas nustatomas remiantis objektyviais veiksniais, įskaitant šiuos elementus:

- a) atitinkamo importo apimties absoliutųjį arba santykinį padidėjimą, palyginti su vidaus gamyba ir su importu iš kitų šaltinių, ir
- b) tokio importo poveikį atitinkamos pramonės ar ekonomikos sektoriaus padėčiai, įskaitant pardavimą, gamybą, finansinę padėtį ir užimtumą.

C.2 POSKIRSNIS

Dvišalėms apsaugos priemonėms taikomos procedūrinės taisyklės

5.16 STRAIPSNIS

Taikytina teisė

Taikant dvišales apsaugos priemones, kompetentinga tyrimą atliekanti institucija laikosi šio poskirsnio nuostatų, o į šio poskirsnio taikymo sritį neįeinančiais atvejais taiko pagal atitinkamos Šalies teisę nustatytas taisykles tiek, kiek tos taisyklės atitinka C skirsnio nuostatas.

5.17 STRAIPSNIS

Apsaugos procedūros inicijavimas

1. Kompetentinga tyrimą atliekanti institucija gali apsaugos procedūrą inicijuoti gavusi vidaus pramonės ar jos vardu pateiktą rašytinį prašymą arba, išimtinėmis aplinkybėmis, savo iniciatyva. Europos Sąjungos atveju tokį prašymą vidaus pramonės vardu gali pateikti viena ar daugiau Europos Sąjungos valstybių narių. Prašymas laikomas pateiktu vidaus pramonės ar jos vardu, jeigu jam pritaria tie vidaus gamintojai, kurie kartu pagamina daugiau kaip 50 proc. panašių ar tiesiogiai konkuruojančių produktų bendros produkcijos toje vidaus pramonės dalyje, kurioje reiškiamas pritarimas ar nepritarimas tokio prašymo pateikimui. Tačiau tyrimo nepradedama, jeigu tokiam prašymui aiškiai pritariantiems vidaus gamintojams tenka mažiau nei 25 proc. visos nacionalinės panašių ar tiesiogiai konkuruojančių produktų, gaminamų vidaus pramonėje, produkcijos.
2. Inicijavus tyrimą, 1 dalyje nurodytas prašymas, išskyrus jame pateiktą konfidencialią informaciją, nedelsiant padaromas prieinamas tiems, kam jis gali būti aktualus.

3. Inicijavus apsaugos procedūrą, kompetentinga tyrimą atliekanti institucija Šalies oficialiajame leidinyje paskelbia pranešimą apie procedūros inicijavimą. Tame pranešime nurodomas rašytinį prašymą pateikęs subjektas (jei taikytina), atitinkama importuojama prekė, jos klasifikavimo Suderintoje sistemoje pozicija, subpozicija ar tarifų eilutės numeris, numatomo sprendimo priėmimo pobūdis ir laikas, suinteresuotosioms šalims suteikiamas laikotarpis, kuriuo jos gali pareikšti savo nuomonę raštu ir pateikti informacijos, vieta, kurioje galima peržiūrėti rašytinį prašymą ir kitus per procedūrą pateiktus nekonfidencialius dokumentus, taip pat įstaigos, į kurią galima kreiptis norint gauti daugiau informacijos, pavadinimas, adresas ir telefono numeris. Jei kompetentinga tyrimą atliekanti institucija nusprendžia surengti viešą posėdį, to viešo posėdžio laikas ir vieta gali būti nurodomi pranešime apie procedūros inicijavimą arba pranešami vėlesniame procedūros etape, su sąlyga, kad apie tai būtų pranešta pakankamai iš anksto. Jei tyrimo pradžioje nenumatoma rengti viešo posėdžio, pranešime apie procedūros inicijavimą nurodomas laikotarpis, kuriuo suinteresuotosios šalys gali prašyti, kad kompetentinga tyrimą atliekanti institucija jas išklausytų žodžiu.

4. Dėl apsaugos procedūros, inicijuojamos remiantis rašytiniu prašymu, pateiktu subjekto, kuris teigia esąs vidaus pramonės atstovas, kompetentinga tyrimą atliekanti institucija, prieš paskelbdama pranešimą apie procedūros inicijavimą pagal 3 dalį, pirma kruopščiai įvertina, ar tas prašymas atitinka jos teisės reikalavimus ir 1 dalies reikalavimus ir ar jame pateikta pagrįstų įrodymų, kad kitos Šalies kilmės statusą turinčios prekės importas išaugo dėl muito sumažinimo ar panaikinimo pagal šį Susitarimą ir kad toks importas daro didelę žalą ar lemia didelį ekonominės padėties pablogėjimą, nurodytą prašyme, arba kelia tokios prašyme nurodytos žalos ar ekonominės padėties pablogėjimo grėsmę.

5.18 STRAIPSNIS

Tyrimas

1. Apsaugos priemonę Šalis gali taikyti tik po to, kai tos Šalies kompetentinga tyrimą atliekanti institucija šiame poskirsnyje nustatyta tvarka atlieka tyrimą. Atliekant šį tyrimą paskelbiamas pagrįstas viešas pranešimas visoms suinteresuotosioms šalims, taip pat surengiami vieši posėdžiai ar kitais tinkamais būdais suteikiama galimybių importuotojams, eksportuotojams ir kitoms suinteresuotosioms šalims pateikti įrodymų ir pareikšti savo nuomonę, įskaitant galimybę atsakyti į kitų suinteresuotųjų šalių pareiškimus.
2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos kompetentinga tyrimą atliekanti institucija tokį tyrimą užbaigtų per vienus metus nuo jo inicijavimo dienos.

5.19 STRAIPSNIS

Didelės žalos arba didelės žalos grėsmės ir priežastinio ryšio nustatymas

1. Atlikdama tyrimą, skirtą nustatyti, ar išaugęs importas daro didelę žalą vidaus pramonei arba kelia tokios žalos grėsmę, kompetentinga tyrimą atliekanti institucija įvertina bet kokius aktualius vidaus pramonės padėčiai įtakos turinčius objektyvaus ir kiekybiškai išreiškiamo pobūdžio veiksnius, visų pirma atitinkamo produkto importo augimo tempą ir dydį absoliučiajame ir palyginti su vidaus gamyba, išaugusio importo užimamą vidaus rinkos dalį, taip pat pardavimo, gamybos, našumo, pajėgumų naudojimo, pelno (nuostolių) ir užimtumo pokyčius.

2. Sprendimas, kad dėl išaugusio importo susiklosto arba gresia susiklostyti 5.10 ar 5.15 straipsnyje apibūdinta situacija, priimamas tik jeigu atlikus tyrimą patvirtinama, remiantis objektyviais įrodymais, kad tarp išaugusio atitinkamo produkto importo ir 5.10 ar 5.15 straipsnyje apibūdintų situacijų aiškiai yra priežastinis ryšys. Jei 5.10 ar 5.15 straipsnyje apibūdintų situacijų susiklostymą tuo pat metu lemia kiti nei išaugęs importas veiksniai, tokia žala ar jos grėsmė arba didelis ekonominės padėties pablogėjimas ar jo grėsmė nelaikomi išaugusio importo padariniu.

5.20 STRAIPSNIS

Posėdžiai

Per kiekvieną apsaugos procedūrą kompetentinga tyrimą atliekanti institucija:

- a) surengia viešą posėdį, apie kurį deramai pranešama iš anksto ir kuriame visos suinteresuotosios šalys, laikomos suinteresuotosiomis šalimis pagal atitinkamos Šalies teisę, gali dalyvauti asmeniškai ar per atstovus, pateikti įrodymų ir būti išklaustytos su didele žala ar jos grėsme arba dideliu ekonominės būklės pablogėjimu ar jo grėsme, taip pat su tinkama taisomąja priemone susijusiais klausimais, arba

- b) alternatyviai (Europos Sąjungos atveju) suteikia galimybę visoms suinteresuotosioms šalims būti išklausytoms, jeigu jos per laikotarpį, nurodytą pranešime apie procedūros inicijavimą, pateikia rašytinį prašymą, iš kurio matyti, kad tyrimo rezultatas gali turėti joms poveikį ir kad yra ypatingų priežasčių jas išklausti žodžiu.

5.21 STRAIPSNIS

Konfidenciali informacija

Kompetentinga tyrimą atliekanti institucija konfidencialia laiko bet kokią informaciją, kuri yra iš esmės konfidencialaus pobūdžio arba kuri dėl nurodytos pagrįstos priežasties pateikiama konfidencialiai. Tokia informacija neatskleidžiama be ją pateikusio subjekto leidimo. Subjektų, teikiančių konfidencialią informaciją, prašoma pateikti nekonfidencialią jos santrauką arba, jei tie subjektai nurodo, kad tokios informacijos santraukos parengti neįmanoma, jų prašoma nurodyti priežastis, kodėl santrauka negali būti pateikta. Santraukos turi būti pakankamai išsamios, kad būtų galima tinkamai suprasti pateiktos konfidencialios informacijos esmę. Tačiau jei kompetentinga tyrimą atliekanti institucija nustato, kad prašymas laikyti informaciją konfidencialia nėra pagrįstas, ir jei atitinkamas subjektas tos informacijos nenori viešinti ar leisti atskleisti visos ar santraukos forma, ji į tą informaciją gali neatsižvelgti, nebent remiantis tinkamais šaltiniais būtų pateiktas jai priimtinas įrodymas, kad ta informacija yra teisinga.

5.22 STRAIPSNIS

Priėmimas, praneřimas, konsultacijos ir paskelbimas

1. Jei Ŗalis mano, kad yra susiklosėiusi viena iš 5.10 ar 5.15 straipsnyje nurodytų situacijų, ji nedelsdama perduoda tą klausimą nagrinėti Jungtiniam komitetui. Jungtinis komitetas gali pateikti bet kokių reikiamų rekomendacijų, kad susiklosėiusi situacija būtų ištaisyta. Jeigu Jungtinis komitetas nepateikia rekomendacijų, kaip ištaisyti susiklosėiusią situaciją, arba nerandama kitokio tinkamo sprendimo per 30 dienų nuo tada, kai tas klausimas perduotas nagrinėti Jungtiniam komitetui, importuojanti Ŗalis gali pagal C skirsnį priimti dviřalę apsaugos priemonę, tinkamą toms situacijoms ištaisyti.
2. Kompetentinga tyrimą atliekanti institucija eksportuojanėiai Ŗaliai suteikia visą aktualią informaciją, įskaitant įrodymus, kad yra didelė žala ar jos grėsmė arba didelis ekonominės padėties pablogėjimas ar jo grėsmė dėl išaugusio importo, tikslų atitinkamo produkto ir siūlomos dviřalės apsaugos priemonės apibūdinimą, siūlomą datą, nuo kurios būtų nustatyta siūloma dviřalė apsaugos priemonė, ir numatomą tos priemonės trukmę.
3. Ŗalis nedelsdama kitai Ŗaliai raštu praneša, kai ji:
 - a) pagal C skirsnį inicijuoja dviřalę apsaugos procedūrą;
 - b) nusprendžia taikyti laikinąją dviřalę apsaugos priemonę;

- c) pagal 5.19 straipsnį nustato, kad yra didelė žala ar jos grėsmė arba didelis ekonominės padėties pablogėjimas ar jo grėsmė dėl išaugusio importo;
- d) nusprendžia taikyti dvišalę apsaugos priemonę ar pratęsti jos taikymą ir
- e) nusprendžia pakeisti pirmiau priimtą dvišalę apsaugos priemonę.

4. Jeigu Šalis teikia pranešimą pagal 3 dalies a punktą, toks pranešimas apima:

- a) atitinkamo prašymo ir jo priedų viešos redakcijos kopiją arba, kai tyrimas pradedamas kompetentingos tyrimą atliekančios institucijos iniciatyva, atitinkamų dokumentų, kuriais įrodoma atitiktis 5.17 straipsnio reikalavimams, kopijas, taip pat klausimyną su išsamiai nurodytais dalykais, dėl kurių suinteresuotosios šalys turi suteikti informacijos, ir
- b) atitinkamos importuojamos prekės tikslų apibūdinimą.

5. Jeigu Šalis teikia pranešimą pagal 3 dalies b ar c punktą, ji įtraukia savo priimto sprendimo viešos redakcijos kopiją ir, jei taikytina, dokumento, kuriame pateiktas to sprendimo techninis pagrindimas, kopiją.

6. Jeigu Šalis teikia pranešimą pagal 3 dalies d punktą dėl dvišalės apsaugos priemonės taikymo ar pratęsimo, ji į tą pranešimą įtraukia:

- a) savo priimto sprendimo viešos redakcijos kopiją ir, jei taikytina, dokumento, kuriame pateiktas to sprendimo techninis pagrindimas, kopiją;
- b) įrodymus, kad yra didelė žala ar jos grėsmė arba didelis ekonominės padėties pablogėjimas ar jo grėsmė dėl kitos Šalies kilmės statusą turinčios prekės importo, išaugusio dėl muito sumažinimo arba panaikinimo pagal šį Susitarimą;
- c) kilmės statusą turinčios prekės, kuriai taikoma dvišalė apsaugos priemonė, tikslų apibūdinimą, įskaitant jos klasifikavimo Suderintoje sistemoje poziciją, subpoziciją ar tarifų eilutę;
- d) dvišalės apsaugos priemonės, kuri taikoma arba kurios taikymas pratęsiamas, tikslų apibūdinimą;
- e) dvišalės apsaugos priemonės taikymo pradžios datą, numatomą jos taikymo trukmę ir, jei taikytina, laipsniško priemonės liberalizavimo tvarkaraštį, ir
- f) dvišalės apsaugos priemonės taikymo pratęsimo atveju – įrodymus, kad atitinkama vidaus pramonė prisitaiko.

7. Šalies, kuriai daro poveikį dvišalė apsaugos priemonė pagal C skirsnį, prašymu kita Šalis surengia konsultacijas su prašančiąja Šalimi siekiant peržiūrėti pagal 3 dalies a ar b punktą pateiktą pranešimą.

8. Šalis, ketinanti taikyti dvišalę apsaugos priemonę ar pratęsti jos taikymą, apie tai praneša kitai Šaliai ir suteikia galimybę prieš tai surengti konsultacijas, kad būtų galima apsvarstyti numatomą priemonės taikymą ar pratęsimą. Jei nerandama tinkamo sprendimo per 30 dienų nuo pranešimo dienos, atitinkama Šalis gali taikyti tą priemonę arba pratęsti jos taikymą.

9. Kompetentinga tyrimą atliekanti institucija taip pat atitinkamos Šalies oficialiajame leidinyje paskelbia savo nustatytus faktus ir pagrįstas išvadas visais aktualiais fakciniais ir teisiniais klausimais, įskaitant importuojamos prekės apibūdinimą ir susiklosčiusios situacijos, dėl kurios pagal 5.10 arba 5.15 straipsnį imamas priemonių, apibūdinimą, priežastinį ryšį tarp tokios situacijos ir išaugusio importo, taip pat atitinkamų priemonių formą, taikymo lygį ir trukmę.

10. Kompetentingos tyrimą atliekančios institucijos visiškai laikosi 5.21 straipsnio nuostatų tvarkydamos bet kokią konfidencialią informaciją.

6 SKYRIUS

SANITARIJOS IR FITOSANITARIJOS PRIEMONĖS

6.1 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

1. Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:
 - a) kompetentingos institucijos – kiekvienos Šalies kompetentingos institucijos, nurodytos 6-A priede (Kompetentingos institucijos);
 - b) neatidėliotina priemonė – sanitarijos ar fitosanitarijos priemonė, kurią importuojanti Šalis, siekdama spręsti joje kylančią ar gresiančią kilti neatidėliotinai spręstiną žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybės ar sveikatos apsaugos problemą, taiko kitos Šalies prekėms;
 - c) PPO SFP komitetas – pagal SFP susitarimo 12 straipsnį įsteigtas Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių komitetas.

2. Šiame skyriuje vartojami SFP susitarimo A priede, taip pat Maisto kodekse (*Codex Alimentarius*), Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacijos (toliau – WOAH) darbe ir 1951 m. gruodžio 6 d. Romoje pasirašytoje Tarptautinėje augalų apsaugos konvencijoje (toliau – IPPC) apibrėžti terminai.

6.2 STRAIPSNIS

Tikslai

Šio skyriaus tikslai yra šie:

- a) Šalių teritorijose saugoti žmonių, gyvūnų ir augalų gyvybę ir sveikatą, kartu lengvinant Šalių tarpusavio prekybą;
- b) stiprinti ir tęsti SFP sutarties įgyvendinimą;
- c) stiprinti Šalių tarpusavio ryšius, konsultavimąsi ir bendradarbiavimą, visų pirma tarp jų kompetentingų institucijų;
- d) užtikrinti, kad Šalių įgyvendinamos sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės nesudarytų nereikalingų prekybos kliūčių;

- e) didinti kiekvienos Šalies sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių bei jų įgyvendinimo nuoseklumą, užtikrintumą ir skaidrumą, ir
- f) skatinti tarptautinių standartų, gairių ir rekomendacijų rengimą ir priėmimą atitinkamose tarptautinėse organizacijose ir gerinti tai, kaip Šalys juos įgyvendina.

6.3 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skyrius taikomas visoms Šalies sanitarijos ir fitosanitarijos priemonėms, kurios gali tiesiogiai ar netiesiogiai daryti poveikį Šalių tarpusavio prekybai.

6.4 STRAIPSNIS

Ryšys su SFP sutartimi

Šalys patvirtina savo teises ir pareigas viena kitos atžvilgiu pagal SFP sutartį.

6.5 STRAIPSNIS

Igyvendinimo ištekliai

Kiekviena Šalis naudoja šiam skyriui veiksmingai įgyvendinti reikalingus išteklius.

6.6 STRAIPSNIS

Lygiavertiškumas

1. Šalys pripažįsta, kad kitos Šalies sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių lygiavertiškumo pripažinimas yra svarbi priemonė lengvinti prekybą.
2. Importuojanti Šalis eksportuojančios Šalies sanitarijos ir fitosanitarijos priemones pripažįsta lygiavertėmis savo pačios priemonėms, jeigu eksportuojanti Šalis importuojančiai Šaliai objektyviai įrodo, kad jos priemonėmis pasiekiamas tinkamas importuojančios Šalies sanitarinės ir fitosanitarinės apsaugos lygis.
3. Importuojanti Šalis turi teisę priimti galutinį sprendimą, ar eksportuojančios Šalies taikoma sanitarijos ar fitosanitarijos priemonė pasiekiamas tinkamas importuojančios Šalies sanitarinės ir fitosanitarinės apsaugos lygis.

4. Vertindama arba nustatydamą kitos Šalies priemonės lygiavertiškumą Šalis, be kita ko, atsižvelgia (jei aktualu) į:

- a) PPO SFP komiteto sprendimus;
- b) atitinkamų tarptautinių organizacijų darbą;
- c) bet kokias prekiaujant su kita Šalimi įgytas žinias ir patirtį, ir
- d) kitos Šalies suteiktą informaciją.

5. Kiekviena Šalis savo atliekamą lygiavertiškumo vertinimą, nustatymą ir lygiavertiškumo statuso išlaikymą grindžia atitinkamų tarptautinių standartizacijos institucijų standartais, gairėmis ir rekomendacijomis arba, kai tinkama, rizikos vertinimu.

6. Jeigu importuojanti Šalis gauna reikiama informacija pagrįstą kitos Šalies prašymą atlikti lygiavertiškumo vertinimą, ji nedelsdama pradeda vertinimą, skirtą lygiavertiškumui nustatyti.

7. Užbaigusi lygiavertiškumo vertinimą importuojanti Šalis nedelsdama praneša kitai Šaliai apie savo sprendimą.

8. Kai importuojanti Šalis nustato, kad pripažįsta eksportuojančios Šalies priemonę lygiaverte, importuojanti Šalis nedelsdama imasi tam pripažinimui įgyvendinti reikalingų teisėkūros ar administracinių priemonių.
9. Nedarant poveikio 6.16 straipsniui, jeigu Šalis ketina priimti, keisti ar panaikinti priemonę, kuriai taikomas sprendimas dėl lygiavertiškumo, darantis poveikį Šalių tarpusavio prekybai, ta Šalis:
- a) pakankamai iš anksto praneša apie savo ketinimą kitai Šaliai, kad būtų galima atsižvelgti į bet kokias iš kitos Šalies gautas pastabas;
 - b) kitos Šalies prašymu suteikia jai informacijos ir pateikia savo planuojamų pakeitimų pagrindimą.
10. Importuojanti Šalis savo lygiavertiškumo pripažinimą palieka galioti tokį laikotarpį, kokį galioja atitinkama priemonė, kurią numatoma keisti.
11. Bet kurios Šalies prašymu Šalys apsversto numatomus pakeitimus, apie kuriuos pranešta pagal 9 dalies a punktą. Importuojanti Šalis nepagrįstai nedelsdama peržiūri bet kokią pagal 9 dalies b punktą pateiktą informaciją.

12. Jeigu Šalis priima, pakeičia ar panaikina sanitarijos ar fitosanitarijos priemonę, kuriai taikomas kitos Šalies sprendimas dėl lygiavertiškumo, importuojanti Šalis savo lygiavertiškumo pripažinimą palieka galioti su sąlyga, kad atitinkamam produktui taikomomis eksportuojančios Šalies priemonėmis tebėra pasiekiamas tinkamas importuojančios Šalies sanitarinės ar fitosanitarinės apsaugos lygis. Bet kurios Šalies prašymu Šalys nedelsdamos apsvarsto importuojančios Šalies priimtą sprendimą.

6.7 STRAIPSNIS

Rizikos vertinimas

1. Šalys pripažįsta užtikrinimo, kad jų atitinkamos sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės būtų grindžiamos moksliniais principais ir taikomos laikantis atitinkamų tarptautinių standartų, gairių ir rekomendacijų, svarbą.
2. Jeigu Šalis mano, kad konkreti kitos Šalies priimta ar palikta galioti sanitarijos ar fitosanitarijos priemonė yra ribojanti arba turinti potencialą riboti jos eksportą, ir ta priemonė nėra pagrįsta atitinkamu tarptautiniu standartu, gairėmis ar rekomendacija arba atitinkamo standarto, gairių ar rekomendacijos nėra, ta Šalis gali prašyti kitos Šalies suteikti informacijos. Prašomoji Šalis prašančiajai Šaliai pateikia tos priemonės pagrindimo paaiškinimą ir aktualią su ja susijusią informaciją.

3. Jei nepakanka susijusių mokslinių įrodymų, Šalis gali laikinai priimti sanitarijos ar fitosanitarijos priemonę remdamasi prieinama aktualia informacija, be kita ko, gauta iš atitinkamų tarptautinių organizacijų. Tokiomis aplinkybėmis Šalis stengiasi gauti papildomos objektyvesniam rizikos vertinimui reikalingos informacijos ir per pagrįstą laikotarpį atitinkamai peržiūri tą sanitarijos ar fitosanitarijos priemonę.

4. Pripažįstant Šalių teises ir pareigas pagal atitinkamas SFP sutarties nuostatas, jokios šio skyriaus nuostatos negali būti suprantamos kaip užkertančios kelią Šaliai:

- a) nustatyti sanitarinės ar fitosanitarinės apsaugos lygį, jos laikomą tinkamu pagal SFP sutarties 5 straipsnį;
- b) nustatyti ar palikti galioti patvirtinimo procedūrą, pagal kurią reikalaujama atlikti rizikos vertinimą prieš tai, kai ta Šalis leidžia pateikti produktą jos rinkai, arba
- c) priimti arba palikti galioti sanitarines ar fitosanitarines atsargumo priemones pagal SFP sutarties 5 straipsnio 7 dalį.

5. Kiekviena Šalis užtikrina, kad dėl jos sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių nebūtų savavališko ar nepagrįsto diskriminavimo tarp Šalių esant vienodoms ar panašioms sąlygoms. Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių Šalis netaiko tokiu būdu, kuris būtų užslėptas Šalių tarpusavio prekybos ribojimas.

6. Rizikos vertinimą atliekanti Šalis:

- a) atsižvelgia į susijusias PPO SFP komiteto gaires ir į tarptautinius standartus, gaires bei rekomendacijas;
- b) apsversto galimus rizikos valdymo būdus, kuriais prekyba nebūtų ribojama labiau, nei reikalinga jos pagal SFP 5 straipsnio 3 dalį nustatytam tinkamam sanitarinės ar fitosanitarinės apsaugos lygiui pasiekti, atsižvelgiant į technines galimybes ir ekonominę perspektyvumą, ir
- c) atsižvelgia į tikslą kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį prekybai nustatant tinkamą sanitarinės ar fitosanitarinės apsaugos lygį pagal SFP susitarimo 5 straipsnio 4 dalį ir pasirenka tokį rizikos valdymo būdą, kuris nėra prekybą ribojantis labiau, nei reikalinga atitinkamam sanitarijos ar fitosanitarijos tikslui pasiekti, atsižvelgiant į technines galimybes ir ekonominę perspektyvumą.

7. Eksportuojančios Šalies prašymu importuojanti Šalis eksportuojančią Šalį informuoja apie padarytą su konkrečiu rizikos vertinimu, atliekamu dėl eksportuojančios Šalies prašymo leisti pateikti rinkai produktą, susijusią pažangą ir apie bet kokią galimą šio proceso vėlavimą.

8. Nedarant poveikio 6.16 straipsniui, Šalis nestabdo kitos Šalies produkto importo vien dėl to, kad peržiūri savo sanitarijos ar fitosanitarijos priemones, jei tuo metu, kai inicijuota ta peržiūra, importuojanti Šalis buvo leidusi importuoti tą kitos Šalies produktą.

6.8 STRAIPSNIS

Derinimas prie regioninių sąlygų, įskaitant dėl kenksmingaisiais organizmais arba liga neužkrėstų teritorijų
ir nedidelio kenksmingųjų organizmų ar ligos paplitimo teritorijų

Bendrosios nuostatos

1. Šalys pripažįsta, kad sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių derinimas prie regioninių su kenksmingaisiais organizmais ar ligomis susijusių sąlygų yra svarbus būdas apsaugoti gyvūnų bei augalų gyvybę ar sveikatą ir palengvinti prekybą.

2. Šalys pripažįsta kenksmingaisiais organizmais arba liga neužkrėstų teritorijų ir nedidelio kenksmingųjų organizmų ar ligos paplitimo teritorijų sąvokas. Tokios teritorijos nustatomos remiantis tokiais veiksniais kaip geografinė padėtis, ekosistemos, epidemiologinė priežiūra ir sanitarinės ar fitosanitarinės kontrolės veiksmingumas.

3. Eksportuojanti Šalis, teigianti, kad tam tikros jos teritorijos dalys yra kenksmingaisiais organizmais ar liga neužkrėstos teritorijos arba nedidelio kenksmingųjų organizmų ar ligos paplitimo teritorijos, pateikia tam reikalingų įrodymų, kad importuojančiai Šaliai būtų objektyviai įrodyta, jog tos teritorijos yra ir tikriausiai toliau bus, atitinkamai, kenksmingaisiais organizmais ar liga neužkrėstos teritorijos arba nedidelio kenksmingųjų organizmų ar ligos paplitimo teritorijos. Tuo tikslu eksportuojanti Šalis importuojančios Šalies prašymu suteikia pagrįstų galimybių atlikti tikrinimą, tyrimus ir kitas tinkamas procedūras.

4. Skirstymo į regionus sprendimais nustatydamos teritorijas, nurodytas 2 dalyje, Šalys atsižvelgia į susijusias PPO SFP komiteto gaires ir pagrindžia savo priemones tarptautiniais standartais, gairėmis ar rekomendacijomis arba, jeigu jais nepasiekama tinkamo Šalies sanitarinės ar fitosanitarinės apsaugos lygio, – pagal aplinkybes tinkamu rizikos vertinimu.

5. 2 dalyje nurodytų teritorijų nustatymo tikslu importuojanti Šalis atsižvelgia į bet kokią aktualią informaciją ir į ankstesnio bendradarbiavimo su eksportuojančios Šalies institucijomis patirtį.

6. Importuojanti Šalis gali nustatyti, kad eksportuojančios Šalies prašymas pripažinti kenksmingaisiais organizmais ar liga neužkrėstas teritorijas arba nedidelio kenksmingųjų organizmų ar ligos paplitimo teritorijas gali būti vertinamas pagal pagreitintą procedūrą.

7. Jeigu eksportuojanti Šalis nesutinka su importuojančios Šalies sprendimu, importuojanti Šalis pateikia eksportuojančiai Šaliai to sprendimo pagrindimą.

8. Importuojančios Šalies prašymu eksportuojanti Šalis pateikia šiame straipsnyje numatytų sprendimų išsamų paaiškinimą ir patvirtinamuosius duomenis, kuriais jie pagrįsti. Per tuos procesus Šalys stengiasi išvengti nereikalingo prekybos trikdymo.

Gyvūnai, gyvūniniai produktai ir šalutiniai gyvūniniai produktai

9. Šalys pripažįsta zonavimo principą ir susitaria jį taikyti savo prekyboje. Šalys taip pat pripažįsta oficialią WOAH nustatytą gyvūnų sveikatos būklę.

10. Savo sprendimą, kuriuo nustato eksportuojančios Šalies gyvūnų sveikatos būklę, importuojanti Šalis paprastai grindžia eksportuojančios Šalies pateiktais įrodymais pagal SFP sutartį, WOAH Sausumos gyvūnų sveikatos kodeksą ir WOAH Vandens gyvūnų sveikatos kodeksą.

11. Importuojanti Šalis bet kokią papildomą iš eksportuojančios Šalies gautą informaciją įvertina nepagrįstai nedelsdama, paprastai per 90 dienų nuo tada, kai ji gauta. Importuojanti Šalis gali prašyti eksportuojančios Šalies suteikti galimybę atlikti patikrinimą vietoje ir bet koki patikrinimą atlieka laikydamasi 6.11 straipsnyje nustatytų principų, per 90 dienų nuo tada, kai eksportuojanti Šalis gavo prašymą atlikti patikrinimą, nebent Šalių būtų susitarta kitaip.

12. Šalys pripažįsta skirstymo į laikymo vietas sąvoką ir bendradarbiauja šiuo klausimu.

Augalai ir augaliniai produktai

13. Šalys pripažįsta kenksmingaisiais organizmais neužkrėstų teritorijų, kenksmingaisiais organizmais neužkrėstų gamybos vietų ir kenksmingaisiais organizmais neužkrėstų gamybos vietos dalių, taip pat nedidelio kenksmingųjų organizmų paplitimo teritorijų sąvokas, laikant jas augalų gyvybės ar sveikatos apsaugos ir prekybos lengvinimo priemonėmis, kaip nustatyta atitinkamuose IPPC tarptautiniuose fitosanitarijos priemonių standartuose (toliau – ISPM), kuriuos juos susitaria taikyti prekėms, kuriomis prekiauja tarpusavyje.
14. Eksportuojančios Šalies prašymu importuojanti Šalis, priimdama arba palikdama galioti fitosanitarijos priemones, atsižvelgia į kenksmingaisiais organizmais neužkrėstas teritorijas, kenksmingaisiais organizmais neužkrėstas gamybos vietas, kenksmingaisiais organizmais neužkrėstas gamybos vietos dalis, taip pat nedidelio kenksmingųjų organizmų paplitimo teritorijas, eksportuojančios Šalies nustatytas pagal atitinkamus tarptautinius standartus, gaires ir rekomendacijas.
15. Eksportuojanti Šalis nustato kenksmingaisiais organizmais neužkrėstas teritorijas, kenksmingaisiais organizmais neužkrėstas gamybos vietas, kenksmingaisiais organizmais neužkrėstas gamybos vietos dalis ar nedidelio kenksmingųjų organizmų paplitimo teritorijas ir pateikia tą informaciją kitai Šaliai. Kai prašoma, eksportuojanti Šalis pateikia išsamų paaiškinimą ir patvirtinamuosius duomenis pagal atitinkamą tarptautinį fitosanitarijos priemonių standartą (ISPM) arba, kai tinkama, kitaip.
16. Nedarant poveikio 6.16 straipsniui, importuojanti Šalis savo sprendimą dėl eksportuojančios Šalies augalų sveikatos būklės iš esmės grindžia eksportuojančios Šalies pateikta informacija pagal SFP sutartį ir atitinkamą ISPM.

17. Importuojanti Šalis bet kokią papildomą iš eksportuojančios Šalies gautą informaciją įvertina nepagrįstai nedelsdama, paprastai per 90 dienų nuo tada, kai ji gauta. Importuojanti Šalis gali prašyti eksportuojančios Šalies suteikti galimybę atlikti patikrinimą vietoje ir bet koki patikrinimą atlieka laikydamasi 6.11 straipsnyje nustatytų principų, per 6 mėnesius nuo tada, kai eksportuojanti Šalis gavo prašymą leisti atlikti patikrinimą, nebent Šalių būtų susitarta kitaip. Susitardamos dėl kitokio laikotarpio Šalys atsižvelgia į atitinkamo kenksmingojo organizmo ir atitinkamų žemės ūkio augalų biologines savybes.

6.9 STRAIPSNIS

Skaidrumas

1. Šalys pripažįsta, kad naudinga nuolat dalytis informacija apie savo sanitarijos ir fitosanitarijos priemones ir dėl Šalies siūlomų sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių suteikti galimybę kitai Šaliai pateikti pastabų.
2. Įgyvendindama šį straipsnį kiekviena Šalis atsižvelgia į atitinkamas PPO SFP komiteto gaires, taip pat į tarptautinius standartus, gaires ir rekomendacijas.

3. Šalis praneša apie siūlomą sanitarijos ar fitosanitarijos priemonę, galinčią turėti poveikį Šalių tarpusavio prekybai, ir paprastai po to pranešimo suteikia kitai Šaliai bent 60 dienų laikotarpį pateikti pastabų raštu, nebent būtų kilę ar gręstų kilti neatidėliotinai sprendinų žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybės ar sveikatos apsaugos problemų arba atitinkama priemonė būtų prekybą lengvinančio pobūdžio. Jeigu įmanoma ir tikslinga, ta Šalis turėtų laukti pastabų ilgiau kaip 60 dienų, ir ji turi atsižvelgti į bet kokią pagrįstą kitos Šalies prašymą pratęsti laikotarpį, kuriuo galima teikti pastabas. Šalis, jei prašoma, tinkamai atsako į kitos Šalies raštu pateiktas pastabas.

4. Šalys:

- a) siekia prekybai taikomų sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių skaidrumo;
- b) siekia geriau suprasti kiekvienos Šalies sanitarijos ar fitosanitarijos priemones ir jų taikymą, ir
- c) keičiasi informacija su sanitarijos ar fitosanitarijos priemonių rengimu ir taikymu susijusiais klausimais siekdamas kuo labiau sumažinti jų neigiamą poveikį Šalių tarpusavio prekybai.

5. Kiekviena Šalis kitos Šalies prašymu, paprastai per 15 dienų nuo tokio prašymo gavimo pateikia informaciją apie:

- a) konkrečių produktų importui taikomus importo reikalavimus ir
- b) prašymo patvirtinti konkrečius produktus nagrinėjimo pažangą.

6. Informacija, nurodyta 4 dalies c punkte ir 5 dalyje, laikoma pateikta, jeigu ji padaryta prieinama pranešimu PPO pagal atitinkamas taisykles ir procedūras arba jeigu ta informacija padaryta nemokamai prieinama viešoje oficialioje Šalies interneto svetainėje.

7. Prašoma Šalis kitai Šaliai, kai tinkama, suteikia aktualią informaciją apie tai, kad svarstė poreikį parengti siūlomą priemonę, tiek, kiek tokią informaciją suteikti leidžiama pagal ją teikiančios Šalies konfidencialumo ir privatumo reikalavimus.

8. Šalis gali prašyti kitos Šalies, jei tinkama ir įmanoma, apsvarstyti bet koki su siūloma sanitarijos ar fitosanitarijos priemone susijusį prekybos klausimą, taip pat alternatyvių, prekybą kur kas mažiau ribojančių tos priemonės tikslo įgyvendinimo būdų prieinamumą.

9. Kiekviena Šalis, geriausia elektroninėmis priemonėmis, oficialiajame leidinyje ar interneto svetainėje skelbia pranešimus apie sanitarijos ar fitosanitarijos priemones.

10. Kiekviena Šalis užtikrina, kad pranešimo apie sanitarijos ar fitosanitarijos priemonę tekste būtų nurodyta tos priemonės įsigaliojimo data ir tos priemonės teisinis pagrindas.

11. Eksportuojanti Šalis laiku tinkamai praneša importuojančiai Šaliai apie:

- a) reikšmingą su esama prekyba susijusią sanitarijos ar fitosanitarijos srities riziką;
- b) neatidėliotinai sprendinas situacijas, kai gyvūnų ar augalų sveikatos būklės pokytis eksportuojančios Šalies teritorijoje gali turėti poveikį esamai prekybai;
- c) reikšmingus dėl kenksmingųjų organizmų ar ligų nustatytos būklės pokyčius, kaip antai kenksmingųjų organizmų ar ligų buvimą ir jų buvimo raidą, įskaitant skirstymo į regionus sprendimų taikymą, ir
- d) reikšmingus maisto saugos arba kenksmingųjų organizmų ar ligų valdymo, kontrolės ar naikinimo politikos ar praktikos pokyčius, galinčius turėti poveikį esamai prekybai.

12. Jeigu įmanoma ir tinkama, Šalis turėtų suteikti ilgesnį nei šešių mėnesių laikotarpį nuo paskelbimo apie sanitarijos ar fitosanitarijos priemonę, galinčią turėti poveikį Šalių tarpusavio prekybai, dienos iki tos priemonės įsigaliojimo dienos, nebent ta priemonė būtų skirta neatidėliotinai žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybės ar sveikatos apsaugos problemai spręsti arba ta priemonė būtų prekybą lengvinančio pobūdžio.

13. Šalis kitai Šaliai paprašius pateikia informaciją apie visas sanitarijos ar fitosanitarijos priemones, susijusias su tam tikro produkto importu į jos teritoriją.

6.10 STRAIPSNIS

Prekybos lengvinimas

Patvirtinimo procedūros

1. Šalys pripažįsta, kad kiekviena Šalis turi teisę parengti ir taikyti patvirtinimo procedūras, skirtas užtikrinti, kad būtų pasiektas tinkamas importuojančios Šalies sanitarinės ir fitosanitarinės apsaugos lygis, kartu kuo labiau sumažinant neigiamą poveikį prekybai.
2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad visos poveikį Šalių tarpusavio prekybai darančios sanitarinio ir fitosanitarinio patvirtinimo procedūros:
 - a) būtų atliktos ir užbaigtos nepagrįstai nedelsiant ir
 - b) nebūtų taikomos taip, kad pagal jas būtų savavališkai ar nepagrįstai diskriminuojama kita Šalis.
3. Kiekviena Šalis stengiasi užtikrinti, kad produktai, eksportuojami į kitą Šalį, atitiktų tinkamą importuojančios Šalies sanitarinės ir fitosanitarinės apsaugos lygį. Tuo tikslu eksportuojanti Šalis nustato ir įgyvendina tinkamas kontrolės priemones, įskaitant, kai tikslinga, rizika grindžiamus patikrinimus vietoje. Importuojanti Šalis gali reikalauti, kad atitinkama eksportuojančios Šalies kompetentinga institucija importuojančiai Šaliai objektyviai įrodytų, kad jos importo reikalavimų yra laikomasi.

4. Jeigu importuojanti Šalis reikalauja produkto patvirtinimo prieš importuojant, ta Šalis eksportuojančios Šalies prašymu nedelsdama padaro prieinamą informaciją apie sanitarines ir fitosanitarines importo procedūras. Importuojanti Šalis visų pirma užtikrina, kad:

- a) būtų paskelbta standartinė kiekvienos procedūros trukmė arba eksportuojančiai Šaliai paprašius būtų pranešta apie numatomą procedūros trukmę;
- b) priimdama prašymą importuojančios Šalies kompetentinga institucija nedelsdama patikrintų pridėtų dokumentų išsamumą ir tiksliai bei išsamiai informuotų eksportuojančią Šalį apie visus trūkstamus duomenis;
- c) importuojančios Šalies kompetentinga institucija eksportuojančiai Šaliai kuo greičiau perduotų tikslus ir išsamius procedūros rezultatus, kad prireikus būtų galima imtis taisomųjų veiksmų;
- d) eksportuojančios Šalies prašymu importuojančios Šalies kompetentinga institucija procedūrą, kiek įmanoma, atliktų net jei prašyme trūksta kai kurių duomenų, ir
- e) eksportuojančiai Šaliai paprašius, importuojančios Šalies kompetentinga institucija suteiktų informaciją apie esamą procedūros etapą, paaiškinant bet koki vėlavimą.

5. Jei Šalis reikalauja, kad patvirtinimo procesas apimtų rizikos vertinimą, esant įprastoms aplinkybėms ta Šalis pateikia tokį rizikos vertinimą nedelsdama ir paprastai per vienus metus nuo tos dienos, kai gauta informacija, reikalinga eksportuojant atitinkamą produktą.
6. Kiekviena Šalis įsipareigoja visais savo patvirtinimo procesų etapais taikyti pagrįstus terminus ir, gavusi kitos Šalies prašymą, nedelsdama pradeda tuos procesus.
7. Kiekviena Šalis vengia nereikalingo dubliavimo ir administracinės naštos dėl:
- a) bet kokių dokumentų, informacijos ar veiksmų, kurių ji reikalauja iš prašytojo per jo patvirtinimo procesus, ir
 - b) bet kokios informacijos, kurią ta Šalis vertina per patvirtinimo procesus.
8. Kiekviena Šalis nedelsdama padaro prieinamą informaciją apie bet kokius savo reikalaujamų patvirtinimo procesų ar su jais susijusių reikalavimų pakeitimus. Kiekviena Šalis, išskyrus tinkamai pagrįstus su jos taikomu apsaugos lygiu susijusių aplinkybių atvejus, nustato pereinamąjį laikotarpį nuo tada, kai paskelbiama apie jos patvirtinimo procesų ar susijusių reikalavimų pakeitimą, iki tų pakeitimų įsigaliojimo, kad kita Šalis galėtų susipažinti su tokiais pakeitimais ir prie jų prisitaikyti. Kiekviena Šalis stengiasi patenkinti prašymus, pateiktus dar iki pakeitimų paskelbimo, ir neilginti jų patvirtinimo proceso. Jeigu patvirtinimo procesų pakeitimu yra sumažinama našta, jo įsigaliojimas negali būti nepagrįstai vėlinamas.

9. Paprašyta Šalis tinkamu laiku suteikia kitai Šaliai informaciją apie esamą patvirtinimo procedūros etapą.

Su augalų sveikata susijusios konkrečios sąlygos

10. Pagal taikytinus standartus, dėl kurių susitarta pagal IPPC, kiekviena Šalis turi turėti pakankamai informacijos (galinčios apimti priežiūros, likvidavimo ir izoliavimo programas bei jų rezultatus) apie savo užkrėtimo kenksmingaisiais organizmais statusą, kad būtų galima pagrįsti kenksmingųjų organizmų skirstymą į kategorijas ir pateisinti fitosanitarines importo priemones.

11. Dėl produktų, keliančių susirūpinimą iš fitosanitarijos perspektyvos, kiekviena Šalis stengiasi parengti ir atnaujinti reguliuojamųjų kenksmingųjų organizmų sąrašą. Į tą sąrašą įtraukiami:

- a) karantininiai kenksmingieji organizmai, neaptinkami jokioje jos teritorijos dalyje;
- b) karantininiai kenksmingieji organizmai, kurių yra jos teritorijoje, tačiau kurie nėra plačiai paplitę ir yra oficialiai kontroliuojami, ir
- c) reguliuojami nekarantininiai kenksmingieji organizmai.

12. Augalams ar augaliniams produktams, keliantiems susirūpinimą iš fitosanitarijos perspektyvos, kiekvienos Šalies keliama importo reikalavimai apsiriboja priemonėmis, kuriomis užtikrinamas reguliuojamų kenksmingųjų organizmų nebuvimas. Tokių importo reikalavimų taikymas apima visą eksportuojančios Šalies teritoriją, atsižvelgiant į regionines sąlygas.

13. Produktų, kuriems taikomos fitosanitarijos priemonės, siuntos priimamos remiantis tinkamomis eksportuojančios Šalies suteiktomis garantijomis, netaikant išankstinio muitinio įforminimo programų. Vadovaudamasi sisteminiu požiūriu importuojanti Šalis gali atitinkamą su prekyba produktais susijusią veiklą perleisti vykdyti eksportuojančios Šalies kompetentingai institucijai.

14. Šalys imasi tik tokių fitosanitarijos priemonių, kurios yra techniškai pagrįstos, atitinkančios susijusią kenksmingųjų organizmų riziką ir mažiausiai ribojančios iš visų galimų priemonių.

15. 10–14 dalių įgyvendinimo tikslu Šalys atsižvelgia į atitinkamus tarptautinius fitosanitarijos priemonių standartus (ISPM).

Konkretūs sanitariniai ir fitosanitariniai importo reikalavimai

16. Jeigu yra kelios sanitarijos ar fitosanitarijos priemonės, kuriomis galima pasiekti tinkamą importuojančios Šalies apsaugos lygį, eksportuojančios Šalies prašymu Šalys užmezga dialogą techniniais klausimais, kuriuo siekiama išvengti nereikalingo prekybos trikdymo ir pasirinkti tinkamiausią sprendimą.

6.11 STRAIPSNIS

Auditas

1. Siekdama nustatyti, ar eksportuojanti Šalis geba suteikti reikiamų garantijų ir laikytis importuojančios Šalies sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių, importuojanti Šalis turi teisę pagal šio straipsnio nuostatas atlikti eksportuojančios Šalies kompetentingų institucijų ir susijusių ar specialiai nustatytų tikrinimo sistemų auditą.
2. Importuojanti Šalis gali nustatyti, kad auditas yra būtinas kaip viena iš eksportuojančios Šalies oficialių tikrinimo ir sertifikavimo sistemų vertinimo priemonių. Toks auditas atliekamas vadovaujantis sisteminiu požiūriu, pagal kurį tikrinama tam tikra sistemos procedūrų, dokumentų ar duomenų įrašų imtis, o prireikus atliekami ir objektų, įeinančių į audito sritį, patikrinimai vietoje.
3. Atliekant auditą, siekiant nustatyti, ar eksportuojančios Šalies kompetentingos institucijos yra pajėgios taikyti ir palaikyti kontrolę ir suteikti reikiamų garantijų importuojančiai šaliai, pirmenybė teikiama oficialių tikrinimo ir sertifikavimo sistemų veiksmingumo, taip pat eksportuojančios Šalies pajėgumo laikytis sanitarinių ir fitosanitarinių importo reikalavimų bei susijusių kontrolės priemonių vertinimui, o ne konkrečių įmonių ar objektų vertinimui.

4. Atlikdama auditą importuojanti Šalis atsižvelgia į atitinkamas PPO SFP komiteto gaires ir veikia laikydamasi atitinkamų tarptautinių standartų, gairių ir rekomendacijų.
5. Importuojanti Šalis auditų atlikimo dažnumą ir pobūdį nustato atsižvelgdama į produktui būdingą riziką, ankstesnių importuotų produktų patikrinimų rezultatus ir kitą prieinamą informaciją, kaip antai eksportuojančios Šalies kompetentingos institucijos atliekamus auditus ir tikrinimus.
6. Kiekviena Šalis stengiasi mažinti atliekamų auditų dažnumą ir skaičių. Jeigu importuojanti Šalis mano, kad būtina atlikti auditą kaip vieną iš priemonių vertinant eksportuojančios Šalies oficialias tikrinimo ir sertifikavimo sistemas, taip pat eksportuojančios Šalies pajėgumą laikytis sanitarinių ir fitosanitarinių importo reikalavimų bei susijusių kontrolės priemonių, taikomos šios nuostatos:
 - a) dėl konkretaus produkto pirmojo eksporto prašymo importuojanti Šalis atlieka kitos Šalies reprezentatyvios tiriamosios imties auditą ir
 - b) dėl bet kokio paskesnio to paties produkto eksporto prašymo importuojanti Šalis eksportuojančios Šalies auditą atlieka tik tinkamai pagrįstomis aplinkybėmis, kad sutrumpėtų patvirtinimo procedūra. Jeigu importuojanti Šalis atlieka auditą, ji eksportuojančiai Šaliai dėl to pateikia paaiškinimą.

7. Importuojančios Šalies ir eksportuojančios Šalies kompetentingos institucijos prieš atliekant auditą apsversto ir audito plane nustato:

- a) audito pagrindimą, jo tikslus ir apimtį;
- b) kriterijus ar reikalavimus, pagal kuriuos bus vertinama eksportuojanti Šalis, ir
- c) audito atlikimo tvarkaraštį ir procedūras.

Importuojanti Šalis audito planą eksportuojančiai Šaliai pateikia likus ne mažiau kaip 30 dienų iki audito, nebent Šalių būtų susitarta kitaip.

8. Informaciją apie audito rezultatus importuojanti Šalis raštu pateikia eksportuojančiai Šaliai audito ataskaitoje, kurioje išdėstomi nustatyti faktai, išvados ir rekomendacijos.

9. Importuojanti Šalis eksportuojančiai Šaliai, paprastai per 30 dienų po audito pabaigos, pateikia audito ataskaitos projektą.

10. Importuojanti Šalis eksportuojančiai Šaliai suteikia galimybę pateikti pastabų dėl audito metu nustatytų faktų. Importuojanti Šalis gali atsižvelgti į tokias pastabas prieš darydama išvadas ir imdamasi veiksmų. Importuojanti Šalis eksportuojančiai Šaliai, paprastai per du mėnesius nuo tos dienos, kai gauta tokių pastabų, pateikia rašytinę galutinę ataskaitą.

11. Eksportuojanti Šalis importuojančią Šalį informuoja apie bet kokius taisomuosius veiksmus, kurių imamasi atsižvelgiant į importuojančios Šalies nustatytus faktus ir išvadas.

12. Kiekviena Šalis užtikrina, kad būtų nustatytos procedūros, užkertančios kelią konfidencialios informacijos, gautos atliekant eksportuojančios Šalies kompetentingų institucijų auditą, atskleidimui, įskaitant bet kokios konfidencialios informacijos pašalinimo iš galutinės audito ataskaitos prieš tai, kai ta ataskaita viešai paskelbiama, procedūras.

13. Bet kokios priemonės, kurių imamasi atsižvelgiant į audito rezultatus, turi būti proporcingos nustatytai rizikai ir negali būti prekybą ribojančios labiau nei būtina tinkamam importuojančios Šalies sanitarinės ar fitosanitarinės apsaugos lygiui pasiekti. Jei prašoma, pagal 6.19 straipsnį surengiamos konsultacijos dėl esamos situacijos. Šalys atsižvelgia į bet kokią šių konsultacijų metu pateiktą informaciją.

14. Kiekviena Šalis pati padengia su auditu susijusias savo išlaidas.

6.12 STRAIPSNIS

Importuojamų produktų patikrinimai

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos atliekami importuojamų produktų patikrinimai būtų pagrįsti rizika, atliekami be nepagrįsto vilkinimo, taikomi proporcingai ir nediskriminuojant.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad produktai, eksportuojami į kitą Šalį, atitiktų importuojančios Šalies sanitarinius ir fitosanitarinius reikalavimus.
3. Kiekviena Šalis kitai Šaliai paprašius suteikia informaciją apie savo importo procedūras, įskaitant pagal sanitarijos ir fitosanitarijos priemones atliekamų importuojamų produktų patikrinimų dažnumą ir veiksnius, kuriuos ji laiko lemiančiais su importu susijusią riziką.
4. Jeigu atliekant importuojamų produktų patikrinimą nustatoma, kad produktas neatitinka taikomų importo reikalavimų, importuojanti Šalis:
 - a) savo veiksmus pagrindžia susijusios rizikos vertinimu ir užtikrina, kad tie veiksmai nebūtų prekybą ribojantys labiau nei būtina tinkamam tos Šalies sanitarinės ar fitosanitarinės apsaugos lygiui pasiekti;
 - b) informuoja importuotoją arba jo atstovą apie neatitikties reikalavimams priežastis, veiksmų, kurių imamasi, teisinį pagrindą ir, kai tinkama, tos siuntos pašalinimo vietą, ir
 - c) suteikia importuotojui arba jo atstovui galimybę pateikti papildomos informacijos, kuri padėtų tai Šaliai priimti sprendimą.

5. Jeigu Šalis dėl importuojamų produktų patikrinimo neigiamo rezultato uždraudžia ar apriboja kitos Šalies prekės importą, eksportuojančios Šalies kompetentingos institucijos ar už atitinkamą siuntą atsakingo veiklos vykdytojo prašymu importuojanti Šalis, laikydamasi savo teisės, įprastais kanalais raštu pateikia informaciją apie to draudimo ar apribojimo priežastį, atitinkamų veiksmų teisinį pagrindą ar įgaliojimą ir, kai tinkama, tos siuntos pašalinimo vietą²².
6. Jei prie atvestos siuntos yra pridėtas sanitarinis ar fitosanitarinis sertifikatas, importuojanti Šalis apie tai informuoja eksportuojančios Šalies kompetentingą instituciją ir pateikia visą tinkamą informaciją, įskaitant veiksmų, kurių imamasi, teisinį pagrindą, laboratorinių tyrimų išsamius rezultatus ir metodus. Importuojanti Šalis saugo materialios formos ir elektroninius dokumentus apie tiriamųjų ėminių identifikavimą, surinkimą, paėmimą, vežimą ir laikymą ir jiems tirti naudotus analizės metodus. Importuojanti Šalis taip pat importuotoją ar jo atstovą informuoja apie tos siuntos pašalinimą. Kenksmingųjų organizmų aptikimo atveju tame pranešime, kai įmanoma, nurodomas atitinkamas kenksmingasis organizmas rūšies lygmeniu.
7. Jeigu importuojanti Šalis nustato, kad yra reikšminga, pastovi ar pasikartojanti neatitiktis sanitarijos ar fitosanitarijos priemonei, importuojanti Šalis praneša eksportuojančiai Šaliai apie tą neatitiktį.

²² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad jokiais šio straipsnio nuostatomis importuojančiai Šaliai neužkertamas kelias pašalinti siuntą, kurioje aptikta ligos sukėlėjų ar kenksmingųjų organizmų, kurie, jei nebūtų imtasi skubių veiksmų, galėtų išplisti ir padaryti žalos žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybei ar sveikatai tos Šalies teritorijoje.

8. Nepaisant 6 dalies, importuojanti Šalis eksportuojančios Šalies prašymu jai pateikia prieinamą informaciją apie prekes, gautas iš eksportuojančios Šalies, kurios, kaip nustatyta, neatitinka importuojančios Šalies sanitarijos ar fitosanitarijos priemonės.
9. Bet kokios dėl sanitarijos ar fitosanitarijos priemonių laikymosi tikrinimo ir užtikrinimo procedūros renkamos rinkliavos negali būti didesnės už faktines atitinkamos paslaugos sąnaudas.

6.13 STRAIPSNIS

Sertifikavimas

1. Jei Šalis importuojant prekę reikalauja sanitarinio ar fitosanitarinio sertifikato, toks sertifikatas turi būti pagrįstas tarptautiniais Maisto kodekso, IPPC ir WOHAI standartais.
2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos sertifikatai, įskaitant bet kokius patvirtinimus, būtų parengti taip, kad būtų išvengta nereikalingo Šalių tarpusavio prekybos apsunkinimo.
3. Importuojanti Šalis paprašius nedelsdama suteikia kitai Šaliai informaciją apie konkrečiam produktui reikalingus sertifikatus.
4. Siekdamas sumažinti administracinę naštą ir kad būtų lengviau patekti į atitinkamas jų rinkas, Šalys stiprina savo bendradarbiavimą rengiant sertifikatų pavyzdžius.

5. Šalys skatina diegti elektroninio sertifikavimo ir kitas jų tarpusavio prekybą lengvinančias technologijas.

6. Kiekviena Šalis sutinka, kad būtų keičiamasi sertifikatų originalais popierinės dokumentacijos sistemoje arba taikant saugų elektroninio duomenų perdavimo metodą, kuriuo suteikiama lygiavertė sertifikavimo garantija. Eksportuojanti Šalis gali pateikti elektroninį oficialų sertifikatą, jeigu importuojanti Šalis yra nustačiusi, kad juo suteikiamos lygiavertės saugumo garantijos, įskaitant skaitmeninio parašo naudojimą ir dokumento autentiškumo garantiją.

6.14 STRAIPSNIS

SF priemonių taikymas

1. Nedarant poveikio 6.8 straipsniui, kiekviena Šalis savo sanitarijos ar fitosanitarijos priemonės taiko kitos Šalies teritorijos atžvilgiu.

2. Siekiant išvengti savavališko ar nepagrįsto diskriminavimo, tie patys importo reikalavimai taikomi eksportuojančios Šalies teritorijos atžvilgiu, kai sanitarinės ar fitosanitarinės sąlygos yra vienodos arba panašios.

3. Dėl konkretaus produkto pirmojo eksporto prašymo importuojanti Šalis nedelsdama pradeda kitos Šalies arba, atitinkamais atvejais, Europos Sąjungos valstybės narės ar valstybių narių grupės prašymo patvirtinimo procedūrą. Patvirtinimo procedūra atliekama 6.10 straipsnyje nustatyta tvarka ir tuo atveju, kai pateiktas valstybių narių grupės prašymas, esant vienodoms ar panašioms sanitarinėms ar fitosanitarinėms sąlygoms trunka ne ilgiau negu vienos valstybės narės prašymo patvirtinimas.

4. Gavusi paskesnę to paties produkto eksporto prašymą importuojanti Šalis, išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus, prašymą patenkina ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo prašymo gavimo. Reikalaujama pateikti tik tą informaciją, kuri yra būtina, ir atsižvelgiama į informaciją, kuri jau yra prieinama importuojančiai Šaliai, kaip antai informaciją apie teisinę sistemą ir ankstesnių auditų ataskaitas.

6.15 STRAIPSNIS

Perteklinių kontrolės priemonių panaikinimas

1. Šalys pripažįsta eksportuojančios Šalies atsakomybę už tai, kad būtų užtikrinta, kad įmonės, objektai ir produktai, tinkami eksportui vykdyti, atitiktų importuojančios Šalies taikomus sanitarinius reikalavimus.

2. Jeigu importuojanti Šalis turi patvirtintų įmonių ar objektų, iš kurių leidžiama importuoti konkrečias prekes, sąrašą, ji eksportuojančios Šalies prašymu, prie kurio pridėta tinkamų garantijų, be išankstinio patikrinimo patvirtina eksportuojančios Šalies teritorijoje esančią įmonę ar objektą, jei laikomasi šių sąlygų ir procedūrų:

- a) importuojanti Šalis yra leidusi importuoti atitinkamą prekę remdamasi eksportuojančios Šalies kompetentingų institucijų taikomos gyvūnų sveikatos ir maisto saugos sąlygų kontrolės sistemos įvertinimu;
- b) atitinkama įmonė ar objektas yra patvirtintas eksportuojančios Šalies kompetentingos institucijos;
- c) eksportuojančios Šalies kompetentinga institucija turi įgaliojimus sustabdyti arba panaikinti atitinkamos įmonės ar objekto patvirtinimą ir
- d) eksportuojanti Šalis yra pateikusi aktualią importuojančios Šalies prašomą informaciją.

3. Importuojanti Šalis įtraukia įmones ar objektus į patvirtintų įmonių ar objektų sąrašą paprastai per 45 dienas nuo eksportuojančios Šalies prašymo gavimo dienos. Tas sąrašas skelbiamas viešai.

4. Importuojanti Šalis turi teisę po eksporto patvirtinimo atlikti eksportuojančios Šalies kontrolės sistemos auditą. Tas auditas gali apimti reprezentatyvaus skaičiaus įmonių ar objektų, kurie yra įtraukti į patvirtintų įmonių ar objektų sąrašą arba kuriuos patvirtinti prašo eksportuojanti Šalis, patikrinimą vietoje. Jeigu atlikus auditą importuojanti Šalis nustato, kad yra reikšmingų pasikartojančių neatitikties reikalavimams atvejų, importuojanti Šalis gali sustabdyti eksportuojančios Šalies kompetentingos institucijos kontrolės sistemos pripažinimą.
5. Tinkamai pagrįstomis aplinkybėmis importuojanti Šalis gali atsisakyti patvirtinti įmones ar objektus, kurie laikomi neatitinkančiais jos reikalavimų. Tokiu atveju importuojanti Šalis apie atsisakymą patvirtinti įmones ar objektus praneša eksportuojančiai Šaliai ir pateikia to atsisakymo pagrindimą.
6. Importuojanti Šalis gali pagal 6.11 straipsnį atlikti auditą kaip patvirtinimo procedūros dalį. Atliekant tokį auditą apsiribojama tik kompetentingos institucijos, atsakingos už atitinkamos įmonės ar objekto patvirtinimą ir už sanitarinių garantijų dėl atitikties importuojančios Šalies reikalavimams suteikimą, struktūra, darbo organizavimu ir įgaliojimais. Tas auditas gali apimti reprezentatyvaus skaičiaus įmonių ar objektų, kurie yra įtraukti į patvirtintų įmonių ar objektų sąrašą arba kurių patvirtinimo prašymą pateikė eksportuojanti Šalis, patikrinimą vietoje.
7. Remdamasi tokių auditų rezultatais importuojanti Šalis gali keisti atitinkamą įmonių ar objektų sąrašą.
8. Šis straipsnis netaikomas priemonėms dėl augalų ir augalinių produktų.

6.16 STRAIPSNIS

Neatidėliotinos priemonės

1. Importuojanti Šalis gali dėl rimtų priežasčių laikinai imtis neatidėliotinų priemonių, kurios yra būtinos žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybei ar sveikatai apsaugoti.
2. Šalis, kuri imasi neatidėliotinos priemonės, nedelsdama kitai Šaliai raštu praneša apie tą priemonę. Šalis, kuri ėmėsi neatidėliotinos priemonės, atsižvelgia į bet kokią kitos Šalies suteiktą informaciją.
3. Patvirtinusi neatidėliotiną priemonę Šalis, paprastai per šešis mėnesius, peržiūri tos priemonės pagrįstumą, jei turima tam reikalingos informacijos, ir kitai Šaliai paprašius informuoja ją apie tos peržiūros rezultatus. Šalis nepalieka neatidėliotinos priemonės toliau galioti, jeigu skubiai spręstinos problemos ar grėsmės nebėra. Jei Šalis palieka neatidėliotiną priemonę toliau galioti, ta priemonė turėtų būti periodiškai peržiūrima.
4. Šalis, kuri imasi neatidėliotinos priemonės, atsižvelgdama į nustatytą riziką nustato tinkamiausią ir proporcingiausią tvarką iš vienos Šalies į kitą vežamoms siuntoms, kad būtų išvengta nereikalingo prekybos trikdymo.

6.17 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas

1. Šalys pagal šį skyrį ieško galimybių daugiau tarpusavyje bendradarbiauti ir keistis informacija abiem Šalims aktualiais sanitarijos ir fitosanitarijos klausimais. Tos galimybės gali apimti iniciatyvas lengvinti prekybą.
2. Kad būtų lengviau įgyvendinti šį skyrį, Šalys tarpusavyje bendradarbiauja ir, siekiant šalinti nereikalingas Šalių tarpusavio prekybos kliūtis, jos gali kartu imtis iniciatyvų sanitarijos ir fitosanitarijos klausimais.
3. Šalys gali skatinti bendradarbiavimą visuose daugiašaliuose forumuose, visų pirma su atitinkamomis tarptautinėmis standartizacijos institucijomis.

6.18 STRAIPSNIS

Keitimasis informacija

Nedarant poveikio kitoms šio skyriaus nuostatoms, Šalis gali prašyti kitos Šalies suteikti informacijos taikant šį skyrį kylančiais klausimais. Prašomoji Šalis stengiasi, laikydamasi savo konfidencialumo ir privatumo reikalavimų, per pagrįstą laikotarpį ir, jei įmanoma, elektroninėmis priemonėmis suteikti prieinamą informaciją prašančiajai Šaliai.

6.19 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Kiekviena Šalis gali prašyti surengti konsultacijas konkrečiais su sanitarijos ir fitosanitarijos priemonėmis susijusiais prekybos klausimais.
2. Tas konsultacijas Šalys surengia per 30 dienų nuo prašymo gavimo dienos, nebent Šalys susitartų kitaip.
3. Šalys stengiasi suteikti visą aktualią informaciją, reikalingą abipusiškai priimtinam sprendimui rasti, kad būtų išvengta nereikalingo prekybos trikdymo.

6.20 STRAIPSNIS

Kontaktiniai punktai

1. Kiekviena Šalis paskiria kontaktinį punktą šio skyriaus įgyvendinimo tikslais ir kitai Šaliai praneša jo kontaktinius duomenis, be kita ko, nurodydama atsakingą pareigūną.
2. Šalys nedelsdamos viena kitai praneša apie bet kokius tų kontaktinių duomenų pakeitimus.

6.21 STRAIPSNIS

Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitetas

1. Pagal 1.10 straipsnio (Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai) 1 dalies e punktą įsteigtas Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitetas:

- a) suteikia galimybę Šalims geriau suprasti su šio skyriaus įgyvendinimu susijusius sanitarijos ir fitosanitarijos klausimus, įskaitant su SF priemonėmis susijusius reguliavimo procesus;
- b) stebi šio skyriaus įgyvendinimą ir svarsto bet kokius su šiuo skyriumi susijusius klausimus, įskaitant visus klausimus, kurių gali kilti jį įgyvendinant;
- c) suteikia galimybę apvarstyti rūpimas sanitarijos ar fitosanitarijos priemonių taikymo problemas siekiant rasti abipusiškai priimtinus sprendimus ir greitai išspręsti bet kokius klausimus, kai gali kilti nereikalingų Šalių tarpusavio prekybos kliūčių;
- d) keičiasi informacija, dalijasi kompetencija ir patirtimi sanitarijos ir fitosanitarijos klausimais.

2. Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitetas gali:

- a) nustatyti bendradarbiavimo dėl sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių sritis, galinčias apimti techninę pagalbą;

- b) skatinti bendradarbiavimą sanitarijos ir fitosanitarijos klausimais, svarstomais daugiašaliuose forumuose, įskaitant PPO SFP komitetą ir tarptautines standartizacijos institucijas, ir
- c) iš Šalims atstovaujančių ekspertų sudaryti darbo grupes konkrečioms sanitarijos ar fitosanitarijos klausimams spręsti, kuriose būtų galima kviesti dalyvauti kitus, be kita ko, nevyriausybinių organizacijų ekspertus tokiomis sąlygomis, dėl kurių bus nuspręsta.

7 SKYRIUS

BENDRADARBIAVIMAS GYVŪNŲ GEROVĖS IR ATSPARUMO ANTIMIKROBINĖMS MEDŽIAGOMS SRITYJE

7.1 STRAIPSNIS

Tikslai

Šio skyriaus tikslai – suteikti pagrindą dialogui ir bendradarbiavimui siekiant stiprinti gyvūnų apsaugą, didinti jų gerovę ir sutarti dėl gyvūnų gerovės standartų, taip pat stiprinti kovą su atsparumo antimikrobinėms medžiagoms vystymusi.

7.2 STRAIPSNIS

Gyvūnų gerovė

1. Šalys pripažįsta, kad gyvūnai yra jauslios būtybės.

2. Šalys pripažįsta Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacijos (WOAH) gyvūnų gerovės standartų vertę ir stengiasi, kad jie būtų geriau įgyvendinami, o kartu būtų gerbiama jų teisė nustatyti savo mokslškai pagrįstų priemonių lygį remiantis WOAH gyvūnų gerovės standartais.

3. Šalys stengiasi bendradarbiauti tarptautiniuose forumuose siekdamas skatinti toliau plėtoti gerąją su gyvūnų gerove susijusią praktiką ir jos įgyvendinimą. Šalys pripažįsta intensyvesnio bendradarbiavimo gyvūnų gerovės mokslinių tyrimų srityje vertę.

7.3 STRAIPSNIS

Atsparumas antimikrobinėms medžiagoms

1. Šalys pripažįsta, kad atsparumas antimikrobinėms medžiagoms kelia didelę grėsmę žmonių ir gyvūnų sveikatai. Netinkamas antimikrobinių medžiagų naudojimas gyvulininkystėje, įskaitant naudojimą ne gydymo tikslais, gali prisidėti prie atsparumo antimikrobinėms medžiagoms vystymosi, galinčio kelti riziką žmonių ir gyvūnų sveikatai. Šalys pripažįsta, kad dėl šios grėsmės pobūdžio reikia laikytis tarptautinio požiūrio ir koncepcijos „Viena sveikata“²³.

2. Šalys bendradarbiauja siekdamas mažinti antimikrobinių medžiagų naudojimą gyvulininkystėje ir uždrausti jas naudoti kaip augimą skatinančias medžiagas, kad būtų kovojama su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms pagal koncepciją „Viena sveikata“.

²³ Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) suformuluota koncepcija „Viena sveikata“ – tai požiūris, pagal kurį, siekiant geresnių visuomenės sveikatos rezultatų, derinama įvairių sektorių politika.

3. Šalys bendradarbiauja atitinkamose tarptautinėse organizacijose ir laikosi jų esamų ir būsimų gairių, standartų, rekomendacijų bei veiksmų, taip pat iniciatyvų ir nacionalinių planų, kuriais siekiama skatinti apdairiai ir atsakingai naudoti antimikrobines medžiagas gyvulininkystėje ir veterinarijos praktikoje.

4. Šalys skatina bendradarbiavimą visuose daugiašaliuose forumuose, visų pirma tarptautinėse standartus nustatančiose organizacijose.

7.4 STRAIPSNIS

Gyvūnų gerovės ir atsparumo antimikrobinėms medžiagoms darbo grupė

1. Siekdamos įgyvendinti 7.2 ir 7.3 straipsnius Šalys stengiasi keistis informacija, dalytis kompetencija ir patirtimi gyvūnų gerovės ir kovos su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms srityse.

2. Tuo tikslu Šalys sudaro gyvūnų gerovės ir atsparumo antimikrobinėms medžiagoms darbo grupę, kuri, kai tinkama, dalijasi informacija su Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitečiu. Šalių atstovai toje darbo grupėje gali kartu nuspręsti kviesti ekspertus dalyvauti konkrečioje veikloje.

7.5 STRAIPSNIS

Nuostatų dėl ginčų sprendimo netaikymas

Dėl šio skyriaus nuostatų aiškinimo ar taikymo Šalis negali naudotis 31 skyriuje (Ginčų sprendimas) nustatyta ginčų sprendimo procedūra.

8 SKYRIUS

ŠALIŲ TEISĖS REGULIUOTI ENERGETIKOS SEKTORIŲ PRIPAŽINIMAS

8.1 STRAIPSNIS

Šalių teisės reguliuoti energetikos sektorių pripažinimas

1. Šalys patvirtina, kad visapusiškai gerbia atitinkamą Šalių suverenitetą, kuris apima visų jų atitinkamų teritorijų žemės gelmėse esančių angliavandenilių valstybės arba atitinkamų valdžios institucijų nuosavybę ir jų atliekamą valdymą, ir atitinkamą Šalių suverenią teisę reguliuoti šiame skyriuje aptariamus klausimus pagal savo atitinkamą teisę, visapusiškai vykdant savo demokratinius procesus.
2. Meksikos atveju Europos Sąjunga, nepažeisdama šiame Susitarime numatytų jos teisių ir teisių gynimo priemonių²⁴, pripažįsta, kad:
 - a) Meksika pasilieka suverenią teisę keisti savo Konstituciją (isp. *Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos*) ir savo vidaus teisės aktus, susijusius su energetikos sektoriumi, įskaitant angliavandenilius ir elektros energiją;

²⁴ Siekiant didesnio aiškumo, patikslinama, kad šios teisės ir teisių gynimo priemonės apima teises ir teisių gynimo priemones, kylančias iš Meksikos įsipareigojimų pagal 10 skyriaus (Investicijos) ir susijusių priedų nuostatas.

- b) pagal Meksikos konstituciją Meksikai tiesiogiai, neatimamai ir nenusavinamai priklauso visi angliavandeniliai, esantys nacionalinės teritorijos, įskaitant kontinentinį šelfą ir išskirtinę ekonominę zoną, esančius už teritorinės jūros ribų ir greta jos, gelmių sluoksniuose ar telkiniuose, nepriklausomai nuo jų fizinės būklės, ir
- c) Meksika pasilieka suverenią teisę priimti arba palikti galioti priemones, susijusias su energetikos sektoriumi, įskaitant angliavandenilius ir elektros energiją.

9 SKYRIUS

TECHNINĖS PREKYBOS KLIŪTYS

9.1 STRAIPSNIS

Tikslas

Šio skyriaus tikslas – lengvinti Šalių tarpusavio prekybą prekėmis užkertant kelią nereikalingoms prekybos kliūtims, jas nustatant ir šalinant, didinant skaidrumą ir skatinant intensyvesnį bendradarbiavimą reglamentavimo srityje.

9.2 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šis skyrius taikomas standartų, techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų, kaip apibrėžta TPK sutarties 1 priede, galinčių daryti poveikį Šalių tarpusavio prekybai prekėmis, rengimui, priėmimui ir taikymui.

2. Nepaisant 1 dalies, šis skyrius netaikomas:

- a) perkančiųjų subjektų pagal savo gamybos ar vartojimo poreikius parengtoms techninėms specifikacijoms arba
- b) sanitarijos ir fitosanitarijos priemonėms, kurioms taikomas 6 skyrius (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės).

3. Visos šiame skyriuje daromos nuorodos į standartus, techninius reglamentus ir atitikties vertinimo procedūras taip pat apima jų pakeitimus ir juose nustatytų taisyklių ar taikymo produktams srities papildymus, išskyrus iš esmės nereikšmingo pobūdžio pakeitimus ir papildymus.

9.3 STRAIPSNIS

Ryšys su TPK sutartimi

TPK sutarties 2–9 straipsniai, 1 ir 3 priedai *mutatis mutandis* įtraukiami į šį Susitarimą ir tampa jo dalimi.

9.4 STRAIPSNIS

Tarptautiniai standartai

1. Šalys pripažįsta svarbų vaidmenį, kurį tarptautiniai standartai, gairės ir rekomendacijos gali atlikti remiant didesnę reglamentavimo suderinimą, gerą reglamentavimo praktiką ir nereikalingų techninių prekybos kliūčių mažinimą. Tuo tikslu Šalys savo rengiamus techninius reglamentus grindžia atitinkamais tarptautiniais standartais, išskyrus atvejus, kai techninį reglamentą rengianti Šalis gali įrodyti, kad tokie tarptautiniai standartai būtų neveiksmingi arba netinkami siekiamiems teisėtiems tikslams įgyvendinti.
2. Kartu su TPK sutarties 2 ir 5 straipsniuose ir 3 priede nustatytais pareigomis kiekviena Šalis atsižvelgia, be kita ko, į PPO Techninių prekybos kliūčių komiteto nuo 1995 m. sausio 1 d. priimtus sprendimus ir rekomendacijas²⁵.
3. Tarptautinių organizacijų parengti standartai, įskaitant tuos, kurie nurodyti 9-A priede (Tarptautinių organizacijų parengti standartai), yra laikomi atitinkamais tarptautiniais standartais, jeigu tos organizacijos juos rengdamos laikėsi PPO Techninių prekybos kliūčių komiteto sprendime dėl tarptautinių standartų, gairių ir rekomendacijų rengimo principų²⁶ nustatytų principų ir procedūrų.

²⁵ PPO dokumentas G/TBT/1/Rev. 13, 2017 m. kovo 8 d., su galimais pakeitimais.

²⁶ Pateikta PPO dokumente G/TBT/1/Rev. 13, 2017 m. kovo 8 d., su galimais pakeitimais.

4. Bet kurios Šalies prašymu Jungtinis komitetas gali savo sprendimu atnaujinti 9-A priede (Tarptautinių organizacijų parengti standartai) pateiktą sąrašą.

5. Siekiant standartų suderinimo kuo platesniu mastu, kiekviena Šalis jos teritorijoje veikiančias standartizacijos institucijas, taip pat regionines standartizacijos institucijas, kurių narė yra ji arba jos teritorijoje veikiančios standartizacijos institucijos, skatina:

- a) pagal galimybes naudojant jų turimus išteklius dalyvauti atitinkamų tarptautinių standartizacijos institucijų tarptautinių standartų rengimo darbe;
- b) savo rengiamus standartus pagrįsti atitinkamais tarptautiniais standartais, nebent tie tarptautiniai standartai būtų neveiksmingi arba netinkami, pavyzdžiui, dėl nepakankamo apsaugos lygio ar dėl esminių klimato ar geografinių veiksnių arba esminių technologinių problemų;
- c) vengti savo darbo dubliavimo ar sutapimo su tarptautinių standartizacijos institucijų darbu;
- d) nacionalinius ir regioninius standartus, kurie nėra pagrįsti atitinkamais tarptautiniais standartais, reguliariai peržiūrėti siekiant, kad jie labiau derėtų su tais tarptautiniais standartais;

- e) tarptautinėje standartizacijos veikloje bendradarbiauti su atitinkamomis kitos Šalies standartizacijos institucijomis siekiant užtikrinti, kad tarptautiniai standartai, gairės ir rekomendacijos, kuriais gali būti grindžiami techniniai reglamentai ir atitikties vertinimo procedūros, nesudarytų nereikalingų kliūčių tarptautinei prekybai; taip gali būti bendradarbiaujama tarptautinėse standartizacijos institucijose arba regioniniu lygmeniu;
- f) skatinti dvišalį bendradarbiavimą su standartizacijos institucijomis, veikiančiomis kitos Šalies teritorijoje, taip pat su regioninėmis standartizacijos institucijomis, kurių narėmis yra kita Šalis ar jos teritorijoje veikiančios standartizacijos institucijos;
- g) viešai interneto svetainėje paskelbti savo darbo programas su savo tuo metu rengiamų ir savo jau priimtų standartų sąrašu.

6. Techninio reglamento ar atitikties vertinimo procedūros, pagal kuriuos standartas tampa privalomas jį įtraukiant arba darant į jį nuorodą, projektui taikomas šio skyriaus 9.6 straipsnis ir TPK sutarties 2 arba 5 straipsnis.

9.5 STRAIPSNIS

Atitikties vertinimo procedūros

1. Šalys pripažįsta, kad yra įvairių mechanizmų, lengvinančių atitikties vertinimo rezultatų pripažinimą, įskaitant:
 - a) savanoriškus susitarimus tarp atitikties vertinimo įstaigų, veikiančių Šalių teritorijose;
 - b) susitarimus dėl kitos Šalies teritorijoje veikiančių įstaigų dėl konkrečių techninių reglamentų atliktų atitikties vertinimo procedūrų rezultatų tarpusavio pripažinimo;
 - c) atitikties vertinimo įstaigų akreditavimo procedūrų taikymą;
 - d) atitikties vertinimo įstaigų oficialų paskyrimą arba, jei taikytina, patvirtinimą;
 - e) atitikties vertinimo įstaigų, veikiančių Šalies teritorijoje, gautų rezultatų pripažinimą kitoje Šalyje ir
 - f) tiekėjo atitikties deklaracijos priėmimą importuojančioje Šalyje.

2. Pripažįstant atitinkamose Šalių teritorijose atliekamų atitikties vertinimo procedūrų skirtumus:

- a) Europos Sąjunga taiko tiekėjo atitikties deklaravimo tvarką, kaip numatyta jos teisės aktuose, ir
- b) Meksika, kaip numatyta jos įstatymuose ir kituose teisės aktuose, kaip patikinimą, kad produktas atitinka Meksikos techninių reglamentų (įskaitant techninius reglamentas, įsigaliojusius po šio Susitarimo įsigaliojimo dienos) reikalavimus, priima Europos Sąjungos teritorijoje veikiančių Meksikos akreditavimo įstaigos akredituotų ir kompetentingos institucijos patvirtintų atitikties vertinimo įstaigų išduotus sertifikatus, nekeldama jokių papildomų reikalavimų.

Šiuo atžvilgiu Meksika atitikties vertinimo įstaigoms, veikiančioms Europos Sąjungos teritorijoje, taiko ne mažiau palankią tvarką nei ta, kurią ji taiko atitikties vertinimo įstaigoms savo teritorijoje.

Jokiomis šios pastraipos nuostatomis neužkertamas kelias Meksikai tikrinti atskirų atitikties vertinimo procedūrų rezultatus, jei tai darant nereikalaujama atlikti produkto atitikties vertinimo procedūrų Meksikos teritorijoje dubliuojant atitikties vertinimo procedūras, jau atliktas Sąjungos teritorijoje, nebent tai būtų daroma atsitiktine tvarka arba nedažnai priežiūros ar audito tikslais ar reaguojant į gautą informaciją apie reikalavimų nesilaikymą.

3. Nepaisant 2 dalies, Šalis gali nustatyti reikalavimus dėl produktams privalomų trečiojo subjekto bandymų ar sertifikavimo, jei tokių reikalavimų nustatymas ar sertifikavimas yra pateisinamas dėl įtikinamų su žmonių sveikatos apsauga ir sauga susijusių priežasčių.

4. Jokiomis šio straipsnio nuostatomis neužkertamas kelias Šaliai reikalauti, kad konkrečių produktų atitikties vertinimą atliktų paskirtos tos Šalies valdžios institucijos. Tokiais atvejais ta Šalis:

- a) riboja rinkliavų už atitikties vertinimą dydį, kad jos neviršytų apytikslių suteiktų paslaugų sąnaudų, ir prašytojo, prašiusio atlikti atitikties vertinimą, prašymu paaiškina, kaip pasiekama, kad jos nustatytos rinkliavos neviršytų apytikslių suteiktų paslaugų sąnaudų;
- b) apie atitikties vertinimo rinkliavas paskelbia viešai ir
- c) kitos Šalies prašymu, papildomai TPK sutarties 5.2.3, 5.2.4 ir 5.2.8 straipsniuose nustatytoms prievolėms, paaiškina:
 - i) kodėl reikalaujama informacija yra būtina atitikčiai vertinti ir rinkliavoms nustatyti;
 - ii) kaip ta Šalis užtikrina, kad būtų išlaikytas reikalaujamos informacijos konfidencialumas, reikalingas teisėtų komercinių interesų apsaugai užtikrinti, ir

iii) skundų, teikiamų dėl atitikties vertinimo procedūros veikimo, peržiūros procedūrą.

5. Kiekviena Šalis internete, geriausia vienoje svetainėje, paskelbia:

- a) apie bet kokias procedūras, kriterijus ir kitas sąlygas, kuriomis ji gali remtis nustatydamą, ar atitikties vertinimo įstaigos yra tinkamos gauti akreditaciją, patvirtinimą, paskyrimą arba kitokį pripažinimą, jei taikytina, įskaitant pripažinimą pagal abipusio pripažinimo susitarimą, ir
- b) savo patvirtintų, paskirtų ar kitaip pripažintų kompetentingomis atlikti tokį atitikties vertinimą įstaigų sąrašą ir susijusią informaciją apie tai, ką apima kiekvienos įstaigos patvirtinimas, paskyrimas ar kitoks pripažinimas.

6. Šalis gali pateikti kitai Šaliai pagrįstą prašymą pradėti derybas siekiant sudaryti abipusio pripažinimo susitarimą dėl atitikties vertinimo procedūrų, atliekamų konkrečiame sektoriuje, rezultatų abipusio pripažinimo. Jei kita Šalis atsisako pradėti tokias derybas, ji paaiškina tokio savo sprendimo priežastis.

7. 9.7 straipsnis *mutatis mutandis* taikomas atitikties vertinimo procedūroms.

8. Jei Šalis reikalauja atlikti atitikties vertinimo procedūrą, ji:
- a) renkasi atitikties vertinimo procedūras, kurios, kaip nustatyta remiantis rizikos vertinimu, yra proporcingos susijusiai rizikai, ir
 - b) paprašius suteikia kitai Šaliai informacijos apie kriterijus, taikomus pagal konkrečių produktų atitikties vertinimo procedūras.
9. Jeigu Šalis reikalauja atlikti trečiojo subjekto atitikties vertinimo procedūrą ir nėra pavedusi tos užduoties atlikti konkrečiai valdžios institucijai, kaip nurodyta 4 dalyje, ji:
- a) kaip pagrindinę atitikties vertinimo įstaigų tinkamumo patvirtinimo procedūrą naudoja akreditavimą;
 - b) kiek įmanoma, naudojasi tarptautiniais akreditavimo ir atitikties vertinimo standartais, taip pat tarptautiniais susitarimais, prie kurių yra prisijungusios Šalių akreditavimo įstaigos, pavyzdžiui, pagal Tarptautinės bendradarbiavimo laboratorijų akreditavimo srityje organizacijos (ILAC) ir Tarptautinio akreditacijos forumo (IAF) mechanizmus;
 - c) prisijungia arba, kai taikytina, skatina savo atitikties vertinimo įstaigas prisijungti prie bet kokių galiojančių tarptautinių susitarimų ar tvarkos, kuriais siekiama suderinti ar palengvinti atitikties vertinimo rezultatų pripažinimą;

- d) užtikrina, kad kai yra paskirta daugiau kaip viena konkretaus produkto ar produktų grupės atitikties vertinimo įstaiga, ekonominės veiklos vykdytojai turėtų pasirinkimą, kuri iš jų atliks atitikties vertinimo procedūrą;
- e) užtikrina, kad tarp akreditavimo įstaigų ir atitikties vertinimo įstaigų nebūtų interesų konfliktų, ir
- f) atitikties vertinimo įstaigoms leidžia remtis kitos Šalies teritorijoje atitikties vertinimo įstaigų atliktais su atitikties vertinimu susijusiais bandymais ar tikrinimais. Jokiomis šios pastraipos nuostatomis neužkertamas kelias Šaliai reikalauti, kad tos atitikties vertinimo įstaigos, veikiančios kitos Šalies teritorijoje, laikytųsi tų pačių reikalavimų, kuriuos turi atitikti jos pačios atitikties vertinimo įstaiga.

9.6 STRAIPSNIS

Skaidrumas

1. Nedarant poveikio 28 skyriui (Gera reglamentavimo praktika), kiekviena Šalis, jei nekyla ir negresia kilti neatidėliotinai spręstinių saugos, sveikatos, aplinkos apsaugos ar nacionalinio saugumo problemų, rengdama techninius reglamentus ir atitikties vertinimo procedūras, galinčius turėti reikšmingą poveikį prekybai, pagal savo atitinkamas taisykles ir procedūras:

- a) leidžia kitos Šalies asmenims dalyvauti savo viešų konsultacijų procese ne mažiau palankiomis sąlygomis nei tos, kurios taikomos jos pačios asmenims, ir

b) tokio konsultavimosi proceso rezultatus viešai paskelbia oficialioje interneto svetainėje.

2. Kiekviena Šalis stengiasi apsvarstyti galimus metodus, kuriais būtų padidintas techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų rengimo proceso skaidrumas, įskaitant elektroninių priemonių naudojimą ir visuomenės informavimą ar viešas konsultacijas.

3. Kiekviena Šalis, jei tinkama, skatina savo teritorijoje veikiančias nevyriausybines organizacijas, įskaitant standartizacijos organizacijas, laikytis 1 ir 2 dalių nuostatų.

4. Kiekviena Šalis užtikrina, kad bet kuriame dokumente, kuriuo nustatytas techninis reglamentas ar atitikties vertinimo procedūra, būtų pateikta pakankamai išsamios informacijos, iš kurios suinteresuotieji asmenys ir kita Šalis galėtų suprasti, ar tai gali paveikti ir kaip tai paveiktų jų prekybos interesus.

5. Kiekviena Šalis internete, geriausia vienoje svetainėje ar oficialiajame leidinyje, skelbia visus naujų ar iš dalies pakeistų techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų, kurie bus taikomi centriniu ir žemesniais valdžios lygmenimis, pasiūlymus ir jų galutines redakcijas, apie kuriuos Šalis pranešti arba paskelbti privalo pagal TPK sutartį²⁷.

6. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos priimti techniniai reglamentai ir atitikties vertinimo procedūros būtų paskelbti nemokamai prieinamoje interneto svetainėje.

²⁷ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Šalis gali įvykdyti šią pareigą užtikrindama, jog siūlomos priemonės ir jų galutinės redakcijos būtų paskelbtos ar kitaip prieinamos PPO oficialioje svetainėje.

7. Kiekviena Šalis paskelbia pasiūlymus dėl naujų techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų, kurie atitinka susijusių tarptautinių standartų, gairių ar rekomendacijų (jei yra) techninį turinį ir gali turėti reikšmingą poveikį prekybai, išskyrus TPK sutarties 2.10 ir 5.7 straipsniuose numatytus atvejus.
8. Kiekviena Šalis stengiasi paskelbti pasiūlymus dėl naujų žemesnio už centrinę ar vietos valdžios lygmens techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų, kurie atitinka susijusių tarptautinių standartų, gairių ir rekomendacijų (jei yra) techninį turinį ir gali turėti reikšmingą poveikį prekybai, pagal TPK sutarties 2.9 ar 5.6 straipsnyje nustatytas procedūras.
9. Siekdama nustatyti, ar siūlomas techninis reglamentas arba atitikties vertinimo procedūra gali turėti reikšmingą poveikį prekybai ir todėl apie ją turi būti pranešama pagal atitinkamas TPK sutarties nuostatas, pagal 9.3 straipsnį įtrauktas į šį Susitarimą, Šalis apsveria, be kita ko, atitinkamus PPO Techninių prekybos kliūčių komiteto nuo 1995 m. sausio 1 d. priimtus sprendimus ir rekomendacijas, kaip nurodyta 9.4 straipsnio 2 dalyje.
10. Kiekviena Šalis kitos Šalies prašymu suteikia informacijos apie savo priimto arba siūlomo priimti techninio reglamento ar atitikties vertinimo procedūros tikslus, teisinį pagrindą ir jo priėmimo pagrindimą.

11. Kiekviena Šalis, savo pasiūlymus dėl techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų perdavusi į PPO centrinį pranešimų registrą, suteikia kitai Šaliai bent 60 dienų laikotarpį pateikti pastabų raštu, išskyrus atvejus, kai kyla ar gresia kilti neatidėliotinai sprendinų saugos, sveikatos, aplinkos apsaugos ar nacionalinio saugumo problemų. Šalis atsižvelgia į bet kokią pagrįstą kitos Šalies prašymą šį pastabų teikimo laikotarpį pratęsti. Šalis, turinti galimybę šį 60 dienų trukmės pastabų teikimo laikotarpį prailginti iki, pavyzdžiui, 90 dienų, raginama tai padaryti.
12. Kiekviena Šalis stengiasi palikti pakankamai laiko nuo pastabų teikimo laikotarpio pabaigos iki to techninio reglamento ar atitikties vertinimo procedūros, apie kurį pranešta, priėmimo, kad galėtų atsižvelgti į gautas pastabas ir parengti atsakymus į jas.
13. Jei Šalis dėl savo siūlomo techninio reglamento ar atitikties vertinimo procedūros gauna kitos Šalies pastabų raštu, ji:
- a) tas raštu pateiktas pastabas kitos Šalies prašymu aptaria dalyvaujant jos kompetentingai reguliavimo institucijai tuo metu, kai į tas pastabas dar galima atsižvelgti, ir
 - b) ne vėliau kaip to techninio reglamento ar atitikties vertinimo procedūros paskelbimo dieną raštu atsako į tas pastabas.
14. Kiekviena Šalis savo atsakymus į gautas pastabas paskelbia interneto svetainėje, jei įmanoma, ne vėliau kaip tą dieną, kurią paskelbiamas priimtas techninis reglamentas ar atitikties vertinimo procedūra.

15. Kiekviena Šalis apie techninio reglamento ar atitikties vertinimo procedūros galutinį tekstą praneša tuo metu, kai tas tekstas priimamas ar paskelbiamas, taip papildydama pradinį pranešimą apie siūlomą priemonę, apie kurią pranešta pagal TPK sutarties 2.9, 3.2, 5.6 ar 7.2 straipsnį.

16. Ne vėliau kaip tą dieną, kurią paskelbiamas galutinis techninis reglamentas ar atitikties vertinimo procedūra, galintis turėti reikšmingą poveikį prekybai, kiekviena Šalis viešai internetu paskelbia:

- a) paaiškinimą, kokie yra tikslai ir kaip jie pasiekiami tuo galutiniu techniniu reglamentu ar atitikties vertinimo procedūra, ir
- b) 9.7 straipsnyje numatyto poveikio vertinimo, jeigu jis atliktas laikantis jos taisyklių ir procedūrų, rezultatus.

17. Pagal TPK sutarties 2.12 ir 5.9 straipsnius „pakankamai laiko“ paprastai reiškia ne trumpesnę kaip šešių mėnesių laikotarpį, išskyrus atvejus, kai nustatyti tokį laikotarpį būtų neveiksminga siekiant teisėtų tikslų.

18. Kiekviena Šalis stengiasi suteikti ilgesnį nei šešių mėnesių laikotarpį nuo galutinių techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų paskelbimo iki jų įsigaliojimo, išskyrus atvejus, kai tai būtų neveiksminga siekiant teisėtų tikslų.

9.7 STRAIPSNIS

Techniniai reglamentai

1. Kiekviena Šalis pagal savo atitinkamas taisykles ir procedūras atlieka planuojamų techninių reglamentų su reglamentavimu susijusio poveikio vertinimą.
2. Kiekviena Šalis pagal TPK sutarties 2.2 straipsnį vertina prieinamas su reglamentavimu susijusias ir nesusijusias alternatyvas siūlomam techniniam reglamentui, kuriomis būtų galima pasiekti teisėtus Šalies tikslus.
3. Jei Šalis rengdama savo techninius reglamentus nesiremia tarptautiniais standartais, ji kitos Šalies prašymu nurodo bet kokius esminius nukrypimus nuo atitinkamų tarptautinių standartų, paaiškina priežastis, kodėl tie standartai laikyti netinkamais ar neveiksmingais tikslui pasiekti, ir pateikia mokslinius ar techninius įrodymus, kuriais grindžiamas šis vertinimas.
4. Laikydamasi TPK sutarties 2.3 straipsnio kiekviena Šalis peržiūri techninius reglamentus taip pat siekdama, kad jie labiau derėtų su atitinkamais tarptautiniais standartais. Kiekviena Šalis atsižvelgia, be kita ko, į bet kokius naujus atitinkamų tarptautinių standartų pakeitimus ir į tai, ar aplinkybės, dėl kurių nukrypta nuo kurio nors atitinkamo tarptautinio standarto, tebėra.

9.8 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas reglamentavimo srityje

1. Šalys pripažįsta, kad yra daug įvairių bendradarbiavimo reglamentavimo srityje mechanizmų, galinčių padėti panaikinti technines prekybos kliūtis ar išvengti jų atsiradimo.
2. Šalis gali siūlyti kitai Šaliai su konkrečių sektorių reglamentavimu susijusio bendradarbiavimo veiklą tose srityse, kurias apima šis skyrius. Tie pasiūlymai perduodami kontaktiniam punktui, paskirtam pagal 9.11 straipsnį, ir apima:
 - a) keitimąsi informacija apie reglamentavimo metodus ir praktiką;
 - b) iniciatyvas labiau suderinti techninius reglamentus ir atitikties vertinimo procedūras su atitinkamais tarptautiniais standartais arba
 - c) technines konsultacijas ir pagalbą dėl abipusiškai sutartų sąlygų siekiant gerinti su techninių reglamentų, standartų ir atitikties vertinimo procedūrų rengimu, įgyvendinimu bei peržiūra ir metrologija susijusią praktiką.

Kita Šalis deramai atsižvelgia į pasiūlymą ir atsako per pagrįstą laikotarpį.

3. Šalys skatina, kad jų atitinkamos už standartizaciją, atitikties vertinimą, akreditavimą ir metrologiją atsakingos tiek viešojo, tiek privačiojo sektoriaus organizacijos tarpusavyje bendradarbiautų šio skyriaus klausimais.

4. Nė viena šio straipsnio nuostata nereiškia reikalavimo Šaliai:

- a) nukrypti nuo reglamentavimo priemonių rengimo ir priėmimo vidaus procedūrų;
- b) imtis veiksmų, kuriais būtų užkertamas kelias ar kliudoma laiku priimti reglamentavimo priemonės, kuriomis siekiama jos viešosios politikos tikslų, arba
- c) pasiekti kokį nors konkretų reglamentavimo rezultatą.

9.9 STRAIPSNIS

Žymėjimas ir ženklėjimas

1. Pagal šį straipsnį ir laikantis TPK sutarties 1 priedo 1 dalies į techninį reglamentą gali būti įtraukti produktui, procesui ar gamybos metodui taikomi žymėjimo ir ženklėjimo reikalavimai arba techninis reglamentas gali būti specialiai skirtas vien tokiems reikalavimams nustatyti.

2. Šalys patvirtina, kad jų techniniai reglamentai, kurie apima žymėjimą ar ženklšinimą arba yra specialiai skirti vien žymėjimui ar ženklšinimui nustatyti, atitinka TPK sutarties 2 straipsnį.

3. Jei Šalis kelia privalomo produktų žymėjimo ar ženklšinimo reikalavimą, ta Šalis:

- a) stengiasi reikalauti pateikti tik tą informaciją, kuri yra aktuali produkto vartotojams ar naudotojams arba kuria nurodoma produkto atitiktis privalomiems techniniams reikalavimams;
- b) nekelia reikalavimo iš anksto patvirtinti, užregistruoti ar sertifikuoti produktų etiketes ar žymas ar mokėti kokias nors rinkliavas kaip išankstinės produktų, kitais atžvilgiais atitinkančių jos privalomus techninius reikalavimus, pateikimo jos rinkai sąlygos, išskyrus atvejus, kai tai būtina atsižvelgiant į tų produktų keliamą riziką žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatai ar gyvybei, aplinkai ar nacionaliniam saugumui;
- c) tuo atveju, kai reikalauja, kad ekonominės veiklos vykdytojai naudotų unikalų identifikacinį numerį, suteikia tokį numerį kitos Šalies ekonominės veiklos vykdytojams nepagrįstai nedelsdama ir laikydamasi nediskriminavimo principo;
- d) leidžia pateikti toliau nurodyto pobūdžio informaciją, jei ta informacija neklaidina, nėra prieštaringa ar kelianti painiavą Šalies, importuojančios prekes, reikalaujamos informacijos atžvilgiu:
 - i) informaciją pateikti ne vien Šalies, importuojančios prekes, reikalaujama kalba, bet ir kitomis kalbomis;

- ii) naudoti tarptautiniu mastu pripažintas nomenklatūras, piktogramas, simbolius ar grafinius vaizdus ir
 - iii) pateikti ne tik Šalies, importuojančios prekes, reikalaujamą, bet ir papildomą informaciją;
- e) sutinka su tuo, kad, kaip alternatyva ženklinimui kilmės vietoje, ženklinimas (įskaitant papildomą ženklinimą ir ženklinimo pataisas) būtų atliekamas produktą jau importavus, prieš pradedant juo prekiauti, išskyrus atvejus, kai tokį ženklinimą būtina atlikti kilmės vietoje dėl visuomenės sveikatos ar saugos priežasčių arba dėl su eksportuojančios Šalies geografine nuoroda susijusio reikalavimo, ir
- f) stengiasi leisti naudoti laikinas ar nuimamas etiketes arba kad atitinkama žymėjimo ar ženklinimo tikslais reikalinga informacija būtų pateikiama prie produkto pridedamuose dokumentuose, o ne fiziškai prie produkto pritvirtintose etiketėse, išskyrus atvejus, kai taip ženklinti būtina dėl visuomenės sveikatos ar saugos priežasčių.

9.10 STRAIPSNIS

Keitimasis informacija ir diskusijos

1. Šalis gali prašyti kitos Šalies pateikti informacijos bet koku klausimu pagal šį skyrį. Kita Šalis tą informaciją pateikia per pagrįstą laikotarpį.

2. Šalis gali kitos Šalies prašyti, kad būtų apsvarstytas bet koks rūpimas klausimas pagal šį skyrių, įskaitant bet koki kitos Šalies techninio reglamento ar atitikties vertinimo procedūros projektą arba pasiūlymą, jei mano, kad tas techninis reglamentas ar atitikties vertinimo procedūra gali reikšmingai neigiamai paveikti Šalių tarpusavio prekybą. Tas prašymas pateikiamas raštu ir jame nurodoma:

- a) rūpimas klausimas;
- b) atitinkamos šio skyriaus nuostatos, su kuriomis tas klausimas susijęs, ir
- c) prašymo teikimo priežastys, įskaitant prašančiajai Šaliai rūpimo klausimo apibūdinimą.

3. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Šalis kitos Šalies taip pat gali prašyti, kad būtų apsvarstytas bet koks rūpimas klausimas pagal šį skyrių dėl techninių reglamentų ar atitikties vertinimo procedūrų, galinčių turėti reikšmingą poveikį prekybai, kuriuos nustato atitinkamai regioninė ar vietos valdžia tuo valdymo lygmeniu, kuris yra viena pakopa žemiau už centrinės valdžios lygmenį.

4. Šalys per 60 dienų nuo prašymo pateikimo dienos apsvarsto iškeltą klausimą tiesioginiame susitikime arba video- ar telekonferencijoje ir stengiasi kuo greičiau tą klausimą išspręsti. Jei prašančioji Šalis mano, kad klausimas skubus, ji gali prašyti, kad bet kokios diskusijos įvyktų per trumpesnę laiką. Atsakančioji Šalis stengiasi tą prašymą patenkinti. Šalys deda visas pastangas rasti abipusiškai priimtina klausimo sprendimą.

5. Jei Šalys nesusitaria kitaip, tokios diskusijos ir bet kokia informacija, kuria keičiamasi tų diskusijų metu, nedaro poveikio Šalių teisėms ir pareigoms pagal šį Susitarimą, PPO steigimo sutartį ar bet koki kitą susitarimą, prie kurio yra prisijungusios abi Šalys.

6. Prašymai suteikti informacijos ar surengti diskusijas teikiami per atitinkamą kontaktinį punktą, paskirtą pagal 9.11 straipsnį.

9.11 STRAIPSNIS

Kontaktiniai punktai

1. Kiekviena Šalis paskiria kontaktinį punktą, skirtą bendradarbiavimui ir veiklos koordinavimui pagal šį skyrių palengvinti, ir kitai Šaliai praneša jo kontaktinius duomenis. Šalys nedelsdamos viena kitai praneša apie bet kokių tų kontaktinių duomenų pakeitimą.

2. Kontaktiniai punktai bendradarbiauja siekdami palengvinti šio skyriaus įgyvendinimą ir Šalių tarpusavio bendradarbiavimą visais techninių prekybos kliūčių klausimais. Tie kontaktiniai punktai atsakingi visų pirma už:

a) 9.10 straipsnio 6 dalyje nurodyto keitimosi informacija ir diskusijų organizavimą;

- b) greitą bet kokio klausimo, kitos Šalies iškelto dėl standartų, techninių reglamentų ar atitikties vertinimo procedūrų rengimo, priėmimo, taikymo ar vykdymo užtikrinimo, sprendimą;
- c) diskusijų bet koku pagal šį skyrių kylančiu klausimu surengimą Šalies prašymu;
- d) keitimąsi informacija apie permainas nevyriausybinuose, regioniniuose ir daugiašaliuose forumuose dėl techninių reglamentų, standartų ir atitikties vertinimo procedūrų ir
- e) pagalbą lengviau nustatyti galimus techninės pagalbos poreikius.

9.12 STRAIPSNIS

Techninių prekybos kliūčių pakomitetas

Pagal 1.10 straipsnį (Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai) įsteigtas Techninių prekybos kliūčių pakomitetas:

- a) stebi šio skyriaus įgyvendinimą ir administravimą;
- b) stiprina bendradarbiavimą rengiant ir tobulinant standartus, techninius reglamentus ir atitikties vertinimo procedūras;

- c) nustato prioritетines abiejų Šalių interesus atitinkančias būsimo darbo pagal šį skyrių sritis ir svarsto naujų iniciatyvų pasiūlymus;
- d) stebi ir svarsto vykstančius pokyčius pagal TPK sutartį ir
- e) imasi bet kokių kitų veiksmų, kurie, Šalių manymu, padės joms įgyvendinti šį skyrių ir TPK sutartį.

10 SKYRIUS

INVESTICIJOS

A SKIRSNIS

Bendrosios nuostatos

10.1 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

1. Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:
 - a) investicija pagal šį Susitarimą – vienos Šalies investuotojui kitos Šalies teritorijoje tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklausanti arba jo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojama investicija, padaryta laikantis taikytinos teisės, egzistuojanti šio Susitarimo įsigaliojimo dieną arba padaryta vėliau;
 - b) ekonominė veikla – pramoninio, komercinio ar profesinio pobūdžio veikla arba amatininkų veikla, įskaitant paslaugų teikimą, išskyrus veiklą, kuria užsiimama vykdant oficialias valdžios funkcijas;

- c) įmonė – 1.3 straipsnyje (Visuotinio taikymo terminų apibrėžtys) apibrėžta įmonė arba tokios įmonės filialas ar atstovybė²⁸;
- d) Europos Sąjungos įmonė, Meksikos įmonė – pagal Europos Sąjungos ar jos valstybių narių arba Meksikos teisę įsteigta įmonė, didelę ūkinės veiklos dalį²⁹ vykdanči atitinkamai Europos Sąjungos arba Meksikos teritorijoje³⁰;

laivybos bendrovėms, kurios įsteigtos už Europos Sąjungos ar Meksikos ribų ir kurias kontroliuoja atitinkamai Europos Sąjungos valstybės narės arba Meksikos piliečiai, taip pat taikomos šio skyriaus, išskyrus C skirsnį (Investicijų apsauga) ir D skirsnį (Investicinių ginčų sprendimas), nuostatos, jeigu jų laivai yra registruoti atitinkamai pagal Europos Sąjungos valstybės narės ar Meksikos teisę ir plaukioja su tos Europos Sąjungos valstybės narės arba Meksikos vėliava;

²⁸ Meksikos atveju atstovybė nelaikoma įmone, nebent būtų įsteigta kaip filialas.

²⁹ Atsižvelgdama į savo pranešimą apie Europos bendrijos steigimo sutartį PPO (WT/REG39/1) Europos Sąjunga laiko, kad sąvoka „veiksminga ir nuolatinė sąsaja“ su Europos Sąjungos valstybės narės ūkiu, įtvirtinta SESV 54 straipsnyje, yra lygiavertė sąvokai „didelė ūkinės veiklos dalis“.

³⁰ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Europos Sąjungos įmone ar Meksikos įmone nelaikomas trečiosios šalies įmonės filialas ar atstovybė.

- e) įsisteigimas – įmonės įsteigimas, įskaitant įsigijimą³¹, Europos Sąjungoje arba Meksikoje;
- f) Šalies investuotojas – Šalis arba Šalies fizinis asmuo ar įmonė, išskyrus filialus ir atstovybes, ketinantis investuoti, investuojantis arba jau investavęs kitos Šalies teritorijoje;
- g) trečiosios šalies investuotojas – investuotojas, kuris nėra Šalies investuotojas ir kuris ketina investuoti, investuoja arba jau investavo Šalies teritorijoje;
- h) veikimas – investicijos darymas, valdymas, priežiūra, naudojimas, jos teikiamos naudos gavimas, jos pardavimas arba kitoks perleidimas;
- i) grąža – iš investicijos gaunamos sumos, įskaitant, be kita ko, visų pirma pelną, palūkanas, dividendus, kapitalo prieaugį, autorinius atlyginimus, su intelektinės nuosavybės teisėmis susijusius mokėjimus, nepiniginius mokėjimus, valdymo mokesčius ir kitas rinkliavas, surenkamas dėl tos investicijos³².

³¹ Terminas „įsigijimas“ apima įmonės kapitalo dalies turėjimą siekiant užmegzti ar išlaikyti ilgalaikius ekonominius ryšius.

³² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad reinvestuojama grąža yra laikoma investicijomis, jeigu atitinka investicijos apibrėžtį šiame straipsnyje.

2. Investicijos apibrėžtis šiame skyriuje apima bet kokią investuotojui tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklausančią arba jo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamą turtą, įgyjamą turint lūkesčių gauti ekonominės naudos arba naudojamą siekiant tokios naudos ar kitų verslo tikslų ir turintį investicijai būdingų bruožų, įskaitant tam tikrą egzistavimo trukmę, įsipareigojimą skirti kapitalo ar kitų išteklių, naudos ar pelno lūkesčius arba rizikos prisiėmimą. Galimos investicijų formos yra:

- a) įmonė;
- b) akcijų ar akcinio kapitalo dalies turėjimas arba kitų formų dalyvavimas valdant įmonės kapitalą;
- c) obligacijos, neužtikrintos obligacijos, paskolos ir kitos įmonės skolos priemonės³³;
- d) palūkanos, kurios gaunamos:
 - i) dėl koncesijų, licencijų, autorizacijos, leidimų ir panašių teisių, suteiktų pagal vidaus teisę;

³³ Kai kurioms įsiskolinimo formoms, kaip antai obligacijoms, paskoloms, neužtikrintoms obligacijoms ir ilgalaikiams vekseliams, investicijos bruožai būdingi dažniau nei kitoms įsiskolinimo formoms.

- ii) pagal visiško statinių įrengimo, statybos, valdymo, gamybos, koncesijų ar pajamų pasidalijimo sutartis ir kitas panašias sutartis;
- e) intelektinės nuosavybės teisės;
- f) kitas materialusis ar nematerialusis, kilnojamasis ar nekilnojamasis turtas ir su juo susijusios nuosavybės teisės, kaip antai nuomos, kreditorinio reikalavimo pirmumo ir įkeitimo teisės³⁴, arba
- g) su a–f punktuose nurodyto pobūdžio interesais susiję mokėjimo reikalavimai, išskyrus mokėjimo reikalavimus, keliamus vien dėl:
 - i) komercinių sutarčių, pagal kurias fizinio asmens ar įmonės vienos Šalies teritorijoje prekės ar paslaugos parduodamos fiziniam asmeniui ar įmonei kitos Šalies teritorijoje, arba

³⁴ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad vien rinkos dalies užėmimas, patekimas į rinką, naudos lūkesčiai ir galimybės gauti pelno savaime nėra investicijos.

- ii) su komerciniu sandoriu susijusio kredito suteikimo, kaip antai prekybos finansavimo, kuris nėra paskola pagal c punktą.

Investicijos apibrėžtis neapima teismo byloje ar per administracinę procedūrą priimtos nutarties ar sprendimo.

Turto investavimo ar reinvestavimo formos keitimas nedaro poveikio jo laikymui investicija, jei tokio investavimo ar reinvestavimo forma vis dar atitinka investicijos apibrėžtį.

10.2 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šis skyrius taikomas priemonėms, kurias priima arba palieka galioti³⁵:
 - a) tos Šalies centrinė, regioninė ar vietos valdžia arba jos institucijos ir
 - b) bet kuris centrinės, regioninės ar vietos valdžios arba institucijų perduotus įgaliojimus vykdančio asmuo, įskaitant valstybės įmonę ar kitą ne vyriausybinių organizaciją.

³⁵ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad šis skyrius apima a ir b punktuose nurodytų subjektų priemones, kurios priimamos arba paliekamos galioti tiesiogiai arba netiesiogiai duodant nurodymų ar gairių kitiems subjektams dėl tų priemonių arba vykdančių su jomis susijusių tų subjektų kontrolę.

2. Šis skyrius Šalies priemonėms netaikomas tiek, kiek jos įeina į 18 skyriaus (Finansinės paslaugos) taikymo sritį.

10.3 STRAIPSNIS

Teisė reglamentuoti

Šalys patvirtina savo teisę savo teritorijose reglamentuoti, kad būtų pasiekti teisėti politikos tikslai, kaip antai susiję su visuomenės sveikata, socialinėmis paslaugomis, valstybiniu švietimu, sauga, aplinkos apsauga, visuomenės dorove, socialine ar vartotojų apsauga, privatumo ir duomenų apsauga, kultūros įvairovės skatinimu bei apsauga ar konkurencija.

10.4 STRAIPSNIS

Ryšys su kitais skyriais

1. Jeigu yra nesuderinamumas tarp šio skyriaus ir 18 skyriaus (Finansinės paslaugos) nuostatų, to nesuderinamumo atveju viršesnės yra 18 skyriaus (Finansinės paslaugos) nuostatos.

2. Šalies kaip tarpvalstybinio paslaugos teikimo sąlyga keliamas reikalavimas, kad kitos Šalies paslaugų teikėjas pateiktų užstatą ar kitos formos finansinę garantiją, savaime nereiškia, kad šis skyrius taikytinas Šalies priimamoms ar paliekamoms galioti su tos paslaugos teikimu susijusioms priemonėms. Šalies priimamoms ar paliekamoms galioti priemonėms dėl pateikiamo užstato ar finansinės garantijos šis skyrius taikomas tiek, kiek toks užstatas ar finansinė garantija yra investicija pagal šį Susitarimą.

B SKIRSNIS

Investicijų liberalizavimas

10.5 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šis skirsnis taikomas Šalies priimamoms ar paliekamoms galioti priemonėms, darančioms poveikį kitos Šalies įmonės įsisteigimui ar investuotojo investicijos veikimui jos teritorijoje.
2. Šis skirsnis netaikomas:
 - a) veiklai, kuria užsiimama vykdant oficialias valdžios funkcijas atitinkamos Šalies teritorijoje;

- b) viešiesiems pirkimams, kai prekė ar paslauga valdžios reikmėms perkama nesiekiant jos perparduoti komerciniais tikslais ar panaudoti prekei gaminti ar paslaugai teikti komercinio pardavimo tikslais, nepriklausomai nuo to, ar tie viešieji pirkimai yra į taikymo sritį patenkantys viešieji pirkimai, kaip apibrėžta 21.1 straipsnyje (Terminų apibrėžtys);
- c) audiovizualinėms paslaugoms;
- d) nacionaliniam jūrų kabotažui³⁶;
- e) oro susisiekimo paslaugoms ar susijusioms pagalbinėms oro susisiekimo paslaugoms³⁷, kitoms nei:
 - i) orlaivių remonto ir techninės priežiūros paslaugos, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas;

³⁶ Europos Sąjungos atžvilgiu, nedarant poveikio tam, kokia veikla pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus gali būti laikoma kabotažu, nacionalinis jūrų kabotažas pagal šį skyrių apima keleivių ar prekių vežimą iš Europos Sąjungos valstybėje narėje esančio uosto ar vietos į kitą toje pačioje Europos Sąjungos valstybėje narėje esantį uostą ar vietą, įskaitant jos kontinentinį šelfą, kaip numatyta Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijoje, taip pat vežimo operacijas, kurios pradedamos ir baigiamos tame pačiame Europos Sąjungos valstybės narės uoste ar vietoje.

Meksikos atžvilgiu nacionalinis jūrų kabotažas pagal šį skyrių apima laivybą bet koku laivu jūroje tarp uostų ar vietų, esančių Meksikos jūrų zonose ir Meksikos pakrantėse.

³⁷ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad „oro susisiekimo paslaugų ar susijusių pagalbinių oro susisiekimo paslaugų“ apibrėžtis apima ir šias paslaugas: orlaivių nuomą su įgula, oro uostų eksploatavimo paslaugas, taip pat paslaugas, teikiamas naudojant orlaivį, kurio pirminė paskirtis nėra krovinių ar keleivių vežimas, kaip antai mokymo gesinti gaisrus iš oro, pramoginių skrydžių, purškimo, stebėjimo, kartografavimo, fotografavimo, šuolių su parašiutais, sklandytuvų vilkimo, medienos ruošos ir statybos naudojant sraigtasparnius ir kitas ore teikiamas žemės ūkio, pramonės ir tikrinimų paslaugas.

- ii) oro transporto paslaugų pardavimas ir rinkodara;
- iii) kompiuterinės rezervavimo sistemos (KRS) paslaugos ir
- iv) antžeminės paslaugos.

3. 10.6–10.8 straipsniai netaikomi Šalies teikiamoms subsidijoms³⁸ ar dotacijoms, įskaitant vyriausybės remiamas paskolas, garantijas ir draudimą.

4. 10.6–10.10 straipsniai netaikomi naujoms paslaugoms, kaip nustatyta VII priede (Susitarimas dėl naujų paslaugų, neklasifikuojamų pagal 1991 m. Jungtinių tautų laikinąjį svarbiausių produktų klasifikatorių).

5. Nedarant poveikio 10.54 straipsniui, Šaliai šio skyriaus laikytis neprivaloma dėl jokio veiksmo ar faktinio įvykio, įvykusio dar prieš įsigaliojant šiam Susitarimui, ar dėl situacijos, išnykusios iki šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.

³⁸ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad subsidijoms taikomas 24 skyrius (Subsidijos).

10.6 STRAIPSNIS

Patekimas į rinką

Sektoriuose ar subsektoriuose, kuriuose prisiimami su patekimu į rinką susiję įsipareigojimai, Šalis kitų Šalies investuotojų ar įmonių, esančių investicijomis pagal šį Susitarimą, patekimo į rinką įsisteigiant ar veikiant atžvilgiu nepriima ir nepalieka galioti (nei visos savo teritorijos mastu, nei pagal teritorinį padalijimą) priemonių³⁹, kuriomis:

- a) įmonių, galinčių vykdyti konkrečią ekonominę veiklą, skaičius ribojamas nustatant kiekybines kvotas, monopolius, išimties teises ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą;
- b) bendra sandorių ar turto vertė ribojama nustatant kiekybines kvotas ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą;
- c) bendras operacijų skaičius ar bendras produkcijos kiekis, išreikštas nustatytais kiekio vienetais, ribojami nustatant kvotas ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą;

³⁹ 2 dalies a, b ir c punktai neapima priemonių, kurios priimamos ar paliekamos galioti siekiant riboti žemės ūkio ar žvejybos produktų gamybą.

- d) nustatomi ribojimai arba keliami reikalavimai dėl konkrečių rūšių teisės subjektų ar bendrųjų įmonių, per kuriuos kitos Šalies investuotojas gali vykdyti ekonominę veiklą, arba
- e) fizinių asmenų, kurie gali būti įdarbinti konkrečiame sektoriuje arba kuriuos įmonė gali įdarbinti ir kurie yra reikalingi ekonominei veiklai vykdyti ir tiesiogiai susiję su jos vykdymu, bendras skaičius ribojamas nustatant kiekybines kvotas ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą.

10.7 STRAIPSNIS

Nacionalinis režimas

1. Kiekviena Šalis kitos Šalies investuotojams ir jų įmonėms, esančioms investicijomis pagal šį Susitarimą, įsisteigimo jos teritorijoje atžvilgiu taiko režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį ji analogiškais aplinkybėmis atitinkamai taiko savo pačios investuotojams ir jų įmonėms.
2. Kiekviena Šalis kitos Šalies investuotojams ir jų investicijoms pagal šį Susitarimą veikimo jos teritorijoje atžvilgiu taiko režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį ji analogiškais aplinkybėmis atitinkamai taiko savo pačios investuotojams ir jų investicijoms.

3. Režimas, Šalies taikytinas pagal 1 ir 2 dalis, Meksikos regioninio lygmens valdžios atžvilgiu yra režimas, ne mažiau palankus nei didžiausio palankumo režimas, analogiškomis aplinkybėmis to regioninio lygmens valdžios taikomas Meksikos investuotojams ir jų investicijoms tos regioninės valdžios valdomoje teritorijoje.

4. Režimas, Šalies taikytinas pagal 1 ir 2 dalis, Europos Sąjungos valstybės narės visų lygmenų valdžios atžvilgiu yra režimas, ne mažiau palankus nei didžiausio palankumo režimas, analogiškomis aplinkybėmis tos valdžios taikomas savo investuotojams ir jų investicijoms tai valdžiai pavaldžioje teritorijoje.

10.8 STRAIPSNIS

Didžiausio palankumo režimas

1. Kiekviena Šalis kitos Šalies investuotojams ir jų įmonėms, esančioms investicijomis pagal šį Susitarimą, įsisteigimo jos teritorijoje atžvilgiu taiko režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį ji analogiškomis aplinkybėmis atitinkamai taiko bet kurios trečiosios šalies investuotojams ir įmonėms.

2. Kiekviena Šalis kitos Šalies investuotojams ir jų investicijoms pagal šį Susitarimą investicijų veikimo jos teritorijoje atžvilgiu taiko režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį ji analogiškomis aplinkybėmis atitinkamai taiko bet kurios trečiosios šalies investuotojams ir investicijoms.

3. 1 ir 2 dalys nelaikomos įpareigojančiomis Šalį leisti kitos Šalies investuotojams naudotis bet kokių režimu, sukuriama priemonėmis, pagal kurias numatomas, be kita ko, leidimų, licencijų ar sertifikatų išdavimo fiziniam asmeniui ar įmonei ekonominės veiklos vykdymo tikslais standartų ar kriterijų arba prudencinių priemonių pripažinimas.

4. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad režimas, nurodytas šiame straipsnyje, neapima režimo, kuris trečiosios šalies investuotojams ir jų investicijoms taikomas pagal šio Susitarimo ar kitų Šalies su trečiąja valstybe sudarytų tarptautinių susitarimų nuostatas dėl investicinių ginčų sprendimo. Kitų tarptautinių susitarimų esminės nuostatos nėra savaimė laikomos 1 ir 2 dalyse nurodytu režimu, taigi jomis negali būti pažeidžiamas šis straipsnis. Priemonės, taikomos pagal tokias nuostatas, gali būti laikomos režimu pagal šį straipsnį.

10.9 STRAIPSNIS

Veiklos rezultatų reikalavimai

1. Šalis dėl kitos Šalies ar trečiosios šalies įmonės įsisteigimo ar investuotojo investicijos veikimo jos teritorijoje nekelia ir neverčia vykdyti jokio reikalavimo ir nereikalauja vykdyti jokio įsipareigojimo ar prievolės⁴⁰:

a) eksportuoti tam tikrą prekių ar paslaugų kiekį ar procentinę dalį;

⁴⁰ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad 2 dalyje nurodyta pranašumo įgijimo ar tolesnio naudojimosi juo sąlyga nėra įsipareigojimas ar prievolė pagal 1 dalį.

- b) pasiekti tam tikrą tos Šalies viduje sukurto turinio kiekį ar procentinę dalį;
- c) pirkti ar naudoti jos teritorijoje pagamintas prekes ar teikiamas paslaugas ar teikti joms pirmenybę, arba pirkti prekes ar paslaugas iš fizinių asmenų ar įmonių jos teritorijoje;
- d) kaip nors susieti importo apimtį ar vertę su eksporto apimtimi ar verte arba užsienio valiutos įplaukų suma, susijusia su tokia investicija;
- e) riboti pagal tokią investiciją gaminamų prekių ar teikiamų paslaugų pardavimą jos teritorijoje, tą pardavimą kaip nors susiejant su jos eksporto arba užsienio valiutos įplaukų apimtimi ar verte;
- f) fiziniam asmeniui ar įmonei jos teritorijoje suteikti galimybę naudotis konkrečia technologija, gamybos procesu ar kitomis nuosavybinėmis žiniomis arba juos perduoti tokiam asmeniui ar įmonei;
- g) naudojantis tokia investicija pagamintas prekes ar sukurtas paslaugas į konkrečią regioninę ar pasaulinę rinką tiekti tik iš tos Šalies teritorijos;
- h) jos teritorijoje įkurti to investuotojo būstinę, skirtą konkrečiai regioninei ar pasaulinei rinkai, arba
- k) riboti eksportą ar pardavimą eksportui.

2. Šalis nenustato sąlygų, pagal kurias su Šalies ar trečiosios šalies įmonės įsisteigimu ar investuotojo investicijos veikimu jos teritorijoje siejamo pranašumo įgijimas ar tolesnis naudojimasis juo būtų siejamas su atitiktimi bet kuriam iš šių reikalavimų:

- a) pasiekti tam tikrą tos Šalies viduje sukurto turinio kiekį ar procentinę dalį;
- b) pirkti ar naudoti jos teritorijoje pagamintas prekes ar teikiamas paslaugas ar teikti joms pirmenybę, arba pirkti prekes iš fizinių asmenų ar įmonių jos teritorijoje;
- c) kaip nors susieti importo apimtį ar vertę su eksporto apimtimi ar verte arba užsienio valiutos įplaukų suma, susijusia su tokia investicija;
- d) riboti pagal tokią investiciją gaminamų prekių ar teikiamų paslaugų pardavimą jos teritorijoje, tą pardavimą kaip nors susiejant su jos eksporto arba užsienio valiutos įplaukų apimtimi ar verte; arba
- e) riboti eksportą ar pardavimą eksportui.

3. Jokios 2 dalies nuostatos nelaikomos užkertančiomis kelią Šaliai nustatyti sąlygas, pagal kurias su Šalies ar trečiosios šalies investuotojo investicija susijusio pranašumo įgijimas ar tolesnis naudojimasis juo būtų susietas su reikalavimu jos teritorijoje vykdyti gamybą, teikti paslaugą, mokyti ar įdarbinti darbuotojus, statyti ar plėtoti konkrečius objektus ar vykdyti mokslinius tyrimus ir plėtrą.

4. 1 dalies f punktas netaikomas, jeigu:

- a) atitinkamas reikalavimas yra nustatomas arba įsipareigojimo ar prievolės vykdymas yra užtikrinamas teismo, administracinio teismo ar konkurencijos institucijos, siekiant ištaisyti praktiką, kuria, kaip nustatyta po teismo proceso ar administracinės procedūros, pažeista tos Šalies konkurencijos teisė, arba
- b) Šalis leidžia naudotis intelektinės nuosavybės teise pagal TRIPS sutarties 31 ir 31a straipsnius arba imtis priemonių, pagal kurias turi būti atskleidžiama nuosavybinė informacija ir kurios patenka į TRIPS sutarties 39 straipsnio taikymo sritį ir atitinka tą straipsnį.

5. 1 dalies a, b ir c punktai ir 2 dalies a ir b punktai netaikomi prekėms ar paslaugoms keliamų sąlygų reikalavimams, susijusiems su dalyvavimu eksporto skatinimo ir užsienio pagalbos programose.

6. 2 dalies a ir b punktai netaikomi reikalavimams, kuriuos importuojanti Šalis nustato dėl prekių turinio, būtino, kad prekės atitiktų lengvatinių muitų tarifų ar lengvatinių kvotų taikymo sąlygas.

7. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad 1 ir 2 dalys netaikomos jokiame įsipareigojime, prievolei ar reikalavimui, išskyrus nustatytus tose dalyse.

8. Šiuo straipsniu neužkertamas kelias užtikrinti, kad būtų vykdomas bet koks įsipareigojimas, prievolė ar reikalavimas tarp privačių subjektų, kurie nėra Šalis, tuo atveju, kai Šalis nėra nustačiusi ir nereikalauja taikyti tokio įsipareigojimo, prievolės ar reikalavimo.

9. Šis straipsnis nedaro poveikio Šalies įsipareigojimams pagal PPO steigimo sutartį.

10.10 STRAIPSNIS

Vyresnioji vadovybė ir direktorių valdybos

1. Šalis nereikalauja, kad tos Šalies įmonė, esanti investicija pagal šį Susitarimą, į vyresniųjų vadovų pareigas skirtų konkrečią pilietybę turinčius fizinius asmenis.

2. Šalis nereikalauja, kad kitos Šalies įmonės, esančios investicija pagal šį Susitarimą, direktorių valdyba būtų sudaryta iš atitinkamos Šalies piliečių, jos teritorijos gyventojų ar abiejų šių grupių asmenų.

10.11 STRAIPSNIS

Formalieji reikalavimai

Nepaisant 10.7 ir 10.8 straipsnių, Šalis gali reikalauti, kad kitos Šalies investuotojas arba įmonė, esanti jo investicija pagal šį Susitarimą, pateiktų įprastą informaciją apie tą investiciją tik informavimo ar statistikos tikslais. Tą informaciją, kuri yra konfidenciali, Šalis saugo nuo bet kokio atskleidimo, dėl kurio būtų padarytas poveikis investuotojo ar investicijos pagal šį Susitarimą konkurencinei padėčiai. Nė viena šio straipsnio nuostata nelaikoma užkertančia kelią Šaliai, teisingai ir sąžiningai taikant savo teisę, gauti ar atskleisti informaciją kitais būdais.

10.12 STRAIPSNIS

Susitarimo neatitinkančios priemonės ir išimtys

1. 10.7–10.10 straipsniai netaikomi:
 - a) esamai Susitarimo neatitinkančiai priemonei, kurią Šalis palieka galioti:
 - i) Europos Sąjungos lygmeniu, kaip nustatyta I priedo (Išlygos dėl esamų priemonių) Europos Sąjungos sąrašė;

- ii) centrinės valdžios lygmeniu, kaip tos Šalies nustatyta I priedo (Išlygos dėl esamų priemonių) tos Šalies sąraše;
 - iii) regioninės valdžios lygmeniu, kaip tos Šalies nustatyta I priedo (Išlygos dėl esamų priemonių) tos Šalies sąraše, arba
 - iv) vietos valdžios lygmeniu;
- b) pratęstai ar skubiai atnaujintai Susitarimo neatitinkančiai priemonei, nurodytai a punkte, arba
- c) bet kokiam a punkte nurodytos Susitarimo neatitinkančios priemonės pakeitimui tiek, kiek dėl to pakeitimo nesumažėja prieš pat pakeitimą buvusi priemonės atitiktis 10.7–10.10 straipsniams.
2. 10.7–10.10 straipsniai netaikomi priemonei, kurią Šalis priima ar palieka galioti II priedo (Išlygos dėl būsimų priemonių) tos Šalies sąraše nurodytiems sektoriams, subsektoriams ar veiklai.
3. Šalis pagal jokią II priedo (Išlygos dėl būsimų priemonių) tos Šalies sąraše numatytą priemonę, priimtą po šio Susitarimo įsigaliojimo dienos, nekelia tiesioginio ar netiesioginio reikalavimo, kad kitos Šalies investuotojas dėl savo pilietybės parduotų ar kitaip perleistų investiciją, esamą tos priemonės įsigaliojimo metu.

4. 10.6 straipsnis netaikomas priemonei, kurią Šalis priima ar palieka galioti III priedo (Įsipareigojimai dėl patekimo į rinką) tos Šalies sąraše nurodytiems sektoriams ar subsektoriams, kuriuose nustatyti įsipareigojimai.
5. 10.7 ir 10.8 straipsniai netaikomi jokiai priemonei, kuri yra TRIPS sutarties 3 ar 4 straipsnio išimtis ar atleidimas nuo to straipsnio arba atsisakymas jį taikyti, kaip nustatyta tos sutarties 3–5 straipsniuose.
6. Nedarant poveikio 1–5 dalims, per penkerius metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos Meksika gali pranešti Europos Sąjungai apie rengiamą Jungtinės tarybos sprendimą pakeisti I priedą (Išlygos dėl esamų priemonių), II priedą (Išlygos dėl būsimų priemonių) ir III priedą (Konkretūs įsipareigojimai ir apribojimai dėl patekimo į rinką):
 - a) I priedo (Išlygos dėl esamų priemonių) I-B-2 priedėlyje (Meksikos sąrašas. Žemesniu nei centrinis lygmeniu taikomi apribojimai) ir III priedo (Konkretūs įsipareigojimai ir apribojimai dėl patekimo į rinką) III-B-2 priedėlyje (Meksikos sąrašas. Žemesniu nei centrinis lygmeniu taikomi apribojimai) – bet kokias esamas Susitarimo neatitinkančias priemones, paliekamas galioti subfederaliniu valdžios lygmeniu, ir

- b) I priedo (Išlygos dėl esamų priemonių) I-B-1 priedėlyje (Meksikos sąrašas. Centrinio lygmeniu taikomos išlygos) ir II priedo (Išlygos dėl būsimų priemonių) II-B priedėlyje (Meksikos sąrašas. Centrinio lygmeniu taikomos išlygos) – savo veiklos rezultatų reikalavimus.

Europos Sąjunga peržiūri tą Jungtinės tarybos sprendimo projektą per trijų mėnesių laikotarpį ir pasikonsultuoja su Meksika bet kokiais susijusiais klausimais. Po konsultacijų Jungtinė taryba priima atitinkamus šioje dalyje nurodytų priedų pakeitimus. Pakeisti priedai taikomi nuo tos dienos, kurią priimami tie pakeitimai.

C SKIRSNIS

Investicijų apsauga

10.13 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skirsnis taikomas bet kokiai Šalies priimamai ar paliekamai galioti priemonei, darančiai poveikį:

- a) investicijoms pagal šį Susitarimą arba

- b) Šalies investuotojams – investicijos pagal šį Susitarimą atžvilgiu.

10.14 STRAIPSNIS

Investicijos ir reglamentavimo tikslai bei priemonės

1. Šio skirsnio nuostatos negali būti aiškinamos kaip Šalies įsipareigojimas nekeisti savo teritorijoje taikomos teisinės ir reglamentavimo sistemos, įskaitant tokį keitimą, kuris galėtų neigiamai paveikti investicijų pagal šį Susitarimą veikimą ar investuotojo lūkesčius dėl pelno.
2. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad nė viena šio skirsnio nuostata negali būti laikoma užkertančia kelią Šaliai nutraukti subsidijos⁴¹ skyrimą ar pareikalauti ją grąžinti, jei tai daryti nurodė kompetentingas teismas, administracinis teismas ar kita kompetentinga institucija, ir negali būti laikoma reikalavimu, kad Šalis už tai kompensuotų investuotojui.

⁴¹ Subsidijos apibrėžtis Europos Sąjungos atveju apima bet kokią Europos Sąjungos valstybės narės ar iš tos valstybės narės valstybinių išteklių teikiamą pagalbą, kuria iškraipoma ar gali būti iškraipyta konkurencija sudarant palankesnes sąlygas tam tikroms įmonėms ar tam tikrų prekių gamybai ir daromas poveikis Europos Sąjungos valstybių narių tarpusavio prekybai.

3. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Šalies sprendimas nesuteikti, nepratęsti ar nepalikti subsidijos ar dotacijos nėra šio skirsnio pažeidimas, jei tas sprendimas priimamas:

- a) nesant jokių konkrečių įstatymu ar sutartimi nustatytų įsipareigojimų suteikti, pratęsti ar palikti tą subsidiją arba dotaciją;
- b) laikantis bet kokių sąlygų, taikomų suteikiant, pratęsiant arba paliekant tą subsidiją ar dotaciją, arba
- c) laikantis 2 dalies.

10.15 STRAIPSNIS

Investuotojams ir investicijoms pagal šį Susitarimą taikomas režimas

1. Kiekviena Šalis savo teritorijoje kitos Šalies investicijoms pagal šį Susitarimą ir investuotojams jų investicijų pagal šį Susitarimą atžvilgiu taiko sąžiningą ir teisingą režimą ir visapusišką apsaugos bei saugumo užtikrinimą pagal tolesnes dalis.

2. Šalis laikoma pažeidusi pareigą taikyti sąžiningą ir teisingą režimą, nurodytą 1 dalyje, jei pagal tam tikrą priemonę ar rinkinį priemonių⁴²:

- a) atsisakoma vykdyti teisingumą baudžiamosiose, civilinėse ar administracinėse bylose;
- b) iš esmės pažeidžiamas tinkamas teisinis procesas;
- c) aiškiai savivaliaujama, įskaitant tikslinį diskriminavimą dėl akivaizdžiai neteisėtų priežasčių, pavyzdžiui, dėl lyties, rasės ar religijos;

⁴² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad nustatydamas, ar tam tikra priemonė arba rinkinys priemonių yra sąžiningo ir teisingo režimo pažeidimas, Ginčų sprendimo institucija atsižvelgia, be kita ko, į šiuos veiksniai:

- a) dėl 2 dalies a ir b punktų – ar atitinkama priemonė arba rinkinys priemonių apima šiurkštų nusižengimą, kuris yra teisminės tvarkos pažeidimas; vien tai, kad investuotojo pateiktas skundas dėl ginčijamos priemonės buvo atmestas ar nepatenkintas Šalies vidaus proceso metu, savaime nėra atsisakymas vykdyti teisingumą, kaip nurodyta 2 dalies a punkte;
- b) dėl 2 dalies c punkto – ar atitinkama priemonė arba rinkinys priemonių buvo aiškiai nepagrįstos loginiais ar faktiniais argumentais arba aiškiai pagrįstos neteisėtais pagrindais, tokiais kaip išankstinės nuostatos ar šališkumas; vien neteisėtumo faktas arba vien nenuoseklus ar ginčytinas politikos ar procedūros taikymas savaime nėra aiški savivalė, nurodyta 2 dalies c punkte, tačiau visiškas ir nepateisinamas įstatymo ar kito teisės akto nepaisymas arba nepagrįstas priemonės taikymas ar veiksmai, konkrečiai nukreipti prieš investuotoją ar jo investiciją pagal šį Susitarimą siekiant pakenkti, tikėtina, yra aiški savivalė, nurodyta 2 dalies c punkte; ir
- c) dėl 2 dalies d punkto – ar Šalis veikė *ultra vires* ir ar įtariamo bauginimo arba prievartos epizodai kartojosi ir buvo nuoseklūs.

- d) naudojamas bauginimas, prievarta ar piktnaudžiaujama įgaliojimais arba
- e) pažeidžiami bet kokie papildomi sąžiningo ir teisingo elgesio pareigos elementai, Šalių patvirtinti pagal 7 dalį.

3. Šalis laikoma pažeidusi pareigą visapusiškai užtikrinti apsaugą ir saugumą, nurodytą 1 dalyje, jei tam tikra priemone ar rinkiniu priemonių neužtikrinamas fizinis investuotojų ir jų investicijų pagal šį Susitarimą saugumas.

4. Ginčų sprendimo institucija, vertindama įtariamą pažeidimą pagal šį straipsnį, gali atsižvelgti į tai, ar Šalis pateikė investuotojui konkrečios informacijos siekdama paskatinti daryti investiciją pagal šį Susitarimą ir taip suteikė pagrindo teisėtiems lūkesčiams, kuriais remdamasis investuotojas nusprendė daryti arba išlaikyti investiciją pagal šį Susitarimą, tačiau vėliau Šalis sukliudė realizuoti tuos lūkesčius. Vien tai, kad Šalis imasi ar nesiima kokio nors veiksmo, galinčio neatitikti teisėtų Šalies investuotojo lūkesčių, nėra šio straipsnio pažeidimas, net jei taip padaroma nuostolių ar žalos investicijai pagal šį Susitarimą.

5. Jeigu nustatoma, kad pažeista kita šio Susitarimo nuostata ar atskiras tarptautinis susitarimas, tai savaime dar nereiškia, kad pažeistas šis straipsnis.

6. Tai, kad tam tikra priemone pažeidžiama Šalies teisė, savaime nėra šio straipsnio pažeidimas. Siekdama nustatyti, ar konkrečia priemone pažeidžiamas šis straipsnis, Ginčų sprendimo institucija atsižvelgia į tai, ar Šalis ėmėsi 1–4 dalims prieštaraujančių veiksmų.

7. Šalies prašymu Šalys peržiūri pareigos taikyti sąžiningą ir teisingą režimą turinį. Pagal 1.10 straipsnį (Šio Susitarimo III dalies pakomitečiai ir kiti organai) įsteigtas Paslaugų ir investicijų pakomitetas gali rengti su tuo susijusias analizes ir jas teikti Jungtiniam komitetui. Jungtinis komitetas pagal šio Susitarimo IV dalies 2.4 straipsnį (Dalinis keitimas) apsveria, ar reikia rekomenduoti iš dalies pakeisti Susitarimą.

10.16 STRAIPSNIS

Pervedimai

1. Kiekviena Šalis leidžia be apribojimų ar delsimo laisvai atlikti visus su investicija pagal šį Susitarimą susijusius pervedimus į jos teritoriją ir iš jos. Prie tokių pervedimų priskiriama:

- a) kapitalo papildymai, kaip antai pagrindinės sumos ir papildomų sumų mokėjimas investicijai pagal šį Susitarimą palaikyti, plėtoti ar didinti;

- b) pelnas, dividendai, kapitalo prieaugis, palūkanos, autoriniai atlyginimai, valdymo mokesčiai ir kitokia grąža;
- c) pajamos, gautos pardavus visą investiciją pagal šį Susitarimą ar jos dalį, arba dalinio ar visiško tokios investicijos likvidavimo pajamos;
- d) mokėjimai pagal sutartį, kurią yra sudaręs Šalies investuotojas arba kurios sudarymas susietas su investicija pagal šį Susitarimą, įskaitant mokėjimus pagal paskolos susitarimą;
- e) užsienio darbuotojų, kurių darbas susijęs su investicija pagal šį Susitarimą, darbo užmokestis ir kitas atlyginimas;
- f) mokėjimai pagal 10.17 ir 10.18 straipsnius ir
- g) mokėjimai atlyginant žalą pagal sprendimą dėl nuostolių atlyginimo, priimtą Ginčų sprendimo institucijos pagal D skirsnį.

2. Kiekviena Šalis leidžia gauti nepiniginę investicijos pagal šį Susitarimą grąžą, kaip leidžiama arba nustatyta rašytiniu Šalies susitarimu, susietu su investicija pagal šį Susitarimą arba sudarytu su kitos Šalies investuotoju.

3. Kiekviena Šalis leidžia atlikti pervedimus, susijusius su investicija pagal šį Susitarimą, laisvai konvertuojama valiuta, taikant pervedimo dieną rinkoje taikomą atitinkamos valiutos kursą.
4. Nepaisant 2 dalies, Šalis gali riboti su investicija pagal šį Susitarimą susijusios nepiniginės grąžos pervedimus tokiomis aplinkybėmis, kai ji gali kitais atžvilgiais riboti tokius pervedimus pagal šį Susitarimą.

10.17 STRAIPSNIS

Nuostolių kompensavimas

1. Kiekviena Šalis kitos Šalies investuotojams, kurių investicijoms pagal šį Susitarimą padaroma nuostolių dėl karo ar kitokio ginkluoto konflikto, revoliucijos, nacionalinės nepaprastosios padėties, sukilimo, riaušių ar kitokio panašaus įvykio, taiko restitucijos, nuostolių atlyginimo, kompensavimo ar kitokios formos atsiskaitymo režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį ji taiko savo investuotojams ar bet kurios trečiosios šalies investuotojams (taikomas tas iš šių režimų, kuris yra palankiausias).

2. Nedarant poveikio 1 daliai, Šalies investuotojams suteikiama pakankama ir veiksminga restitucija ar kompensacija, jei kuriomis nors iš toje dalyje nurodytų aplinkybių jie patiria nuostolių kitos Šalies teritorijoje dėl to, kad:

- a) jų investiciją pagal šį Susitarimą arba jos dalį rekvizavo tos Šalies pajėgos ar valdžios institucijos arba
- b) jų investiciją pagal šį Susitarimą arba jos dalį sunaikino tos Šalies pajėgos ar valdžios institucijos, nors tai nebuvo būtina dėl susiklosčiusios padėties.

3. Kompensacijos pagal 2 dalį mokėjimai turi būti laisvai konvertuojami ir pervedami.

10.18 STRAIPSNIS

Ekspropriacija ir kompensacija

1. Šalis nei tiesiogiai, nei netiesiogiai priemonėmis, faktiškai turinčiomis ekspropriacijai ar nacionalizavimui (toliau – ekspropriacija) prilygstantį poveikį, neeksproprijuoja ir nenacionalizuoja investicijos pagal šį Susitarimą, išskyrus atvejus, kai tai daroma:

- a) dėl viešojo poreikio;

- b) nediskriminuojant;
 - c) greitai sumokant pakankamą ir veiksmingą kompensaciją pagal 2–4 dalis ir
 - d) laikantis tinkamo teisinio proceso.
2. 1 dalis aiškinama pagal 10-A priedą (Ekspropriacija).
3. 1 dalyje nurodyta kompensacija:
- a) sumokama nedelsiant;
 - b) yra lygi eksproprijuotos investicijos tikrajai rinkos vertei, buvusiai prieš pat ekspropriaciją;
 - c) nustatoma neatsižvelgiant į jokių vertės pokytį, įvykusį dėl to, kad apie numatomą ekspropriaciją sužinota anksčiau;
 - d) gali būti visiškai realizuojama ir nedelsiant laisvai pervedama į investuotojo nurodytą valstybę ir

- e) apima palūkanas, skaičiuojamas pagal komerciškai pagrįstą palūkanų normą nuo ekspropriacijos dienos iki sumokėjimo dienos.
4. Vertės nustatymo kriterijai apima vertę veiklos tęstinumo sąlygomis, turto vertę, įskaitant deklaruotą materialiojo turto vertę mokesčių tikslais, ir kitus kriterijus, kai tinkama, taikomus tikrajai rinkos vertei nustatyti.
5. Kompensacija mokama tos valstybės, kurios pilietis yra investuotojas, valiuta arba laisvai konvertuojama valiuta.
6. Šis straipsnis netaikomas privalomų licencijų, kurių išdavimas susijęs su intelektinės nuosavybės teisėmis pagal TRIPS sutartį, išdavimui ar intelektinės nuosavybės teisių panaikinimui, apribojimui arba sukūrimui tiek, kiek toks išdavimas, panaikinimas, apribojimas ar sukūrimas atitinka 25 skyrių (Intelektinė nuosavybė) ir TRIPS sutartį⁴³.

⁴³ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad terminas „panaikinimas“ intelektinės nuosavybės teisių atžvilgiu apima tų teisių atšaukimą arba paneigimą, o terminas „apribojimas“ intelektinės nuosavybės teisių atžvilgiu apima tų teisių išimtį.

10.19 STRAIPSNIS

Subrogacija

1. Jei Šalis ar jos paskirta agentūra atlieka mokėjimą pagal garantiją, draudimo sutartį ar kitokios formos kompensavimo įsipareigojimą, prisiimtą dėl investicijos pagal Susitarimą, kita Šalis pripažįsta bet kokios investuotojo teisės ar pretenzijos pagal šį skyrių, turimos tos investicijos pagal Susitarimą atžvilgiu, perleidimą arba subrogaciją. Šalis arba jos paskirta agentūra turi teisę įgyvendinti to investuotojo teises ir užtikrinti jo pretenzijų patenkinimą remdamasi subrogacija. Taikant subrogaciją perleista arba kitaip perduota teisė ar pretenzija negali apimti daugiau nei pirminė to investuotojo teisė ar pretenzija.
2. Jei Šalis ar Šalies paskirta agentūra yra atlikusi mokėjimą jos investuotojui ir perėmusi to investuotojo teises ir pretenzijas, tas investuotojas, jeigu nėra įgaliotas veikti Šalies ar Šalies paskirtos agentūros, atlikusios mokėjimą, vardu, nesiima veiksmų užtikrinti tų teisių įgyvendinimą ir pretenzijų patenkinimą kitos Šalies atžvilgiu.

D SKIRSNIS

Investicinių ginčų sprendimas

10.20 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skirsnyje vartojamų terminų apibrėžtys:

1. ieškovas – Šalies fizinis asmuo ar įmonė, išskyrus filialus ir atstovybes, kuris yra padaręs investiciją pagal šį Susitarimą ir siekia pateikti arba yra pateikęs reikalavimą pagal šį skirsnį, veikdamas:
 - a) savo vardu arba
 - b) vietoje įsteigtos įmonės, kuri jam nuosavybės teise priklauso arba yra jo kontroliuojama, vardu⁴⁴;
2. ginčo šalys – ieškovas ir atsakovas;

⁴⁴ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad pagal b punktą pateiktas reikalavimas pagal ICSID konvencijos 25 straipsnio 1 dalį laikomas susijusiu su ginču tarp susitariančiosios valstybės ir kitos susitariančiosios valstybės fizinio ar juridinio asmens.

3. ginčo šalis – ieškovas arba atsakovas;
4. ICSID – Tarptautinis investicinių ginčų sprendimo centras, įsteigtas pagal ICSID konvenciją;
5. ICSID papildomų sąlygų taisyklės – taisyklės, kuriomis reglamentuojamos Tarptautinio investicinių ginčų sprendimo centro sekretoriato procesinių veiksmų administravimo papildomos sąlygos;
6. ICSID konvencija – 1965 m. kovo 18 d. Vašingtone priimta Konvencija dėl valstybių ir kitų valstybių fizinių bei juridinių asmenų investicinių ginčų sprendimo;
7. vietoje įsteigta įmonė – Šalies teritorijoje įsteigtas juridinis asmuo, nuosavybės teise priklausantis kitos Šalies investuotojui arba jo kontroliuojamas;
8. Niujorko konvencija – 1958 m. birželio 10 d. Niujorke priimta Jungtinių Tautų konvencija dėl užsienio arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo;
9. ginče nedalyvaujanti Šalis – Meksika, jei atsakovu yra Europos Sąjunga arba Europos Sąjungos valstybė narė; Europos Sąjunga, jei atsakovu yra Meksika;

10. atsakovas – Meksika arba, Europos Sąjungos atveju, pati Europos Sąjunga arba atitinkama Europos Sąjungos valstybė narė, kaip nustatyta pagal 10.24 straipsnį;

11. trečiojo asmens finansavimas – fizinio ar juridinio asmens, kuris nėra ginčo šalis, tačiau kuris susitaria su ginčo šalimi, suteikiamas finansavimas, skirtas visoms ar daliai proceso išlaidų padengti, už atlygį, priklausomai nuo ginčo rezultato, arba dovanos ar dotacijos forma;

12. UNCITRAL arbitražo taisyklės – Jungtinių Tautų Tarptautinės prekybos teisės komisijos arbitražo taisyklės, 1976 m. gruodžio 15 d. patvirtintos Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos ir peržiūrėtos 2010 m.

10.21 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šis skirsnis taikomas ginčams tarp Šalies ir kitos Šalies ieškovo dėl įtariamo 10.7 straipsnio 2 dalies, 10.8 straipsnio 2 dalies⁴⁵ ar C skirsnio pažeidimo, kuriuo, įtariama, padaryta nuostolių arba žalos ieškovui ar jo vietoje įsteigtai įmonei.
2. Su Šalies skolos restruktūrizavimu susijusioms pretenzijoms taikomas 10-B priedas (Valdžios sektoriaus skola).
3. Ginčų sprendimo institucija ir Apeliacinė ginčų sprendimo institucija, įsteigtos pagal šį skirsnį, nepriima sprendimų dėl į šio skirsnio taikymo sritį nepatenkančių pretenzijų.

⁴⁵ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, jog dėl šio skirsnio taikymo Šalys susitaria, kad 10.7 straipsnio 2 dalis ir 10.8 straipsnio 2 dalis neapima įmonės Europos Sąjungoje ar Meksikoje įsigijimo siekiant užmegzti ar išlaikyti ilgalaikius ekonominius ryšius, be kita ko, kai toks įsigijimas vyksta įgyjant kapitalo dalį arba padidinant turimą kapitalo dalį įmonėje.

10.22 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Ginčas, kiek įmanoma, turėtų būti sprendžiamas draugiškai. Dėl draugiško sprendimo galima susitarti bet kuriuo metu, net ir po to, kai pateikta pretenzija pagal 10.26 straipsnį.
2. Konsultacijos surengiamos per 60 dienų nuo prašymo surengti konsultacijas pateikimo pagal 5 dalį, nebent ginčo šalys susitartų dėl ilgesnio laikotarpio.
3. Jei ginčo šalys nesusitaria kitaip, konsultacijos vyksta:
 - a) Meksike, jei ginčijamos priemonės yra Meksikos priemonės;
 - b) Briuselyje, jei tarp ginčijamų priemonių yra Europos Sąjungos priemonė, arba
 - c) Europos Sąjungos valstybės narės sostinėje, jei ginčijamos priemonės yra tik tos valstybės narės priemonės.
4. Ginčo šalims sutinkant, konsultacijos, jei tinkama, gali vykti vaizdo konferencijos ar kitokia forma.

5. Ieškovas pateikia kitai Šaliai prašymą surengti konsultacijas, kuriame nurodoma:
- a) ieškovo vardas ir pavardė (pavadinimas) ir adresas ir, jei toks prašymas teikiamas vietoje įsteigtos įmonės vardu, tos vietoje įsteigtos įmonės pavadinimas, adresas ir į(si)steigimo vieta (jei taikytina);
 - b) atitinkamos 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytos nuostatos, kurių pažeidimas įtariamas;
 - c) teisinis ir faktinis kiekvienos pretenzijos pagrindas, nurodant priemonę ar priemones, kuriomis, įtariama, pažeistos 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytos nuostatos;
 - d) prašoma kompensacinė priemonė ir apskaičiuota reikalaujamos atlyginti žalos suma ir
 - e) įrodymai, kad ieškovas yra kitos Šalies investuotojas, taip pat kad atitinkama investicija pagal šį Susitarimą jam nuosavybės teise priklauso arba yra jo kontroliuojama ir, jeigu jis veikia vietoje įsteigtos įmonės vardu, ta vietoje įsteigta įmonė jam nuosavybės teise priklauso arba yra jo kontroliuojama.

Jei prašymą surengti konsultacijas teikia daugiau kaip vienas ieškovas arba jis teikiamas daugiau kaip vienos vietoje įsteigtos įmonės vardu, informacija, nurodyta a ir e punktuose, pateikiama apie kiekvieną ieškovą arba, atitinkamai, kiekvieną vietoje įsteigtą įmonę.

6. 5 dalyje dėl prašymo surengti konsultacijas nustatyti reikalavimai turi būti įvykdyti pakankamai konkrečiai pateikiant informaciją, kad atsakovas galėtų veiksmingai dalyvauti konsultacijose ir parengti savo gynybos argumentus.

7. Prašymas surengti konsultacijas pateikiamas per trejus metus nuo tos dienos, kurią ieškovas arba, kai taikytina, vietoje įsteigta įmonė pirmą kartą sužinojo arba turėjo sužinoti apie įtariamą pažeidimą ir apie tai, kad ieškovas arba, kai taikytina, vietoje įsteigta įmonė dėl to patyrė nuostolių ar žalos.

8. Nepaisant 7 dalies, tuo atveju, kai prašymas surengti konsultacijas yra dėl Europos Sąjungos ar Europos Sąjungos valstybės narės priemonės (-ių) ir 7 dalyje nurodytas laikotarpis baigėsi tuo metu, kai ieškovas arba, kai taikytina, vietoje įsteigta įmonė dalyvavo dėl tos pačios priemonės ar priemonių savo inicijuotame teismo ar teisminės institucijos procese pagal Šalies teisę, prašymas surengti konsultacijas pateikiamas:

- a) per dvejus metus nuo tos dienos, kurią ieškovas arba, kai taikytina, vietoje įsteigta įmonė nustojo dalyvauti tokiam savo inicijuotame teismo ar teisminės institucijos procese pagal Šalies teisę, ir
- b) bet koku atveju ne vėliau kaip per 10 metų nuo tos dienos, kurią ieškovas arba, kai taikytina, jo vietoje įsteigta įmonė pirmą kartą sužinojo arba turėjo sužinoti apie priemonę ar priemones, kuriomis, įtariama, pažeistos 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytos nuostatos, ir apie nuostolius ar žalą, kurių, teigiama, dėl to patirta.

9. Prašymas surengti konsultacijas dėl įtariamo Europos Sąjungos ar Europos Sąjungos valstybės narės padaryto pažeidimo nusiunčiamas Europos Sąjungai. Jeigu ieškovas savo prašyme surengti konsultacijas nurodo Europos Sąjungos valstybės narės priemonę ar priemones, tas prašymas nusiunčiamas ir atitinkamai valstybei narei.

10. Jeigu investuotojas nepateikia pretenzijos pagal 10.26 straipsnį per 18 mėnesių nuo tada, kai pateikė prašymą surengti konsultacijas, laikoma, kad tas investuotojas atsiėmė savo prašymą surengti konsultacijas ir, jei taikytina, savo pranešimą, kuriame prašoma nuspręsti dėl atsakovo, pagal 10.24 straipsnį ir nebegali pateikti pretenzijos pagal šį skirsnį dėl tos pačios priemonės ar priemonių. Šis laikotarpis gali būti pratęstas konsultacijose dalyvaujančių šalių susitarimu.

10.23 STRAIPSNIS

Tarpininkavimas

1. Ginčo šalys gali bet kada susitarti naudotis tarpininkavimu.
2. Naudojimasis tarpininkavimu nedaro poveikio nė vienos iš ginčo šalių teisinei padėčiai ar teisėms pagal šį skyrių ir jam taikomos ginčo šalių sutartos taisyklės, įskaitant, jei yra, bet kokias tarpininkavimo taisykles, kurios gali būti Jungtinės tarybos patvirtintos.

3. Tarpininkas paskiriamas ginčo šalių susitarimu. Ginčo šalys taip pat gali kartu pateikti prašymą, kad tarpininką paskirtų Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas.
4. Ginčo šalys stengiasi išspręsti ginčą per 60 dienų nuo tarpininko paskyrimo.
5. Jei ginčo šalys susitaria naudotis tarpininkavimu, 10.22 straipsnio 7 ir 8 dalyse, 10.48 straipsnio 7 dalyje ir 10.49 straipsnio 3 dalyje nustatyti terminai sustabdomi nuo tos dienos, kurią ginčo šalys susitarė naudotis tarpininkavimu, iki tos dienos, kurią bet kuri ginčo šalis nusprendžia tarpininkavimo procedūrą baigti. Ginčo šalies sprendimas baigti tarpininkavimo procedūrą perduodamas raštu atitinkamam tarpininkui ir kitai ginčo šaliai.

10.24 STRAIPSNIS

Sprendimas dėl atsakovo ginčiuose su Europos Sąjunga arba Europos Sąjungos valstybė nare

1. Jei ginčo nepavyksta išspręsti per 90 dienų nuo prašymo surengti konsultacijas pateikimo, tas prašymas yra dėl 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytų nuostatų pažeidimo, kurį įtariama įvykdžiusi Europos Sąjunga ar Europos Sąjungos valstybė narė, ir ieškovas ketina pateikti pretenziją pagal 10.26 straipsnį, ieškovas pateikia Europos Sąjungai pranešimą, kuriame prašoma nuspręsti dėl atsakovo.

2. 1 dalyje nurodytame pranešime nurodoma atitinkama priemonė ar priemonės, dėl kurių ieškovas ketina pateikti pretenziją. Jeigu nurodoma Europos Sąjungos valstybės narės priemonė, tas pranešimas nusiunčiamas ir atitinkamai valstybei narei.
3. Europos Sąjunga, nusprendusi dėl atsakovo, per 60 dienų nuo 1 dalyje nurodyto pranešimo gavimo informuoja ieškovą, ar atsakovu yra Europos Sąjunga, ar Europos Sąjungos valstybė narė.
4. Jeigu ieškovas apie sprendimą dėl atsakovo neinformuojamas per 60 dienų nuo 1 dalyje nurodyto pranešimo pateikimo, atsakovas yra:
 - a) atitinkama valstybė narė, jei pranešime nurodyta priemonė ar priemonės yra vien Europos Sąjungos valstybės narės priemonės, arba
 - b) Europos Sąjunga, jei tarp pranešime nurodytų priemonių yra ir Europos Sąjungos priemonių.
5. Ieškovas gali pateikti pretenziją pagal 10.26 straipsnį remdamasis sprendimu dėl atsakovo, priimtu pagal 3 dalį, arba, jeigu apie tokį sprendimą ieškovui nepranešta per 60 dienų, – kaip nustatyta 4 dalyje.

6. Jeigu pagal 3 ar 4 dalį atsakovu yra Europos Sąjunga ar Europos Sąjungos valstybė narė, nei Europos Sąjunga, nei ta Europos Sąjungos valstybė narė negali spręsti dėl pretenzijos nepriimtumo ar Ginčų sprendimo institucijos jurisdikcijos nebuvimo ar kitaip prieštarauti pretenzijai ar sprendimui dėl nuostolių atlyginimo argumentuodama tuo, kad nebuvo tinkamai nuspręsta dėl atsakovo pagal 3 dalį arba atsakovas nebuvo tinkamai nustatytas pagal 4 dalį.
7. Ginčų sprendimo institucija ir Apeliacinė ginčų sprendimo institucija privalo laikytis pagal 3 dalį priimamo sprendimo dėl atsakovo, o jeigu apie tokį sprendimą ieškovui nepranešama per 60 dienų – atsakovo nustatymo pagal 4 dalį tvarkos.
8. Jokiomis šio Susitarimo nuostatomis ir jokiais taikytinomis ginčų sprendimo taisyklėmis, nurodytomis 10.26 straipsnio 2 dalyje, neužkertamas kelias tarp Europos Sąjungos ir atitinkamos valstybės narės keistis visa su ginču susijusia informacija.

10.25 STRAIPSNIS

Pretenzijų teikimo Ginčų sprendimo institucijai procedūriniai ir kiti reikalavimai

1. Ieškovas gali pateikti pretenziją pagal 10.26 straipsnį tik jeigu ieškovas:
 - a) pateikdamas pretenziją kartu pateikia atsakovui savo rašytinį sutikimą, kad ginčą išspręstų Ginčų sprendimo institucija pagal šiame skirsnyje nustatytas procedūras;

- b) laukia bent 180 dienų nuo tada, kai pateiktas prašymas surengti konsultacijas, ir, jei taikytina, bent 90 dienų nuo tada, kai pateiktas pranešimas, kuriame prašoma nuspręsti dėl atsakovo;
- c) yra, jei taikytina, pagal 10.24 straipsnį pateikęs pranešimą, kuriame prašoma nuspręsti dėl atsakovo;
- d) yra įvykdęs reikalavimus, susijusius su prašymu surengti konsultacijas;
- e) savo pretenzijoje nurodo tik savo prašyme surengti konsultacijas minėtą priemonę ar priemones, kuriomis, įtariama, pažeistos 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytos nuostatos;
- f) atsisako tęsti arba nutraukia visus teisme ar teisminėje institucijoje pagal vidaus teisę ar tarptautinę teisę vykstančius procesus dėl priemonės ar priemonių, kuriomis, įtariama, buvo padarytas jo pretenzijoje nurodytas pažeidimas;
- g) raštu atsisako savo teisės inicijuoti procesą teisme ar teisminėje institucijoje pagal vidaus teisę ar tarptautinę teisę dėl priemonės ar priemonių, kuriomis, įtariama, buvo padarytas jo pretenzijoje nurodytas pažeidimas, ir

- h) pareiškia, kad jokio pagal šį skirsnį priimto sprendimo dėl nuostolių atlyginimo nevykdys iki tas sprendimas galutinai įsiteisės pagal 10.48 straipsnio 8 ar 9 dalį arba 10.49 straipsnio 2 dalį, ir nesieks apskųsti, peržiūrėti, atidėti, panaikinti ar pakeisti pagal šį skirsnį priimto sprendimo dėl nuostolių atlyginimo ar dėl jo inicijuoti kito panašaus proceso tarptautiniame ar vidaus teisme ar teisminėje institucijoje.

2. Jei pagal 10.26 straipsnį pateikiama pretenzija yra dėl nuostolių ar žalos, padarytų vietoje įsteigtai įmonei ar vietoje įsteigtos įmonės daliai, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklauso ieškovui arba kurią ieškovas tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja, šio straipsnio 1 dalies f ir g punktų reikalavimai taikomi ir ieškovui, ir vietoje įsteigtai įmonei. Reikalavimas pagal šio straipsnio 1 dalies f punktą nutraukti arba atsisakyti tęsti vykstantį procesą taip pat taikomas:

- a) jeigu pretenzija yra ieškovo savo vardu pareiškia visiems asmenims, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai turi nuosavybės dalį ieškovo organizacijoje arba yra tiesiogiai ar netiesiogiai ieškovo kontroliuojami ir teigia patyrę tuos pačius nuostolius ar žalą⁴⁶ kaip ir ieškovas, arba
- b) jeigu pretenzija yra ieškovo, veikiančio vietoje įsteigtos įmonės vardu, pareiškia visiems asmenims, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai turi nuosavybės dalį toje vietoje įsteigtoje įmonėje arba yra tiesiogiai ar netiesiogiai jos kontroliuojami ir teigia patyrę tuos pačius nuostolius ar žalą kaip ir ta vietoje įsteigta įmonė.

⁴⁶ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad tie patys nuostoliai ar žala, nurodyti šiame punkte ir b punkte, reiškia nuostolius ar žalą, patirtus dėl tos pačios priemonės ar priemonių, dėl kurių asmuo siekia žalos ar nuostolių išieškojimo tuo pačiu pagrindu kaip ir ieškovas. Pavyzdžiui, jeigu ieškovas paduotų į teismą akcininką, ši nuostata apimtų susijusį asmenį, kuris taip pat, kaip akcininkas, siekia žalos ar nuostolių išieškojimo.

3. 1 dalies f ir g punktų ir 2 dalies reikalavimai netaikomi vietoje įsteigtai įmonei, jeigu atsakovas ar ieškovo priimančioji valstybė iš ieškovo atėmė tos vietoje įsteigtos įmonės kontrolę arba kitaip užkirto kelią tai vietoje įsteigtai įmonei patenkinti tuos reikalavimus.
4. Ginčų sprendimo institucija atsakovo prašymu atsisako jurisdikcijos, jeigu ieškovas arba, kai taikytina, vietoje įsteigta įmonė neįvykdo kurių nors iš 1 ir 2 dalyse nustatytų reikalavimų.
5. Pagal 1 dalies g punktą pateiktas teisių atsisakymas nustoja galioti, jei pretenzija atmetama dėl to, kad neįvykdyti pilietybės reikalavimai, keliami norint pateikti pretenziją pagal šį skirsnį.
6. Jeigu atsakovu yra Europos Sąjunga arba Europos Sąjungos valstybė narė, 1 dalies f ir g punktais neužkertamas kelias ieškovui siekti, kad būtų nustatytos laikinosios apsaugos priemonės, atsakovo teismuose ar teisminėse institucijose. Jeigu atsakovu yra Meksika, 1 dalies f ir g punktais neužkertamas kelias ieškovui siekti, kad būtų nustatytos laikinosios apsaugos priemonės, arba inicijuoti ar tęsti procesą siekiant, kad būtų nuspręsta dėl draudimų, pripažinimo ar kitokios išimtinės teisių gynimo priemonės, neapimančios žalos atlyginimo, teisme ar administraciniame teisme pagal atsakovo teisę.

7. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad investuotojas negali pateikti pretenzijos pagal šį skirsnį, jeigu atitinkama investicija buvo padaryta klaidinamai pateikus ar nuslėpus informaciją, naudojantis korupcija ar ėmusis veiksmų, prilygusių piktnaudžiavimui procesu.

8. Šalis negali pateikti pretenzijos pagal šį skirsnį.

10.26 STRAIPSNIS

Pretenzijos pateikimas Ginčų sprendimo institucijai

1. Jei ginčas neišspręstas konsultuojantis, pretenziją gali pateikti:

- a) ieškovas savo vardu arba
- b) ieškovas vietoje įsteigtos įmonės, kuri jam tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklauso arba yra jo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojama, vardu.

Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad vietoje įsteigta įmonė negali pateikti pretenzijos tos Šalies, kurioje yra įsisteigusi, atžvilgiu.

2. Ieškovas pateikia pretenziją pagal kurias nors iš šių ginčų sprendimo taisyklių:
 - a) ICSID konvenciją ir ICSID arbitražo darbo tvarkos taisykles;
 - b) ICSID papildomų sąlygų taisykles, jeigu netaikomos pretenzijos pateikimo sąlygos pagal a punktą;
 - c) UNCITRAL arbitražo taisykles arba
 - d) bet kokias kitas ginčo šalių sutartas taisykles.
3. Jeigu ieškovas pagal 2 dalies d punktą pasiūlo tam tikras taisykles, atsakovas į ieškovo pasiūlymą atsako per 20 dienų nuo to pasiūlymo gavimo. Jei ginčo šalys dėl tokių taisyklių nesusitaria per 30 dienų nuo pasiūlymo gavimo, investuotojas gali pateikti pretenziją pagal 2 dalies a, b ar c punkte nurodytas taisykles.
4. Jei pretenzija teikiama pagal 2 dalies b, c ar d punktą, ginčo šalys gali susitarti dėl vietos, kurioje vyks procesas. Jei ginčo šalys dėl to nesusitaria, pretenziją nagrinėjanti Ginčų sprendimo institucijos kolegija paskiria vietą pagal taikytinas ginčų sprendimo taisykles, su sąlyga, kad ta vieta turi būti valstybės, kuri yra Niujorko konvencijos susitariančioji valstybė, teritorijoje.

5. Pagal 2 dalį taikytinos ginčų sprendimo taisyklės yra taisyklės, galiojančios tą dieną, kurią Ginčų sprendimo institucijai pateikiama pretenzija pagal šį skirsnį, laikantis konkrečių šiame skirsnyje nustatytų taisyklių. Jungtinė taryba gali patvirtinti taisykles, kuriomis būtų papildytos taikytinos ginčų sprendimo taisyklės, ir Ginčų sprendimo institucija bei Apeliacinė ginčų sprendimo institucija privalėtų laikytis tokių taisyklių.
6. Pretenzija siekiant išspręsti ginčą pagal šį skirsnį laikoma pateikta tada, kai gaunamas prašymas pradėti procesą ar pranešimas apie proceso pradėjimą pagal taikytinas ginčų sprendimo taisykles.
7. Kiekviena Šalis kitai Šaliai praneša, kokioje vietoje turi būti ieškovo pateikti pranešimai ir kiti dokumentai pagal šį skirsnį. Kiekviena Šalis užtikrina, kad ši informacija būtų viešai prieinama.

10.27 STRAIPSNIS

Vienu metu nagrinėjamos bylos

Jei pateikiama pretenzija pagal šį skirsnį ir pagal 31 skyrių (Ginčų sprendimas) ar kitą tarptautinį susitarimą ir yra tikėtina, kad kompensavimas pagal juos gali sutapti arba ta kita tarptautinė pretenzija gali reikšmingai paveikti sprendimą, priimamą dėl pretenzijos pagal šį skirsnį, Ginčų sprendimo institucija po ginčo šalių išklausymo kuo greičiau sustabdo savo procesą arba kitaip užtikrina, kad į procesą, pradėtą pagal 31 skyrių (Ginčų sprendimas) ar pagal kitą tarptautinį susitarimą, būtų atsižvelgta jos priimamame sprendime, nutartyje ar sprendime dėl nuostolių atlyginimo.

10.28 STRAIPSNIS

Sutikimas ginčą spręsti Ginčų sprendimo institucijoje

1. Atsakovas sutinka, kad ginčą išspręstų Ginčų sprendimo institucija pagal šiame skirsnyje nustatytas procedūras.

2. 1 dalyje nurodytas sutikimas ir pretenzijos pateikimas Ginčų sprendimo institucijai pagal šį skirsnį laikomi atitinkančiais reikalavimus, nustatytus:

- a) ICSID konvencijos 25 straipsnyje ir ICSID papildomų sąlygų taisyklių C sąrašo II skyriuje dėl ginčo šalių rašytinio sutikimo ir
- b) Niujorko konvencijos II straipsnyje dėl rašytinio sutikimo.

10.29 STRAIPSNIS

Trečiojo asmens finansavimas

1. Ginčo šalis, gaunanti trečiojo asmens finansavimą, kitai ginčo šaliai ir atitinkamai Ginčų sprendimo institucijos kolegijai, nagrinėjančiai pretenziją, arba, jei tokia kolegija nesudaryta, Ginčų sprendimo institucijos pirmininkui praneša to finansuojančio trečiojo asmens pavadinimą (vardą ir pavardę) ir adresą.
2. Toks pranešimas pateikiamas tuo metu, kai pateikiama pretenzija, o tuo atveju, jei susitarimas dėl finansavimo sudaromas arba dovana ar dotacija suteikiama jau po pretenzijos pateikimo, – nedelsiant, kai tik sudaromas toks susitarimas dėl finansavimo arba suteikiama dovana ar dotacija.

10.30 STRAIPSNIS

Ginčų sprendimo institucija

1. Įsteigiama Ginčų sprendimo institucija nagrinėti pretenzijas, teikiamas pagal 10.26 straipsnį.
2. Įsigaliojus šiam Susitarimui Jungtinė taryba paskiria devynis Ginčų sprendimo institucijos narius. Trys nariai yra Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, trys – Meksikos piliečiai, trys – trečiųjų šalių piliečiai⁴⁷.
3. Jungtinė taryba gali nuspręsti padidinti arba sumažinti narių skaičių trijų kartotinais. Papildomi nariai skiriami tuo pačiu principu, kaip numatyta 2 dalyje.
4. Nariai turi turėti kvalifikaciją, kurios reikalaujama skiriant Tarptautinio Teisingumo Teismo teisėjus, arba būti pripažintos kompetencijos teisininkai. Jie turi turėti įrodytą tarptautinės viešosios teisės srities kompetenciją. Pageidautina, kad jie būtų kompetentingi, visų pirma, tarptautinės investicijų teisės, tarptautinės prekybos teisės ir pagal tarptautinius investicijų ar tarptautinius prekybos susitarimus kylančių ginčų sprendimo arba prekybos derybų srityse.

⁴⁷ Šalys stengiasi skirti narius, atstovaujančius įvairiai socialinei ir ekonominei aplinkai ir teisės tradicijoms.

5. Ginčų sprendimo institucijos nariai skiriami penkerių metų kadencijai. Tačiau keturių asmenų, burtų keliu išrinktų iš devynių iškart po šio Susitarimo įsigaliojimo paskirtų asmenų, nario kadencija yra septyneri metai. Atsiradus laisvai nario vietai į ją paskiriamas naujas narys. Asmuo, paskirtas pakeisti asmenį, kurio kadencija nesibaigė, eina pareigas iki to nario kadencijos pabaigos. Asmuo, kuris tuo metu, kai baigiasi jo kadencija, eina pareigas Ginčų sprendimo institucijos kolegijoje, Ginčų sprendimo institucijos pirmininko leidimu, suteikiamu pasikonsultavus su kitais tos kolegijos nariais, gali toliau eiti pareigas toje kolegijoje iki atitinkamo tos kolegijos proceso pabaigos ir tik tuo tikslu yra toliau laikomas Ginčų sprendimo institucijos nariu.

6. Ginčų sprendimo institucija nagrinėja bylas kolegijose, sudarytose iš trijų jos narių, tarp kurių yra vienas Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, vienas Meksikos pilietis ir vienas trečiosios šalies pilietis. Kolegijai pirmininkauja tas narys, kuris yra trečiosios šalies pilietis.

7. Nepaisant 6 dalies ir jei ginčo šalys sutinka, bylą nagrinėja kolegija, sudaryta iš vienintelio nario trečiosios šalies piliečio, kurį išrenka Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas.

8. Per 90 dienų nuo tada, kai pateikta pretenzija pagal 10.26 straipsnį, Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas pagal darbo tvarkos taisykles, nustatytas pagal 10 dalį, rotacijos tvarka skiria Ginčų sprendimo institucijos kolegijos, nagrinėsiančios atitinkamą bylą, narį arba narius, užtikrindamas, kad kolegijos sudarymas būtų atliekamas atsitiktine tvarka ir nebūtų nuspėjamas ir visiems nariams būtų suteiktos lygios galimybės būti išrinktiems.

9. Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas atsako už organizacinių klausimų sprendimą ir yra skiriamas dvejų metų kadencijai išrenkant jį burtų keliu iš tų narių, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai. Pirmininkai eina pareigas rotacijos tvarka, burtų keliu išrinkti Jungtinės tarybos pirmininko. Pagal 10 dalį patvirtinamose darbo tvarkos taisyklėse numatomos būtinos taisyklės, ką daryti tuo atveju, kai pirmininkas laikinai negali eiti pareigų.
10. Ginčų sprendimo institucija, pasikonsultavusi su Šalimis, patvirtina savo darbo tvarkos taisykles.
11. Nariai turi būti pasirengę eiti pareigas bet kuriuo metu ir netrukus po pakvietimo ir turi domėtis ginčų sprendimo veikla, vykdoma pagal šį Susitarimą.
12. Siekiant užtikrinti, kad nariai eitų savo pareigas, jiems mokamas avansinis mėnesio atlygis, nustatomas Jungtinės tarybos sprendimu. Už kiekvieną darbo dieną einant Ginčų sprendimo institucijos pirmininko pareigas pirmininkas gauna atlygį, lygiavertį Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininko atlygiui, nustatomam pagal 10.31 straipsnio 11 dalį.
13. Avansinį atlygį ir dienos atlygį, nurodytus 12 dalyje, abi Šalys, atsižvelgiant į jų atitinkamus išsivystymo lygius, moka į ICSID sekretoriato tvarkomą sąskaitą. Jei viena Šalis tokio atlygio nemoka, jį gali rinktis sumokėti kita Šalis. Pradelstos sumos tebėra mokėtinos su tinkamais delspinigiais. Paslaugų ir investicijų pakomitetas reguliariai peržiūri pirmiau nurodyto atlygio sumas ir padalijimą ir gali rekomenduoti, kad Jungtinės tarybos sprendimu būtų nustatyti tinkami pakeitimai.

14. Išskyrus atvejus, kai Jungtinė taryba priima sprendimą pagal 15 dalį, Ginčų sprendimo institucijos narių, einančių pareigas jos kolegijoje, kitokio atlygio ir išlaidų apmokėjimo sumos yra tokios, kokios nustatomos pagal ICSID konvencijos administracinių ir finansinių taisyklių, galiojančių atitinkamos pretenzijos pateikimo dieną, 14 taisyklės 1 dalį, ir Ginčų sprendimo institucijos paskirstomos ginčo šalims apmokėti pagal 10.48 straipsnio 5 dalį.

15. Jungtinė taryba gali nuspręsti, kad avansinis atlygis ir kitoks atlygis bei išlaidų apmokėjimas gali būti pakeistas nuolatiniu reguliariai mokamu atlyginimu. Tokiu atveju nariai eina savo pareigas visu etatu, o Jungtinė taryba nustato jų atlyginimą ir susijusius organizacinius aspektus. Tokiu atveju nariai negali atlygintinai ar neatlygintinai užsiimti jokia kita profesine veikla, nebent išimties tvarka tai leistų Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas.

16. ICSID sekretoriatas atlieka Ginčų sprendimo institucijos sekretoriato funkcijas ir teikia jai tinkamą pagalbą. Išlaidas, reikalingas tokiai pagalbai gauti, Ginčų sprendimo institucija paskirsto ginčo šalims apmokėti pagal 10.48 straipsnio 5 dalį.

10.31 STRAIPSNIS

Apeliacinė ginčų sprendimo institucija

1. Įsteigiama nuolatinė Apeliacinė ginčų sprendimo institucija nagrinėti apeliacinius skundus dėl Ginčų sprendimo institucijos priimtų sprendimų dėl nuostolių atlyginimo.

2. Įsigaliojus šiam Susitarimui Jungtinė taryba paskiria šešis Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos narius. Du nariai yra Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, du – Meksikos piliečiai, du – trečiųjų šalių piliečiai. Tuo tikslu kiekviena Šalis pasiūlo tris kandidatus, iš kurių du gali būti tos Šalies piliečiai, o vienas nėra jos pilietis.
3. Jungtinė taryba gali nuspręsti padidinti narių skaičių trijų kartotiniais. Papildomi nariai skiriami tuo pačiu principu, kaip numatyta 2 dalyje.
4. Nariai turi turėti kvalifikaciją, kurios reikalaujama skiriant Tarptautinio Teisingumo Teismo teisėjus, arba būti pripažintos kompetencijos teisininkai. Jie turi turėti įrodytą tarptautinės viešosios teisės srities ir šio skyriaus apimamo dalyko kompetenciją. Pageidautina, kad jie būtų kompetentingi tarptautinės prekybos teisės ir pagal tarptautinius investicijų ar tarptautinius prekybos susitarimus kylančių ginčų sprendimo srityse.
5. Nariai skiriami penkerių metų kadencijai. Tačiau trijų asmenų, burtų keliu išrinktų iš šešių iškart po šio Susitarimo įsigaliojimo paskirtų asmenų, nario kadencija yra septyneri metai. Atsiradus laisvai nario vietai į ją paskiriamas naujas narys. Asmuo, paskirtas pakeisti asmenį, kurio kadencija nesibaigė, eina pareigas iki to nario kadencijos pabaigos. Asmuo, kuris tuo metu, kai baigiasi jo kadencija, eina pareigas Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos kolegijoje, Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininko leidimu, suteikiamu pasikonsultavus su kitais tos kolegijos nariais, gali toliau eiti pareigas toje kolegijoje iki atitinkamo tos kolegijos proceso pabaigos ir tik tuo tikslu yra toliau laikomas Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos nariu.

6. Apeliacinė ginčų sprendimo institucija nagrinėja apeliacinius skundus kolegijose, sudarytose iš trijų jos narių, tarp kurių yra vienas Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, vienas Meksikos pilietis ir vienas trečiosios šalies pilietis. Kolegijai pirmininkauja tas narys, kuris yra trečiosios šalies pilietis.
7. Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkas pagal darbo tvarkos taisykles, nustatytas pagal 9 dalį, rotacijos tvarka skiria Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos kolegijos, nagrinėsiančios kiekvieną bylą, narius, užtikrindamas, kad kiekvienos kolegijos sudarymas būtų atliekamas atsitiktine tvarka ir nebūtų nuspėjamas ir visiems nariams būtų suteiktos lygios galimybės būti išrinktiems.
8. Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkas atsako už organizacinių klausimų sprendimą ir yra skiriamas dvejų metų kadencijai išrenkant jį burtų keliu iš tų narių, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai. Pirmininkai eina pareigas rotacijos tvarka, burtų keliu išrinkti Jungtinės tarybos pirmininko. Pagal 9 dalį patvirtinamose darbo tvarkos taisyklėse numatomos būtinose taisyklės, ką daryti tuo atveju, kai pirmininkas laikinai negali eiti pareigų.
9. Apeliacinė ginčų sprendimo institucija, pasikonsultavusi su Šalimis, parengia savo darbo tvarkos taisykles.
10. Nariai turi būti pasirengę eiti pareigas bet kuriuo metu ir netrukus po pakvietimo ir turi domėtis kita pagal šį Susitarimą vykdoma ginčų sprendimo veikla.

11. Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos nariams mokamas avansinis mėnesio atlygis siekiant užtikrinti, kad jie eitų savo pareigas, taip pat jie gauna atlygį už kiekvieną darbo dieną, kurią ėjo nario pareigas, – visas šis atlygis nustatomas Jungtinės tarybos sprendimu. Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkas gauna atlygį už kiekvieną darbo dieną, kurią ėjo Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininko pareigas.

12. Avansinį atlygį ir dienos atlygį, nurodytus 11 dalyje, abi Šalys, atsižvelgiant į jų atitinkamus išsivystymo lygius, moka į ICSID sekretoriato tvarkomą sąskaitą. Jei viena Šalis tokio atlygio nemoka, jį gali rinktis sumokėti kita Šalis. Pradelstos sumos tebėra mokėtinos su tinkamais delspinigiais. Paslaugų ir investicijų pakomitetis reguliariai peržiūri pirmiau nurodyto atlygio sumas ir padalijimą ir gali rekomenduoti, kad Jungtinės tarybos sprendimu būtų nustatyti tinkami pakeitimai.

13. Jungtinė taryba gali nuspręsti, kad avansinis atlygis ir dienos atlygis gali būti pakeistas nuolatiniu reguliariai mokamu atlyginimu. Tokiu atveju Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos nariai eina savo pareigas visu etatu, o Jungtinė taryba nustato jų atlyginimą ir susijusius organizacinius aspektus. Tokiu atveju nariai negali atlygintinai ar neatlygintinai užsiimti jokia kita profesine veikla, nebent išimties tvarka tai leistų Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkas.

14. ICSID sekretoriatas atlieka Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos sekretoriato funkcijas ir teikia jai tinkamą pagalbą. Išlaidas, reikalingas tokiai pagalbai gauti, Apeliacinė ginčų sprendimo institucija paskirsto ginčo šalims apmokėti pagal 10.48 straipsnio 5 dalį.

10.32 STRAIPSNIS

Etikos normos

1. Ginčų sprendimo institucijos nariai ir Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos nariai renkami iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių. Jie nėra saistomi ryšių su jokia valdžia⁴⁸. Jie taip pat nevykdo jokios valdžios ar organizacijos nurodymų dėl su ginču pagal šį skirsnį susijusių dalykų. Jie nedalyvauja svarstant ginčus, kai dėl to atsirastų tiesioginis ar netiesioginis interesų konfliktas. Atitinkamai jie laikosi 10-D priedo (Ginčų sprendimo institucijos, Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos narių ir tarpininkų elgesio kodeksas). Be to, paskirti nariais jie nebegali dalyvauti kaip patarėjai ar ginčo šalies paskirti ekspertai ar liudytojai jokiuose numatomuose ar naujuose ginčiuose dėl investicijų apsaugos pagal šį Susitarimą ar bet kokią kitą susitarimą ar pagal vidaus teisę.

⁴⁸ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, jog vien tai, kad, pavyzdžiui, asmuo dirba valstybiniame universitete ar buvęs viešojo sektoriaus darbuotojas gauna valstybinę pensiją arba palaiko šeimos santykius su valdžios pareigūnu, savaime nėra priežastis laikyti jį saistomu ryšių su valdžia.

2. Jei ginčo šalis mano, kad į Ginčų sprendimo institucijos ar Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos kolegiją paskirtas narys neatitinka 1 dalies reikalavimų, ji Ginčų sprendimo institucijos pirmininkui arba, atitinkamai, Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkui nusiunčia pranešimą dėl prieštaravimo to nario paskyrimui. Toks pranešimas dėl prieštaravimo nusiunčiamas per 15 dienų nuo tos dienos, kai tai ginčo šaliai pranešta apie Ginčų sprendimo institucijos ar Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos kolegijos sudarymą, arba per 15 dienų nuo dienos, kurią ta ginčo šalis sužinojo atitinkamus faktus, jei pagrįstai laikoma, kad tie faktai negalėjo būti žinomi tuo metu, kai sudaryta ta kolegija. Pranešime dėl prieštaravimo išdėstomas to prieštaravimo pagrindimas.

3. Jei per 15 dienų nuo tada, kai pateiktas pranešimas dėl prieštaravimo, atitinkamas narys, kurio dalyvavimas ginčijamas, neatsistatydina iš kolegijos savo noru, Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas arba, atitinkamai, Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkas, išklauses ginčo šalis ir suteikęs tam nariui galimybę pateikti pastabų, priima sprendimą per 45 dienas nuo tada, kai gautas pareiškimas dėl prieštaravimo, ir nedelsdamas apie jį praneša ginčo šalims ir kitiems tos kolegijos nariams.

4. Dėl prieštaravimų Ginčų sprendimo institucijos pirmininko skyrimui į kolegiją sprendžia Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkas, ir atvirkščiai.

5. Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkui pateikus pagrįstą rekomendaciją arba bendra Šalių iniciatyva Šalys gali nuspręsti Jungtinės tarybos sprendimu pašalinti Ginčų sprendimo institucijos ar Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos narį, jeigu jo elgesys neatitinka 1 dalyje nustatytų pareigų ir yra nesuderinamas su tolesne naryste Ginčų sprendimo institucijoje ar Apeliacinėje ginčų sprendimo institucijoje. Jeigu asmuo, kuris taip elgiasi, yra Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos pirmininkas, pagrįstą rekomendaciją dėl jo teikia Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas. Laisvos narių vietos, galinčios atsirasti taikant šią dalį, užpildomos *mutatis mutandis* taikant 10.30 straipsnio 2 dalį ir 10.31 straipsnio 2 dalį.

10.33 STRAIPSNIS

Daugiašalis ginčų sprendimo mechanizmas

1. Šalys turėtų bendradarbiauti nustatant daugiašalį investicinių ginčų sprendimo mechanizmą.
2. Įsigaliojus tarptautiniam susitarimui tarp Šalių, kuriame numatomas toks daugiašalis mechanizmas, taikytinas ginčams pagal šį Susitarimą, atitinkamų šio skirsnio dalių taikymas sustabdomas ir Jungtinė taryba gali priimti sprendimą, kuriuo būtų nustatytos kokios nors pereinamojo laikotarpio priemonės.

10.34 STRAIPSNIS

Taikytina teisė

1. Ginčų sprendimo institucija nustato, ar atitinkama priemone ar priemonėmis, dėl kurių pateikta pretenzija, yra pažeistos kurios nors iš 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytų nuostatų, kaip teigia ieškovas.
2. Tai nustatydamą Ginčų sprendimo institucija taiko šio Susitarimo nuostatas ir, kai aktualu, kitas Šalių tarpusavyje taikytinas tarptautinės teisės normas ir principus. Ji aiškina šį Susitarimą pagal įprastines tarptautinės viešosios teisės aiškinimo taisykles, kodifikuotas Vienos konvencijoje dėl tarptautinių sutarčių teisės.
3. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Ginčų sprendimo institucija, spręsdama dėl tam tikros priemonės suderinamumo su 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytomis nuostatomis, kai tinkama, faktiškai atsižvelgia į Šalies vidaus teisę. Tai darydama Ginčų sprendimo institucija vadovaujasi įprastiniu tos Šalies teismų ar valdžios institucijų pateiktu vidaus teisės aiškinimu, ir bet kokio Ginčų sprendimo institucijos pateikto vidaus teisės aiškinimo nėra privaloma laikytis tos Šalies teismams ar valdžios institucijoms.
4. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Ginčų sprendimo institucija neturi jurisdikcijos spręsti dėl priemonės, kuria, įtariama, pažeidžiamos 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytos nuostatos, teisėtumo pagal ginčo Šalies vidaus teisę.

5. Jeigu Šaliai kyla svarstytinų klausimų dėl su šiuo skyriumi susijusio nuostatų aiškinimo, ji gali prašyti Jungtinės tarybos apsvarstyti atitinkamą klausimą. Jungtinė taryba gali priimti sprendimus dėl bet kokios atitinkamos nuostatos aiškinimo. Tokio pateikto aiškinimo privalo laikytis Ginčų sprendimo institucija ir Apeliacinė ginčų sprendimo institucija. Jungtinė taryba gali nuspręsti dėl tam tikro aiškinimo privalomumo nuo nurodytos datos.

6. Jeigu atsakovas pateikia gynybos argumentą, kad priemonė, kuria, įtariama, pažeistos kurios nors iš 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytų nuostatų, patenka į Susitarimo neatitinkančios priemonės apibrėžtį I priede (Išlygos dėl esamų priemonių) ar II priede (Išlygos dėl būsimų priemonių), atsakovo prašymu Ginčų sprendimo institucija prašo Jungtinės tarybos išaiškinti tą klausimą. Bet kokį sprendimą dėl nuostatų aiškinimo Jungtinė taryba pagal 1.7 straipsnį (Jungtinės tarybos konkrečios funkcijos) pateikia Ginčų sprendimo institucijai per 90 dienų nuo prašymo gavimo.

7. Jungtinės tarybos pagal 6 dalį pateiktas sprendimas turi Ginčų sprendimo institucijai privalomą galią ir bet koks Ginčų sprendimo institucijos sprendimas, įskaitant sprendimą dėl nuostolių atlyginimo, turi derėti su tuo sprendimu. Jeigu Jungtinė taryba sprendimo nepriima per 90 dienų, sprendimą tuo klausimu priima Ginčų sprendimo institucija.

10.35 STRAIPSNIS

Vengimo prevencija

Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Ginčų sprendimo institucija atsisako jurisdikcijos, jei ginčas kilo arba buvo labai tikėtina, kad kils, tuo metu, kai ieškovas įgijo investicijos, dėl kurios kyla ginčas, nuosavybės teisės ar kontrolę, ir Ginčų sprendimo institucija, remdamasi nagrinėjamo atvejo faktinėmis aplinkybėmis, nusprendžia, kad ieškovas investicijos nuosavybės teisės ar kontrolę įgijo iš esmės tam, kad pateiktų pretenziją pagal šį skirsnį. Galimybė atsisakyti jurisdikcijos tokiomis aplinkybėmis nedaro poveikio kitokiems prieštaravimams dėl jurisdikcijos, kuriuos galėtų pateikti Ginčų sprendimo institucija.

10.36 STRAIPSNIS

Akivaizdžiai teisinio pagrindo neturinčios pretenzijos

1. Atsakovas gali paprieštarauti pateiktai pretenzijai argumentuodamas tuo, kad ji akivaizdžiai neturi teisinio pagrindo, ne vėliau kaip per 30 dienų nuo tada, kai sudaryta atitinkama Ginčų sprendimo institucijos kolegija, ir bet kuriuo atveju iki pirmojo tos kolegijos posėdžio, arba per 30 dienų nuo tada, kai atsakovas sužinojo apie faktines aplinkybes, kuriomis grindžiamas toks prieštaravimas.

2. Prieštaravimo pagal 1 dalį pateikti negalima, jei atsakovas jau yra pateikęs prieštaravimą pagal 10.37 straipsnį.
3. Atsakovas kuo tiksliau išdėsto savo prieštaravimo pagrindimą.
4. Gavusi prieštaravimą pagal šį straipsnį Ginčų sprendimo institucija sustabdo procesą dėl bylos esmės ir nustato to prieštaravimo nagrinėjimo tvarkaraštį, suderintą su jos bet kokių kitų preliminarų klausimų nagrinėjimo tvarkaraščiu.
5. Ginčų sprendimo institucija, suteikusi ginčo šalims galimybę pateikti pastabų, per savo pirmąjį posėdį arba kuo greičiau po jo priima sprendimą dėl nuostolių atlyginimo ar kitokį sprendimą, nurodydama jo pagrindimą. Tai darydama Ginčų sprendimo institucija vadovaujasi prielaida, kad nurodyti faktai yra teisingi.
6. Šis straipsnis nedaro poveikio Ginčų sprendimo institucijos įgaliojimams kaip preliminarų klausimą nagrinėti kitus prieštaravimus ar atsakovo teisei proceso metu pareikšti prieštaravimą, kad pretenzija neturi teisinio pagrindo.

10.37 STRAIPSNIS

Teisiniu požiūriu nepagrįstos pretenzijos

1. Nedarant poveikio Ginčų sprendimo institucijos įgaliojimams kaip preliminarų klausimą nagrinėti kitus prieštaravimus ar atsakovo teisei tinkamu laiku pareikšti tokius prieštaravimus, Ginčų sprendimo institucija nagrinėja ir išsprendžia preliminarų klausimą dėl bet kokio atsakovo pareikšto prieštaravimo, kad pretenzija, pateikta pagal 10.26 straipsnį, ar kuri nors jos dalis teisiniu požiūriu nėra pretenzija, dėl kurios galėtų būti pagal šį skirsnį priimtas ieškovui palankus sprendimas dėl nuostolių atlyginimo, net jei būtų daroma prielaida, kad nurodyti faktai yra teisingi.
2. Prieštaravimas pagal 1 dalį Ginčų sprendimo institucijai pateikiamas ne vėliau nei tą dieną, kurią Ginčų sprendimo institucija nurodo atsakovui pateikti savo atsakomąjį faktų pareiškimą ar gynybos argumentus.
3. Jei pateikiamas prieštaravimas pagal 10.36 straipsnį, Ginčų sprendimo institucija, atsižvelgdama į to prieštaravimo aplinkybes, gali pagal šiame straipsnyje nustatytą tvarką atsisakyti atsižvelgti į prieštaravimą, pateiktą pagal 1 dalį.
4. Gavusi prieštaravimą pagal 1 dalį ir, jei tinkama, priėmusi sprendimą neatmesti prieštaravimo pagal 3 dalį, ir jeigu nelaiko tokio prieštaravimo akivaizdžiai nepagrįstu, Ginčų sprendimo institucija sustabdo bet kokį procesą dėl bylos esmės, nustato prieštaravimo nagrinėjimo tvarkaraštį, atitinkantį jos jau sudarytus bet kokių kitų preliminarų klausimų nagrinėjimo tvarkaraščius, ir priima sprendimą dėl to prieštaravimo ar sprendimą jį patenkinti, nurodydama tokio sprendimo pagrindimą.

10.38 STRAIPSNIS

Proceso skaidrumas

1. Ginčų sprendimo institucija nedelsdama viešai paskelbia visus ginčo šalių jai pateiktus rašytinius pareiškimus, taip pat visas Ginčų sprendimo institucijos arba, kai taikytina, Ginčų sprendimo institucijos pirmininko sprendimus, nutartis ar sprendimus dėl nuostolių atlyginimo, išskyrus saugomą informaciją, kuri yra:

- a) konfidenciali verslo informacija⁴⁹;
- b) privilegijuotos prieigos informacija, teisiškai saugoma nuo viešo atskleidimo, ir
- c) informacija, kurios atskleidimas kliudytų teisėsaugai.

⁴⁹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad konfidenciali verslo informacija apima informaciją, kuri nepriklauso viešajai sričiai ir kuria apibūdinamos, pateikiamos ar kitaip atskleidžiamos komercinės paslaptys, arba finansinę, komercinę, mokslinę ar techninę informaciją, kuri yra tos ginčo šalies, su kuria ji susijusi, nuosekliai laikoma konfidencialia informacija, įskaitant, be kita ko, informaciją apie kainas, sąnaudas, strateginius ir rinkodaros planus, rinkos dalies duomenis ir apskaitos ar finansinių duomenų įrašus.

2. Ginčų sprendimo institucijos posėdžiai yra vieši ir organizuojami laikantis tinkamų logistinių procedūrų, kurias Ginčų sprendimo institucija nustato konsultuodamasi su ginčo šalimis. Jei ginčo šalis ketina posėdyje panaudoti informaciją, kuri yra saugoma informacija, ji apie tai praneša Ginčų sprendimo institucijai. Ginčų sprendimo institucija imasi tinkamų priemonių tokiai informacijai apsaugoti nuo atskleidimo, be kita ko, jos organizuojamas posėdis gali būti uždaras tol, kol svarstoma ta informacija.
3. 1 dalyje nurodyti rašytiniai pareiškimai yra faktų pareiškimas, atsakomasis faktų pareiškimas, dublikas, triplikas ir bet koks kitas ginčo šalies proceso metu teikiamas pareiškimas, kaip antai pranešimas dėl prieštaravimo pagal 10.32 straipsnio 2 dalį arba prašymas sujungti pretenzijas pagal 10.47 straipsnį.
4. Posėdžių protokolai ar stenogramos, jei yra, paskelbiami viešai, pašalinus 1 dalyje nurodytą saugomą informaciją.
5. Kiekviena Šalis tinkamu laiku prieš tai, kai sudaroma atitinkama Ginčų sprendimo institucijos kolegija, viešai paskelbia 10.22 straipsnyje nurodytą prašymą surengti konsultacijas ir 10.24 straipsnyje nurodytą pranešimą, kuriame prašoma nuspręsti dėl atsakovo, bei priimtą sprendimą dėl atsakovo, iš jų pašalinus saugomą informaciją. Tuo tikslu ieškovas pateikia savo prašymo surengti konsultacijas ir pranešimo, kuriame prašoma nuspręsti dėl atsakovo, viešą redakciją be saugomos informacijos, geriausia tuo pačiu laiku, kai pateikia neviešą redakciją, ir ne vėliau kaip per 15 dienų po jos pateikimo. Jeigu ieškovas tokios viešos redakcijos nepateikia, laikoma, kad jis sutinka, kad jo pateikti dokumentai būtų viešai paskelbti.

6. Ginčų sprendimo institucija, gavusi prašymą ir su atitinkama ginčo šalimi pasikonsultavusi tam, kad nebūtų viešai atskleista saugoma informacija, gali viešai paskelbti visus bylos įrodymus, prieš tai suteikusi tai bylos šaliai pagrįstą laikotarpį, per kurį ji galėtų pririnkus pašalinti atitinkamas įrodymų dalis.

7. Taikant 1 dalį kiekviena ginčo šalis atsako už savo rašytinių pareiškimų redakcijų, iš kurių pašalinta neskelbtina informacija, pateikimą Ginčų sprendimo institucijai per 30 dienų nuo tada, kai pateikti tie pareiškimai, ar per kitokį Ginčų sprendimo institucijos nustatytą terminą. Ginčų sprendimo institucija gali peržiūrėti ginčo šalių pareiškimų redakcijas, iš kurių pašalinta neskelbtina informacija, ir gali įvertinti, ar pašalinta informacija turi būti saugoma. Pasikonsultavusi su ginčo šalimis Ginčų sprendimo institucija nusprendžia, ar reikia prieštarauti dėl tokios informacijos, kuri, kaip teigiama, yra saugoma informacija, laikymo saugoma informacija ar jos pašalinimo. Jei Ginčų sprendimo institucija nustato, kad tam tikra informacija neturi būti pašalinta iš pareiškimo arba kad pareiškimo negalima neskelbti viešai, bet kuriai tą pareiškimą savo noru pateikusiai ginčo šaliai leidžiama pašalinti visą tą pareiškimą ar jo dalis iš proceso bylos.

8. Prieš paskelbdama savo priimtą sprendimą, nutartį ar sprendimą dėl nuostolių atlyginimo Ginčų sprendimo institucija su ginčo šalimis pasikonsultuoja dėl to, ar tame sprendime ar nurodyme yra saugomos informacijos pagal 1 dalies a, b ar c punktą.

9. Jei ginčo šalis per 30 dienų nuo tada, kai pateiktas tos ginčo šalies pareiškimas ar su ja konsultuotasi pagal 6 ir 8 dalis, ar per bet koki kitą Ginčų sprendimo institucijos nustatytą laikotarpį neprašo Ginčų sprendimo institucijos išlaikyti konkrečiame pareiškime, sprendime, nutartyje ar sprendime dėl nuostolių atlyginimo pateiktos saugomos informacijos konfidencialumą, laikoma, kad ta ginčo šalis sutiko, kad tas pareiškimas, sprendimas, nutartis ar sprendimas dėl nuostolių atlyginimo būtų viešai paskelbtas.

10. Ginčų sprendimo institucija gali šiame straipsnyje nurodytus pareiškimus viešai paskelbti perduodama juos į UNCITRAL sutartimis grindžiamo investuotojų ir valstybių arbitražo skaidrumo taisyklėse nurodytą saugyklą.

11. Nė viena šio skirsnio nuostata nereikalaujama, kad atsakovas viešai neatskleistų informacijos, kurią atskleisti privaloma pagal teisę, kurios jis saistomas.

10.39 STRAIPSNIS

Laikinosios apsaugos priemonės

1. Ginčų sprendimo institucija gali nutarti, kad turi būti taikoma laikinoji apsaugos priemonė, skirta ginčo šalies teisėms apsaugoti arba Ginčų sprendimo institucijos jurisdikcijos visapusiškam veikimui užtikrinti, įskaitant, be kita ko, nutartį, kad turi būti apsaugoti įrodymai, kuriuos turi ar kontroliuoja ginčo šalis.

2. Ginčų sprendimo institucija nenutaria dėl turto arešto ir nenustato draudimo taikyti priemonę, kuri, įtariama, yra 10.26 straipsnyje nurodytas pažeidimas. Pagal šią dalį nutartis apima rekomendaciją.

10.40 STRAIPSNIS

Pretenzijos atsisakymas

Jeigu pretenziją pagal šį skirsnį pateikęs ieškovas nesiima jokių procesinių veiksmų 180 iš eilės dienų ar per kitokią ginčo šalių sutartą laikotarpį, laikoma, kad ieškovas atsiėmė pretenziją ir nutraukė procesą. Ginčų sprendimo institucija atsakovo prašymu, pranešusi ginčo šalims, savo nutartimi užfiksuoja pretenzijos atsisakymo faktą ir priima sprendimą dėl išlaidų apmokėjimo. Ginčų sprendimo institucijai paskelbus tokią nutartį, jos įgaliojimai baigiasi. Vėliau tas ieškovas nebegali teikti pretenzijos tuo pačiu klausimu dėl tos pačios priemonės ar priemonių.

10.41 STRAIPSNIS

Išlaidų apmokėjimo užtikrinimas

1. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Ginčų sprendimo institucija, gavusi prašymą, gali nutarti, jog ieškovas privalo pateikti visų išlaidų ar jų dalies apmokėjimo užtikrinimo priemonę, jeigu yra pagrindo manyti, kad ieškovas gali nepajėgti įvykdyti jam nepalankaus sprendimo dėl išlaidų apmokėjimo.
2. Jeigu išlaidų apmokėjimas nėra visiškai užtikrinamas per 30 dienų nuo tada, kai priimta nutartis pagal 1 dalį, ar per kitokį Ginčų sprendimo institucijos nustatytą laikotarpį, Ginčų sprendimo institucija apie tai informuoja ginčo šalis. Ginčų sprendimo institucija gali nutarti sustabdyti arba nutraukti procesą.

10.42 STRAIPSNIS

Ginče nedalyvaujanti Šalis

1. Atsakovas ginče nedalyvaujantieji Šaliai pateikia toliau nurodytus dokumentus per 30 dienų nuo jų gavimo arba nedelsdamas po to, kai išsprendžiamas bet koks ginčas dėl saugomos informacijos⁵⁰:
 - a) 10.22 straipsnyje nurodytą prašymą surengti konsultacijas, 10.24 straipsnyje nurodytą pranešimą, kuriame prašoma nuspręsti dėl atsakovo, ir 10.26 straipsnyje nurodytą pretenziją;

⁵⁰ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad terminas „saugoma informacija“ suprantamas taip, kaip apibrėžta 10.38 straipsnyje ir nustatyta pagal tą straipsnį.

b) jei prašoma:

- i) rašytinius pareiškimus ir dokumentus, faktų pareiškimus, santraukas, prašymus ir kitą Ginčų sprendimo institucijai ginčo šalies pateiktą informaciją;
- ii) pagal 10.43 straipsnį Ginčų sprendimo institucijai trečiųjų asmenų pateiktus rašytinius pareiškimus;
- iii) Ginčų sprendimo institucijos posėdžių protokolus ar stenogramas, jei yra, ir
- iv) Ginčų sprendimo institucijos nutartis, sprendimus dėl nuostolių atlyginimo ir kitus sprendimus ir

c) jei prašoma – visus ar dalį įrodymų, kurie buvo pateikti Ginčų sprendimo institucijai, įskaitant įrodymus, pridėtus prie a ir b punktuose nurodytų dokumentų (jų pateikimo išlaidas apmoka ginče nedalyvaujanti Šalis).

2. Ginče nedalyvaujanti Šalis turi teisę dalyvauti pagal šį skirsnį surengtame posėdyje ir teikti Ginčų sprendimo institucijai žodinius ir rašytinius pareiškimus dėl šio Susitarimo aiškinimo. Ginčų sprendimo institucija užtikrina, kad ginčo šalims būtų suteikta pagrįsta galimybė pateikti pastabų dėl bet kokio ginče nedalyvaujančios Šalies pareiškimo.

10.43 STRAIPSNIS

Trečiųjų asmenų įstojimas į bylą

1. Pasikonsultavusi su ginčo šalimis Ginčų sprendimo institucija gali priimti ir svarstyti rašytinius *amicus curiae* pareiškimus į ginčo sritį įeinančiu faktiniu ar teisiniu klausimu.
2. Kiekvienas *amicus curiae* pareiškimas teikiamas raštu ta kalba, kuria vykdomas procesas, nebent ginčo šalys susitartų kitaip. Kiekviename pareiškinge nurodomas jo autorius, atskleidžiami bet kokie tiesioginiai ar netiesioginiai ryšiai su bet kuria ginčo šalimi, taip pat nurodomas bet koks asmuo, valdžios organas ar kitas subjektas, teikęs ar teiksiantis bet kokią finansinę ar kitokią pagalbą rengiant tą pareiškimą. Be to, pareiškimo autorius pateikia bet kokio tiesioginio ar netiesioginio ryšio su bet kuria ginčo šalimi įrodymų ir nurodo atitinkamų su ginču susijusių interesų pobūdį.
3. Jei Ginčų sprendimo institucija priima pareiškimus pagal 1 ir 2 dalis, ji suteikia ginčo šalims galimybę pateikti savo atsakymą į tokį pareiškimą.

10.44 STRAIPSNIS

Ekspertų ataskaitos

Nedarant poveikio kitokių ekspertų skyrimui tais atvejais, kai tai leidžiama pagal taikytinas 10.26 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles, Ginčų sprendimo institucija ginčo šalies prašymu arba savo iniciatyva, pasikonsultavusi su ginčo šalimis, gali skirti vieną ar daugiau ekspertų, kurie jai teiktų rašytines ataskaitas bet kokių faktiniu mokslo srities klausimu, pavyzdžiui, aplinkos, sveikatos ar saugos klausimais arba kitais klausimais, ginčo šalies iškeltais proceso metu, laikantis sąlygų, dėl kurių gali susitarti ginčo šalys.

10.45 STRAIPSNIS

Nuostolių atlyginimas arba kitos kompensacijos

Atsakovas gynybos tikslu negali pareikšti ir Ginčų sprendimo institucija nepriima jokios priešpriešinės pretenzijos, įskaitymo teisės ar kitokiu pagrindu teikiamo argumento, kad ieškovas ar vietoje įsteigta įmonė, kurios vardu teikiama pretenzija, pagal draudimo ar garantijos sutartį gavo arba gaus nuostolių atlyginimą ar kitokią kompensaciją už visą ar dalį žalos, kuri, teigiama, buvo patirta.

10.46 STRAIPSNIS

Šalių vaidmuo

1. Šalis nereiškia tarptautinių pretenzijų dėl pretenzijos, pateiktos pagal 10.26 straipsnį, nebent kita Šalis nevykdytų ir nesilaikytų sprendimo dėl nuostolių atlyginimo, kuriuo išspręstas tas ginčas.
2. 1 dalimi nepanaikinama galimybė pagal 31 skyrių (Ginčų sprendimas) spręsti ginčą dėl visuotinio taikymo priemonės, net jeigu įtariama, kad ta priemone pažeistas šis Susitarimas konkrečios investicijos, dėl kurios pagal 10.26 straipsnį pateikta pretenzija, atžvilgiu, ir nedaroma poveikio 10.42 straipsniui.
3. 1 dalis neužkerta kelio neoficialiai keistis informacija vien tam, kad būtų lengviau išspręsti ginčą.

10.47 STRAIPSNIS

Sujungimas

1. Jeigu dvi ar daugiau pagal 10.26 straipsnį atskirai pateiktų pretenzijų sieja bendras teisinis ar faktinis klausimas ir jos yra pateiktos dėl tų pačių įvykių ar aplinkybių, ginčo šalis arba abi ginčo šalys kartu gali siekti, kad pagal šį straipsnį būtų sudaryta atskira Ginčų sprendimo institucijos kolegija, ir prašyti, kad ji priimtų nutartį dėl pretenzijų sujungimo (toliau – prašymas sujungti pretenzijas).
2. Ginčo šalis, prašanti priimti nutartį dėl pretenzijų sujungimo, iš pradžių pateikia pranešimą apie tai toms ginčo šalims, kurias siekia įtraukti į šią nutartį.
3. Jei 2 dalyje nurodytos ginčo šalys susitaria siekti, kad būtų priimta nutartis dėl pretenzijų sujungimo, jos gali pateikti bendrą prašymą sujungti pretenzijas. Jei tos ginčo šalys dėl prašymo sujungti pretenzijas nesusitaria per 30 dienų nuo tada, kai apie tai pranešta, ginčo šalis gali teikti prašymą sujungti pretenzijas.
4. Prašymas sujungti pretenzijas pateikiamas raštu Ginčų sprendimo institucijos pirmininkui ir visoms ginčo šalims, kurias siekiama įtraukti į tokią nutartį, ir tame prašyme nurodoma:
 - a) ginčo šalių, kurias siekiama įtraukti į tokią nutartį, vardai ir pavardės (pavadinimai) ir adresai;

- b) prašomo sujungimo apimtis ir
- c) prašomos priimti nutarties pagrindimas.

5. Kai teikiamas prašymas dėl sujungimo apima daugiau kaip vieną atsakovą, visi tie atsakovai turi su juo sutikti.

6. Procesui pagal šį straipsnį taikytinos taisyklės nustatomos taip:

- a) jei visos pretenzijos, kurių atžvilgiu siekiama, kad būtų priimta nutartis dėl sujungimo, yra pateiktos siekiant išspręsti ginčą pagal tas pačias 10.26 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles, taikomos tos taisyklės;
- b) jei ne visos pretenzijos, kurių atžvilgiu siekiama, kad būtų priimta nutartis dėl sujungimo, yra pateiktos siekiant išspręsti ginčą pagal tas pačias 10.26 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles:
 - i) ieškovai gali susitarti dėl taikytinų 10.26 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių arba
 - ii) jeigu ieškovai dėl taikytinų taisyklių negali susitarti per 30 dienų nuo tada, kai Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas gavo prašymą sujungti pretenzijas, taikomos UNCITRAL arbitražo taisyklės, laikantis konkrečių šiame skirsnyje nustatytų taisyklių.

7. Gavęs prašymą sujungti pretenzijas Ginčų sprendimo institucijos pirmininkas pagal 10.30 straipsnio 8 dalį sudaro naują Ginčų sprendimo institucijos kolegiją (toliau – sujungtų pretenzijų kolegija), kuriai tenka visa ar dalinė jurisdikcija nagrinėti kai kurias ar visas pretenzijas, nurodytas prašyme sujungti pretenzijas.
8. Jei sujungtų pretenzijų kolegija, išklausiusi ginčo šalis, įsitikina, kad pagal 10.26 straipsnį pateiktas pretenzijas sieja bendras teisinis ar faktinis klausimas ir jos yra pareikštos dėl tų pačių įvykių ar aplinkybių, taigi siekiant teisingai ir efektyviai išnagrinėti tas pretenzijas ir, be kita ko, nuosekliai priimti sprendimus dėl nuostolių atlyginimo, geriausia būtų jas sujungti, sujungtų pretenzijų kolegija gali savo nutartimi priimti visą ar dalinę jurisdikciją nagrinėti kai kurias arba visas pretenzijas.
9. Jei sujungtų pretenzijų kolegija prisiima jurisdikciją pagal 8 dalį, pretenziją pagal 10.26 straipsnį pateikęs ieškovas, kurio pretenzija nėra viena iš sujungtų pretenzijų, gali pateikti Ginčų sprendimo institucijai rašytinį prašymą įtraukti jo pretenziją į nutartį dėl pretenzijų sujungimo, jei toks prašymas atitinka 4 dalyje nustatytus reikalavimus. Sujungtų pretenzijų kolegija tokią nutartį priima, jeigu įsitikina, kad 8 dalies sąlygos yra įvykdytos ir kad tos nutarties priėmimas nereikštų nereikalingos naštos ginčo šalims ar neteisingų išankstinių nuostatų jų atžvilgiu ir nebūtų nepagrįstai sutrikdytas procesas.
10. Sujungtų pretenzijų kolegija ginčo šalies prašymu, kol nėra priėmusi sprendimo pagal 8 dalį, gali nutarti dėl proceso pagal 10.30 straipsnį paskirtoje Ginčų sprendimo institucijos kolegijoje sustabdymo, jei pastarosios kolegijos procesas dar nėra atidėtas.

11. Pagal 10.30 straipsnį paskirta Ginčų sprendimo institucijos kolegija atsisako jurisdikcijos dėl tų pretenzijų ar jų dalių, kurių atžvilgiu jurisdikciją prisiėmė sujungtų pretenzijų kolegija.
12. Sujungtų pretenzijų kolegijos sprendimas dėl nuostolių atlyginimo, priimtas dėl tų pretenzijų ar jų dalių, kurių atžvilgiu ji prisiėmė jurisdikciją, yra privalomas Ginčų sprendimo institucijos kolegijai, paskirtai pagal 10.30 straipsnį, tų pretenzijų ar jų dalių atžvilgiu.
13. Ieškovas gali atsiimti pagal 10.26 straipsnį pateiktą pretenziją, įtrauktą į sujungimo procesą, ir ta pretenzija negali būti vėl pateikta pagal tą straipsnį.
14. Sujungtų pretenzijų kolegija ieškovo prašymu gali imtis priemonių išlaikyti saugomos to ieškovo informacijos, kaip nurodyta 10.38 straipsnio 1 dalyje, konfidencialumą kitų ieškovų atžvilgiu. Imantis tokių priemonių, pavyzdžiui, gali būti kitiems ieškovams pateikta dokumentų, kuriuose yra saugomos informacijos, redakcija, iš kurios ta informacija pašalinta, arba kai kurios posėdžio dalys gali būti neviešos.

10.48 STRAIPSNIS

Sprendimas dėl nuostolių atlyginimo

1. Jei Ginčų sprendimo institucija padaro išvadą, kad atsakovas iš tiesų pažeidė kurias nors iš 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytų nuostatų, kaip teigė ieškovas, Ginčų sprendimo institucija ieškovo prašymu, išklausiusi ginčo šalis, gali priimti sprendimą atskirai ar bendrai suteikti tik:
 - a) piniginių nuostolių atlyginimą su taikytinomis palūkanomis ir
 - b) turto restituciją – pastaruoju atveju tame sprendime nurodoma, kad vietoj restitucijos atsakovas gali atlyginti piniginius nuostolius su taikytinomis palūkanomis, nustatytus laikantis 10.18 straipsnio.
2. Pagal 1 dalį, jeigu pretenzija pateikta vietoje įsteigtos įmonės vardu ir sprendimas dėl nuostolių atlyginimo priimamas tos vietoje įsteigtos įmonės naudai, tame sprendime nurodoma, kad:
 - a) bet kokia turto restitucija atliekama tos vietoje įsteigtos įmonės naudai;

b) bet koks piniginių nuostolių atlyginimas su taikytinomis palūkanomis mokamas tai vietoje įsteigtai įmonei ir

c) tas sprendimas dėl nuostolių atlyginimo nedaro poveikio jokiai teisei į tuo sprendimu suteikiamą žalos kompensavimą, kurią pagal Šalies teisę gali turėti kitas asmuo.

3. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Ginčų sprendimo institucija negali priimti sprendimo dėl kitų teisių gynimo priemonių nei tos, kurios nurodytos 1 dalyje, ir negali nurodyti panaikinti ar pakeisti atitinkamas priemones ar nutraukti jų taikymą.

4. Piniginių nuostolių atlyginimo suma negali būti didesnė už nuostolį, kurį ieškovas arba, kai taikytina, vietoje įsteigta įmonė patyrė dėl atitinkamų 10.21 straipsnio 1 dalyje nurodytų nuostatų pažeidimo, atėmus bet kokią atitinkamos Šalies jau suteiktą žalos atlyginimą ar kompensaciją. Ginčų sprendimo institucija neskiria baudinio nuostolių atlyginimo. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad jeigu investuotojas pateikia pretenziją pagal 10.26 straipsnio 1 dalies a punktą, jis gali gauti tik tų nuostolių ar žalos, kurių patyrė kaip Šalies investuotojas, atlyginimą.

5. Ginčų sprendimo institucija nutaria, kad proceso išlaidas apmoka pralaimėjusi ginčą šalis. Išimtinėmis aplinkybėmis Ginčų sprendimo institucija gali paskirstyti tokias išlaidas apmokėti ginčo šalims, jeigu nusprendžia, kad toks paskirstymas yra tinkamas nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis. Kitas pagrįstas išlaidas, įskaitant pagrįstas teisinio atstovavimo ir teisinės pagalbos išlaidas, padengia pralaimėjusi ginčą šalis, nebent Ginčų sprendimo institucija nusprendžia, kad toks paskirstymas nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis nėra pagrįstas. Svarstydamą išlaidų ar jų paskirstymo pagrįstumą Ginčų sprendimo institucija gali atsižvelgti ir į tai, ar laimėjusiai ginčą Šaliai atlygintinos išlaidos būtų per daug didesnės už pralaimėjusios ginčą šalies patirtas išlaidas. Jei pretenzijos patenkinamos tik iš dalies, proceso išlaidos ir kitos pagrįstos išlaidos proporcingai koreguojamos pagal tų pretenzijų dalių, kurios patenkintos, skaičių ar dydį. Apeliacinė ginčų sprendimo institucija išlaidų apmokėjimą taip pat nustato pagal šį straipsnį.

6. Ne vėliau kaip po vieno metų nuo šio Susitarimo įsigaliojimo Jungtinė taryba patvirtina papildomas taisykles dėl teismo mokesčių, kad būtų nustatyta didžiausia teisinio atstovavimo ir teisinės pagalbos išlaidų suma, kurią gali padengti konkrečioms kategorijoms priklausančios ginčo šalys, pralaimėjusios ginčą, atsižvelgiant į jų finansinius išteklius.

7. Ginčų sprendimo institucija ir ginčo šalys visomis išgalėmis stengiasi užtikrinti, kad ginčo sprendimo procesas būtų atliktas tinkamu laiku. Ginčų sprendimo institucija savo sprendimą dėl nuostolių atlyginimo turėtų priimti per 30 mėnesius nuo tos dienos, kurią pateikta pretenzija pagal 10.26 straipsnį. Jei Ginčų sprendimo institucijos sprendimui dėl nuostolių atlyginimo priimti reikia daugiau laiko, ji ginčo šalims nurodo tokio vėlavimo priežastis.

8. Sprendimas dėl nuostolių atlyginimo galutinai įsiteisėja, jei po jo paskelbimo per 90 dienų nė viena ginčo šalis jo neapskundžia Apeliacinei ginčų sprendimo institucijai.

9. Bet kuri ginčo šalis gali pagal 10.49 straipsnį apskųsti sprendimą dėl nuostolių atlyginimo. Tuo atveju, jeigu Apeliacinė ginčų sprendimo institucija pakeičia ar panaikina Ginčų sprendimo institucijos sprendimą dėl nuostolių atlyginimo ir grąžina tą klausimą toliau nagrinėti Ginčų sprendimo institucijai, Ginčų sprendimo institucija yra saistoma Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos išvadų ir, išklausiusi (jei tinkama) ginčo šalis, savo sprendimą dėl nuostolių atlyginimo peržiūri atsižvelgdama į Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos nustatytus faktus ir išvadas. Ginčų sprendimo institucija savo peržiūrėtą sprendimą dėl nuostolių atlyginimo stengiasi priimti per 90 dienų nuo tada, kai sprendimą jai perdavė Apeliacinė ginčų sprendimo institucija. Peržiūrėtas sprendimas dėl nuostolių atlyginimo galutinai įsiteisėja praėjus 90 dienų nuo jo priėmimo.

10.49 STRAIPSNIS

Apskundimo procedūra

1. Ginčo šalis sprendimą dėl nuostolių atlyginimo gali apskųsti Apeliacinei ginčų sprendimo institucijai per 90 dienų nuo jo priėmimo. Galimi apskundimo pagrindai:
 - a) tai, kad Ginčų sprendimo institucija klaidingai aiškino ar taikė taikytiną teisę;
 - b) tai, kad Ginčų sprendimo institucija akivaizdžiai klaidingai suprato faktus (tai apima atitinkamos vidaus teisės supratimą), arba
 - c) ICSID konvencijos 52 straipsnyje numatyti pagrindai, kurių neapima šios dalies a ir b punktai.
2. Jeigu Apeliacinė ginčų sprendimo institucija atmeta apeliacinį skundą, sprendimas dėl nuostolių atlyginimo galutinai įsiteisėja. Tuo atveju, kai yra aišku, kad apeliacinis skundas akivaizdžiai yra nepagrįstas, Apeliacinė ginčų sprendimo institucija apeliacinį skundą taip pat gali atmesti pagal pagreitintą procedūrą ir tada sprendimas dėl nuostolių atlyginimo galutinai įsiteisėja. Jeigu apeliacinis skundas yra pagrįstas, Apeliacinė ginčų sprendimo institucija visiškai ar iš dalies pakeičia ar panaikina visus sprendime dėl nuostolių atlyginimo nustatytus teisinius faktus ir išvadas. Jos sprendime aiškiai nurodoma, kaip ji pakeitė arba panaikino atitinkamus Ginčų sprendimo institucijos nustatytus faktus ir išvadas.

3. Paprastai apeliacinis procesas nuo tos dienos, kurią ginčo šalis pateikia skundą, iki tos dienos, kurią Apeliacinė ginčų sprendimo institucija priima sprendimą, trunka ne ilgiau kaip 180 dienų. Jeigu Apeliacinė ginčų sprendimo institucija mano, kad negali priimti sprendimo per 180 dienų, ji raštu informuoja ginčo šalis apie vėlavimo priežastis ir kartu nurodo apytikrį laikotarpį, per kurį priims sprendimą. Procesas bet koku atveju neturėtų trukti ilgiau nei 270 dienų.
4. Apeliacinė ginčų sprendimo institucija gali nutarti, kad apeliacinį skundą teikianti ginčo šalis turi pateikti užstatą, kuriuo būtų užtikrintas visų ar dalies apeliacinio proceso išlaidų apmokėjimas.
5. 10.23, 10.27, 10.29, 10.34, 10.38, 10.39, 10.40, 10.42 ir 10.43 straipsnių nuostatos *mutatis mutandis* taikomos apskundimo procedūrai.
6. Jungtinė taryba gali nustatyti taisykles, kuriose Apeliacinei ginčų sprendimo institucijai būtų pateikta nurodymų, kaip vykdyti apeliacinį procesą tuo atveju, kai procesas Ginčų sprendimo institucijoje padalijamas į kelias dalis.

10.50 STRAIPSNIS

Sprendimų vykdymo užtikrinimas

1. Sprendimas dėl nuostolių atlyginimo, priimtas pagal šį skirsnį, nėra vykdytinas, kol nėra galutinai įsiteisėjęs pagal 10.48 straipsnio 8 ar 9 dalį ar 10.49 straipsnį. Ginčų sprendimo institucijos ar Apeliacinės ginčų sprendimo institucijos galutinis sprendimas dėl nuostolių atlyginimo, priimtas pagal šį skirsnį, turi ginčo šalims privalomą galią, jis negali būti apskūstas, peržiūrėtas, atidėtas ar panaikintas ir dėl jo negali būti imamasi jokios kitos teisių gynimo priemonės⁵¹.
2. Šalis pripažįsta, kad pagal šį skirsnį priimto sprendimo dėl nuostolių atlyginimo laikytis privaloma, ir užtikrina atitinkamos piniginės prievolės vykdymą savo teritorijoje taip, tarsi tai būtų tos Šalies teismo galutinis sprendimas.
3. Sprendimo dėl nuostolių atlyginimo vykdymas yra reglamentuojamas įstatymų ir tarptautinių įsipareigojimų, susijusių su teismo sprendimų ar kitų sprendimų vykdymu ir galiojančių ten, kur tokio vykdymo siekiama.
4. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad šio Susitarimo IV dalies 2.11 straipsniu neužkertamas kelias pripažinti ir vykdyti sprendimus dėl nuostolių atlyginimo, priimtus pagal šį skirsnį, ir užtikrinti jų vykdymą.

⁵¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad tai neužkerta kelio ginčo šaliai prašyti Ginčų sprendimo institucijos peržiūrėti ar išaiškinti sprendimą dėl nuostolių atlyginimo pagal taikytinas ginčų sprendimo taisykles, kai tokia galimybė pagal tas taisykles yra numatyta.

5. Taikant Niujorko konvencijos 1 straipsnį, pagal šį skirsnį priimti galutiniai sprendimai dėl nuostolių atlyginimo yra arbitražo sprendimai dėl pretenzijų, laikomų atsiradusiomis dėl prekybinių santykių ar sandorių.

6. Siekiant didesnio aiškumo ir atsižvelgiant į 1 dalį patikslinama, kad jeigu yra pateikta pretenzija siekiant spręsti ginčą pagal 10.26 straipsnio 2 dalies a punktą, pagal šį skirsnį priimamas galutinis sprendimas dėl nuostolių atlyginimo yra laikomas sprendimu pagal ICSID konvencijos IV skyriaus 6 skirsnį.

10.51 STRAIPSNIS

Dokumentų įteikimas

Prašymai surengti konsultacijas, pranešimai ir kiti dokumentai Šaliai įteikiami nurodytose tos Šalies vietose pagal 10-E priedą ar atitinkamose vėliau nurodytose vietose. Šalis nedelsdama viešai paskelbia ir kitai Šaliai praneša informaciją apie bet kokią tame priede nurodytos vietos pakeitimą.

E SKIRSNIS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

10.52 STRAIPSNIS

Atsisakymas taikyti palankias nuostatas

Šalis gali atsisakyti taikyti šio skyriaus palankias nuostatas kitos Šalies investuotojui, kuris yra tos Šalies įmonė, ir to investuotojo investicijoms, jeigu:

- a) ta įmonė nuosavybės teise priklauso trečiosios šalies investuotojui ar yra jo kontroliuojama ir
- b) Šalis, atsisakanti taikyti palankias nuostatas, tos trečiosios šalies arba jos fizinių asmenų ar įmonių atžvilgiu priima arba palieka galioti priemonę, kuria uždraudžiami sandoriai su ta įmone arba kuri būtų pažeista ar apeita, jei palankios šio skyriaus nuostatos būtų taikomos tam investuotojui ar jo investicijoms.

10.53 STRAIPSNIS

Nutraukimas

1. Jei pagal šio Susitarimo IV dalies 2.13 straipsnį šis Susitarimas nutraukiamas, šio skyriaus 10.7 straipsnio 2 dalis, 10.8 straipsnio 2 dalis, 10.12 straipsnis ir C, D ir E skirsniai, taip pat bet kokios kitos aktualios šio Susitarimo nuostatos dar penkerių metų laikotarpį nuo nutraukimo datos taikomi investicijoms pagal šį Susitarimą, padarytoms iki šio Susitarimo nutraukimo dienos.
2. 1 dalyje nurodytas laikotarpis vieną kartą pratęsiamas papildomam penkerių metų laikotarpiui, jei tarp Šalių nėra jokio kito galiojančio susitarimo dėl investicijų apsaugos.
3. Šis straipsnis netaikomas, jei šio Susitarimo laikinas taikymas nutraukiamas ir šis Susitarimas neįsigalioja.

10.54 STRAIPSNIS

Ryšys su kitais susitarimais

1. 10-C priede nurodyti Europos Sąjungos valstybių narių ir Meksikos susitarimai, įskaitant pagal juos nustatytas teises ir prievoles⁵², šio Susitarimo įsigaliojimo dieną nustoja galioti ir yra pakeičiami šiuo Susitarimu, kuris laikomas viršesniu.
2. Jeigu šio Susitarimo laikinas taikymas pagal šio Susitarimo IV dalies 2.5 straipsnio 4 dalį apima šį skirsnį, taip pat šio skyriaus C ir D skirsnius, 10-C priede nurodytų susitarimų, taip pat pagal juos nustatytų teisių ir pareigų taikymas sustabdomas nuo to laikino taikymo pradžios datos. Jei šio Susitarimo laikinas taikymas nutraukiamas ir šis Susitarimas neįsigalioja, sustabdymas nustoja būti taikomas ir 10-C priede nurodyti susitarimai galioja nuo laikino taikymo nutraukimo dienos.

⁵² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad šio Susitarimo įsigaliojimo dieną 10.53 straipsnio nuostatomis dėl panaikinimo pakeičiamos atitinkamos 10-C priede (Europos Sąjungos valstybių narių ir Meksikos susitarimai) nurodytų susitarimų nuostatos dėl jų panaikinimo.

3. Nepaisant 1 ir 2 dalių, pretenzija pagal 10-C priede nurodytą susitarimą, laikantis tame susitarime nustatytų taisyklių ir procedūrų, gali būti pateikta, jeigu:

- a) pretenzija pareiškama dėl įtariamo to susitarimo pažeidimo, padaryto iki tos dienos, kai tas susitarimas sustabdytas pagal 2 dalį, arba, jei tas susitarimas nustoja galioti pagal 1 dalį, – iki šio Susitarimo įsigaliojimo dienos, ir
- b) nuo to susitarimo sustabdymo pagal 2 dalį dienos arba, jei tas susitarimas nustoja galioti pagal 1 dalį, nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos iki pretenzijos pateikimo dienos yra praėję ne daugiau kaip treji metai.

4. Nepaisant 2 dalies, jei laikinas šio Susitarimo, įskaitant 2 dalyje nurodytas šio skyriaus nuostatas, taikymas nutraukiamas ir šis Susitarimas neįsigalioja, galima pateikti pretenziją pagal šį skyrių, laikantis šiame skyriuje nustatytų taisyklių ir procedūrų, jeigu:

- a) pretenzija teikiama dėl šio skyriaus pažeidimo, kuris, įtariama, padarytas šio Susitarimo laikino taikymo laikotarpiu, ir
- b) nuo šio Susitarimo laikino taikymo nutraukimo dienos iki pretenzijos pateikimo dienos yra praėję ne daugiau kaip treji metai.

5. Šiame straipsnyje vartojamo termino „šio Susitarimo įsigaliojimas“ apibrėžtis, nustatyta IV dalies 2.5 straipsnio 7 dalyje, netaikoma.

10.55 STRAIPSNIS

Paslaugų ir investicijų pakomitetas

Pagal 1.10 straipsnį įsteigtas Paslaugų ir investicijų pakomitetas:

- a) suteikia galimybę Šalims konsultuotis su šiuo skyriumi susijusiais klausimais, įskaitant:
 - i) sunkumus, kurių gali kilti įgyvendinant šį skyrį;
 - ii) galimus šio skyriaus patobulinimus, visų pirma atsižvelgiant į patirtį ir pokyčius kituose tarptautiniuose forumuose ir pagal kitus Šalių susitarimus, ir
 - iii) Šalies prašymu – bet kokio abiem Šalims priimtino sprendimo, priimto sprendžiant ginčą pagal D dalį, įgyvendinimą, ir
- b) rengia sprendimus, kuriuos turėtų priimti Jungtinė taryba, arba veiksmus, kurių turėtų imtis Jungtinė taryba pagal šį skyrį.

11 SKYRIUS

TARPVALSTYBINĖ PREKYBA PASLAUGOMIS

11.1 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

1. Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:
 - a) tarpvalstybinė prekyba paslaugomis, tarpvalstybinis paslaugų teikimas – paslaugos teikimas:
 - i) iš vienos Šalies teritorijos į kitos Šalies teritoriją arba
 - ii) vienos Šalies teritorijoje kitos Šalies paslaugos vartotojui;
 - b) įmonė – 1.3 straipsnyje apibrėžta įmonė arba tokios įmonės filialas ar atstovybė;

- c) Europos Sąjungos įmonė, Meksikos įmonė – pagal Europos Sąjungos ar jos valstybių narių arba Meksikos teisę įsteigta įmonė, didelę ūkinės veiklos dalį⁵³ vykdanči atitinkamai Europos Sąjungos arba Meksikos teritorijoje⁵⁴;

laivybos bendrovėms, kurios įsteigtos už Europos Sąjungos ar Meksikos ribų ir kurias kontroliuoja atitinkamai Europos Sąjungos valstybės narės arba Meksikos piliečiai, taip pat taikomos šio skyriaus nuostatos, jeigu jų laivai yra registruoti atitinkamai pagal Europos Sąjungos valstybės narės ar Meksikos teisę ir plaukioja su tos Europos Sąjungos valstybės narės arba Meksikos vėliava;

- d) paslauga, teikiama vykdant oficialias valdžios funkcijas – kiekvienos Šalies bet kokia paslauga, teikiama nekomerciniais tikslais ir nekonkuruojant su vienu ar keliais paslaugų teikėjais;

⁵³ Atsižvelgdama į savo pranešimą apie Europos bendrijos steigimo sutartį PPO (WT/REG39/1) Europos Sąjunga laiko, kad sąvoka „veiksminga ir nuolatinė sąsaja“ su Europos Sąjungos valstybės narės ūkiu, įtvirtinta SESV 54 straipsnyje, yra lygiavertė sąvokai „didelė ūkinės veiklos dalis“.

⁵⁴ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Europos Sąjungos įmone ar Meksikos įmone nelaikomas trečiosios šalies įmonės filialas ar atstovybė.

- e) Šalies paslaugų teikėjas – Šalies fizinis asmuo arba įmonė, išskyrus filialą ar atstovybę, siekiantis teikti arba teikiantis paslaugą.

11.2 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šis skyrius taikomas Šalies priemonėms, darančioms poveikį kitos Šalies paslaugų teikėjų vykdomai tarpvalstybinei prekybai paslaugomis. Prie tokių priemonių priskiriamos priemonės, darančios poveikį:

- a) paslaugos sukūrimui, platinimui, rinkodarai, pardavimui ar pristatymui;
- b) paslaugos įsigijimui, naudojimui ar mokėjimui už ją;
- c) galimybei teikiant paslaugą gauti paslaugas, kurių Šaliai reikia, kad galėtų teikti paslaugas visuomenei apskritai, įskaitant platinimą, transportą ar telekomunikacijų tinklus, ir jomis naudotis, ir
- d) bet kokios finansinės garantijos, įskaitant obligaciją, kaip paslaugos teikimo sąlygos, suteikimui.

2. Šis skyrius netaikomas:

- a) audiovizualinėms paslaugoms;
- b) nacionaliniam jūrų kabotažui⁵⁵;
- c) Šalies priemonėms tiek, kiek jos įeina į 18 skyriaus taikymo sritį;
- d) paslaugoms, teikiamoms vykdančioms oficialias valdžios funkcijas;

⁵⁵ Europos Sąjungos atžvilgiu, nedarant poveikio tam, kokia veikla pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus gali būti laikoma kabotažu, nacionalinis jūrų kabotažas pagal šį skyrių apima keleivių ar prekių vežimą iš Europos Sąjungos valstybėje narėje esančio uosto ar vietos į kitą toje pačioje Europos Sąjungos valstybėje narėje esantį uostą ar vietą, įskaitant jos kontinentinį šelfą, kaip numatyta Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijoje, taip pat vežimo operacijas, kurios pradedamos ir baigiamos tame pačiame Europos Sąjungos valstybės narės uoste ar vietoje.

Meksikos atžvilgiu nacionalinis jūrų kabotažas pagal šį skyrių apima laivybą bet koku laivu jūroje tarp uostų ar vietų, esančių Meksikos jūrų zonose ir Meksikos pakrantėse.

- e) viešiesiems pirkimams, kai prekė ar paslauga valdžios reikmėms perkama nesiekiant jos perparduoti komerciniais tikslais ar panaudoti prekei gaminti ar paslaugai teikti komercinio pardavimo tikslais, nepriklausomai nuo to, ar tie viešieji pirkimai yra į taikymo sritį patenkantys viešieji pirkimai, kaip apibrėžta 21.1 straipsnyje;
- f) Šalies teikiamoms subsidijoms⁵⁶ ar dotacijoms, įskaitant vyriausybės remiamas paskolas, garantijas ir draudimą, ir
- g) oro susisiekimo paslaugoms ar susijusioms pagalbinėms oro susisiekimo paslaugoms⁵⁷, kitoms nei:
 - i) orlaivių remonto ir techninės priežiūros paslaugos, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas;
 - ii) oro transporto paslaugų pardavimas ir rinkodara;

⁵⁶ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad subsidijoms taikomas 24 skyrius (Subsidijos).

⁵⁷ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad „oro susisiekimo paslaugų ar susijusių pagalbinių oro susisiekimo paslaugų“ apibrėžtis taip pat apima: orlaivių nuomą su įgula, oro uostų eksploatavimo paslaugas, taip pat paslaugas, teikiamas naudojant orlaivį, kurio pirminė paskirtis nėra krovinių ar keleivių vežimas, kaip antai mokymo gesinti gaisrus iš oro, pramoginių skrydžių, purškimo, stebėjimo, kartografavimo, fotografavimo, šuolių su parašiutais, sklandytuvų vilkimo, medienos ruošos ir statybos naudojant sraigtašparnius ir kitas ore teikiamas žemės ūkio, pramonės ir tikrinimų paslaugas.

iii) kompiuterinės rezervavimo sistemos (KRS) paslaugos ir

iv) antžeminės paslaugos.

3. 11.4–11.7 straipsniai netaikomi naujoms paslaugoms, kaip nustatyta VII priede.

11.3 STRAIPSNIS

Teisė reglamentuoti

Šalys patvirtina savo teisę savo teritorijose reglamentuoti, kad būtų pasiekti teisėti politikos tikslai, kaip antai susiję su visuomenės sveikata, socialinėmis paslaugomis, valstybiniu švietimu, sauga, aplinkos apsauga, visuomenės dorove, socialine ar vartotojų apsauga, privatumo ir duomenų apsauga, kultūros įvairovės skatinimu bei apsauga ar konkurencija.

11.4 STRAIPSNIS

Patekimas į rinką

Sektoriuose ar subsektoriuose, kuriuose prisiimami su patekimu į rinką susiję įsipareigojimai, Šalis nepriima ir nepalieka galioti (nei visos savo teritorijos mastu, nei pagal teritorinį padalijimą) priemonių, kuriomis nustatomi apribojimai dėl:

- a) paslaugų teikėjų skaičiaus, nustatant kiekybines kvotas, monopolius, išimtinę teisę turinčius paslaugų teikėjus ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą;
- b) bendros paslaugų sandorių ar turto vertės, nustatant kiekybines kvotas ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą, arba
- c) bendro paslaugų operacijų skaičiaus ar bendros paslaugų produkcijos apimties, išreikštų nustatytais kiekio vienetais, nustatant kvotas ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą.

11.5 STRAIPSNIS

Vietos buveinė

Šalis nereikalauja, kad kitos Šalies paslaugų teikėjas, norėdamas tarpvalstybiniu mastu teikti paslaugą, įsteigtų ar toliau turėtų atstovybę ar bet kokios formos įmonę jos teritorijoje arba būtų jos rezidentas.

11.6 STRAIPSNIS

Nacionalinis režimas

1. Kiekviena Šalis kitos Šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams taiko režimą, kuris yra ne mažiau palankus nei režimas, kurį ji analogiškomis aplinkybėmis taiko savo paslaugoms ir paslaugų teikėjams.
2. Režimas, Meksikos taikytinas pagal 1 dalį, Meksikos regioninio lygmens valdžios atžvilgiu yra režimas, ne mažiau palankus nei didžiausio palankumo režimas, analogiškomis aplinkybėmis to regioninio lygmens valdžios taikomas pačios Meksikos paslaugoms ir paslaugų teikėjams.

3. Režimas, Europos Sąjungos taikytinas pagal 1 dalį, Europos Sąjungos valstybės narės visų lygmenų valdžios atžvilgiu yra režimas, ne mažiau palankus nei didžiausio palankumo režimas, analogiškomis aplinkybėmis tos valdžios taikomas jos pačios paslaugoms ir paslaugų teikėjams.

11.7 STRAIPSNIS

Didžiausio palankumo režimas

1. Kiekviena Šalis kitos Šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams taiko režimą, kuris yra ne mažiau palankus nei režimas, kurį ji analogiškomis aplinkybėmis taiko trečiosios šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams.
2. 1 dalis nelaikoma įpareigojančia Šalį leisti kitos Šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams naudotis bet koku režimu, sukuriama priemonėmis, pagal kurias numatomas, be kita ko, leidimų, licencijų ar sertifikatų išdavimo fiziniam asmeniui ar įmonei ekonominės veiklos vykdymo tikslais standartų ar kriterijų arba prudencinių priemonių pripažinimas.

11.8 STRAIPSNIS

Susitarimo neatitinkančios priemonės ir išimtys

1. 11.5–11.7 straipsniai netaikomi:
 - a) esamoms Susitarimo neatitinkančioms priemonėms, kurias Šalis toliau taiko:
 - i) Europos Sąjungos lygmeniu, kaip nustatyta I priedo Europos Sąjungos sąraše;
 - ii) nacionalinės valdžios lygmeniu, kaip tos Šalies nustatyta I priedo tos Šalies sąraše;
 - iii) nacionalinės valdžios lygmeniu, kaip tos Šalies nustatyta I priedo tos Šalies sąraše, arba
 - iv) vietos valdžios lygmeniu;
 - b) pratęstai ar skubiai atnaujintai Susitarimo neatitinkančiai priemonei, nurodytai a punkte, arba

- c) bet kokiam a punkte nurodytos Susitarimo neatitinkančios priemonės pakeitimui tiek, kiek dėl to pakeitimo nesumažėja prieš pat pakeitimą buvusi priemonės atitiktis 11.5–11.7 straipsniams.
2. 11.5–11.7 straipsniai netaikomi priemonei, kurią Šalis priima ar palieka galioti II priedo tos Šalies sąraše nurodytiems sektoriams, subsektoriams ar veiklai.
3. 11.4 straipsnis netaikomas jokiai priemonei, Šalies taikomai III priede nurodytiems tos Šalies sektoriams ar subsektoriams, kuriuose nustatyti įsipareigojimai.
4. Per penkerius metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos Meksika gali pranešti Europos Sąjungai apie rengiamą Jungtinės tarybos sprendimą, kuriuo bus pakeistas I priedo I-B-2 priedėlis ir III priedo III-B-2 priedėlis numatant bet kokias esamas Susitarimo neatitinkančias priemones, paliekamas galioti subfederaliniu valdžios lygmeniu.

Europos Sąjunga peržiūri tą Jungtinės tarybos sprendimo projektą per trijų mėnesių laikotarpį ir pasikonsultuoja su Meksika bet kokiais susijusiais klausimais. Po konsultacijų Jungtinė taryba priima atitinkamus šioje dalyje nurodytų priedų pakeitimus. Pakeisti priedai taikomi nuo tos dienos, kurią priimami tie pakeitimai.

11.9 STRAIPSNIS

Atsisakymas taikyti palankias nuostatas

Šalis gali atsisakyti taikyti šio skyriaus palankias nuostatas kitos Šalies paslaugų teikėjui, kuris yra tos Šalies įmonė, ir to paslaugų teikėjo paslaugoms, jeigu:

- a) ta įmonė nuosavybės teise priklauso trečiosios šalies asmeniui ar yra jo kontroliuojama ir
- b) Šalis, atsisakanti taikyti palankias nuostatas, tos trečiosios šalies arba jos įmonių ar fizinių asmenų atžvilgiu priima arba palieka galioti priemonę, kuria uždraudžiami sandoriai su ta įmone arba kuri būtų pažeista ar apeita, jei palankios šio skyriaus nuostatos būtų taikomos tai įmonei.

12 SKYRIUS

LAIKINAS FIZINIŲ ASMENŲ ATVYKIMAS VERSLO REIKALAIS

12.1 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) verslininkas – Meksikos atžvilgiu tai yra Europos Sąjungos pilietis, kuris į Meksikos teritoriją, neketindamas joje įgyti laikinos ar nuolatinės gyvenamosios vietos, atvyksta turėdamas tikslą joje:
 - i) vykdyti komercinę prekybą prekėmis arba teikti paslaugas;
 - ii) daryti, plėtoti arba valdyti užsienio kapitalo investiciją;
 - iii) palaikyti verslo ryšius ir vykdyti derybas dėl prekių ir paslaugų pardavimo ar užsiimti panašia veikla;

- iv) teikti specializuotas įrangos montavimo, remonto, techninės priežiūros ar darbuotojų priežiūros arba mokymo paslaugas, anksčiau sutartas ar numatytas sutartyje dėl technologijų perdavimo, patentų ir prekių ženklų, komercinės ar pramoninės įrangos arba mašinų pardavimo ar bet kokio kito gamybos proceso įmonėje, įsisteigusioje Šalies teritorijoje, garantinės sutarties, pardavimo ar aptarnavimo laikotarpiu;
 - v) dalyvauti Meksikoje teisėtai įsteigtos įmonės direktorių valdybos susirinkimuose ar posėdžiuose arba
 - vi) reklamuoti prekes ar paslaugas, konsultuoti klientus, priimti užsakymus, derėtis dėl sutarčių ir organizuoti ekspozicijas arba dalyvauti kongresuose, mugėse, konvencijose ar pan.;
- b) investicijų reikalais atvykstantys verslo svečiai – už įmonės steigimą atsakingi aukštesnes pareigas einantys fiziniai asmenys, kurie nesiūlo ir neteikia paslaugų ir nevykdo jokios kitos ekonominės veiklos, išskyrus tą, kuri reikalinga investavimo tikslais, ir negauna atlygio iš šaltinio, esančio priimančiojoje Šalyje;

- c) paslaugų teikėjai pagal sutartis – fiziniai asmenys, pasamdyti Šalies įmonės, kuri nėra įdarbinimo ir aprūpinimo darbuotojais agentūra ir nevykdo veiklos per tokią agentūrą, nėra įsisteigusi kitos Šalies teritorijoje, tačiau yra sudariusi *bona fide* sutartį teikti paslaugas galutiniam vartotojui kitoje Šalyje, pagal kurią, kad galėtų vykdyti paslaugų teikimo sutartį, jos darbuotojai turi laikinai atvykti į tą Šalį⁵⁸;
- d) laisvųjų profesijų darbuotojai – Europos Sąjungos atžvilgiu tai yra fiziniai asmenys, teikiantys paslaugas ir turintys savarankiškai dirbančio asmens statusą Šalies teritorijoje, neįsteigę įmonės kitos Šalies teritorijoje, tačiau su kitos Šalies galutiniu vartotoju sudarę *bona fide* paslaugų teikimo sutartį, kuri nėra sudaroma per įdarbinimo ir aprūpinimo darbuotojais agentūras ir pagal kurią, kad galėtų įvykdyti paslaugų teikimo sutartį⁵⁹, jie turi laikinai atvykti į tą Šalį;

⁵⁸ Paslaugų teikimo sutartis, nurodyta c punkte, turi atitikti Šalies, kurioje ta sutartis vykdoma, įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus.

⁵⁹ Paslaugų teikimo sutartis, nurodyta d punkte, turi atitikti Šalies, kurioje ta sutartis vykdoma, įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus.

- e) bendrovės viduje perkeliami asmenys – Šalies įmonės įdarbinti arba Šalies įmonės partneriais esantys fiziniai asmenys, kurie yra laikinai perkeliami į Šalies įmonę, kuri gali būti tos įmonės patrunuojamoji įmonė, filialas ar patrunuojančioji bendrovė kitos Šalies teritorijoje⁶⁰, ir kurie yra:
- i) vadovai arba vadovaujantieji darbuotojai – daugiausia direktorių valdybos arba akcininkų ar jiems lygiaverčio organo vadovaujami ir jų nurodymus gaunantys asmenys, einantys aukštesnes pareigas įmonėje ir visų pirma vadovaujantys kitos Šalies įmonės valdymui⁶¹ ir atliekantys bent šias funkcijas:
- A) vadovaujantys tai įmonei arba jos skyriui ar padaliniui;
- B) prižiūrintys ir kontroliuojantys kitų priežiūrą atliekančių darbuotojų, specialistų ar administracijos darbuotojų darbą ir
- C) turintys asmeninius įgaliojimus įdarbinti ir atleisti darbuotojus arba rekomenduoti įdarbinimą, atleidimą ar kitus su personalu susijusius veiksmus;

⁶⁰ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad iš vadovų, vadovaujančiųjų darbuotojų ir specialistų gali būti reikalaujama įrodyti, kad jie turi profesinę kvalifikaciją ir yra įgiję patirties, kurios reikia įmonėje, į kurią jie perkeliama.

⁶¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad nors vadovai ar vadovaujantieji darbuotojai tiesiogiai neatlieka realaus paslaugų teikimo užduočių, vykdydami savo pareigas pirmiausia vadovauti įmonės valdymui jie gali atlikti užduotis, kurios gali būti būtinos paslaugoms teikti.

- ii) specialistai – įmonėje dirbantys asmenys, turintys specializuotą įmonei būtiną jos veiklos sričių, metodų arba valdymo žinių, kurios vertinamos atsižvelgiant ne tik į tai konkrečiai įmonei svarbias žinias, bet ir į tai, ar asmuo turi aukštą kvalifikaciją, arba
 - iii) stažuotojai – Europos Sąjungos atžvilgiu tai yra asmenys, bent vieniems metams įdarbinti įmonės, kuri nėra atstovybė, turintys aukštojo mokslo laipsnį ir laikinai perkeliama karjeros arba verslo metodų mokymo tikslais⁶²;
- f) investuotojai – Meksikos atžvilgiu tai yra Europos Sąjungos fiziniai asmenys, siekiantys atvykti į Meksiką ir laikinai būti joje arba jau esantys Meksikoje ir ketinantys:
- i) tirti įvairias investavimo galimybes;
 - ii) daryti ar prižiūrėti tiesioginę investiciją;

⁶² Gali būti reikalaujama, kad priimančioji įmonė pateiktų iš anksto patvirtinti stažuotojų mokymo, kuris bus vykdomas buvimo toje Šalyje laikotarpiu, programą, kuria įrodytų, kad buvimo joje tikslas yra mokymas. Čekijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje, Lietuvoje ir Austrijoje reikalaujama, kad stažuotojų mokymas būtų susijęs su įgytu aukštojo mokslo laipsniu.

- iii) atstovauti užsienio įmonei ar atlikti verslo sandorius arba
 - iv) plėtoti ar administruoti investiciją arba teikti svarbias technines paslaugas vykdomai investicijai, kuriai tas verslininkas ar verslininko įmonė yra įsipareigoję arba prisiima įsipareigojimų skirti nemažai kapitalo, atlikdami priežiūros ar vadovaujamąsias pareigas arba tokias pareigas, kurioms reikia svarbių įgūdžių;
- g) trumpalaikiai verslo svečiai – fiziniai asmenys, siekiantys atvykti ir laikinai būti kitos Šalies teritorijoje, kurie nedalyvauja pardavimo tiesiogiai gyventojams veikloje, negauna atlygio iš šaltinio, esančio priimančiojoje Šalyje, ir yra:
- i) verslo paslaugų pardavėjai – trumpalaikiai verslo svečiai, kurie yra Šalies paslaugų teikėjo ar prekių tiekėjo atstovai, paskirti tartis dėl paslaugų ar prekių pardavimo arba sudaryti paslaugų ar prekių pardavimo sutartis to tiekėjo vardu, tačiau patys neteikia paslaugų pagal sutartį, sudarytą tarp įmonės, neįsteigusios komercinio vieneto kitos Šalies teritorijoje, ir toje teritorijoje esančio vartotojo, ir nėra įgalioti agentai;

- ii) įrangos montuotojai ir techninės priežiūros darbuotojai – atvykimo ir laikino buvimo Europos Sąjungoje atžvilgiu tai yra trumpalaikiai verslo svečiai, turintys specialiųjų žinių, reikalingų pardavėjo ar nuomotojo sutartinėms prievolėms vykdyti, teikiantys paslaugas arba mokantys darbuotojus teikti paslaugas pagal garantinio aptarnavimo ar kitokią paslaugų teikimo sutartį, susietą su komercinės ar pramoninės įrangos arba mašinų pardavimu arba nuoma (įskaitant kompiuterių ir susijusias paslaugas), kai ta įranga perkama arba išsinuomojama iš įmonės, įsikūrusios ne Europos Sąjungos teritorijoje, visu tos garantinio aptarnavimo ar paslaugų sutarties laikotarpiu; atvykimo ir laikino buvimo Meksikoje atžvilgiu tai yra trumpalaikiai verslo svečiai, teikiantys specializuotas paslaugas, įskaitant paslaugas, teikiamas po pardavimo arba nuomos, anksčiau sutartas ar numatytas sutartyje dėl technologijų perdavimo, patentų ir prekių ženklų, mašinų ir įrangos pardavimo, darbuotojų techninio mokymo ar bet kokio kito gamybos proceso Meksikoje įsteigtoje įmonėje, arba
- iii) kiti trumpalaikiai verslo svečiai – Meksikos atžvilgiu tai yra trumpalaikiai verslo svečiai, kurie dalyvauja verslo administravimo tikslu organizuojamuose susitikimuose, konferencijose ar prekybos mugėse ir atlieka valdymo ar vadovaujamąsias pareigas įmonėje ar jos patronuojamosiose arba susijusiose įmonėse, kurios yra įsisteigusios Meksikoje.

12.2 STRAIPSNIS

Tikslai, taikymo sritis ir bendrosios nuostatos

1. Šiame skyriuje atsižvelgiama į Šalių norą palengvinti Šalies fizinių asmenų atvykimą ir laikiną buvimą kitos Šalies teritorijoje verslo reikalais ir į poreikį tuo tikslu nustatyti skaidrius kriterijus.
2. Šis skyrius taikomas priemonėms, tiesiogiai susijusioms su Šalies fizinių asmenų, kurie yra investicijų reikalais atvykstantys verslo svečiai, bendrovės viduje perkeliami asmenys, investuotojai, verslo paslaugų pardavėjai, paslaugų teikėjai pagal sutartis ir laisvųjų profesijų darbuotojai, atvykimu ir laikinu buvimu verslo reikalais kitos Šalies teritorijoje.
3. Šis skyrius netaikomas priemonėms, darančioms poveikį fiziniams asmenims, siekiantiems įsidarbinti Šalyje, ar priemonėms, susijusioms su pilietybe ar nacionalinio subjekto statusu, nuolatine gyvenamąja vieta ar nuolatiniu darbu.
4. Jokia šio Susitarimo nuostata Šaliai neužkertamas kelias taikyti fizinių asmenų atvykimą į jos teritoriją ar jų laikiną buvimą joje reglamentuojančias priemones, įskaitant tas priemones, kurios būtinos jos teritorijos vientisumui apsaugoti ir tvarkingam fizinių asmenų judėjimui per jos sienas užtikrinti, su sąlyga, kad tokios priemonės būtų taikomos taip, kad neišnyktų ir nesumažėtų nauda, kurią pagal šį skyrį turėtų gauti kita Šalis. Vien tai, kad tam tikros valstybės fiziniai asmenys privalo turėti vizą, nereiškia, kad šiuo skyriumi teikiama nauda išnyksta ar sumažėja.

5. Kiekviena Šalis taiko priemones pagal šį skyrį nedelsdamos, kad būtų išvengta vėlavimo ar nepagrįstos žalos prekybai prekėmis ar paslaugomis ar investicinei veiklai pagal šį Susitarimą.
6. Šalys įsipareigoja parengti ir patvirtinti bendrus kriterijus ir bendrus aiškinimus šio skyriaus įgyvendinimo tikslais.
7. Kiekviena Šalis kitos Šalies fiziniais asmenimis, atitinkantiems jos imigracijos įstatymus ir kitus teisės aktus, taikomus asmenų atvykimui ir laikinam buvimui, leidžia į ją atvykti ir joje laikinai būti verslo reikalais pagal šį skyrį, įskaitant I priedo, II priedo, III priedo, IV priedo, V priedo ir VI priedo nuostatas.

8. Šalis gali, laikydamasi savo įstatymų ir kitų teisės aktų ir nediskriminavimo principo, nukrypti nuo savo įsipareigojimų dėl atvykimo ir ankstyvo buvimo, nustatytų tos Šalies IV priede ir V priede, tais atvejais, kai kitos Šalies fizinio asmens atvykimas ir laikinas buvimas jos teritorijoje gali neigiamai paveikti:

- a) atitinkamoje darbo vietoje ar numatomoje darbo vietoje nagrinėjamo kolektyvinio darbo ginčo sprendimą arba
- b) bet kurio nagrinėjant tą ginčą dalyvaujančio asmens užimtumą.

12.3 STRAIPSNIS

Kituose skyriuose nustatytos pareigos

1. Šiuo skyriumi Šaliai nenustatoma pareigų dėl jos taikomų imigracijos priemonių, išskyrus kaip konkrečiai numatyta šiame skyriuje.

2. Nedarant poveikio jokiame sprendime leisti pagal šį skyrį į Šalį atvykti ir joje laikinai būti kitos Šalies fiziniam asmeniui ir pagal tokį sprendimą leidžiamai buvimo Šalyje trukmei:

- a) pareigos, nustatytos 10.6 straipsnyje, 10.7 straipsnyje, 10.9 straipsnyje ir 10.10 straipsnyje, laikantis 10.5 straipsnio, 10.12 straipsnio, 18.2 straipsnio ir 18.12 straipsnio, tiek, kiek atitinkama priemonė daro poveikį režimui, taikomam fiziniams asmenims, verslo reikalais esantiems kitos Šalies teritorijoje, yra įtraukiamos į šį skyrį, tampa jo dalimi ir taikomos priemonėms, darančioms poveikį režimui, kuris taikomas kitos Šalies teritorijoje verslo reikalais esantiems fiziniams asmenims, priskiriamiems prie investicijų reikalais atvykstančių verslo svečių, bendrovės viduje perkeliamų asmenų ir, Meksikos atveju, investuotojų, kaip apibrėžta šio skyriaus 12.1 straipsnyje, kategorijų, ir

- b) pareigos, nustatytos 11.4 straipsnyje, 11.5 straipsnyje ir 11.6 straipsnyje, laikantis 11.2 straipsnio 2 dalies, 11.8 straipsnio, 18.2 straipsnio ir 18.12 straipsnio, tiek, kiek atitinkama priemonė daro poveikį režimui, taikomam fiziniams asmenims, verslo reikalais esantiems kitos Šalies teritorijoje, yra įtraukiamos į šį skyrių, tampa jo dalimi ir taikomos priemonėms, darančioms poveikį režimui, kuris taikomas kitos Šalies teritorijoje verslo reikalais esantiems fiziniams asmenims, priskiriamiems prie paslaugų teikėjų pagal sutartis ir, Europos Sąjungos atveju, laisvųjų profesijų darbuotojų visuose V priede nurodytuose sektoriuose, taip pat trumpalaikiams verslo svečiams pagal IV priedą.

3. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad 2 dalis taikoma priemonėms, darančioms poveikį režimui, taikomam kitos Šalies teritorijoje verslo reikalais esantiems fiziniams asmenims, priskiriamiems prie atitinkamų kategorijų ir teikiantiems finansines paslaugas, kaip apibrėžta 18.1 straipsnyje. 2 dalis netaikoma priemonėms, susijusioms su leidimo laikinai atvykti suteikimu Šalies ar trečiosios šalies fiziniams asmenims.

12.4 STRAIPSNIS

Investicijų reikalais atvykstantys verslo svečiai, bendrovės viduje perkeliami asmenys ir
investuotojai

1. Laikydamosi 10.5 straipsnio kiekviena Šalis leidžia į jos teritoriją atvykti ir joje laikinai būti kitos Šalies investicijų reikalais atvykstantiems verslo svečiams ir bendrovės viduje perkeliamiems asmenims pagal IV priedą.
2. Laikydamosi 10.5 straipsnio Meksika leidžia į jos teritoriją atvykti ir joje laikinai būti investuotojams pagal IV priedą.
3. Šalis jokiame konkrečiame sektoriuje ar subsektoriuje nei pagal teritorinę padalijimą, nei visos teritorijos mastu nenustato arba toliau netaiko fizinių asmenų, kuriems leidžiama atvykti ir laikinai būti pagal 1 ir 2 dalis, bendro skaičiaus apribojimų, taikomų nustatant kvotas ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą.

4. Ilgiausia leidžiama buvimo Šalyje trukmė⁶³:
- a) Europos Sąjungoje: vadovų ar vadovaujančiųjų darbuotojų ir specialistų – ne ilgesnė kaip treji metai, stažuotojų – ne ilgesnė kaip vieni metai, o investicijų reikalais atvykstančių verslo svečių – ne ilgesnė kaip 90 dienų per bet kurį šešių mėnesių laikotarpį, ir
 - b) Meksikoje: bendrovės viduje perkeliamų asmenų ir investuotojų – vienų metų laikotarpis, kuris gali būti pratęsiamas tris kartus po vienus metus, o investicijų reikalais atvykstančių verslo svečių – ne ilgesnė kaip 180 dienų trukmė.
5. Bendrovės viduje perkeliamų asmenų šeimos nariams Šalys taiko režimą pagal 12-A priedą.

⁶³ Ilgiausia leidžiama investicijų reikalais atvykstančių verslo svečių buvimo trukmė taikoma nepažeidžiant teisių, kurias Šalis kitos Šalies piliečiams suteikė pagal dvišalį bevizį režimą.

12.5 STRAIPSNIS

Trumpalaikiai verslo svečiai

Pagal 11.2 straipsnį ir IV priedą Šalis:

- a) leidžia trumpalaikiams verslo svečiams į ją atvykti ir laikinai joje būti;
- b) nei pagal teritorinį padalijimą, nei visos savo teritorijos mastu nenustato arba nepalieka galioti trumpalaikių verslo svečių konkrečiame sektoriuje bendro skaičiaus apribojimų ir
- c) nenustato ir nepalieka galioti reikalavimo atlikti ekonominių poreikių analizę dėl trumpalaikių verslo svečių.

12.6 STRAIPSNIS

Paslaugų teikėjai pagal sutartis

1. Kiekviena Šalis leidžia į jos teritoriją atvykti ir joje laikinai būti kitos Šalies paslaugų teikėjams pagal sutartis, kaip nustatyta V priede.

2. Šalis nenustato arba nepalieka toliau galioti Šalies paslaugų teikėjų pagal sutartis, kuriems leidžiama atvykti ir laikinai būti jos teritorijoje, bendro skaičiaus apribojimų taikant kiekybines kvotas ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą, nebent V priede yra nustatyta kitaip.

12.7 STRAIPSNIS

Laisvųjų profesijų darbuotojai

1. Europos Sąjunga leidžia Meksikos laisvųjų profesijų darbuotojams atvykti į jos teritoriją ir laikinai joje būti pagal V priedą.

2. Jeigu V priede nenurodyta kitaip, Europos Sąjunga nenustato arba nepalieka galioti Meksikos laisvųjų profesijų darbuotojų, kuriems leidžiama atvykti ir laikinai būti jos teritorijoje, bendro skaičiaus apribojimų taikant kiekybines kvotas ar ekonominių poreikių analizės reikalavimą.

12.8 STRAIPSNIS

Skaidrumas

1. Kiekviena Šalis viešai paskelbia informaciją apie atvykimo ir laikino buvimo jos teritorijoje reikalavimus ir procedūras, įskaitant atitinkamas formas ir dokumentus, taip pat aiškinamąją medžiagą, kuri padės kitos Šalies suinteresuotiems asmenims susipažinti su taikytiniais reikalavimais ir procedūromis.
2. 1 dalyje nurodyta informacija apima, jei taikytina, informaciją apie:
 - a) vizų, leidimų ar panašių atvykimo ir laikino buvimo leidimų kategorijas;
 - b) privalomus pateikti dokumentus ir sąlygas, kurios turi būti įvykdytos;
 - c) prašymo pildymo metodiką ir prašymo pateikimo galimybes, pavyzdžiui, konsulinei įstaigai ar internetu;
 - d) prašymo teikimo mokesčius ir preliminarį nagrinėjimo trukmę;

- e) ilgiausią leidžiamą buvimo trukmę pagal kiekvieną iš a punkte nurodytų leidimų;
- f) galimo pratęsimo ar atnaujinimo sąlygas;
- g) taisykles dėl lydinčių išlaikomų asmenų;
- h) galimas peržiūros ar apskundimo procedūras ir
- i) atitinkamus visuotinio taikymo įstatymus, susijusius su fizinių asmenų atvykimu ir laikinu buvimu.

12.9 STRAIPSNIS

Ginčų sprendimas

Šalis neturi galimybės naudotis ginčų sprendimo procedūra pagal 31 skyrių dėl atsisakymo leisti atvykti ir laikinai būti joje pagal šį skyrių, nebent atitinkamas ginčytinas dalykas būtų įprasta praktika.

13 SKYRIUS

VIDAUS REGLAMENTAVIMAS

13.1 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šis skyrius taikomas priemonėms, Šalies priimamoms ar paliekamoms galioti dėl licencijų ir kvalifikacijos reikalavimų bei procedūrų, taip pat techninių standartų⁶⁴, darančių poveikį prekybai paslaugomis ar bet kokios kitos veiklos, dėl kurios Šalis prisiėmė įsipareigojimą pagal 10.6 straipsnį, 10.7 straipsnį, 11.4 straipsnį, 11.6 straipsnį, laikydamosi bet kokių sąlygų, apribojimų ar reikalavimų, nustatytų jos sąraše pagal 10.12 straipsnį ir 11.8 straipsnį, vykdymui.
2. Nepaisant 1 dalies, 13.6 straipsnis taikomas priemonėms, Šalies priimamoms ar paliekamoms galioti dėl licencijų ir kvalifikacijos reikalavimų bei procedūrų, taip pat techninių standartų, darančių poveikį prekybai paslaugomis ar bet kokios kitos ekonominės veiklos vykdymui.

⁶⁴ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad su techniniais standartais susijusių priemonių atžvilgiu šis skyrius taikomas tik priemonėms, kurios daro poveikį prekybai paslaugomis.

3. Šis skyrius netaikomas priemonėms, Šalies priimamoms ar paliekamoms galioti pagal 18 skyrių.

13.2 STRAIPSNIS

Priemonių rengimas

Šalis, kuri priima ar palieka galioti priemones, susijusias su licencijų išdavimo reikalavimais ir procedūromis ar kvalifikacijos reikalavimais ir procedūromis:

- a) užtikrina, kad tos priemonės būtų grindžiamos objektyviais ir skaidriais kriterijais⁶⁵;
- b) užtikrina, kad kompetentinga institucija nepriklausomai priimtų ir tvarkytų savo sprendimus;
- c) užtikrina, kad pačiomis procedūromis nebūtų nepagrįstai trukdoma įvykdyti reikalavimus;

⁶⁵ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad kompetentingos institucijos gali vertinti tiems kriterijams, galintiems apimti kompetenciją, gebėjimą teikti paslaugą ar vykdyti bet kokią kitą ekonominę veiklą ir galimą sprendimo suteikti leidimą poveikį sveikatai ar aplinkai, teikiamą lyginamąjį svorį.

- d) užtikrina, kad procedūros būtų nešališkos ir pakankamos, kad prašytojai galėtų parodyti, ar jie atitinka reikalavimus (jei yra), ir
- e) nereikalauja, kad prašytojas, kiek įmanoma, dėl kiekvieno prašymo išduoti leidimą kreiptųsi į daugiau kaip vieną kompetentingą instituciją⁶⁶.

13.3 STRAIPSNIS

Priemonių administravimas

Jeigu privaloma gauti leidimą teikti paslaugą ar vykdyti kitą ekonominę veiklą, Šalies kompetentingos institucijos:

- a) kiek įmanoma, leidžia prašytojui bet kada pateikti prašymą;
- b) suteikia pagrįstą laikotarpį pateikti prašymą, jeigu yra nustatyti konkretūs prašymų teikimo terminai;
- c) numato atlikti tikrinimus pagrįstai dažniais intervalais, jei tikrinimai yra reikalingi, ir suteikia pagrįstą laikotarpį prašytojui pateikti prašymą atlikti tikrinimą;

⁶⁶ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Šalis gali reikalauti pateikti kelis prašymus išduoti leidimą, jei tam tikra paslauga ar kita ekonominė veikla priklauso kelių kompetentingų institucijų jurisdikcijai.

- d) stengiasi priimti elektroninės formos prašymus, atsižvelgdamos į savo skirtingus prioritetus ir išteklių ribotumą;
- e) vietoj dokumentų originalų priima dokumentų kopijas, kurių autentiškumas patvirtintas pagal tos Šalies vidaus teisę, nebent kompetentingos institucijos reikalautų pateikti dokumentų originalus, kad būtų apsaugotas leidimų išdavimo proceso sąžiningumas;
- f) užtikrina, kad kompetentingų institucijų taikomi leidimo išdavimo mokesčiai⁶⁷ būtų pagrįsti ir skaidrūs ir jais nebūtų ribojamas atitinkamos paslaugos teikimas ar bet kokios kitos ekonominės veiklos vykdymas;
- g) kiek įmanoma, nurodo orientacinį prašymo nagrinėjimo laikotarpį;
- h) nedelsdamos, kiek tik įmanoma, patikrina prašymo išsamumą, kad jis būtų tinkamas nagrinėti pagal tos Šalies teisę;

⁶⁷ Leidimų išdavimo mokesčiai apima licencijavimo mokesčius ir su kvalifikacijos procedūromis susijusius mokesčius; jie neapima gamtos išteklių naudojimo, aukciono, konkurso mokesčių ar kitų nediskriminacinių priemonių, kuriomis suteikiamos koncesijos, arba pagal įgaliojimus skirtų įnašų už universaliųjų paslaugų teikimą.

- i) jei prašymas laikomas pakankamai išsamiau, kad būtų tinkamas nagrinėti pagal tos Šalies teisę, užtikrina, kad prašymo nagrinėjimas būtų užbaigtas ir prašytojas būtų informuotas (kiek įmanoma, raštu) apie sprendimą per pagrįstą terminą po prašymo pateikimo⁶⁸;
- j) prašytojo prašymu, nepagrįstai nedelsdamos, pateikia informaciją apie jo prašymo būklę;
- k) jei prašymas laikomas nepakankamai išsamiau, kad būtų nagrinėjamas pagal tos Šalies teisę, per pagrįstą laikotarpį ir kiek manoma:
 - i) informuoja prašytoją, kad prašymas nėra išsamus;
 - ii) prašytojo prašymu pateikia gairių, kodėl prašymas laikomas neišsamiau;

⁶⁸ Kompetentingos institucijos gali įvykdyti šį reikalavimą iš anksto raštu, be kita ko, paskelbtomis priemonėmis, informuodamos prašytoją, jog tai, kad per nustatytą laikotarpį nuo prašymo pateikimo dienos nėra atsakymo, reiškia, kad prašymas yra priimtas arba kad jis yra atmestas. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad informavimas raštu gali apimti informacijos pateikimą elektronine forma.

- iii) suteikia prašytojui galimybę⁶⁹ pateikti papildomos informacijos, kurios reikia prašymui užpildyti, ir
- iv) tuo atveju, kai nė vienas iš pirmiau nurodytų dalykų nėra įmanomas ir prašymas atmetamas dėl neišsamumo, užtikrina, kad prašytojas būtų apie tai informuotas per pagrįstą laikotarpį;
- l) jei prašymas atmetamas, savo iniciatyva arba prašytojo prašymu, kiek įmanoma, informuoja prašytoją apie atmetimo priežastis ir, jei taikoma, prašymo pakartotinio teikimo procedūras ir
- m) užtikrina, kad suteiktas leidimas įsigaliotų nepagrįstai nedelsiant pagal taikytinas sąlygas.

⁶⁹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad kompetentinga institucija dėl tokios galimybės neprivalo pratęsti terminų.

13.4 STRAIPSNIS

Ribotas licencijų skaičius

1. Jeigu išduodamų licencijų vykdyti tam tikrą veiklą skaičius yra ribotas dėl gamtos išteklių ar techninių pajėgumų stokos, Šalis potencialiems kandidatams taiko atrankos procedūrą, kuria visiškai užtikrinamas nešališkumas ir skaidrumas, visų pirma tinkamai paskelbdama apie procedūros pradžią, eigą ir pabaigą.
2. Nustatydamą atrankos procedūros taisykles Šalis gali atsižvelgti į teisėtus politikos tikslus, įskaitant sveikatos, saugos, vartotojų apsaugos, konkurencijos, aplinkos apsaugos ir kultūros paveldo išsaugojimo aspektus.

13.5 STRAIPSNIS

Techniniai standartai

Priimant techninius standartus, kiekviena Šalis skatina savo kompetentingas institucijas priimti techninius standartus, parengtus taikant atvirus ir skaidrius procesus, ir skatina bet kurią įstaigą, paskirtą rengti techninius standartus, tai daryti taikant atvirus ir skaidrius procesus.

13.6 STRAIPSNIS

Skaidrumas

Šalis, kuri reikalauja gauti leidimą norint teikti paslaugą ar užsiimti bet kokia kita ekonomine veikla, suteikia paslaugų teikėjams ar asmenims, siekiantiems teikti paslaugą, ir asmenims, užsiimantiems ar siekiantiems užsiimti bet kokia kita ekonomine veikla, reikiamą informaciją, kad jie galėtų laikytis to leidimo gavimo, išlaikymo, keitimo ir pratęsimo reikalavimų ir procedūrų. Ta informacija apima (jei yra):

- a) leidimo išdavimo mokesčius;
- b) atitinkamų kompetentingų institucijų kontaktinius duomenis;
- c) sprendimų, priimamų dėl prašymų, apskundimo ar peržiūros procedūras;
- d) stebėsenos, kaip laikomasi licencijų sąlygų, procedūras arba jų vykdymo užtikrinimo procedūras;
- e) galimybes dalyvauti visuomenei, pavyzdžiui, dalyvaujant svarstymuose ar teikiant pastabas;
- f) orientacinius prašymo nagrinėjimo terminus;

- g) reikalavimus ir procedūras ir
- h) taikytinus techninius standartus.

13.7 STRAIPSNIS

Peržiūra

Įsigaliojus papildomoms taisyklėms, parengtoms pagal GATS VI straipsnio 4 dalį, Šalys tas taisykles peržiūri. Jei po peržiūros padaroma išvada, kad tomis taisyklėmis būtų patobulintas šis Susitarimas, Šalys nustato, ar jos turėtų būti įtrauktos į šį Susitarimą.

14 SKYRIUS

PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ ABIPUSIS PRIPAŽINIMAS

14.1 STRAIPSNIS

Bendrosios nuostatos

1. Nė viena šio skyriaus nuostata Šaliai neužkertamas kelias reikalauti, kad fiziniai asmenys turėtų būtiną su atitinkamu veiklos sektoriumi susijusią kvalifikaciją ar profesinę patirtį, kurią reikalaujama turėti toje teritorijoje, kurioje teikiama paslauga.
2. Kiekviena Šalis ragina atitinkamas profesines organizacijas ar institucijas, kai tinkama, jos atitinkamose teritorijose parengti ir Paslaugų ir investicijų pakomitečiui, įsteigtam pagal 1.10 straipsnį, pateikti bendras rekomendacijas dėl profesinių kvalifikacijų abipusio pripažinimo.
3. 2 dalyje nurodytos bendros rekomendacijos pagrindžiamos įrodymais dėl:
 - a) numatomo susitarimo dėl profesinių kvalifikacijų abipusio pripažinimo (toliau – abipusio pripažinimo susitarimas) ekonominės vertės ir

- b) atitinkamų režimų suderinamumo, t. y. koku mastu yra suderinami kiekvienos Šalies taikomi leidimų išdavimo ir licencijavimo kriterijai.
4. Minėtas pakomitetas peržiūri bet kokias bendras rekomendacijas per pagrįstą laikotarpį po jų gavimo.
5. Jei bendra rekomendacija dera su šiuo Susitarimu, Šalys, jei tinkama, per savo kompetentingas institucijas ar Šalies paskirtus įgaliotuosius asmenis, imasi reikiamų veiksmų siekdamos derėtis dėl abipusio pripažinimo susitarimo. Jei tikslinga, Jungtinė taryba sprendimu gali patvirtinti profesinės kvalifikacijos abipusio pripažinimo tvarką.
6. Derėdamosi dėl abipusio pripažinimo susitarimų ar rengdamos bendras rekomendacijas Šalys arba, atitinkamai, tinkamos profesinės organizacijos ar institucijos raginamos laikytis 14-A priede nustatytų gairių, kaip vykdyti derybas dėl abipusio pripažinimo susitarimo.

15 SKYRIUS

PRISTATYMO PASLAUGOS

15.1 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) pristatymo paslaugos – pašto ir kurjerių ar skubaus pristatymo paslaugos, kurios apima pašto siuntų surinkimą, rūšiavimą, vežimą ir pristatymą;
- b) skubaus pristatymo paslaugos – pašto siuntų surinkimas, rūšiavimas, vežimas ir pristatymas greičiau ir patikimiau, galintis apimti tokius papildomos vertės aspektus kaip surinkimas iš kilmės vietos, asmeninis pristatymas adresatui, siuntos sekimas, paskirties vietos ir adresato pakeitimas kelyje ar gavimo patvirtinimas;
- c) greitojo pašto paslaugos – tarptautinės skubaus pristatymo paslaugos, teikiamos per savanorišką paskirtųjų pašto operatorių asociaciją Pasaulinėje pašto sąjungoje (PPS), tokią kaip greitojo pašto paslaugų kooperatyvas („EMS Cooperative“);

- d) licencija – leidimas, individualiam paslaugų teikėjui suteikiamas reguliavimo institucijos, kuriuo nustatomos procedūros, prievolės ir reikalavimai, taikomi konkrečiame pristatymo paslaugų sektoriuje;
- e) pašto siunta – ne daugiau kaip 31,5 kg sverianti, adresuota ir išsiųsti paruošta siunta, kurią turi pristatyti kurios nors rūšies viešųjų ar privačiųjų pristatymo paslaugų teikėjas ir kuri gali apimti tokias siuntas kaip laiškas, siuntinys, laikraštis ar katalogas;
- f) pašto monopolis – išimtinė teisė Šalies teritorijoje teikti nurodytas pristatymo paslaugas pagal tos Šalies teisę;
- g) universalioji paslauga – visoje Šalies teritorijoje pagal tos Šalies teisę visiems naudotojams už priimtina kainą nuolat teikiama nustatytos kokybės pristatymo paslauga.

15.2 STRAIPSNIS

Tikslas

Šiame skyriuje nustatomi visų pristatymo paslaugų reglamentavimo sistemos principai.

15.3 STRAIPSNIS

Universaliosios paslaugos

1. Kiekviena Šalis turi teisę nustatyti, kokius universaliųjų paslaugų įsipareigojimus ji nori priimti ar toliau taikyti, ir tuos įsipareigojimus vykdo skaidriai, nediskriminuojamai ir neutraliai visų paslaugų teikėjų, kuriems jie taikomi, atžvilgiu.
2. Jei Šalis reikalauja, kad gaunamo skubaus pašto paslaugos būtų teikiamos kaip universaliosios paslaugos, ji toms paslaugoms netaiko lengvatinio režimo, palyginti su kitomis tarptautinio skubaus pristatymo paslaugomis.

15.4 STRAIPSNIS

Universaliųjų paslaugų finansavimas

1. Šalis nenustato rinkliavų ar kitų privalomųjų mokėjimų už neuniversaliųjų pristatymo paslaugų teikimą universaliųjų paslaugų teikimui finansuoti.
2. 1 dalis netaikoma visuotinai taikomoms apmokestinimo priemonėms ar administraciniams mokesčiams.

15.5 STRAIPSNIS

Rinką iškreipiančios veiklos prevencija

Kiekviena Šalis užtikrina, kad pristatymo paslaugų teikėjai, kurie turi laikytis universaliųjų paslaugų įsipareigojimo, arba pašto monopoliai nevykdytų rinką iškreipiančios veiklos, tokios kaip:

- a) pajamų, gautų teikiant tokią paslaugą, naudojimas greitojo pristatymo paslaugos ar bet kokios kitos neuniversaliosios pristatymo paslaugos kryžminiam subsidijavimui ir
- b) nepagrįstas klientų, tokių kaip įmonės, stambiaji siuntėjai ar siuntų komplektuotojai, diferencijavimas, kiek tai susiję su pristatymo paslaugų teikimo pagal universaliųjų paslaugų įsipareigojimą arba turint pašto monopolį tarifais ar kitomis sąlygomis.

15.6 STRAIPSNIS

Licencijos

1. Jei Šalis reikalauja, kad pristatymo paslaugų teikėjas turėtų licenciją, ji viešai skelbia:
 - a) visus licencijos išdavimo reikalavimus ir laikotarpį, per kurį priimamas sprendimas dėl prašymo išduoti licenciją, ir
 - b) licencijų išdavimo sąlygas.
2. Su licencija susijusios procedūros, pareigos ir reikalavimai turi būti skaidrūs, nediskriminaciniai ir grindžiami objektyviais kriterijais.
3. Šalis užtikrina, kad prašytojas būtų raštu informuotas apie atsisakymo išduoti licenciją priežastis.

15.7 STRAIPSNIS

Reguliavimo įstaigos nepriklausomumas

1. Kiekviena Šalis įsteigia reguliavimo įstaigas, kurios yra teisiškai atskirtos ir funkciškai nepriklausomos nuo bet kurio pristatymo paslaugų teikėjo, arba užtikrina, kad tokios įstaigos toliau veiktų. Šalis, kuriai nuosavybės teise priklauso pristatymo paslaugas teikiančios įmonės arba kuri išlaiko tokių įmonių kontrolę, užtikrina, kad reguliavimo funkcija būtų veiksmingai struktūriškai atskirta nuo veiklos, susijusios su nuosavybės teise ir kontrole.
2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad 1 dalyje nurodytos reguliavimo įstaigos savo užduotis atliktų skaidriai ir tinkamu laiku ir turėtų pakankamai finansinių ir žmogiškųjų išteklių joms pavestoms užduotims atlikti.
3. Reguliavimo įstaigos priimami sprendimai ir taikomos procedūros turi būti nešališki visų rinkos dalyvių atžvilgiu.